

Stedelijke bibliotheek Mechelen

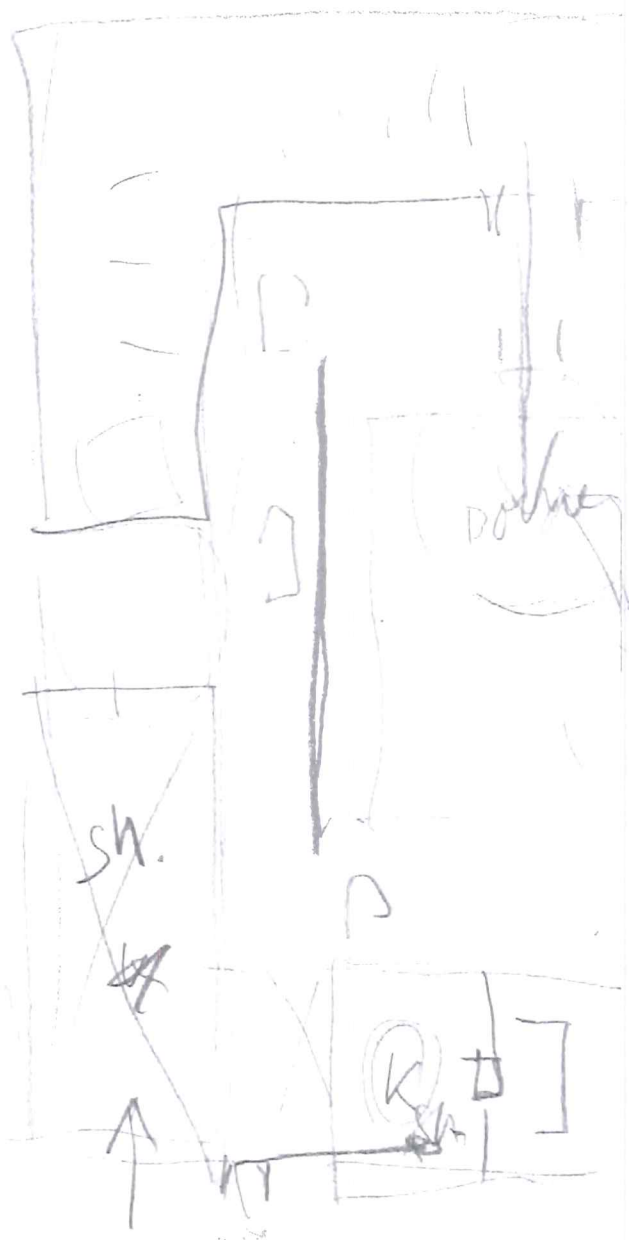
RESTAURATIE EN HERBESTEMMING VAN PREDIKHERENKLOOSTER

OPEN OPROEP 22
Project 13

SITE PREDIKHERENKLOOSTER MECHELEN

5 MAART 2012

W

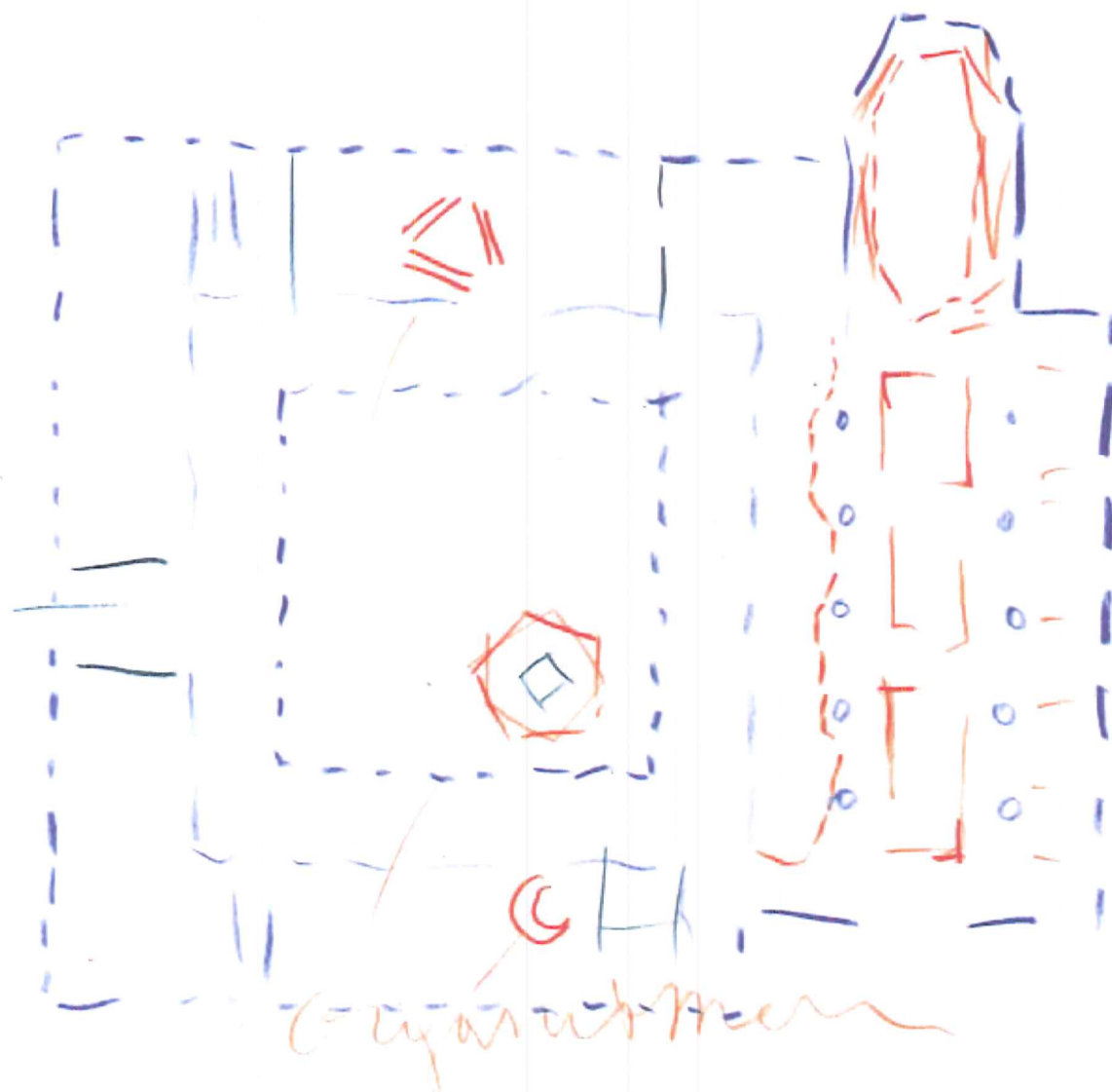
W

INHOUDSTAFEL

1A. CONCEPT ARCHITECTUUR 'ORGANISMEN IN EEN BOUWLICHAAM'	P 9
1B. CONCEPT RESTAURATIE	P 75
1C. HAALBAARHEID VAN HET CONCEPT (TECHNISCH EN BUDGETTAIR)	P 83
1D. SYNERGIE VAN BESCHERMD MONUMENT, RESTAURATIE, ARCHITECTUUR EN INTERIEURINRICHTING	P 93
2. VISIE OP DE AARD EN DE INTENSITEIT VAN DE WERFOPVOLGING	P 99
3. TE LEVEREN DIENSTEN	P 105
4. PROCESGERICHTHEID EN PROCESBEREIDHEID	P 109
5. AANDACHT VOOR EEN GLOBALE AANPAK VAN DUURZAAMHEID	P 113
6. REALISATIETERMIJN, FASERING EN VISIE OP DE CONTINUÏTEIT VAN DE DIENSTVERLENING	P 117

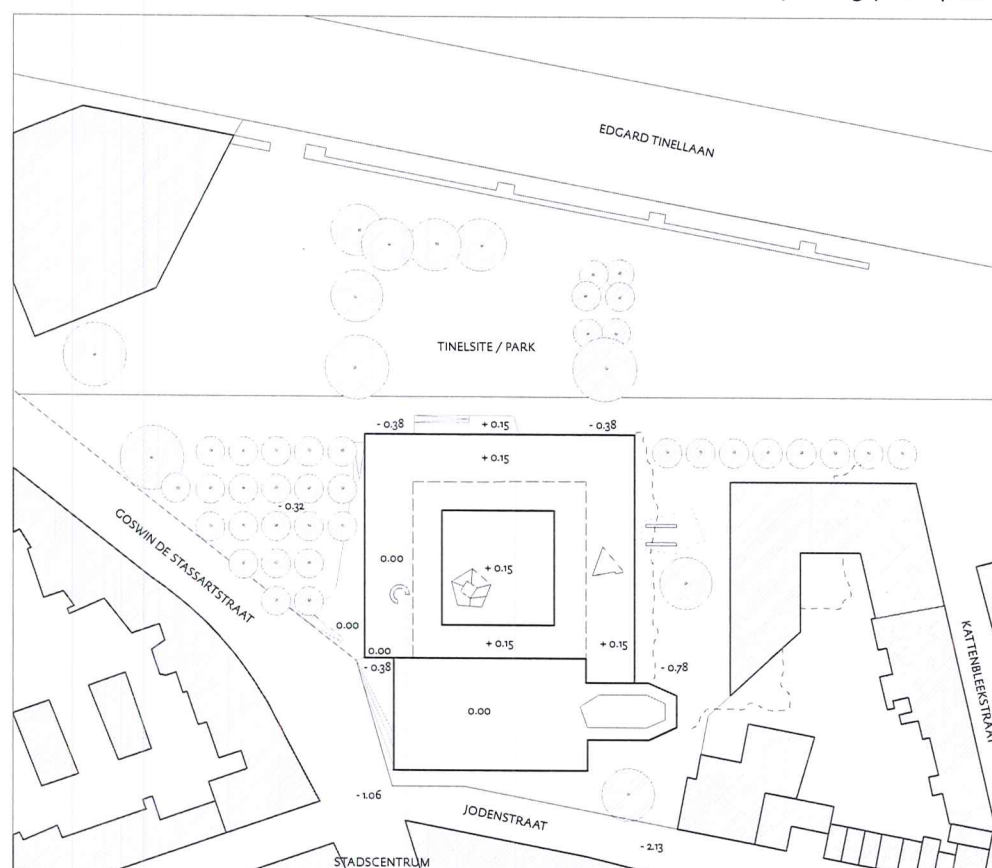
1 CONCEPTNOTA

1A. CONCEPT ARCHITECTUUR 'Organismen in een bouwlichaam'

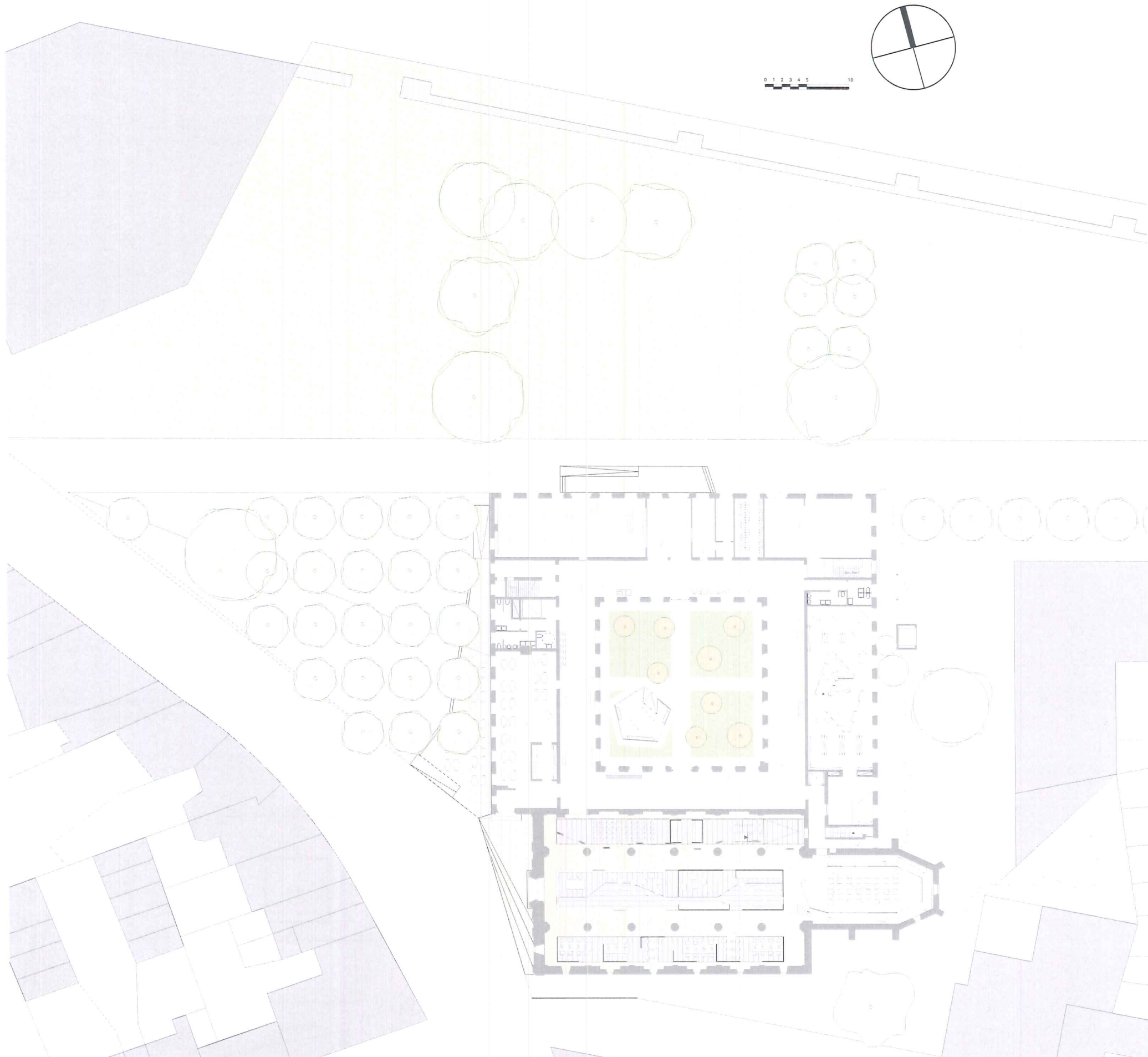
Ligging en context van het Predikherenklooster

LIGGING EN CONTEXT VAN HET PREDIKHERENKLOOSTER EN DE KERK IN DE WIJK.

Geografisch ligt het klooster in de Tinelsite, een kleinschalig woongebied ten noorden van de binnenstad van Mechelen naast het in opbouw zijnde Holocaustmuseum en de Dossinkazerne. De reconversie en de ontsluiting van het predikherenklooster schrijft zich volledig in in het masterplan zoals het goedgekeurd is door de stad. De geplande fietsers- en voetgangersbrug over de Afleidingsdijle zorgt voor de overgang naar het noorden van de stad en een nieuwe voorziene ondergrondse parking maakt de bereikbaarheid voor autoverkeer mogelijk vanaf de ring (Edgard Tinellaan) en vanuit het stadscentrum (Goswin De Stassartstraat). In deze site is er ook een goed bezocht jeugdhuis en een nieuw aan te leggen stadspark, de vroegere kloostertuin. Vlakbij de brug is er een bushalte. De toegang tot het binnengebied blijft verzekerd voor lokaal autoverkeer (leveringen aan het Predikherenklooster).

Cultureel en sociaal maatschappelijk zal dit historische, gesloten volume in zijn architecturale transformatie tot bibliotheek een meerwaarde vormen voor de buurt wanneer het opengetrokken wordt naar de omgeving door de integratie van andere functies, en/of onafhankelijk van de bibliotheek, in een open geest gericht op de toekomst van de buurt. Het klooster moet een scharnierfunctie zijn tussen de buurt met het jeugdhuis en het Holocaustmuseum, geen eindpunt. De integratie van een bibliotheek in de wijk/stad uit zich op verschillende niveaus. Nagenoeg het volledige gelijkvloers (zone nabij) van het klooster alsook een deel van de kerk is onafhankelijk te gebruiken buiten de openingsuren van de bibliotheek. Buiten de grenzen van het gebouw opent de kloosterbibliotheek zich naar de buurt en het nabijgelegen museum met een open leescafé uitvend op een terras op het voorpleintje van de kerk. De transparantie van het café via de pandgang trekt de onmiddellijke aandacht van de cafébezoeker. De introductie tot het geschreven en gesproken woord en het boek dient zich aan op een zachte quasi onzichtbare wijze. Hier wordt snel duidelijk dat het digitale boek zeker in de toekomst een niet geringe plaats inneemt (audioboek en cyberspace).

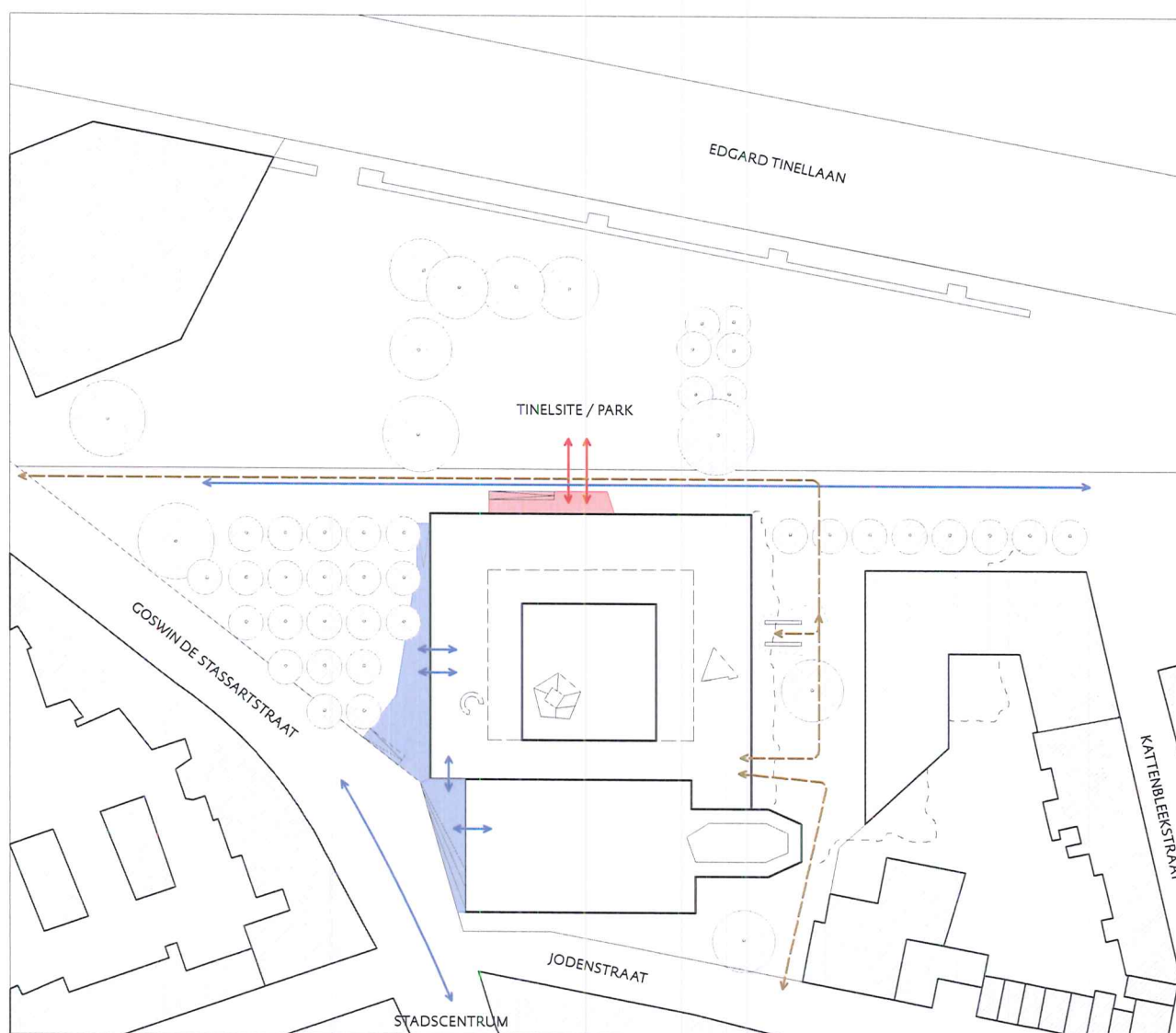

Inplantingsplan

ARCHITECTURALE CONTEXT VAN HET PREDIKHERENKLOOSTER IN DE WIJK

Architecturaal vormt het Predikherenklooster samen met de kerk een aparte entiteit. De schaal van het geheel in de site is niet onbelangrijk. Het is een vierkant gebouw, een kwadrant met een gesloten karakter, met een kloostergalerij rond een inwendige tuin. Aanleunend aan de zuidkant van het klooster is de kerk gebouwd die zich slechts langs één zijde opent naar het daglicht. De toegangen van het klooster zijn eerder kleinschalig en volledig in het gevelvlak opgenomen. De oudste hoofdingang bevond zich langs de vroegere kloostertuin, een tweede toegang bevindt zich nu nog steeds aan een driehoekig pleintje met bomen in de hoek aan de voorkant van de kerk aan de Goswin De Stassartstraat.

Het is een historisch zeventiende-eeuws gebouw met achttiende-eeuwse kerk waaraan naast restauratie en conservatie een hedendaagse architecturale invulling gegeven wordt. Reconvertie van ingrepen blijven tot op zekere hoogte mogelijk. Sommige ingrepen zijn immers belangrijk voor én de instandhouding én de bruikbaarheid van het gebouw, wat de invulling ook mag zijn. Toevoeging van hedendaagse architecturale elementen zullen zeker bijdragen tot integratie. Zij zijn immers de bouwstenen van een historisch patrimonium.

Schema relatie tot de omgeving: Circulatiestromen en Toegankelijkheid

RECONVERSIE VAN HET KLOOSTER TOT BIBLIOTHEEK IN DE OMGEVING

De beslissing om zoveel mogelijk de structuur van het gebouw en de oorspronkelijke functies te hergebruiken heeft mede bepaald dat de vroegere hoofdingang opnieuw de belangrijkste ingang wordt van het gebouw. De relatie met het hieraan te leggen parkje (de vroegere kloostertuin) wordt zo doorgetrokken tot in de pandhof.

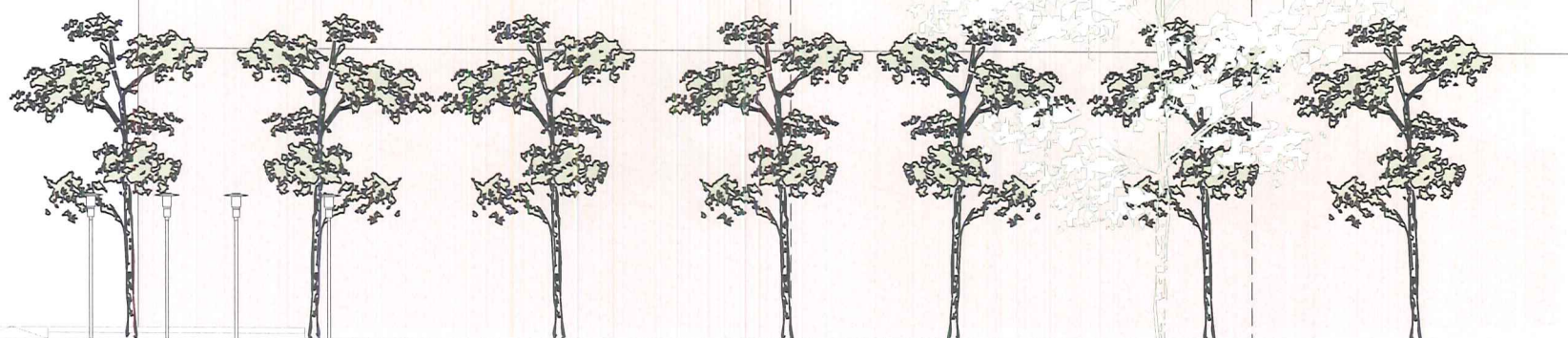
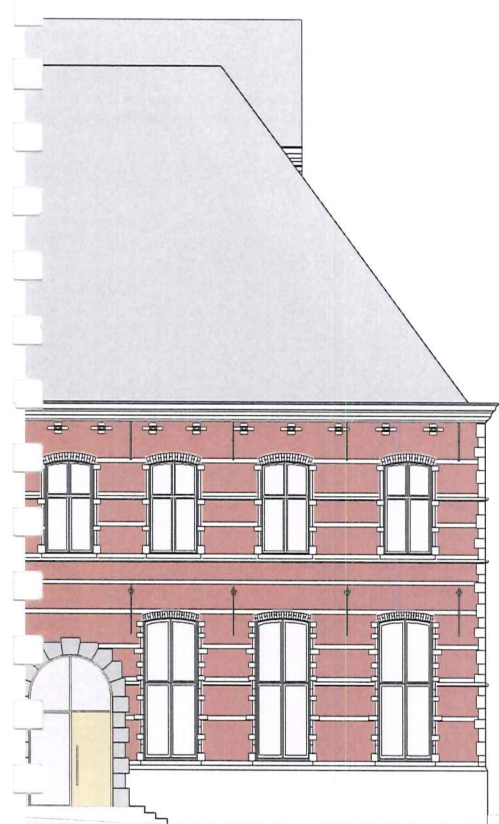
Voor de toegankelijkheid van het gebouw zijn vooral de noord- en westgevel belangrijk. Het gesloten kwadrant zal in interactie treden met de stad door subtiële toevoeging van terrassen aan de hoofdingang en het leescafé en een klein volume voor de zone laden en lossen.

Diensttoegangen voor het personeel en de leveringen bevinden zich aan de oostgevel. Aan de buitenzijde van het kloosterpand worden 3 specifieke toegangen aangebracht die aan de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de nieuwe bibliotheek in het Predikherenklooster voor de bezoekers en voorbijgangers zullen bijdragen. Alle toegangen staan rechtstreeks in verbinding met de pandgang. Er zijn twee van elkaar onafhankelijke circulaties waarbij het gedeelte bibliotheek volledig kan afgescheiden of afgesloten worden van andere publieke activiteiten.

De nieuwe inkomdeur aan de noordgevel, de nieuwe buitendeuren in de pandgang, evenals de kerkdeur zijn beglaasd en gevat in een geprepatineerd messing kader. Alle andere buitendeuren zijn in hout, waarvan sommige een meer historische invulling. Sommige asymmetrische verdelingen in vlakken en deuren zijn bewust om niet in concurrentie te treden met de historische deuren.

Noordgevel 1/200

NOORDGEVEL: Hoofdingang van klooster

De historische hoofdingang wordt opnieuw gelokaliseerd op de plaats waar die in de oudste fase was: nl. langs de zijde van de kloostertuin. Via trappen en/of een hellend vlak komt men centraal binnen in de grote hal waar zich de balie bevindt en direct aansluit op de pandgang rond de pandhof die alle functies op het gelijkvloers verbindt.

Secundaire ingangen

Een tweede deur op het plateau geeft rechtstreeks toegang tot de winkel. Dit laat toe de winkel onafhankelijk te laten functioneren. Via een derde deur in de noordgevel wordt de dropbox direct verbonden met de sorteerruimte.

Westgevel 1/200

WEST- en ZUIDGEVEL: Barokportaal

De westgevel wordt ontsloten op 3 plaatsen: Via een helling/trappen komt men op het niveau van de toegang tot het terras van het café en het niveau van de kerk: één nieuwe avondtoegang tussen de winkel en het café, drie beglaasde terrasdeuren aan het café en het barokportaal in de oksel van de kerk en het klooster. Deze toegangen kunnen onafhankelijk van de openingsuren van de bibliotheek gebruikt worden om zo bv de lokalen voor workshops te bereiken. Het barokportaal is de rechtstreekse ontsluiting vanuit de stad. De kerkdeur dient als evacuatieweg maar kan bij gelegenheid ook opengesteld worden.

Oostgevel 1/200

OOSTGEVEL:

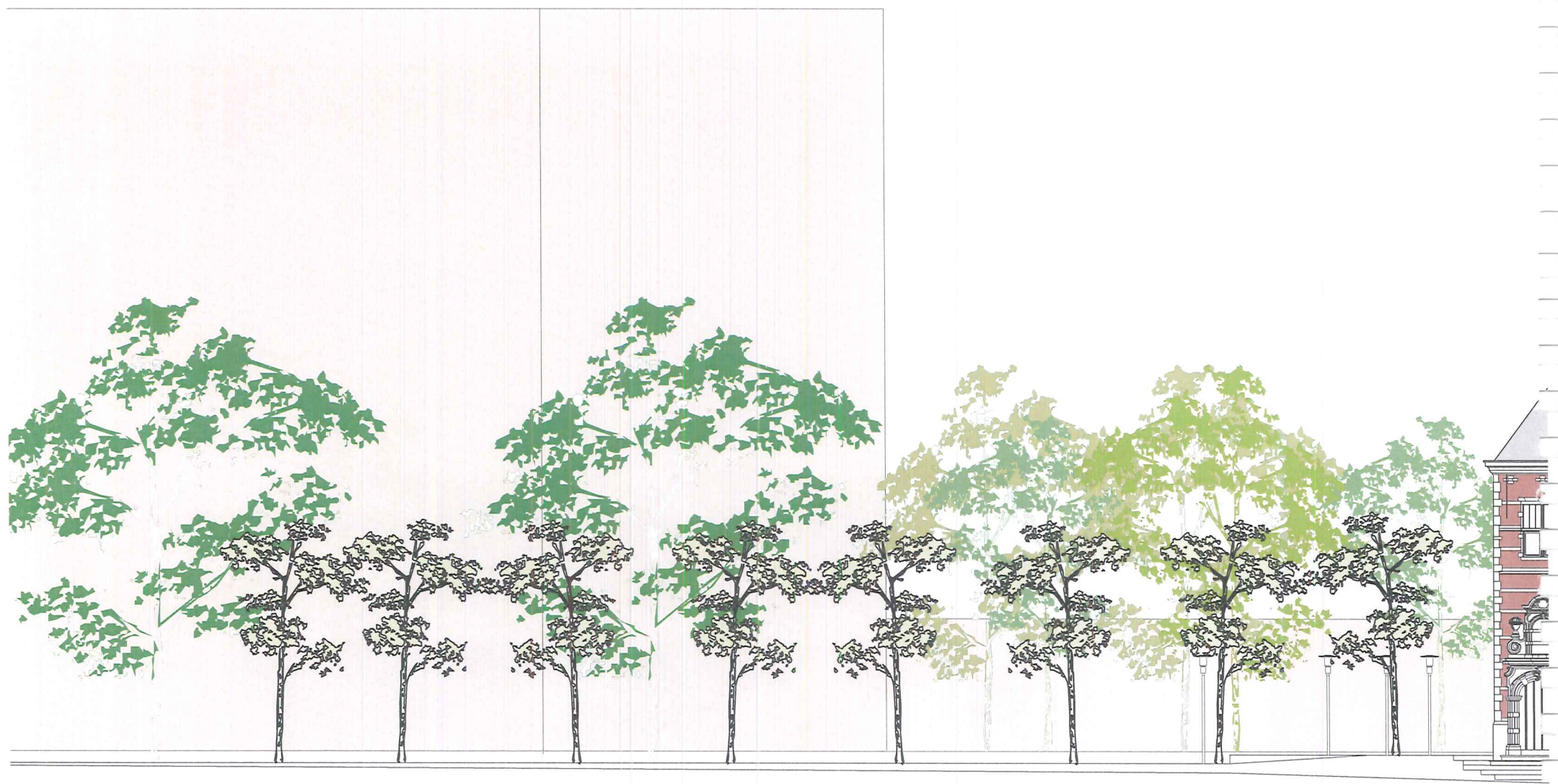
Aan de oostgevel bevinden zich de diensttoegangen en de toegang voor de bevoorrading (Backoffice). De historische deur tussen het kerkkoor en het klooster verleent toegang tot de traphal naar het appartement van de conciërge.

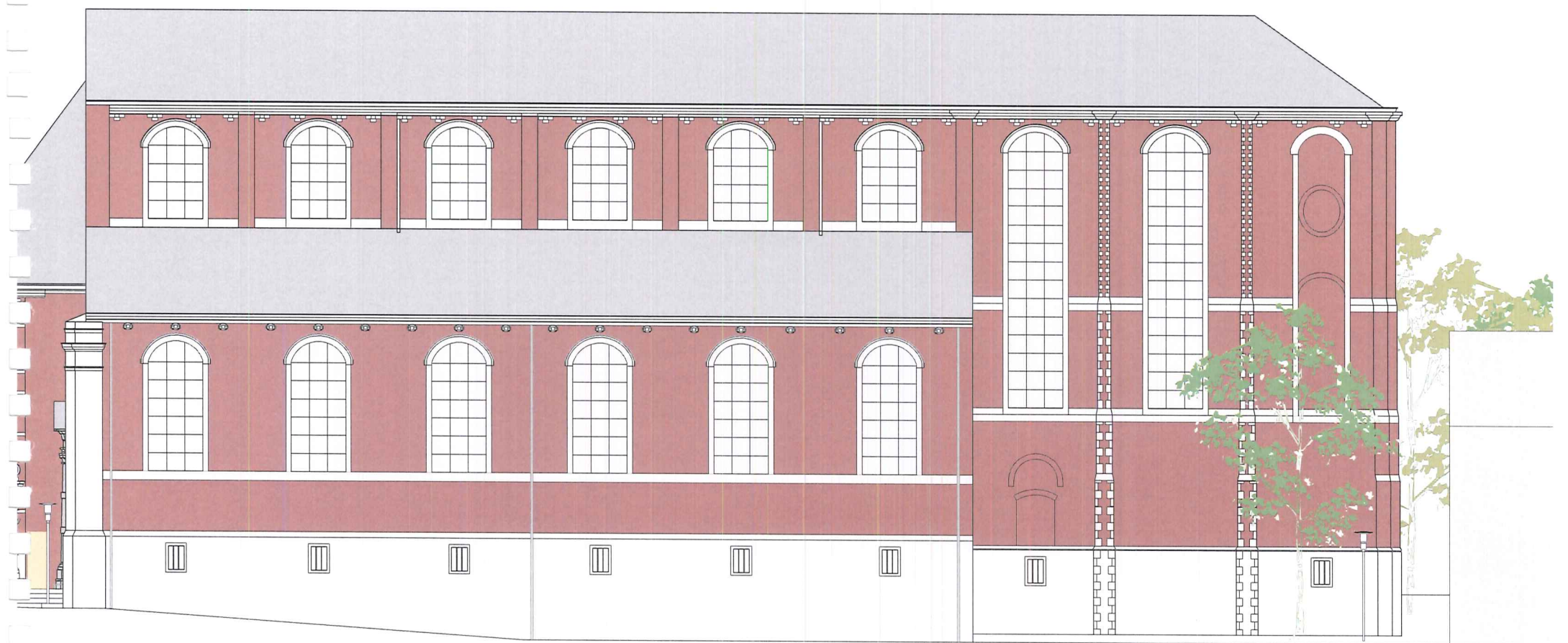
Voor het laden en lossen wordt een goederenlift geïnstalleerd die rechtstreeks verbonden wordt met de kelder via de bestaande kelderopening. Voor deze toegang wordt een paviljoentje ontworpen.

Tussen de book-drop en de sanitaire ruimte bevindt zich ook een nooduitgang.

Buitenverlichting

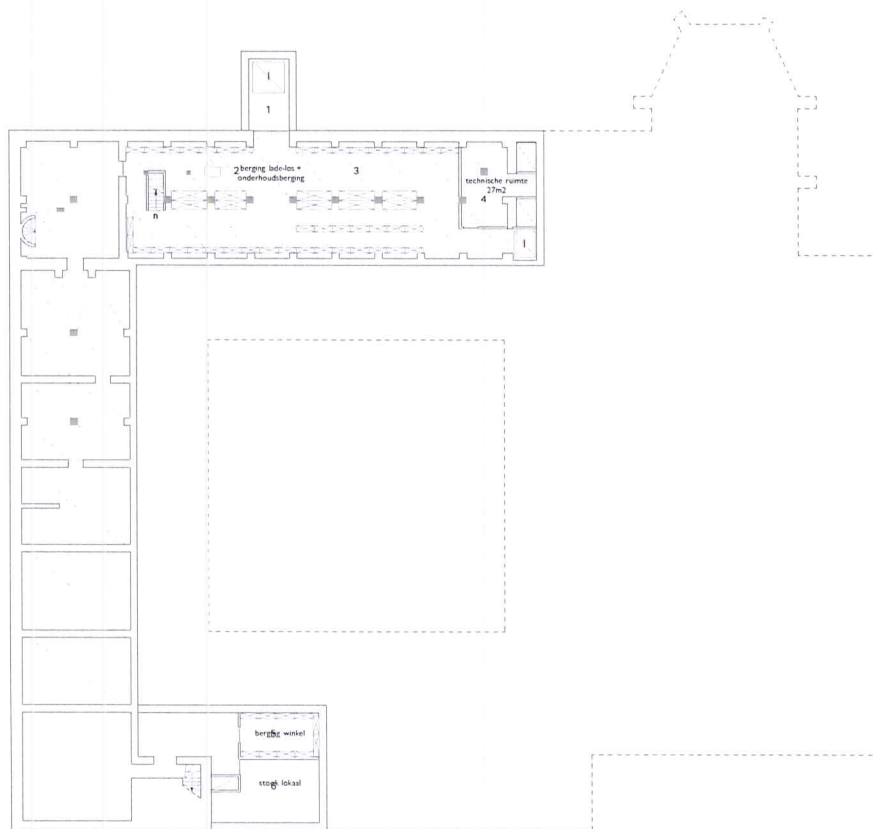
Ranke lantarens zorgen voor sfeervolle verlichting van het voorpleintje aan de hoofdingang en de winkel en van het terras aan het leescafé. Aan de hoofdingang en het barokportaal worden sokkels in messing geplaatst waar het logo van bibliotheek en de stad uitgefreesd zijn met inwendige belichting. De ingang laden en lossen wordt bescheiden maar functioneel verlicht. Algemeen aanlichten van het Predikherenklooster maakt deel uit van het masterplan.

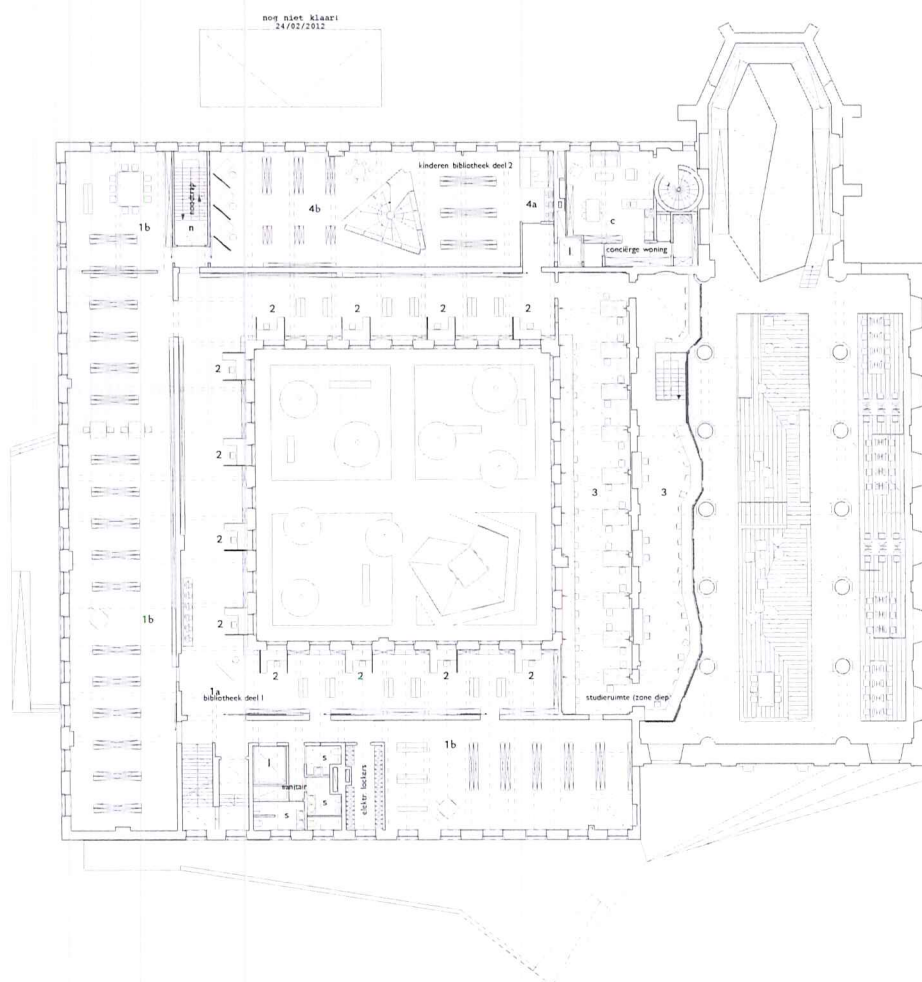

Zuidgevel 1/200

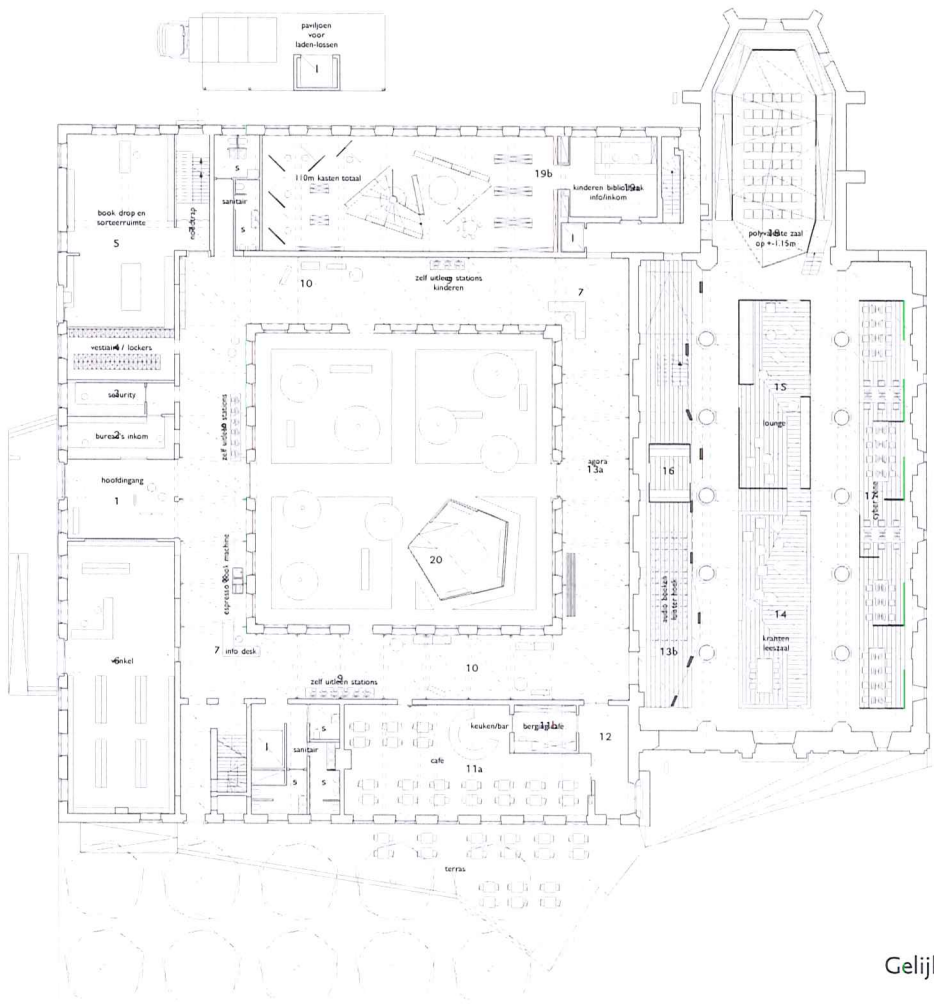

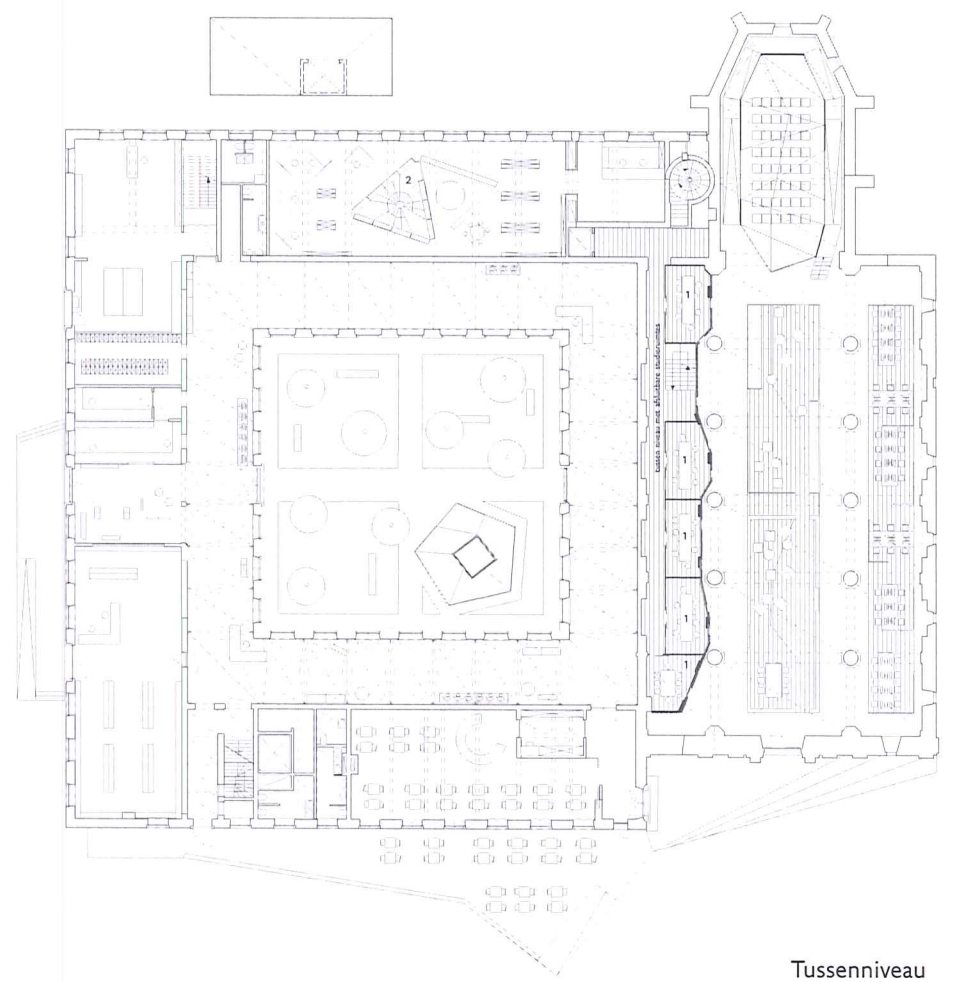
Kelder

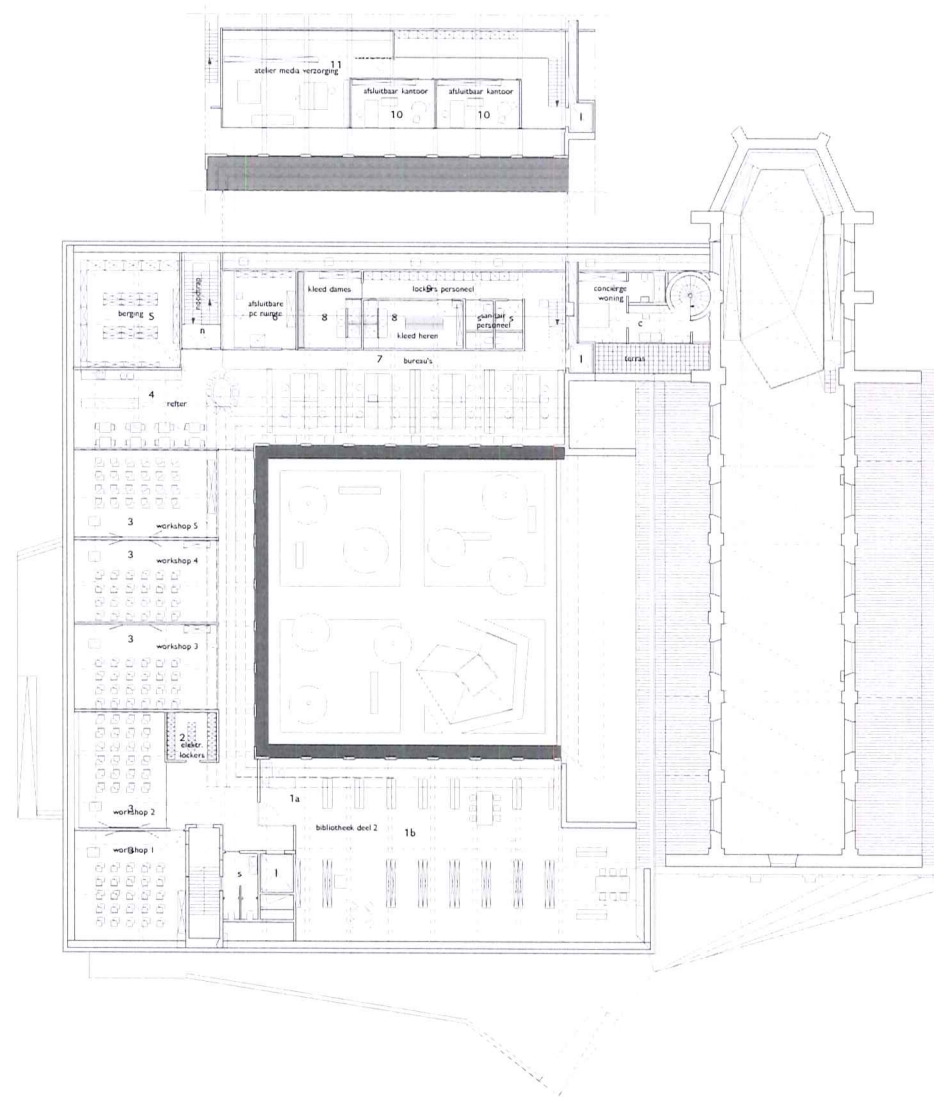
Eerste Verdieping

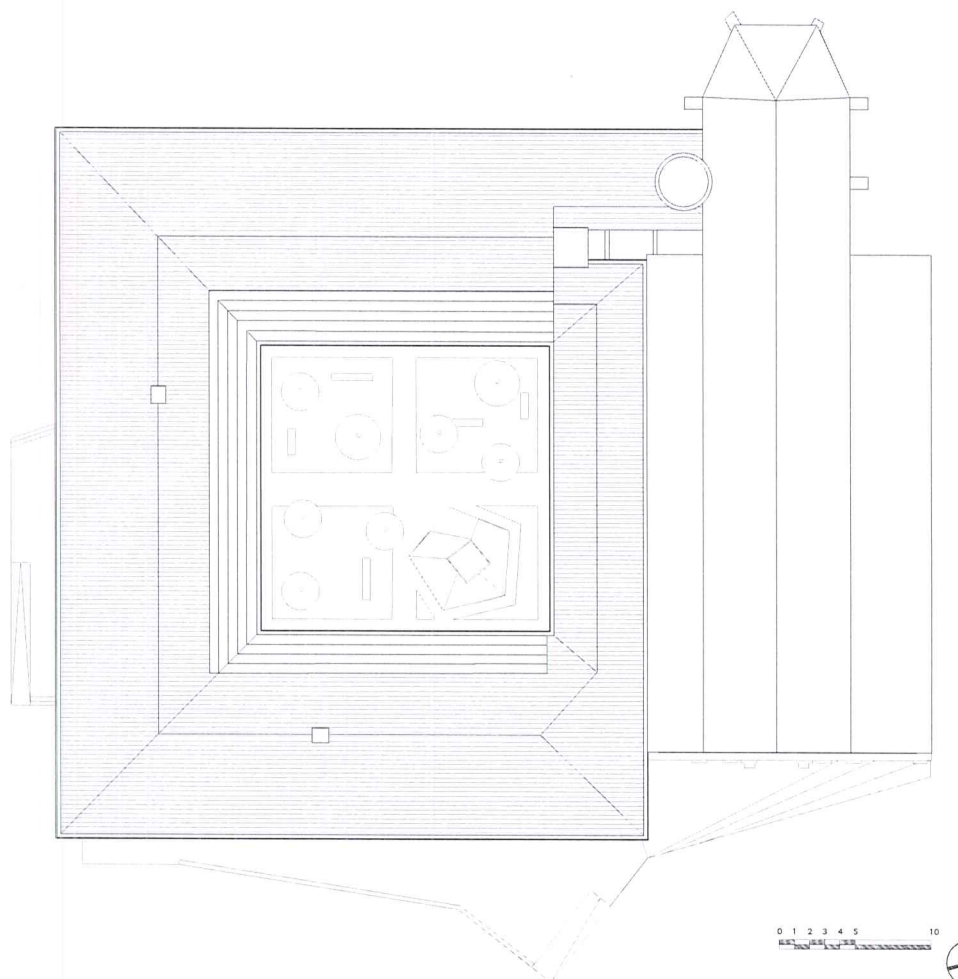
Gelijkvloers

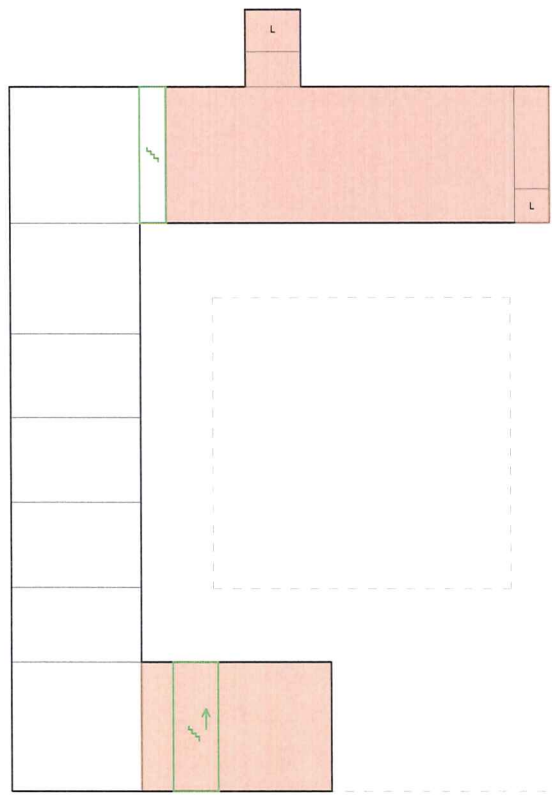
Tussenniveau

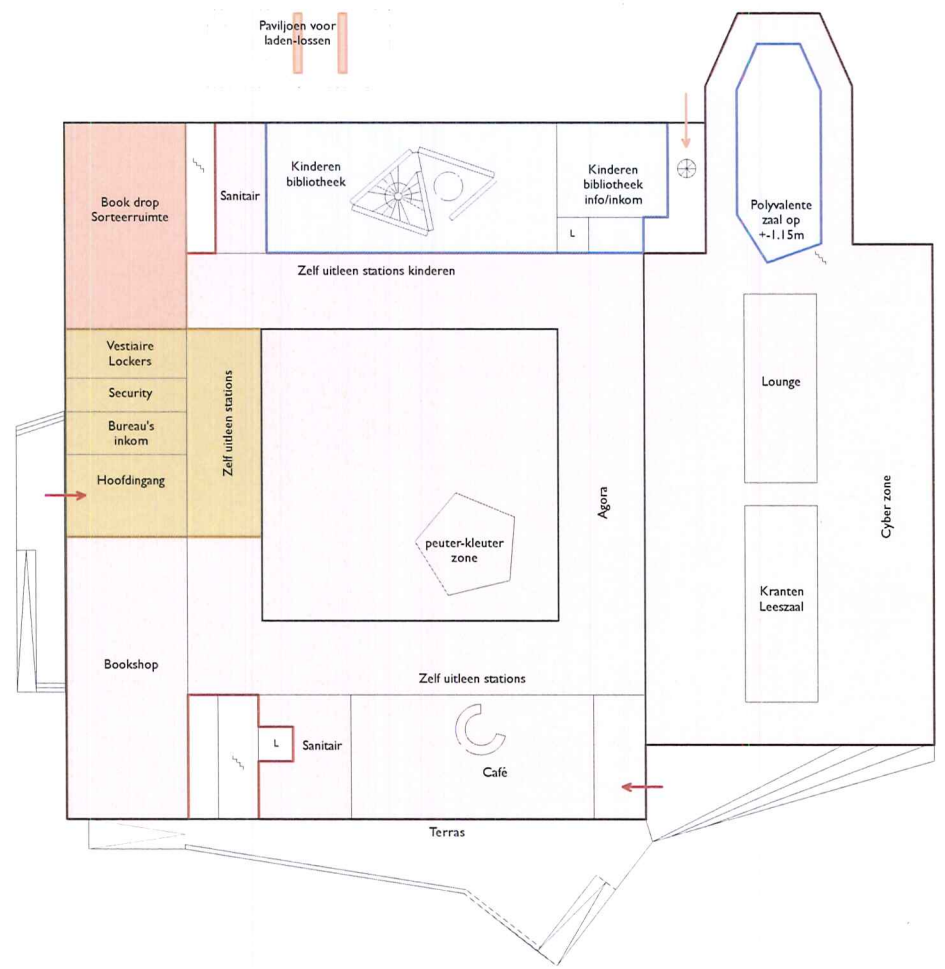
Zolderverdieping

Dakenplan

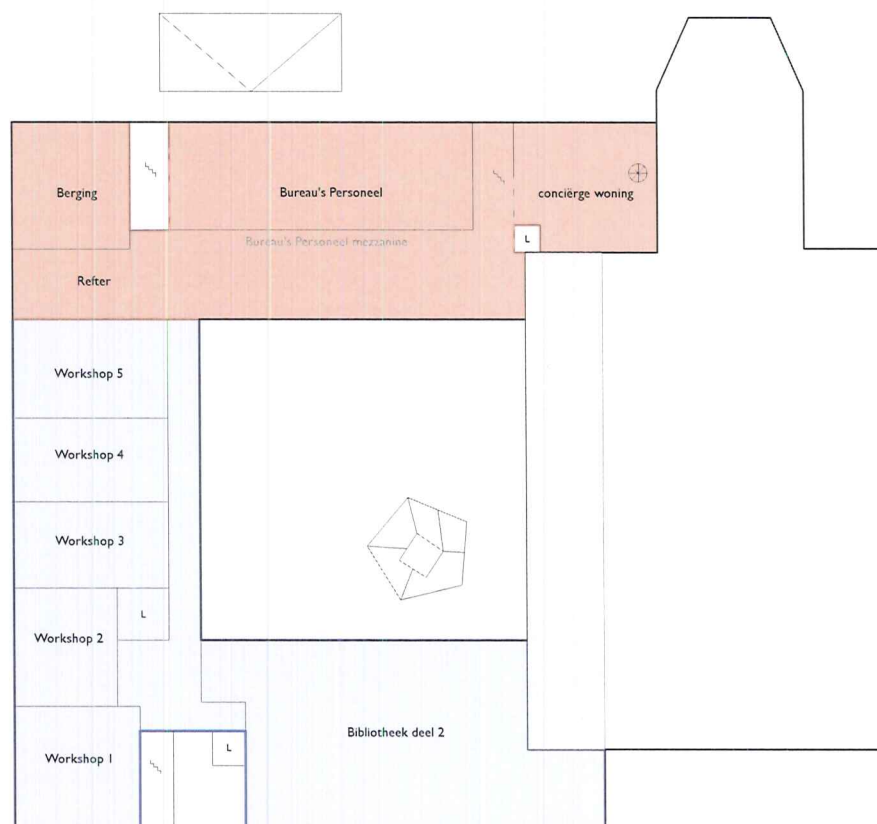

- Zone Inkom
- Zone Nabij
- Zone Midden
- Zone Diep
- Zone Back Office

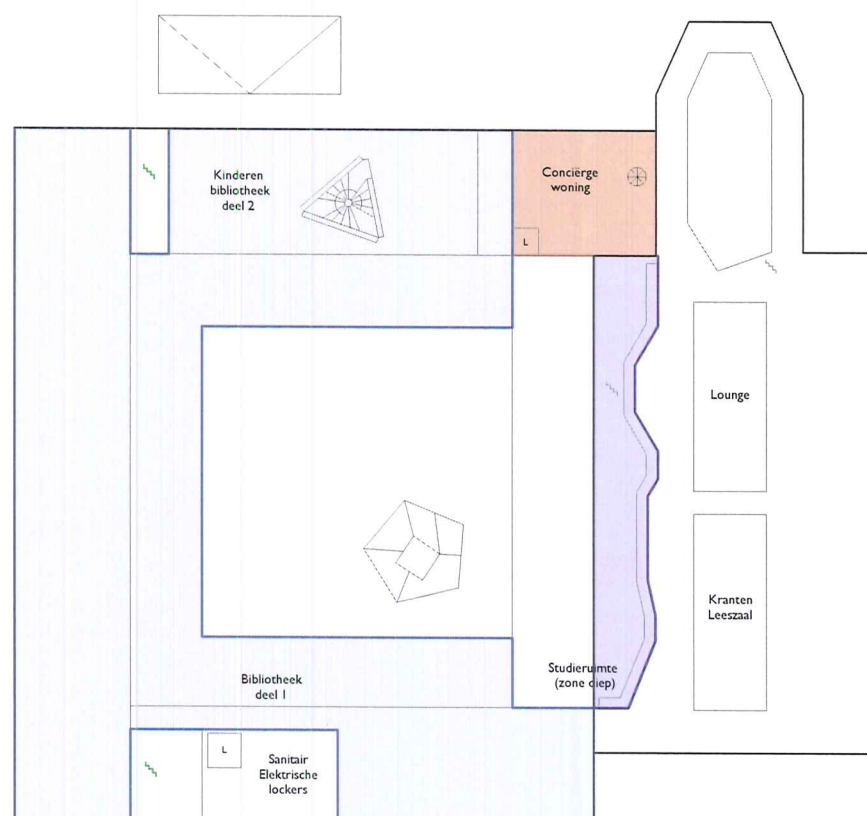
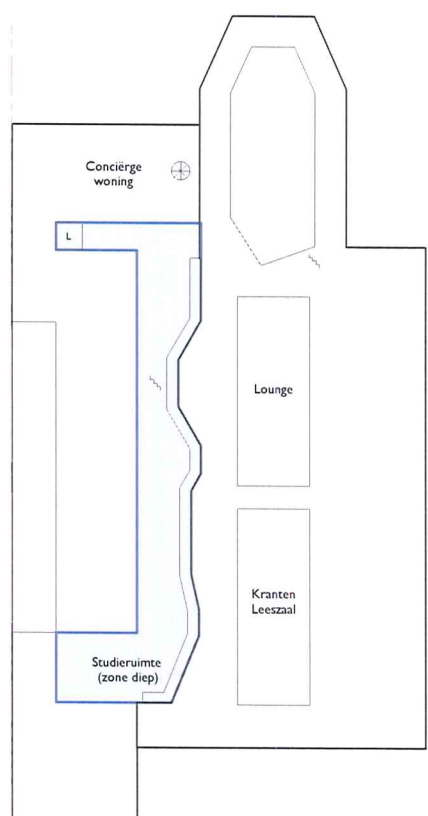
Kelder

Gelijkvloers

- Zone Inkom
- Zone Nabij
- Zone Midden
- Zone Diep
- Zone Back Office

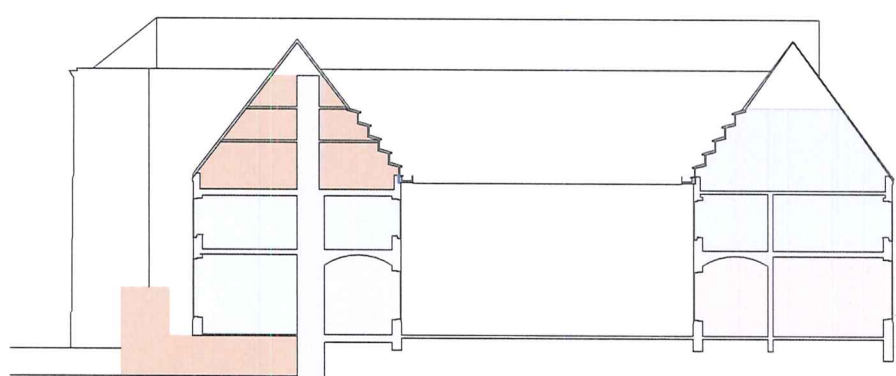
Zolder

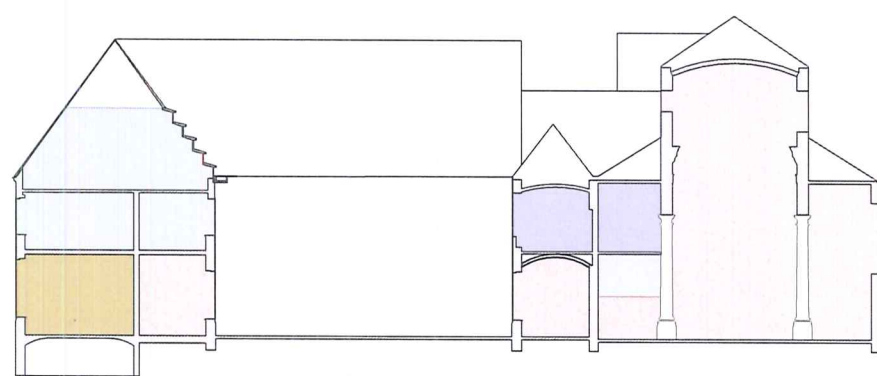
- Zone Inkom
- Zone Nabij
- Zone Midden
- Zone Diep
- Zone Back Office

Tussenniveau

Eerste Verdieping

Snedes OOST- WEST

Snedes NOORD - ZUID

PROGRAMMA EN ZONERING

DE VERWEVENHEID VAN DE ARCHITECTUUR VAN HET PREDIKHERENKLOOSTER EN DE BIBLIOTHEEK

De installatie van een bibliotheek uit het cybertijdperk in een zeventiende-eeuws klooster annex kerk geeft - wat op het eerste zicht niet evident lijkt - door een subtiel verwevening een nieuwe bestemming aan het kloosterpand. De eenvoudige bijna cartesiaans leesbare architectuur en de geest van de vroegere Dominicanenbibliotheek zijn een goed uitgangspunt om het gebouw met de invulling van een open bibliotheek een blijvende toekomst te verzekeren.

De integratie van het klooster gebeurt reeds aan de buitenkant, op het publieke domein. Het trapsgewijs vertrouwd geraken met het woord wordt ingevuld op de verschillende lagen van de architectuur.

Het complex van het Predikherenklooster kan ingedeeld worden in 3+1 lagen. Deze komen overeen met het aantal bouwkundige verdiepingen, inclusief kelder. Het programma van de bibliotheek beslaat 3 zones: Nabij - Midden - Diep.

Nabij vanaf de straat

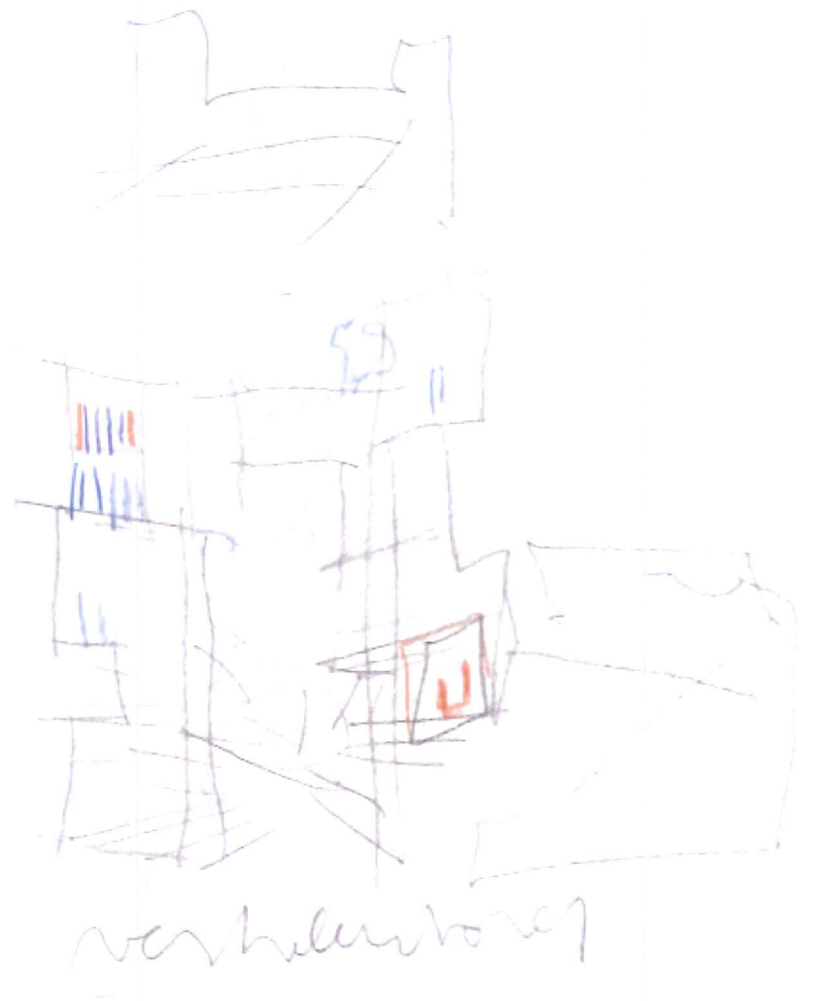
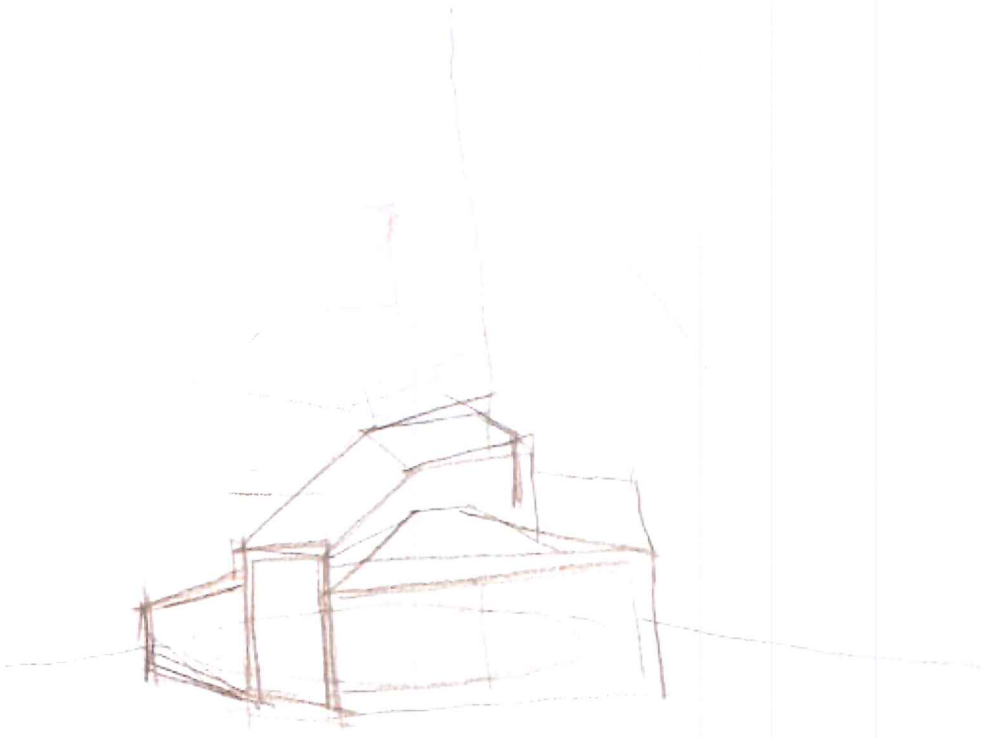
De hoofdingang met doorzicht tot in de pandhof ligt langs het voetgangers- en fietspad in een klein stadsparkje. De inrichting van deze kleine oase is al een ontmoetingsplaats voor wie naar de bibliotheek wil of er net vandaan komt. Het zicht op het kleuterpaviljoen in de pandhof prikkelt de

exploratiezijn van de kleinsten. Aan de andere zijde van de pandhof zien we de agora. De winkel met boeken en aanverwante artikels is altijd open. Het leescafé op het terras aan het kerkpleintje vlak bij het barokportaal opent zich door de grote beglase deuren in de gesloten kloostergevel. De grote kerkdeur in glas evenals de oude militaire openingen langs de zijde van de Jodenstraat wekken nieuwsgierigheid op van de passant. Een doorzicht naar de krantenleeshoek, het cybercafé en de audioboek-leeshoek kan alleen maar uitnodigend werken. Het e-tijdperk in een barokkerk! De ingang is vlakbij...

Zone nabij in het klooster: vertellen en beleven

De pandgang draagt alle connecties waarvan het betreden een onderdeel van een dagelijkse wandeling kan zijn: kinderbibliotheek, kleuterpaviljoen in de pandhof, leescafé, bookshop. De zelf-uitleenstations en de espresso book machine maken ook een snel individueel bezoek mogelijk. Een deel van de agora bevindt zich in de pandgang.

Op de studieruimtes op de mezzanine en de polyvalente ruimte in de absic na zijn alle functies in de kerk Nabij-functies. Een deel van de agora in de pandgang loopt verder door in de kerk onder de mezzanine. In het schip en de zijbeuken van de kerk zijn de krantenleeszaal, lounge, cybercafé, audioboek-leeshoek gehuisvest. Ze zijn reeds goed zichtbaar vanaf de straat door de beglase kerkdeur en snel toegankelijk langs het barokportaal.

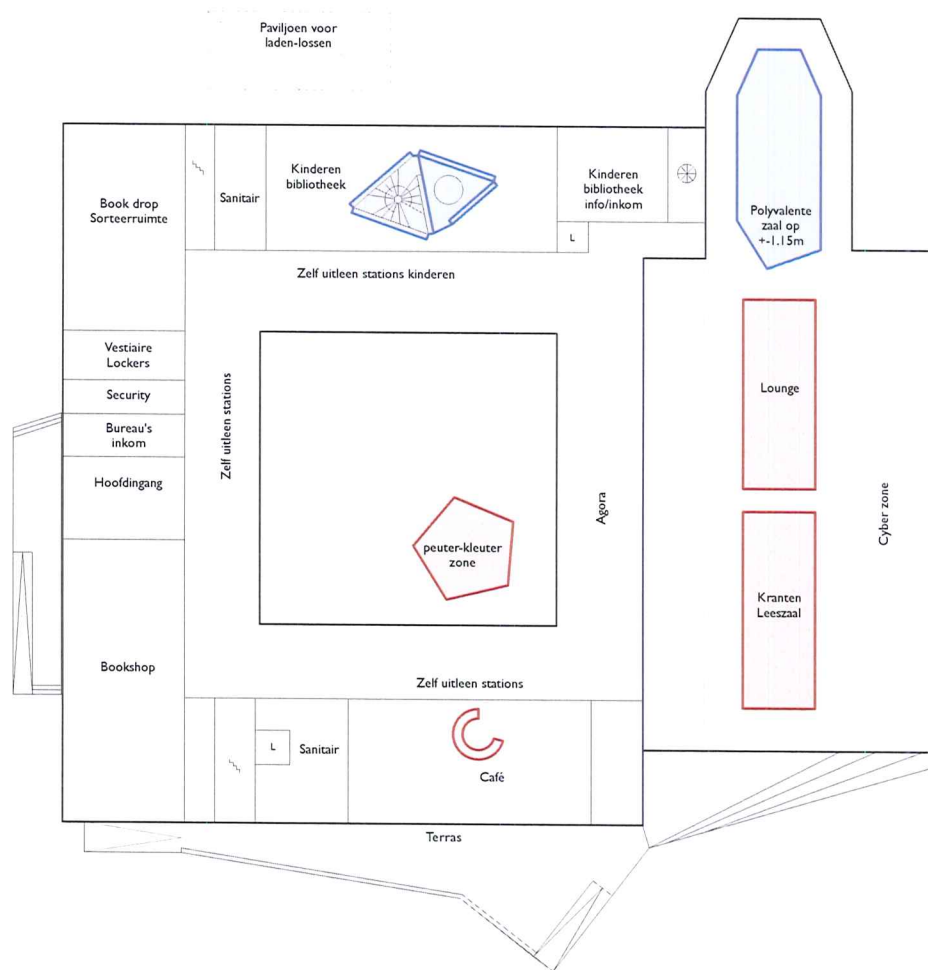
verhulend

rolijv

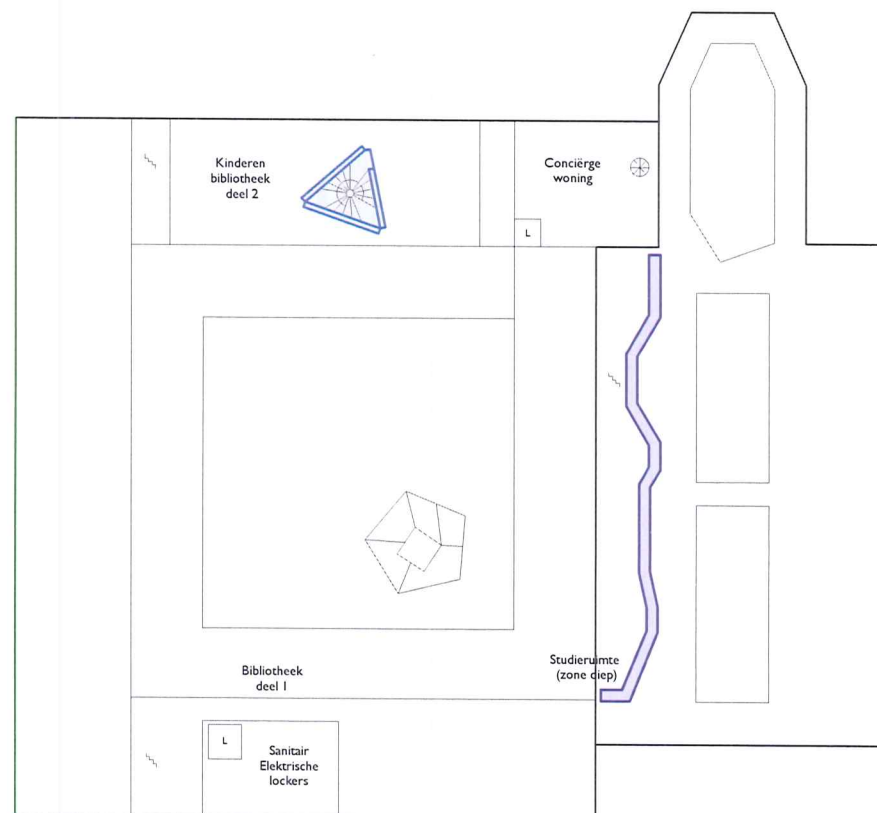

de naam

- Zone Inkom
- Zone Nabij
- Zone Midden
- Zone Diep
- Zone Back Office

Gelijkvloers

Eerste Verdieping

Zone midden : verzamelen en pleisterplekken

De zone midden spreidt zich uit over de drie niveau's van het gebouw.

Ze start op het gelijkvloers met het meest actieve deel van de kinderbibliotheek dat verbonden is met het tweede deel op de eerste verdieping via een 'boekentrap'. De polyvalente ruimte bevindt zich in de absic van de kerk.

De eerste verdieping is volledig ingenomen door de bibliotheek met de individuele leesplekken in de pandgang. Op het tussenniveau van de mezzanine in de kerk bevinden zich de afgesloten studieruimtes. (midden), op het niveau 2 een deel van de studieruimte (diep). Door de vormgeving staan deze zones in visueel contact met de zone nabij in de kerk.

Op de zolderverdieping is nog een deel van de bibliotheek voorzien en de afsluitbare ruimtes voor workshops, afsluitbaar van elkaar zodat de workshops ook apart toegankelijk zijn na de openingsuren van de bib.

Zone diep : studie en maken.

De stille studieruimte vindt aansluiting op de bibliotheek in de oude historische bibliotheek van het klooster met een uitbreiding naar de mezzanine in de kerk.

Backoffice

Het Backoffice werkt volledig autonoom met een personeelsingang aan de oostgevel.

Het kantoor- en personeelsgedeelte bevindt zich op de zolderverdieping met een mezzanine in het dak, de sorteerruimte aan de bookdrop op het gelijkvloers en de berging is voorzien in de kelder. Deze drie niveau's staan rechtstreeks met elkaar in verbinding via de noodtrap naast de sorteerruimte en via de lift aan de kinderbibliotheek.

De conciërgewoning bevindt zich op de eerste verdieping en de zolder en is apart toegankelijk.

ORGANISMEN

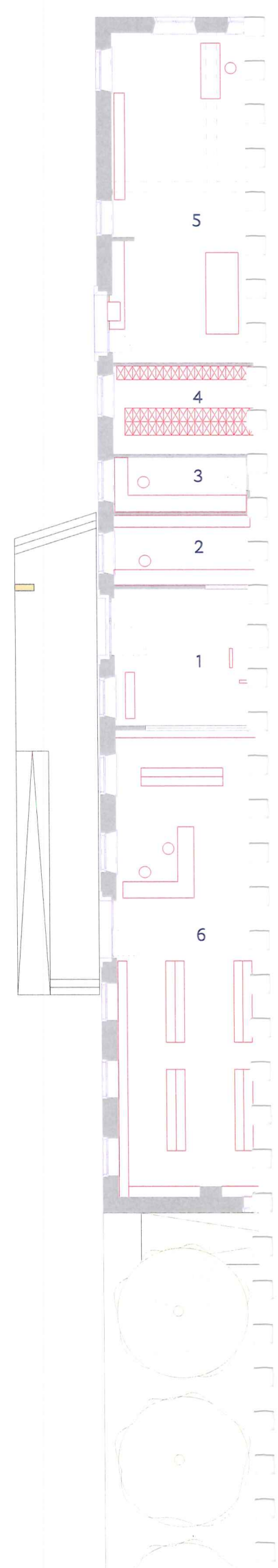
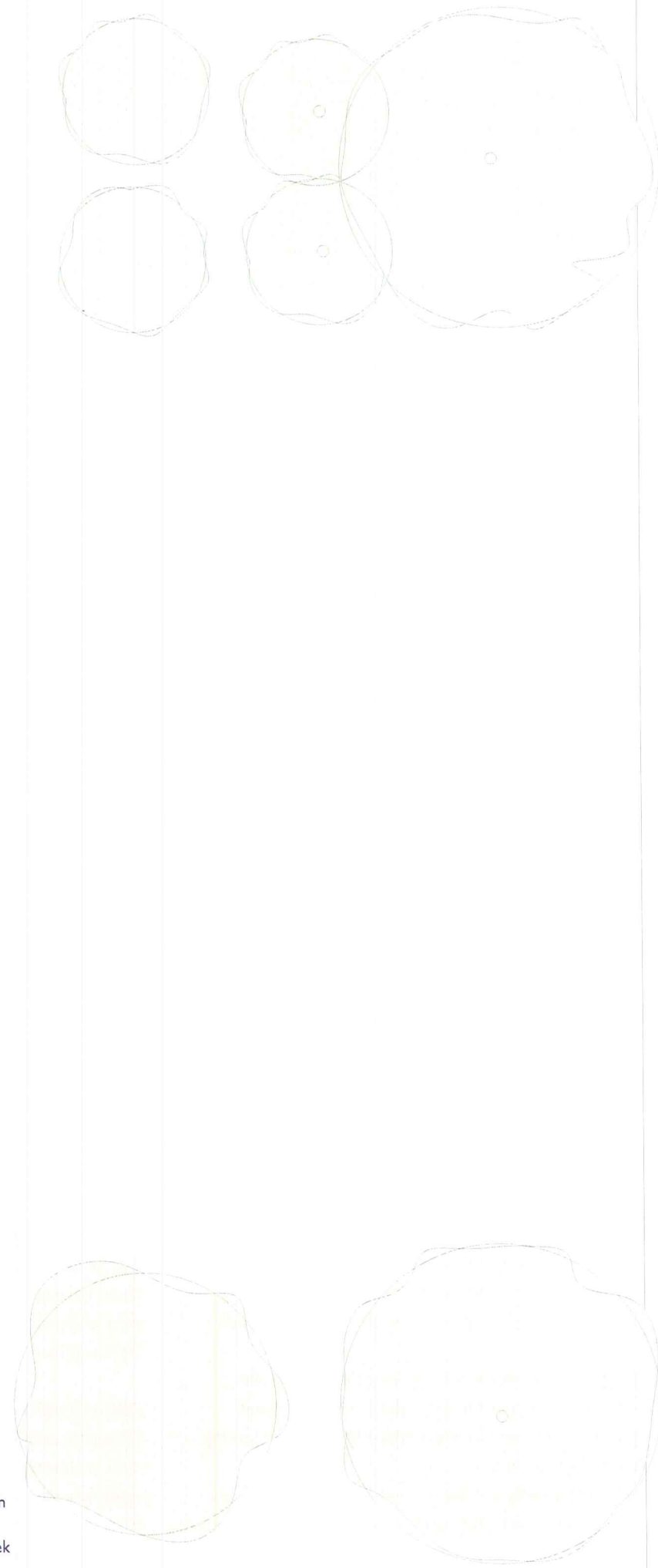
Een aantal essentiële functies voor de nieuwe bestemming van het gebouw krijgen een uitdrukkelijke maar terugkerende vorm, zoals het kleuterpaviljoen in de pandhof, de verhalentoren in de kinderbib, alsook de polyvalente ruimte, de mezzanine en de leesplekken in de kerk. We noemen dit de 'organismen' van de bibliotheek. Ze worden als onafhankelijke structuren toegevoegd en zijn daardoor eventueel ook terug wegneembaar.

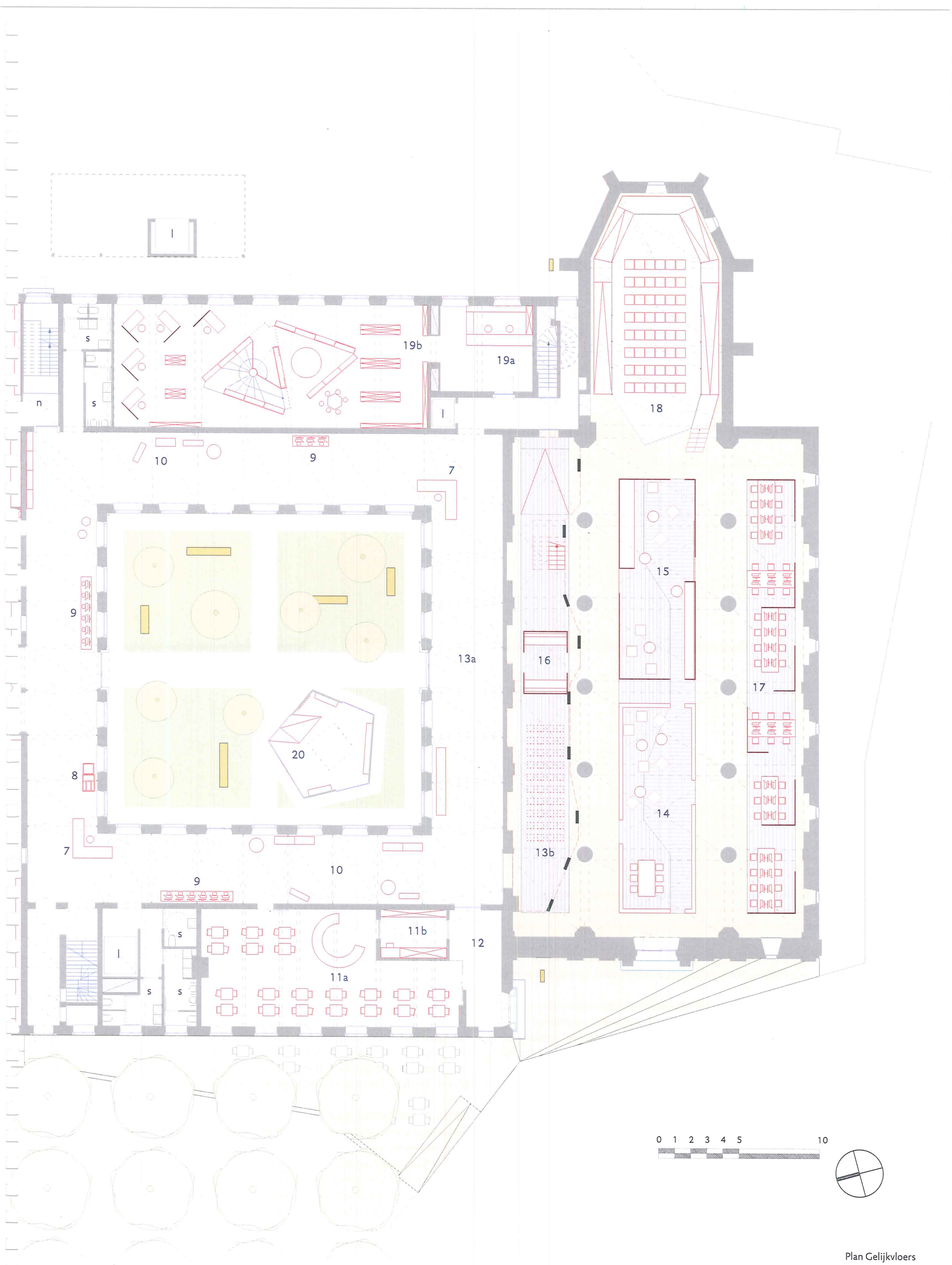
De organische vorm hiervan staat tegelijkertijd in contrast met de cartesiaanse architectuur van het gebouw maar kan evengoed gezien worden als een abstracte interpretatie van de gewelfstructuur. Hierdoor ontstaat er een levendig spanningsveld tussen bestaande architectuur en nieuwe invulling.

- 1. hoofdingang
- 2. onthaalbalie
- 3. lokaal security
- 4. vestiaire / lockers
- 5a. book drop en sorteerruimte
- 5b. inleverkasten
- 6. winkel
- 7. info balie
- 8. espresso book machine
- 9. zelfuitleen stations
- 10. themastands / blikvangers/ toonkasten
- 11a. koffieshop / café
- 11b. berging café
- 12. sas café

- 13a. agora
- 13b. agora projectieruimte
- 14. kranten leeszone
- 15. lounge met lees/kijkunits
- 16. luisterunits (audio boeken)
- 17. cyberzone + digitale proeftuin
- 18. polyvalente zaal
- 19a. infobalie kinderenbibliotheek
- 19b. kinderenbibliotheek deel 1
- 20. peuter- en kleuterzone

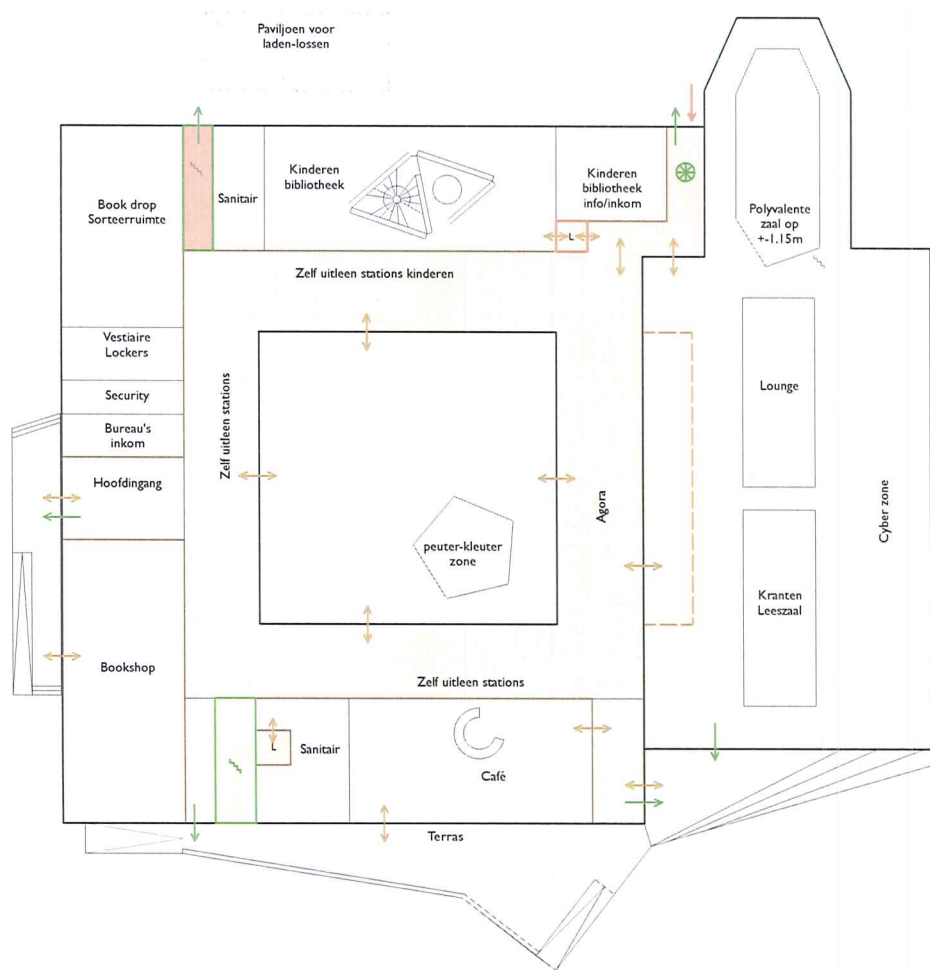
- n: noodtrap
- s: sanitair
- l: lift

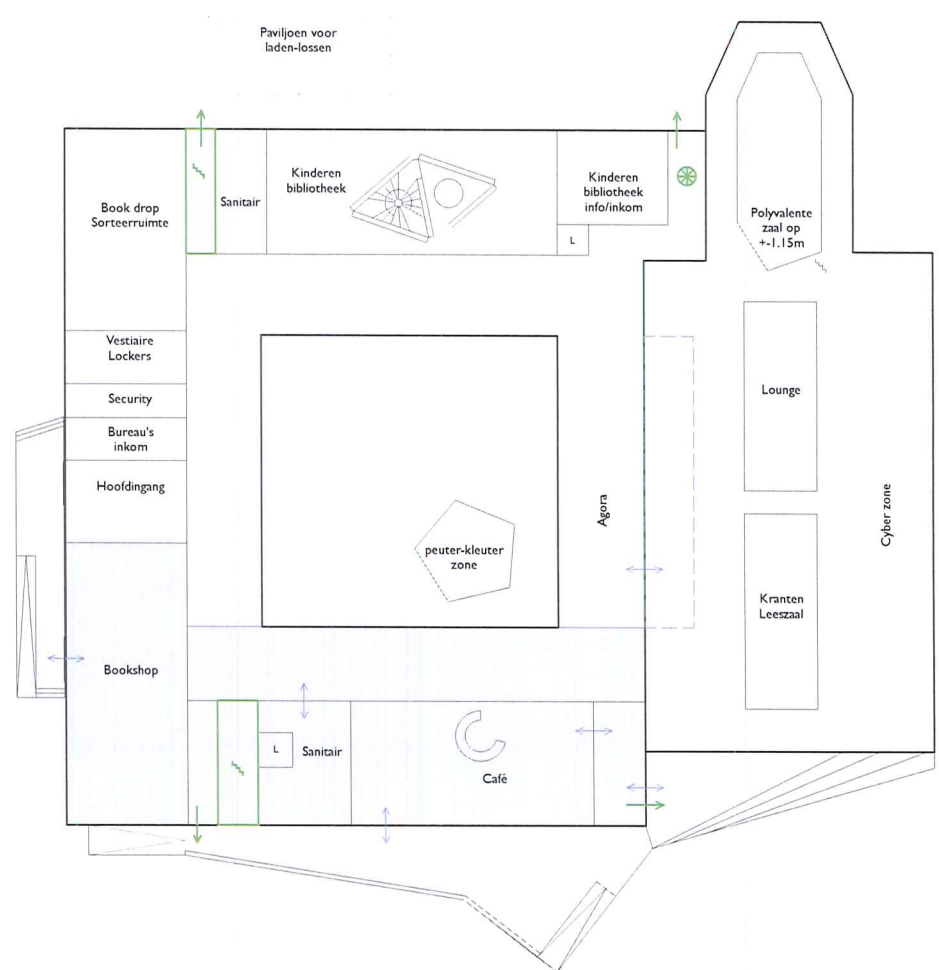
Plan Gelijkvloers

→ Circulatie tijdens openingsuren
→ Circulatie na openingsuren

Schema circulatiestromen tijdens openingsuren (gelijkvloers)

Schema circulatiestromen buiten openingsuren (gelijkvloers)

GELIJKVLOERS

PANDGANG

Alle circulatie op het gelijkvloers is gecentraliseerd in de historisch herkenbare pandgang (kloostergang) rond de pandhof. De rondgang (stoa) van de pandhof blijft hoofdzakelijk circulatieruimte om de toegankelijkheid van de verschillende functies en evacuatie op dit niveau mogelijk te maken.

Bij de hoofdingang kan al onmiddellijk na aanmelding bij de balie en de halte aan één van de zelfuitleenstations de keuze gemaakt worden tussen enerzijds de bibliotheek, anderzijds de publieke functies.

Links en rechts in de hoeken van de kloostergang bevinden zich 3 verticale circulaties met trappen en liften en aansluitend sanitair. De lift bij het café is toegankelijk voor publiek en personeel. De lift bij de kinderbibliotheek is voor het publiek enkel toegankelijk tot niveau 1 en bedient de berging in de kelder, de woning van de conciërge en de kantoren op zolder. De derde trap bij de book-drop kan enkel door het personeel en als nooduitgang gebruikt worden.

De pandgang is meer dan circulatie. De pandgang, de stoa, is de echte vitale drager van de bibliotheek. Hier wandelen, slenteren, komen de bezoekers samen. Van hieruit kiest men waar men heen wil. Men kiest voor informatie of conversatie, voor kijken of luisteren, voor ontmoetingen of voor een teruggetrokken verblijf of heel simpel genieten van de pandhof.

In de pandgang zijn 2 info-desks, telkens bij de verticale circulaties: één bij de winkel en café, de tweede bij de ingang naar de kinderbibliotheek. Deze heeft een eigen info-balie. Bij selectief gebruik van het gebouw (wanneer de bibliotheek gesloten is) kan hier bij deze info-desks een zachte afsluiting geplaatst worden. Bij één van de info-desks is een 'espresso book machine'.

Aansluitend aan de pandgang bevinden zich hoofdzakelijk de functies NABIJ, (winkel, leescafé en agora). Het leescafé staat in nauw contact met de peuter- en kleuterzone in de pandhof. De agora

wordt ondergebracht in de rondgang. De rondgang van de pandhof blijft wel circulatieruimte om de toegankelijkheid van de verschillende functies en evacuatie op dit niveau mogelijk te maken. Book-drop en sorteerruimte, security en vestiaire/lockers zijn gecentraliseerd bij de inkombalie.

Diagonaal links tegenover de hoofdingang is de kinder- en jeugdbibliotheek die 2 niveaus inneemt. Diagonaal rechts op het gelijkvloers komen we in de kerk in de krantenleeszaal, lounge, cyberzone, polyvalente ruimte en onder de mezzanine de luisterzone met audiohoek.

In de symmetrische pandhof is het kleuter- en peuterpaviljoen geplaatst.

PANDHOF

Evenals de pandgang is de pandhof van cruciaal belang in de beleving van de nieuwe bibliotheek. Hij is de spil tussen alle functies op het gelijkvloers en maakt de buitenverbinding tussen de hoofdingang en de agora en via het kleuterpaviljoen met het leescafé en kinderbibliotheek. De originele Dominikanertuin is verdwenen. De kruisvormige paden worden heraangelegd en er worden lichte transparante bomen aangeplant. Zitbanken zorgen voor verpozing en meditatie. De pandhof wordt de externe leeskamer, bij mooi weer het buitenterras van de agora.

PEUTER- EN KLEUTERPAVILJOEN

In de pandhof is er één toegevoegde constructie. Lezen is niet noodzakelijk een activiteit die zich binnen afspeelt. Een klein vijfhoekig kleurig kleuterpaviljoen met een structuur van massief hout wordt gebouwd in de hoek van de pandhof vlakbij het leescafé. Het ligt als een diamant verzonken in de grond en geeft zo het gevoel in een lees- en verhalenkuil te zitten. Het kijken net over het gras maakt hen als Alice in Wonderland en laat hen toe in hun eigen wereldje te fantaseren en toneel te spelen onder het nabije oog van de ouders of oppas die zelf in het leescafé over hun laatste of vroegere leeservaringen kunnen praten. De kinder- en jeugdbibliotheek ligt dichtbij. Op een zonnige dag kan lezen ook prettig zijn.

Zoom zicht Leescafé - Terras

DE AGORA

De agora neemt een deel van de sfeervolle zeventiende-eeuwse pandgang in, zoals de 'stoa' in het oude Griekenland: een lange smalle zuilengang met één gesloten kant en één open zuilenkant. Daardoor staat deze onmiddellijk in relatie met functies als de polyvalente zaal en de lounge in de kerk. In de kerk onder de mezzanine is een licht verduisterde zone waar filmische voorstellingen in loop kunnen gepresenteerd worden. Bij grotere sociale evenementen kan de gehele pandgang evenals de pandhof gebruikt worden. De keuken van het café is dichtbij. Bij kleinere evenementen beperkt de oppervlakte zich tot één pandgang, van de info-desk tot de ingang van de kerk.

KINDER- EN JEUGDBIBLIOTHEEK

Vrij snel bij het binnenkomen in de pandgang komt men bij de kinder- en jeugdbibliotheek. Voorbij de zelf-uitleenstations in de pandgang en na aanmelding aan de infobalie in de voormalige sacristie komt men in een hoge ruimte, de vroegere refter, waar de kinder- en jeugdbibliotheek zich uitstrekt over twee niveaus (0 en 1). Op het gelijkvloers (+015) staat de kinderbibliotheek in verbinding via de peuter- en kleuterhoek in de pandhof met het café. Het tweede niveau (+575) van de kinderbibliotheek is ook bereikbaar via een lift.

Net zoals buiten in het kleuterpaviljoen een verhalenput gebouwd is hebben we hier een verhalentoren die ons in enkele wentelingen naar de verdieping brengt waar de groteren hun plek gevonden hebben. De omwenteling is ingevuld met boeken en kleine leeshoekjes en doorkijkjes, een voorhistorisch futuristische shuttle, hun eigen cyberzone. Het digitale tijdperk wordt ook hier niet ontkent en zal voor een perfecte symbiose zorgen. Vlakbij de toren is er een kleine driehoekige arena waar poppenkast en kleine theaterstukjes kunnen opgevoerd worden.

Op het gelijkvloers zijn er ook enkele individuele leesplekken.

LEESCAFÉ - WINKEL

Het leescafé bevindt zich aan het driehoekig pleintje aan de westkant van het klooster in de vroegere spreekzaal/kapittelzaal. Via uitgediepte beglaasde deuren komt men vanuit het café op het terras. Het terras is zuidwest georiënteerd. Het leescafé is ook in nauw contact met het peuter- en kleuterpaviljoen in de pandhof. De agora in de aansluitende pandgang kan ook steeds gebruik maken van de infrastructuur die te allen tijde toegankelijk kan zijn.

De winkel is afgescheiden van het café door een secundaire ingang, de lift en het trappenhuis en de sanitaire voorzieningen. De winkel is gelokaliseerd aan de noordkant in de gasten- of ziekenkamers. Beide functies kunnen gebruikmaken van de nieuwe kelder onder het café en kunnen volledig onafhankelijk van de openingsuren van de bibliotheek functioneren.

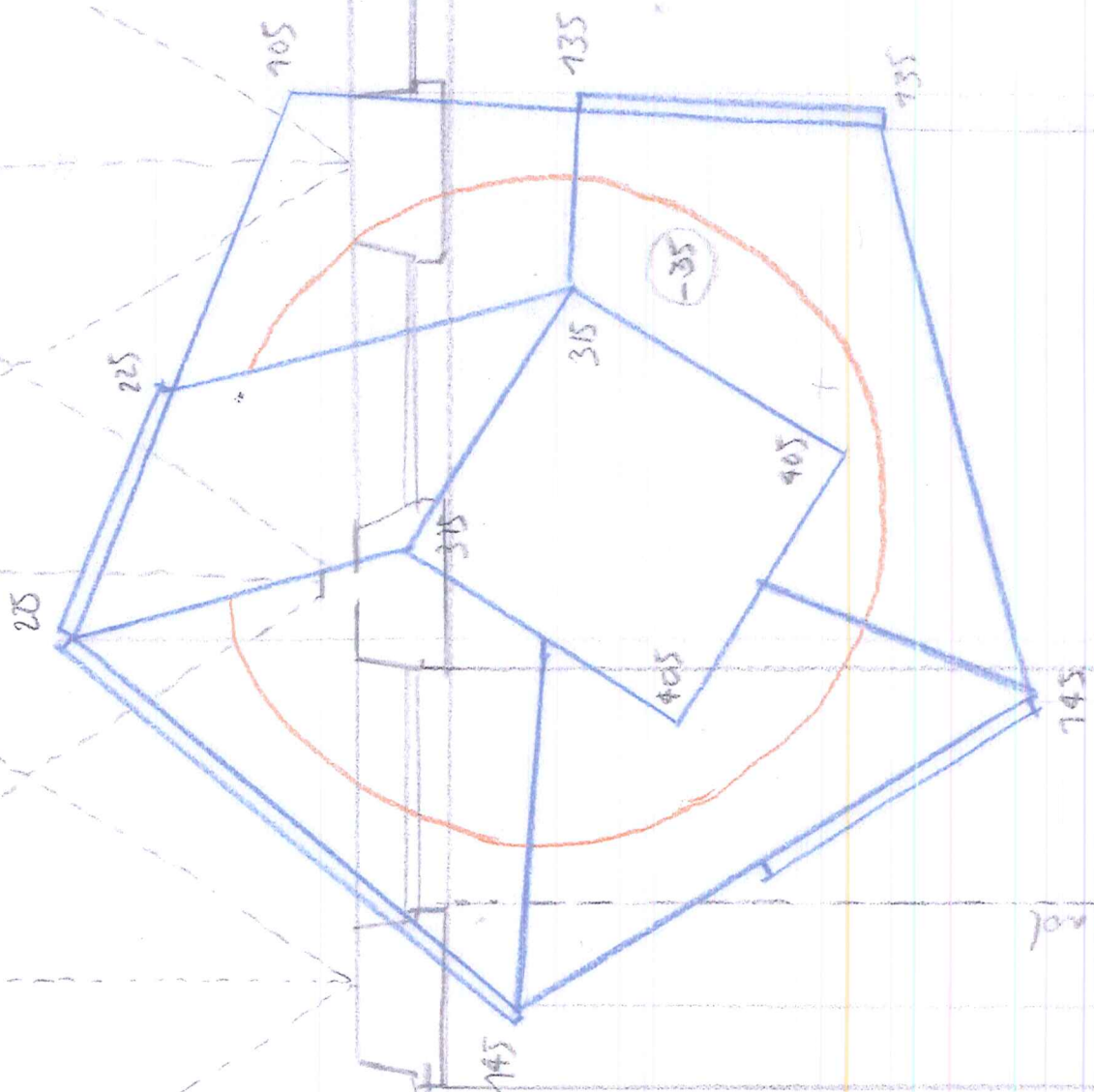
Winkel en leescafé zijn bereikbaar via een hellend vlak dat ook toegang verleent tot het terras en reikt tot aan de trappenpartij voor de kerk. Het barokportaal wordt zo een belangrijke toegang tot het klooster.

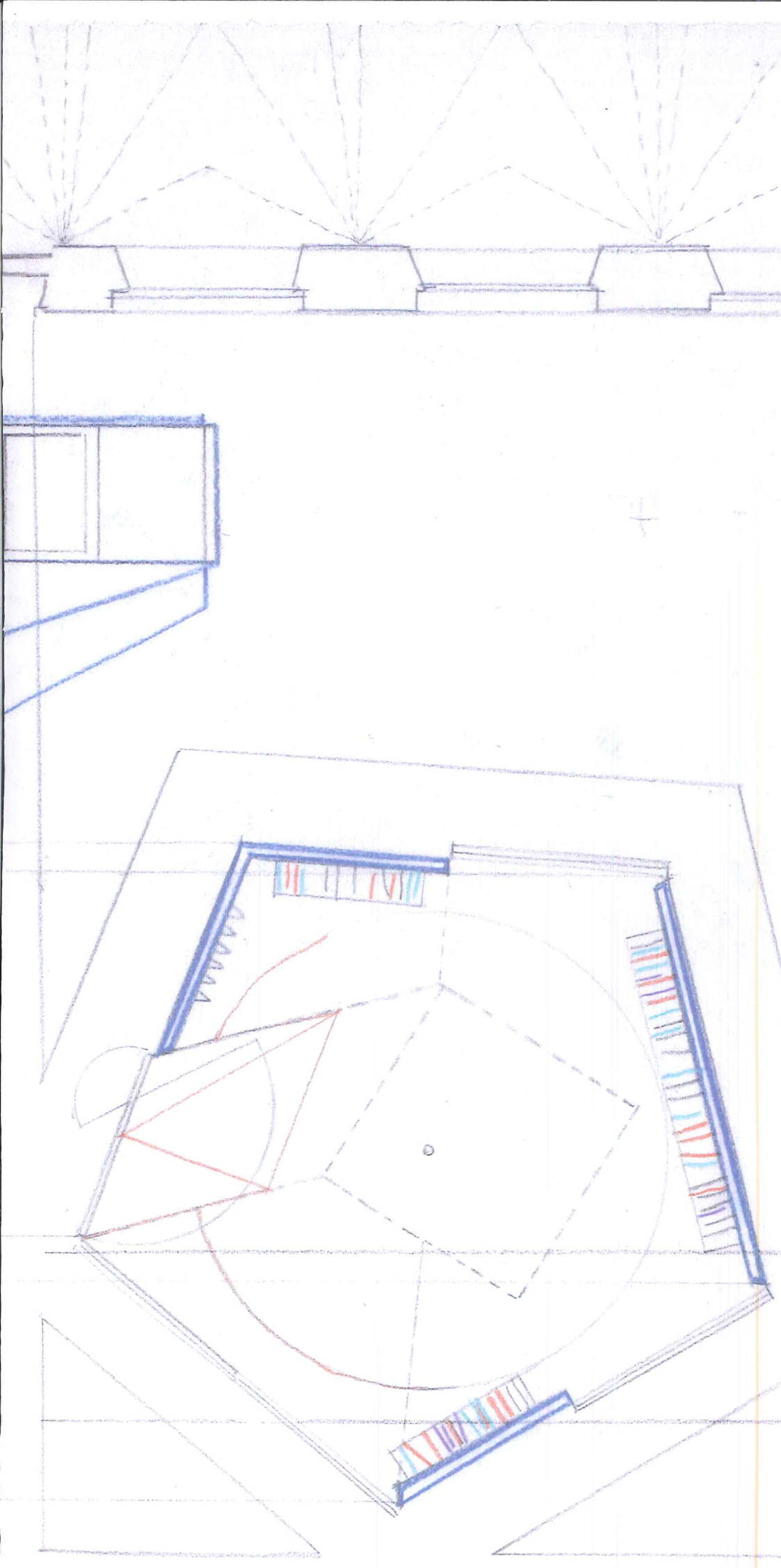
Interieur Bataille monument 2002 - Documenta 11
Thomas Hirschhorn

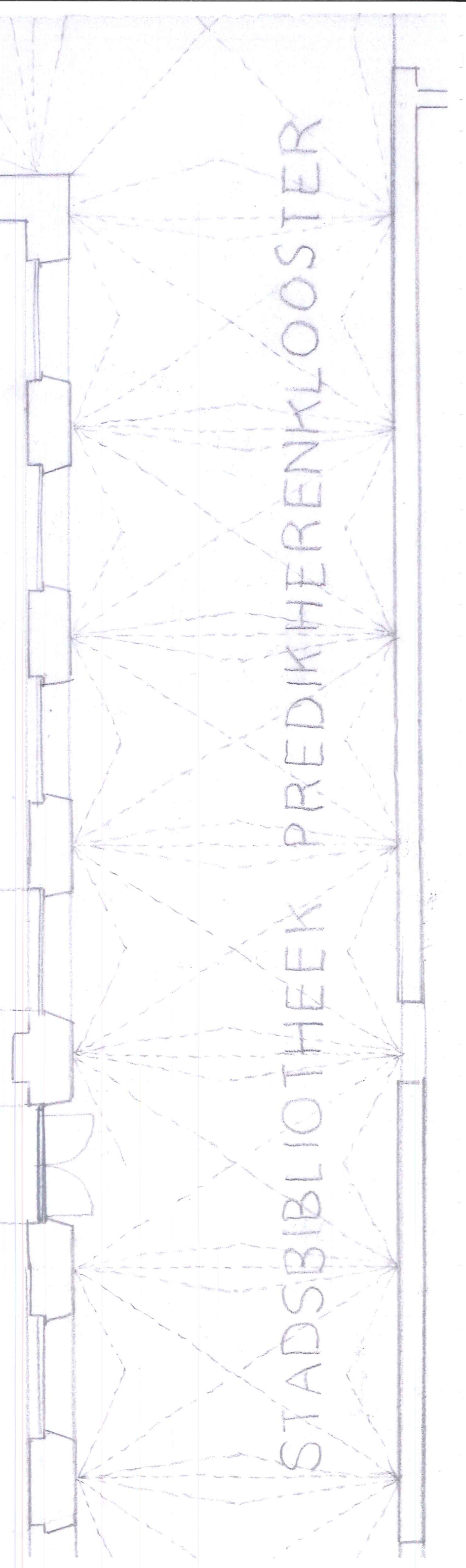

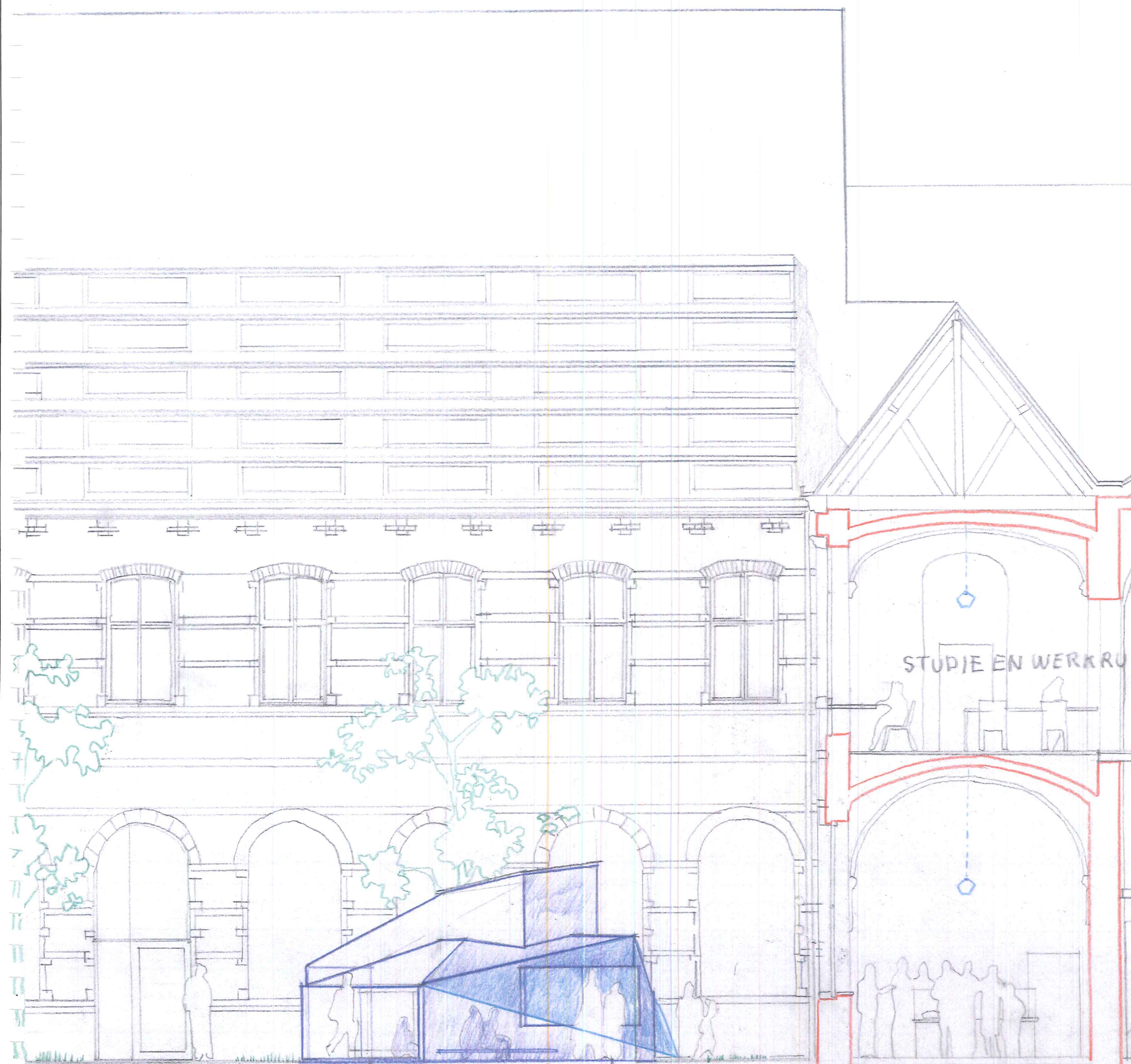
concrete swimming pool

KLEUTER PAVILJOEN

STADS BIBLIOTHEEK PREDIKHERENKLOOSTER

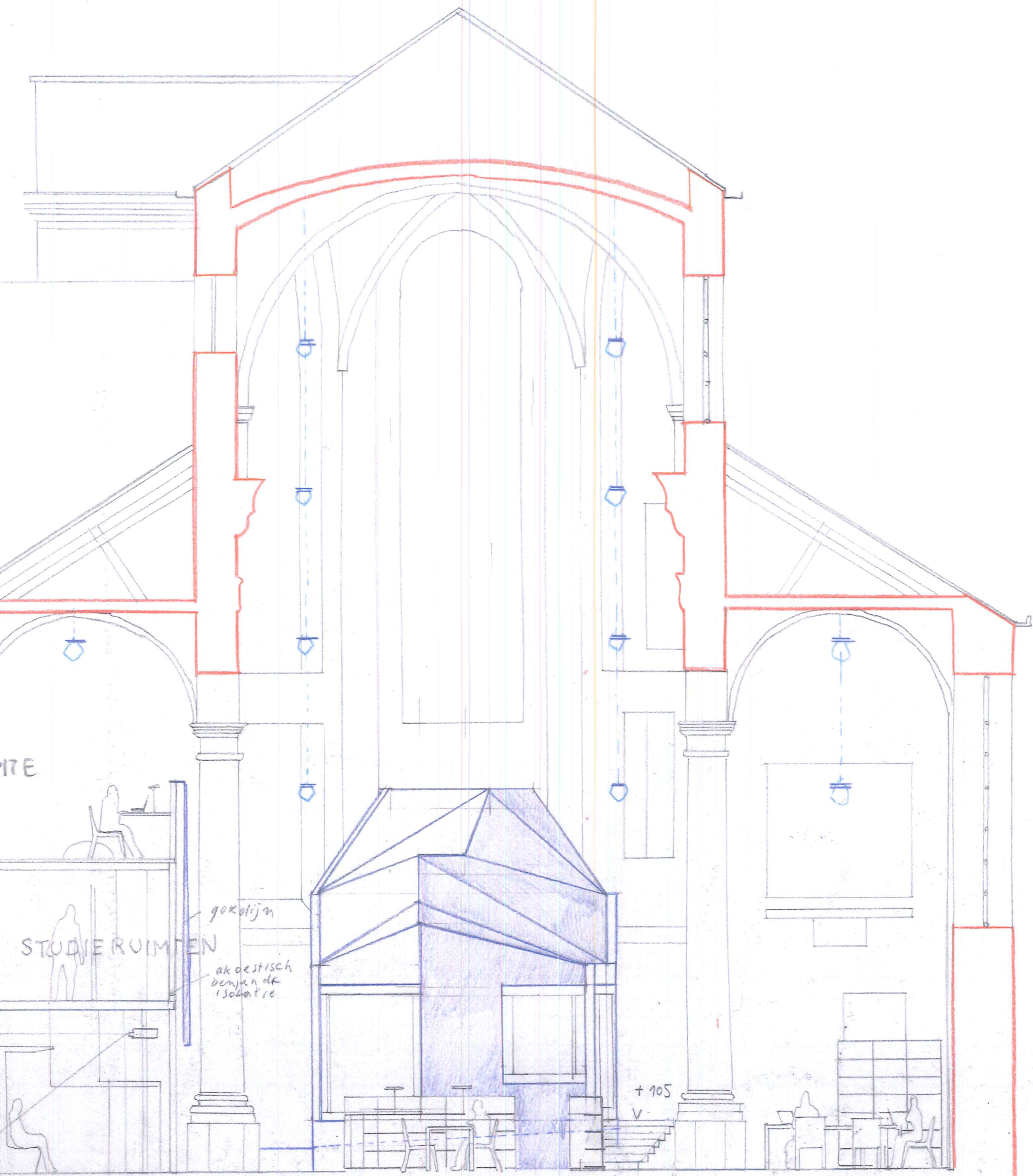

KLEUTERPAVILJOEN

AGORA

STADSBIBLIOTHEEK P
DWARSSNEDE KERK

POLYVALENTE ZAAL
KRANTENLEESZAAL & LOUNGE

DIGITALE LEESZAAL

REDIKHERENKLOOSTER MECHELEN

DE KERK

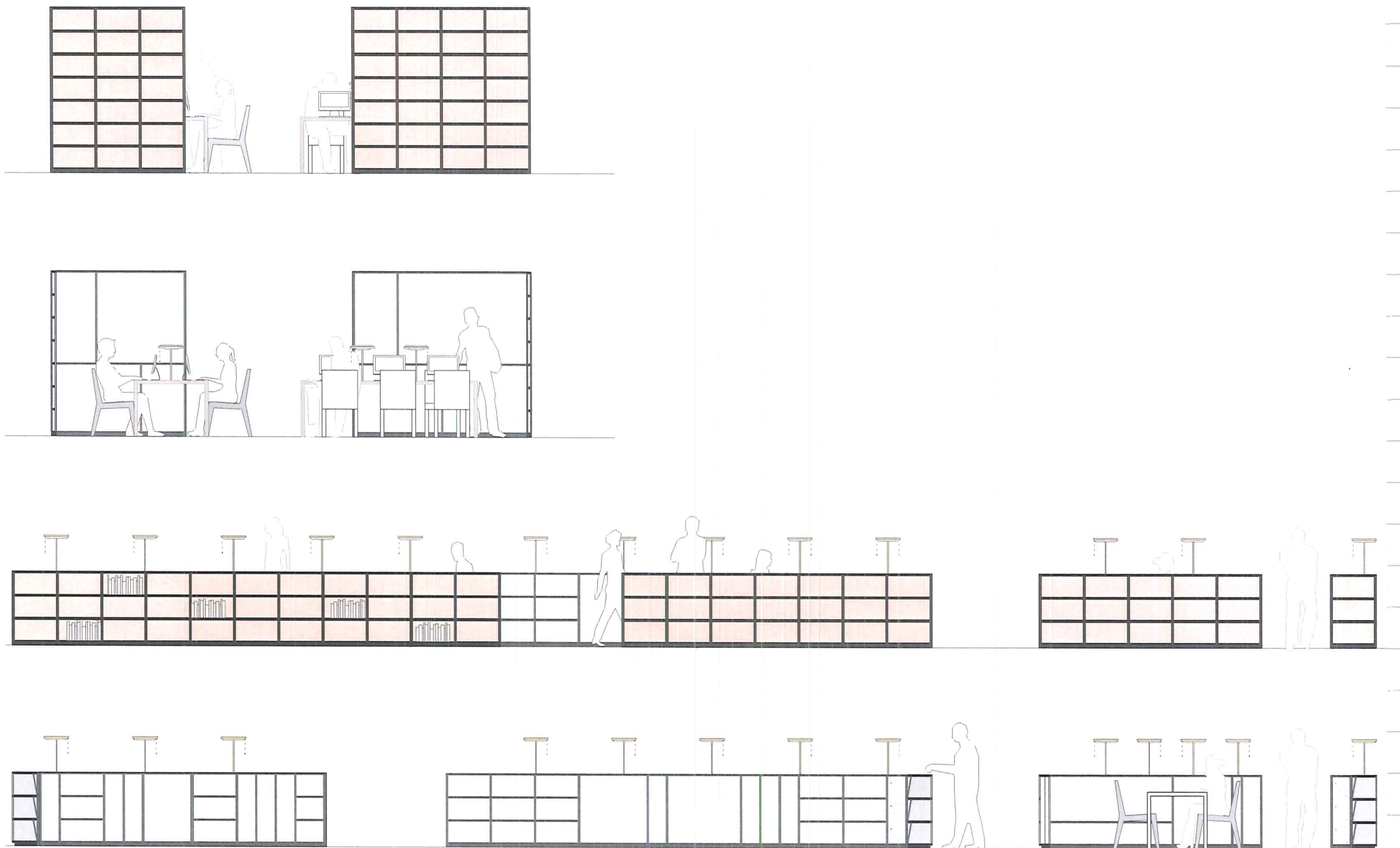
DE TRANSFORMATIE VAN DE KERK WORDT REHABILITATIE.

Primordiaal in de niet-keuze van de kerk als stockeerruimte (mono-functie) voor boeken is de optie om een meer synergetische ruimte te scheppen in de kerk en het hergebruiken van de historische bibliotheek als studieruimte met zicht op de pandhof. 'Het licht wordt woord'

Door de introductie van medio-actieve elementen zou men de vroegere functie van meditatie en actieve beleving in de kerk kunnen benaderen. Historische bibliotheken zijn immers structureel zeer sterk gelijkend op kerkgebouwen. Hier huisden evenzeer de boeken als de leeszaal. Het is dan ook aangewezen om hier een aantal functies onder te brengen die geheel in deze sfeer te vinden zijn: de zone midden – eerder rustig, maar toch actief -met op de mezzanine een zachte overgang naar de diepe stille studieruimte.

Men komt in een ruimte waar de kleuren overheersen van diep-mat zwart van de nacht en het ivoorlicht van de maan.

Centraal in de middenbeuk van de kerk (+000) lokaliseren zich op het gelijkvloers de krantenleeszaal en de lounge. In de zijbeuken bevinden de cyberzone en de audio-boeken luisterhoek (onder de mezzanine) evenals een kleine ruimte voor permanente projectie behorend tot de agora. De polyvalente zaal is gelokaliseerd op (+105 cm) in het koor. Op de mezzanine/loggia via een trap bereikbaar vanuit de kerk zijn er 5 afsluitbare studieruimtes (zone midden) met inkijk in de kerk.

POLYVALENTE ZAAL

Het grootste nieuwe volume dat toegevoegd wordt aan het klooster bevindt zich in de absis van de kerk. De polyvalente zaal met 'kooromgang' wordt gebouwd in het kerkkoor. Historisch is het niet ongewoon dat hier volumes toegevoegd werden, zo ook voor het Predikheren klooster. Het is bijna vanzelfsprekend dat een groot volume als de polyvalente zaal geïntegreerd wordt in de kerk. Het kerkkoor is planmatig gezien een vrij afgesloten plek in de opeenvolging van de ruimtes. Door de zaal te plaatsen in het kerkkoor fungeert het schip van de kerk ook meer als een ontmoetingsplek. De uitwendige vorm is een onregelmatige afgesloten octogoon en via een omlopende helling bereikbaar vanuit de kerk en ter hoogte van de aansluiting met de pandgang. De structuur van de achthoek is in massief hout. Aan de buitenzijde worden dak en wanden bekleed met plywood, geschuurd en getint. Aan de binnenzijde wordt voor het plafond en de wanden akoestisch isolerend materiaal gebruikt. Ze worden gemaskeerd door gordijnen. Deze lichte aanwezigheid van textiel brengt een volumetrie en beweeglijkheid in de ruimte. Op onregelmatige afstanden worden de akoestisch geïsoleerde wanden onderbroken door ramen die het licht laten binnenvallen vanuit de hoge ramen van het kerkkoor. In de bovenkaders van de ramen zijn verduisteringsgordijnen aangebracht.

KRANTENLEESZAAL EN LOUNGE

De krantenleeszaal en de lounge zijn open/gesloten houten meubels met akoestische wanden en houten vloeren, ingevuld met individuele leeshoekjes en een gemeenschappelijke leestafel. In de kasten in de krantenleeszaal vinden we de laatste tijdschriften en kranten. Alle meubilair zijn vrijstaande onafhankelijke constructies: Ze vormen tezelfdertijd de afscherming van de ruimte en de berging van kranten en tijdschriften.

De hoogte van de wanden in de lounge is 147 cm. Deze hoogte verzekert een private sfeer. In de lounge zijn het dragers van zitbanken. Vrijstaande vloerlampen zorgen hier voor een

geïndividualiseerde ruimte. In de krantenleeszaal bedraagt de hoogte 105 cm. Daardoor kan het meubel zelf als lector gebruikt worden. Langs de buitenkant zijn er op onregelmatige afstanden rekken voor presentatie van tijdschriften en boeken. Op de meubels zijn leeslampen aangebracht om zo een meer intieme en private, huiselijke sfeer te realiseren.

De krantenleeszaal en lounge staan op dezelfde houten vloer waarin het patroon van de gestructureerde wand van de studieruimte op de mezzanine en de gebroken lijn van de nok in het plafond in de polyvalente zaal door de richting van de planken herhaald wordt.

CYBERZONE

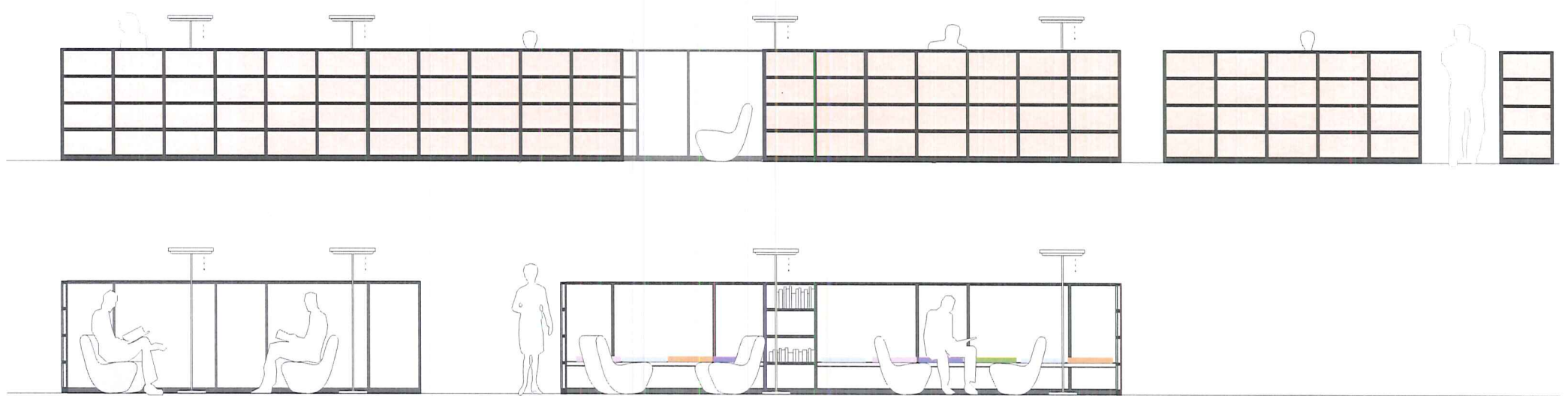
Aan de zuidkant in de zijbeuk van de kerk zijn groepen eilanden met tafels voor de cyberzone. Voor de buitenmuren worden paravents geplaatst met een hoogte van 253 cm met isolerende en akoestische panelen bekleed met hout om een aangename, geborgen sfeer te verzekeren.

AUDIO-BOEKEN LUISTERHOEK

Wanneer men de kerk binnenkomt vanuit de pandgang treft men in de eerste zijbeuk onder de mezzanine de audio-boeken luisterhoek tegenover de krantenleeszaal aan, twee vrijstaande houten volumes op een houten vloer. Via een helling komt men op het niveau van de pandgang ter hoogte van het kerkkoor.

Materialen

Meubels in plywood: kleuren als de nacht en de maan, diep-mat zwart en ivoorlicht
 Alle meubels zijn vrijstaande onafhankelijke constructies: massief houten zwart getinte draagstructuren in rastervorm ingevuld met ivoorkleurig licht getinte houten plywood. De houttekening blijft overal zichtbaar. De hoogte varieert naargelang hun functie. De binnenkanten zijn bekleed met akoestische materialen.

Meubels Lounge + krantenleeszaal + cyberzone

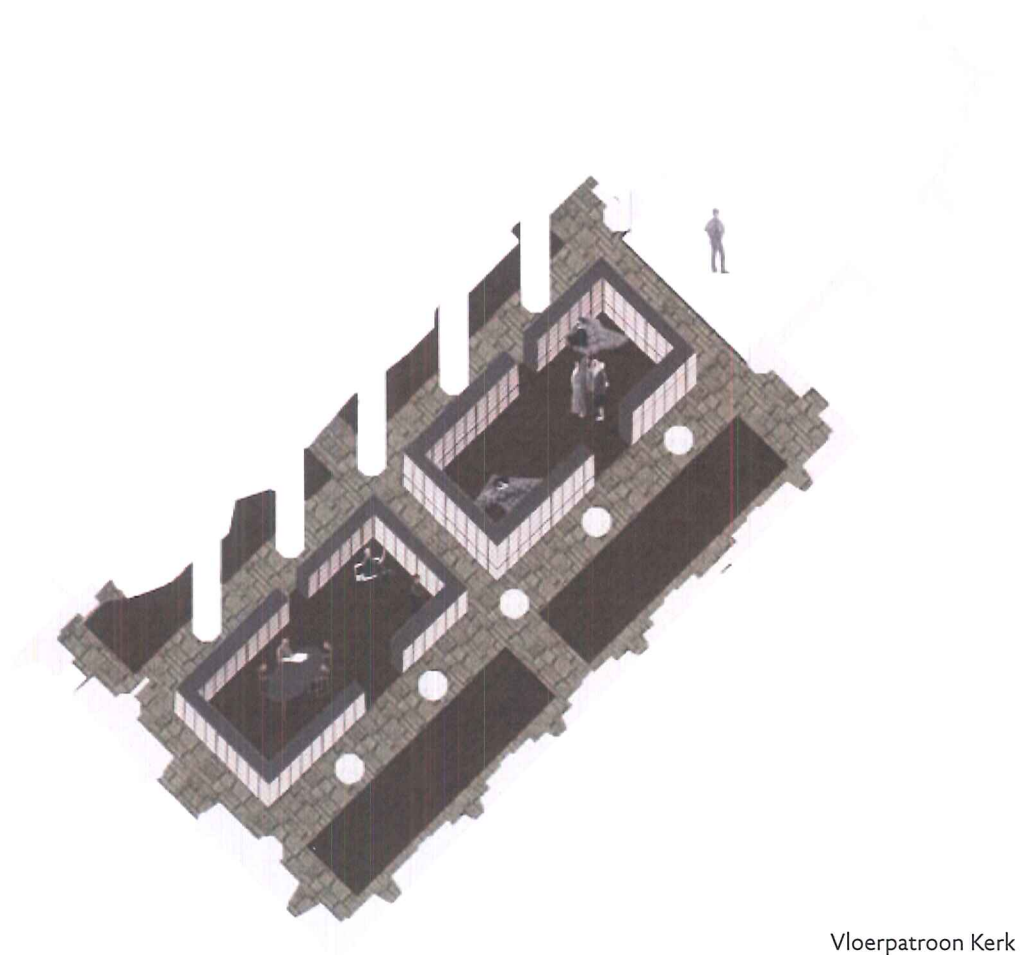
De vloer

De bevoering in de kerk is een hedendaagse interpretatie van de originele vloer, waar niets meer van overgebleven is. Waar een invulling is met de meubels wordt een houten vloer voorzien.

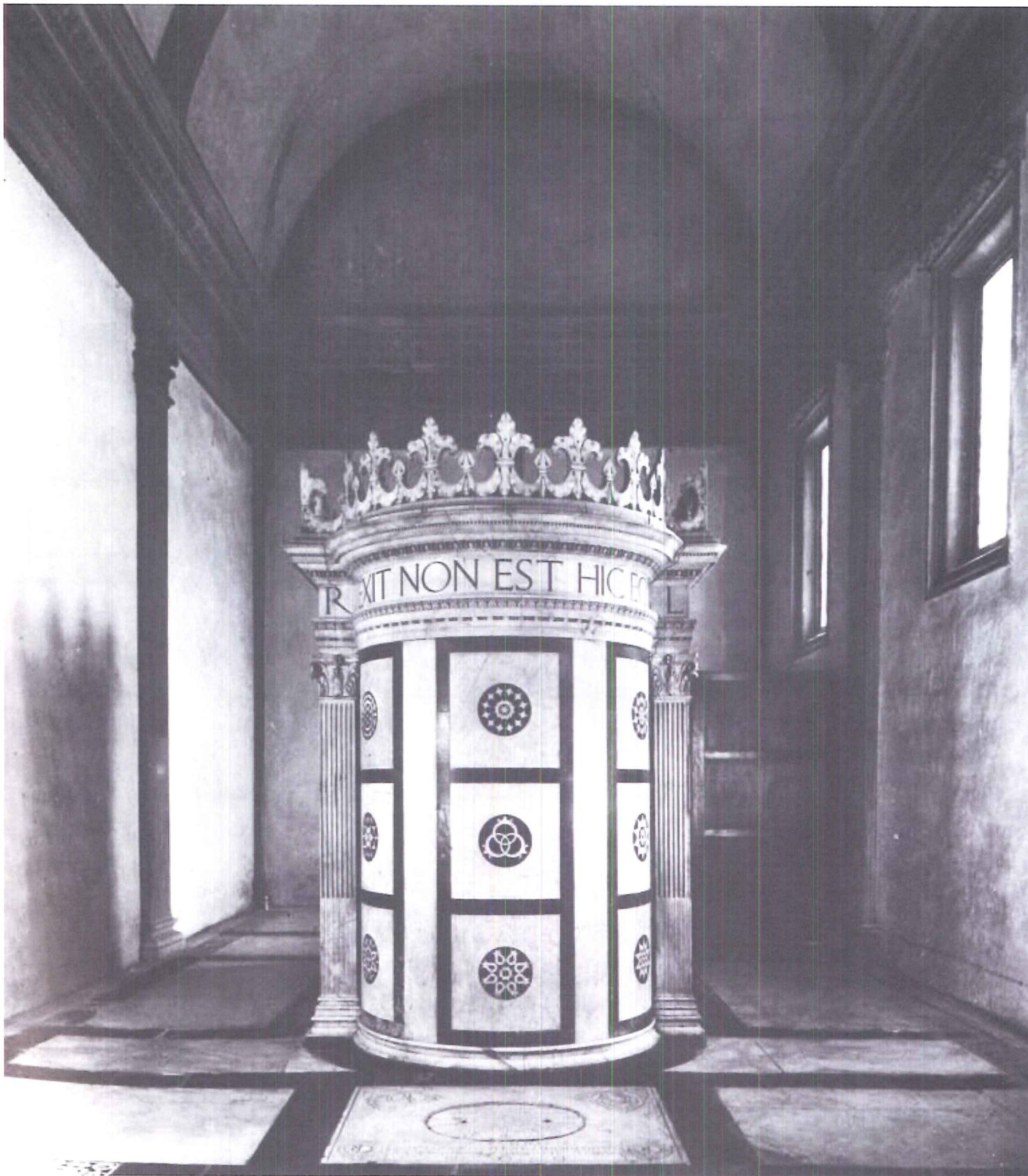
Licht

Waar historisch verantwoord brengen de ramen opnieuw licht in de ruimte. Vooral in de abscons zal een subtiel licht scheren over het polyforme dak van de polyvalente zaal. In het schip van de kerk zal het zich mengen met de tinten van ivoor en diep zacht zwart van de meubelentiteiten.

De algemene verlichting het schip van de kerk wordt gevormd door een regen van lichtdruppels, pendelende armaturen met opalen glas. De lichtsterkte is regelbaar om verschillende sferen te creëren. Plaatselijk worden de tafels door leeslampen verlicht. Vloerlampen verlichten de lounge voor een meer intieme sfeer.

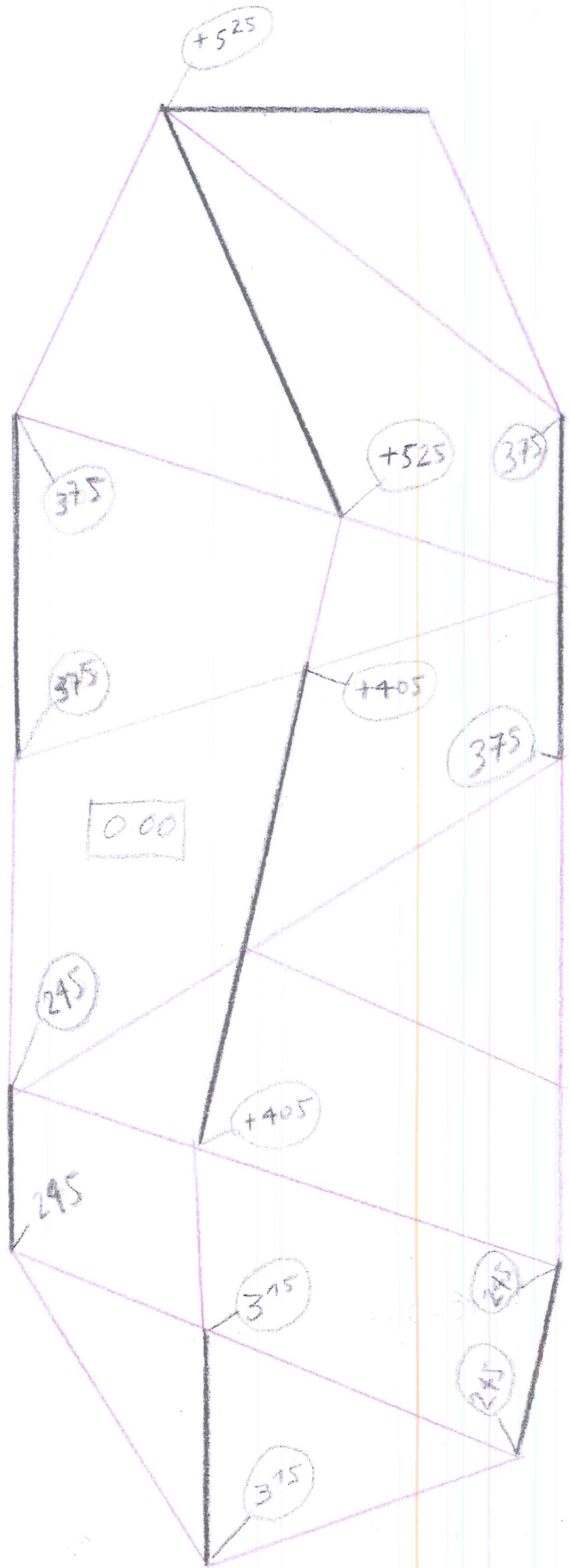

Vloerpatroon Kerk

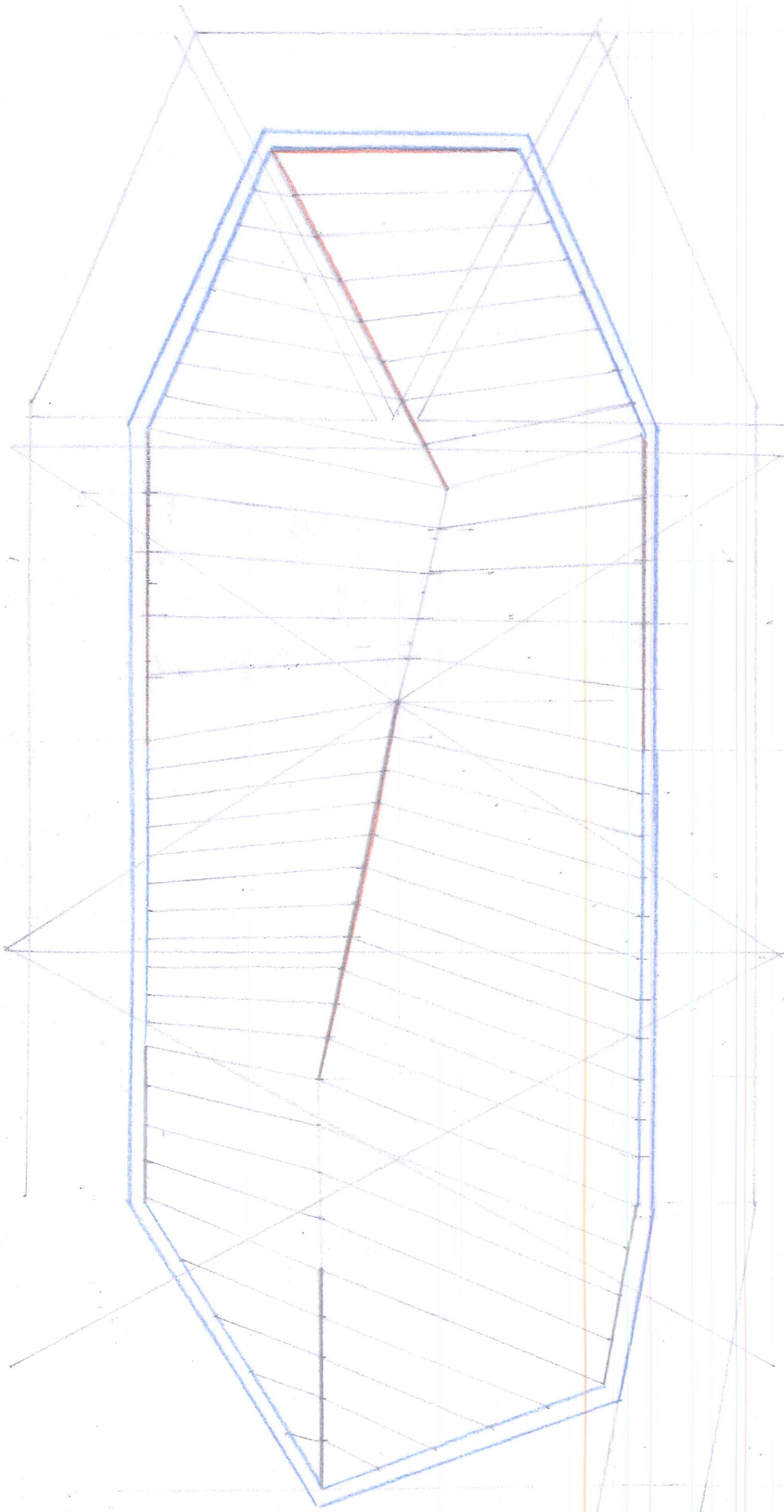

Tempietto del Santo Sepolcro nella cappella Rucellai
Leon Battista Alberti

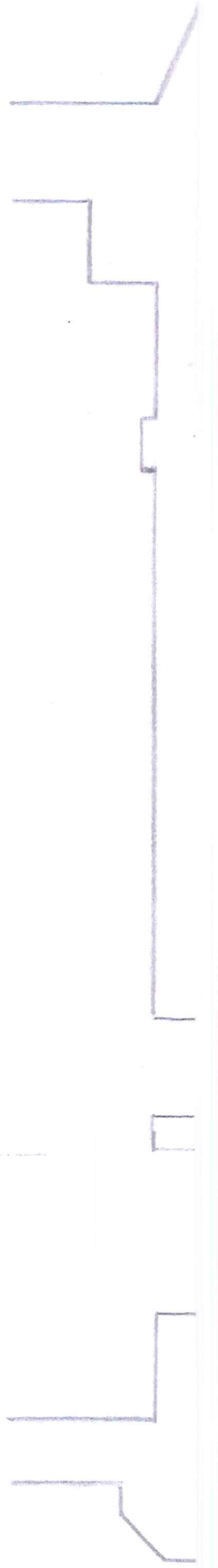
‘Organismen in een bouwlichaam’

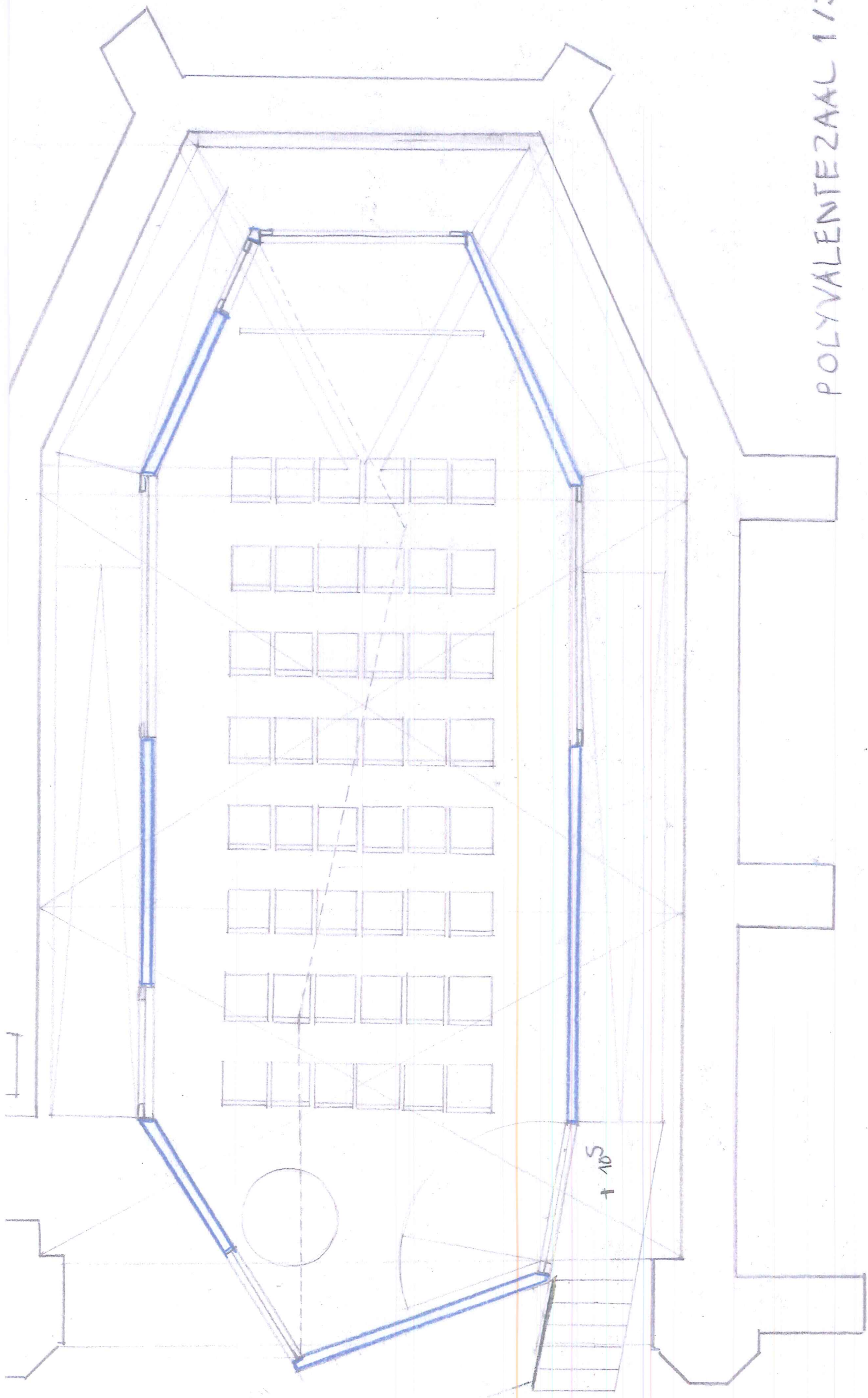

horizontal

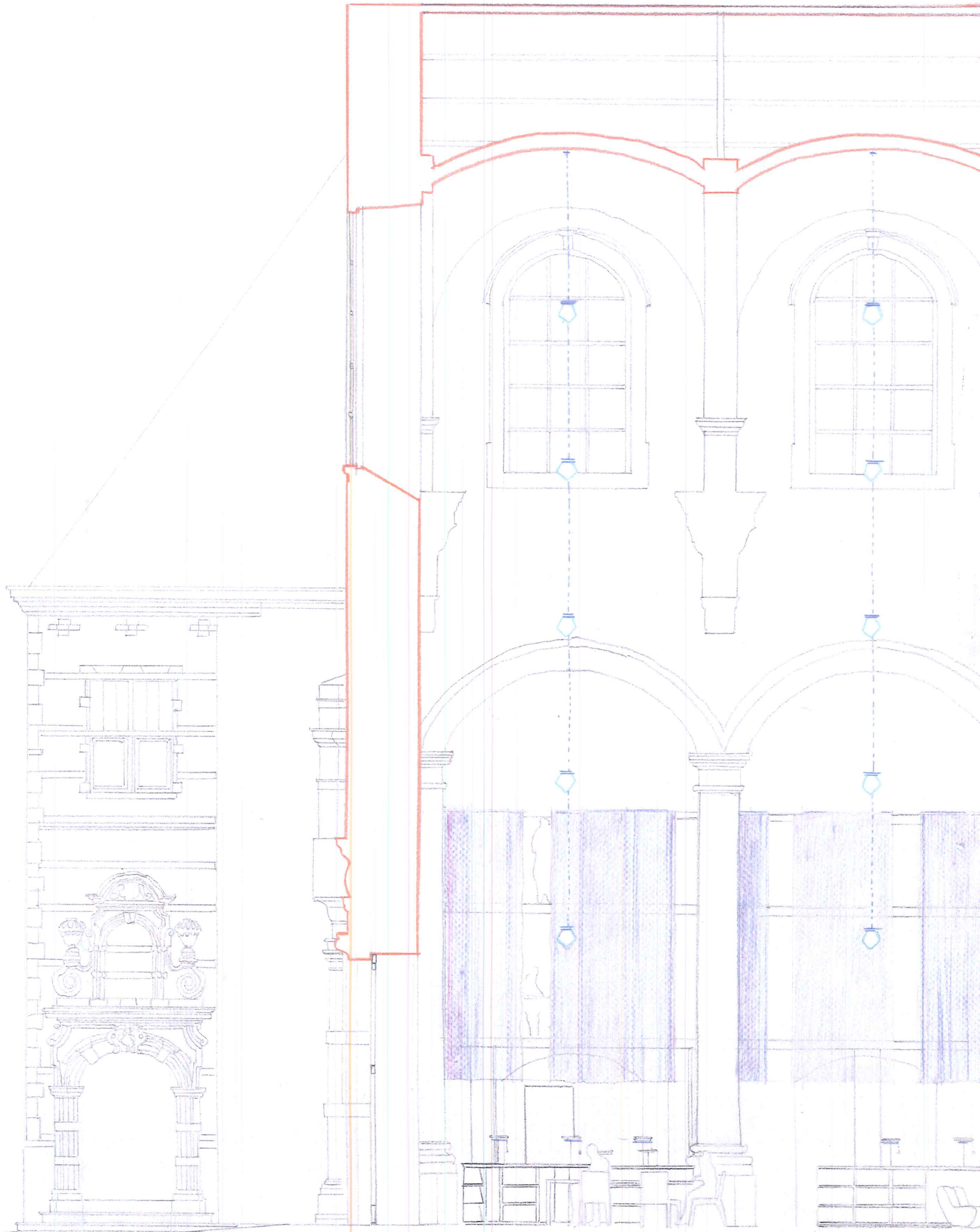
POLYVALENTE ZAAL 1/50

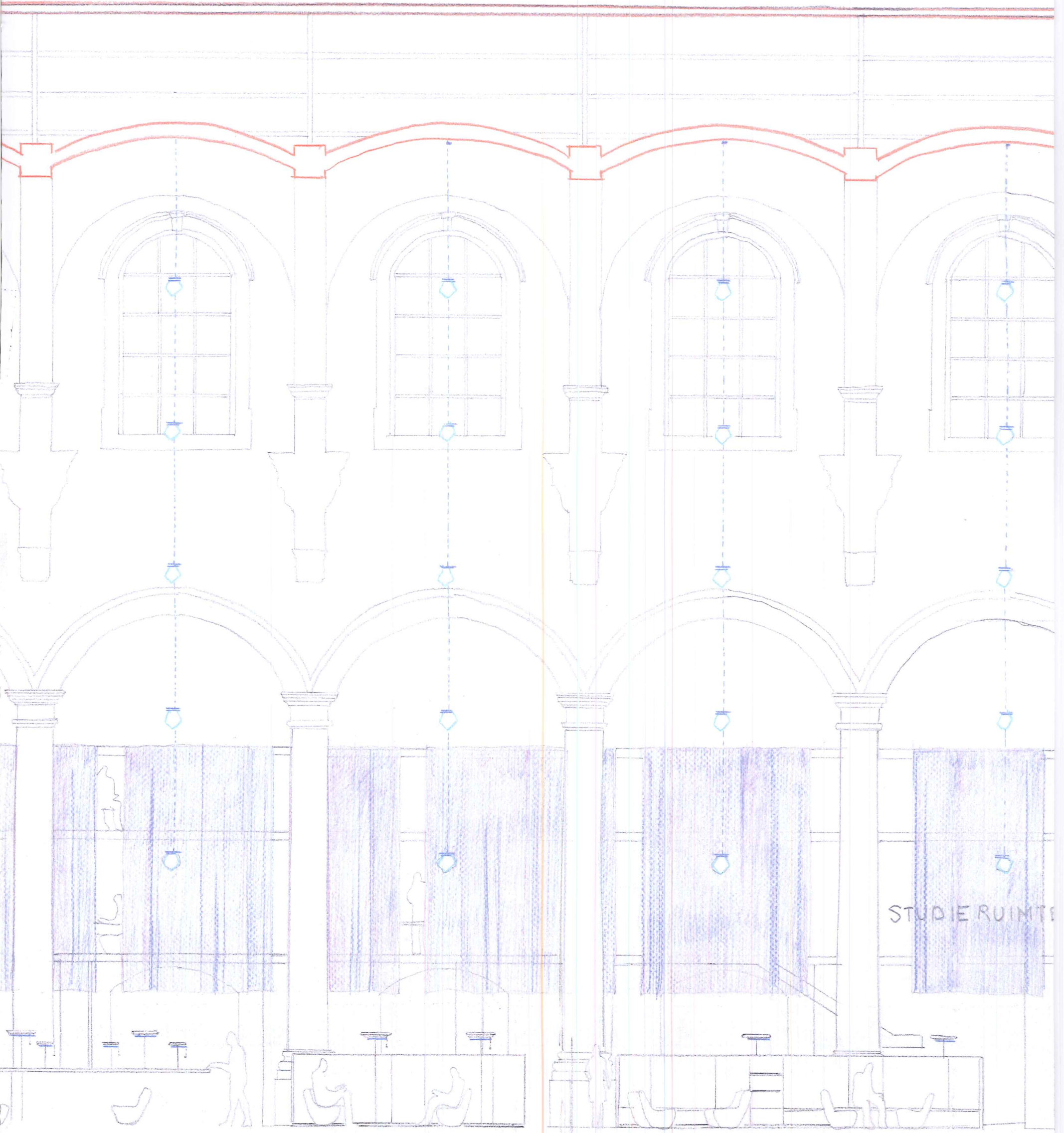
POLYVALENTEZAAL 1/30

STADSBIBLIOTHEEK PREDIKHERENKLOOSTER

KRANTENLEESZAAL 8

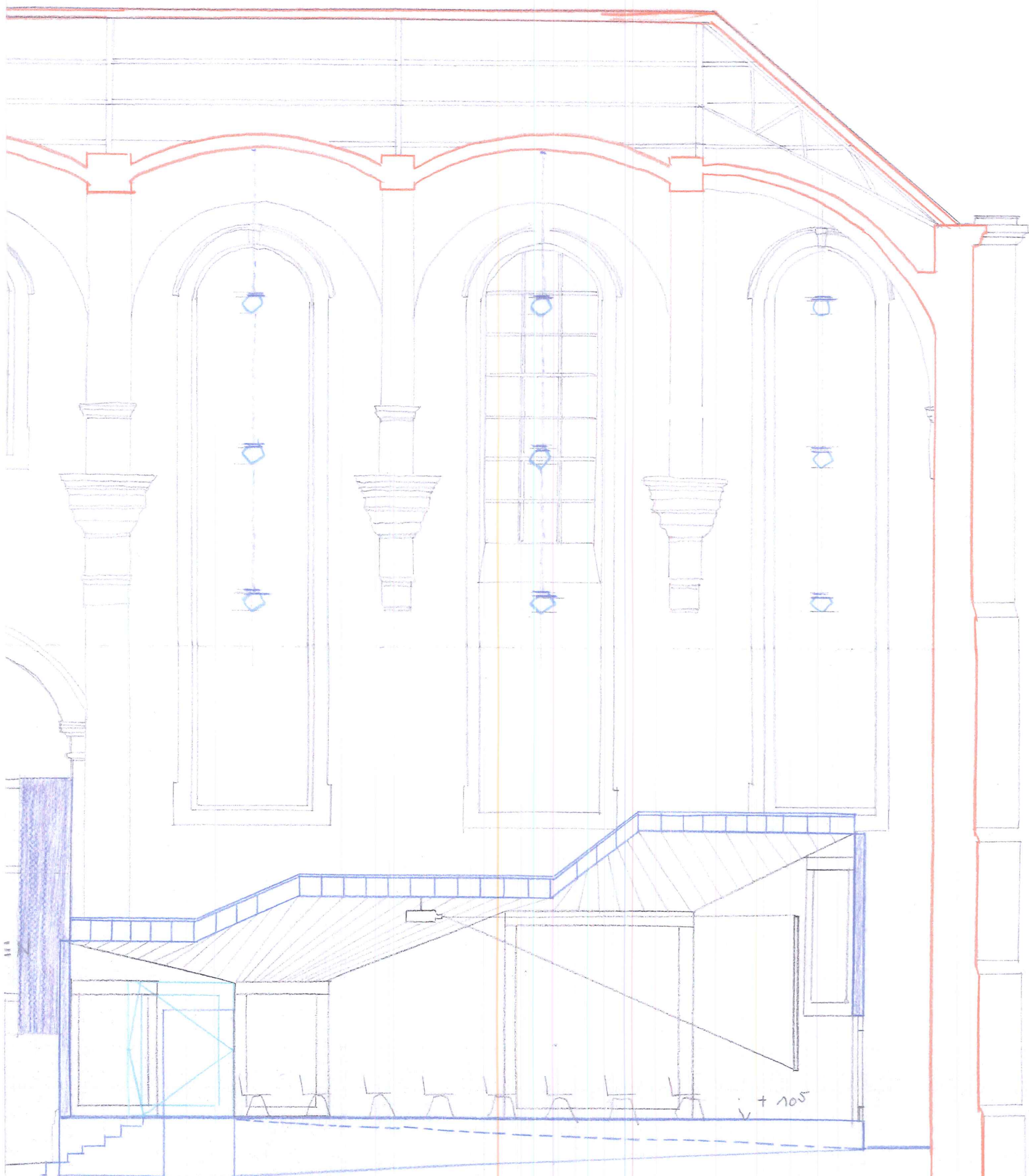

LOUNGE

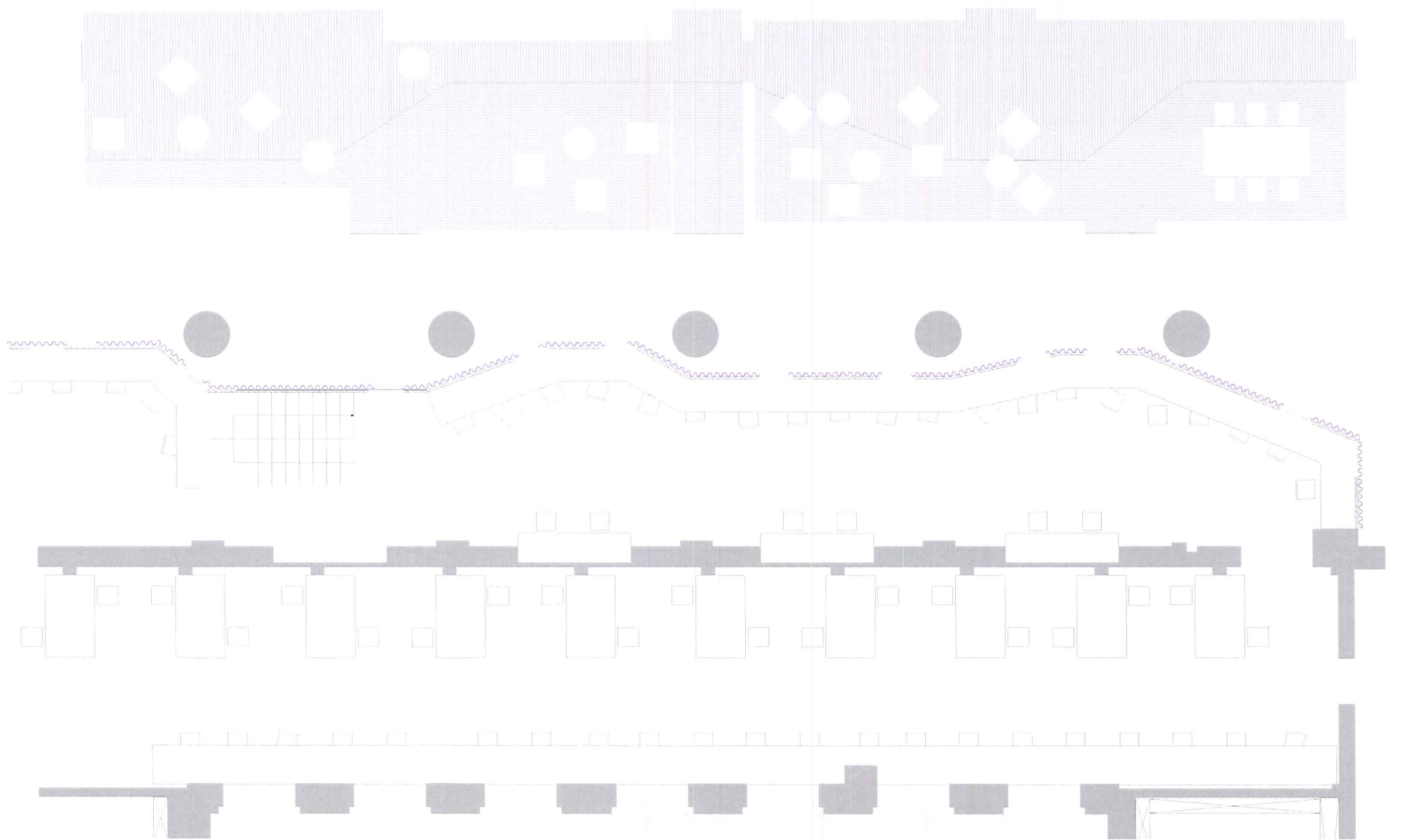
STUDIERUIMTE

STADSBIBLIOTHEEK PREDIKHERENKLOOST
LANGSSNEDE KERK

POLYVALENTE ZAAL

ER MECHELEN

Zoom Mezzanine

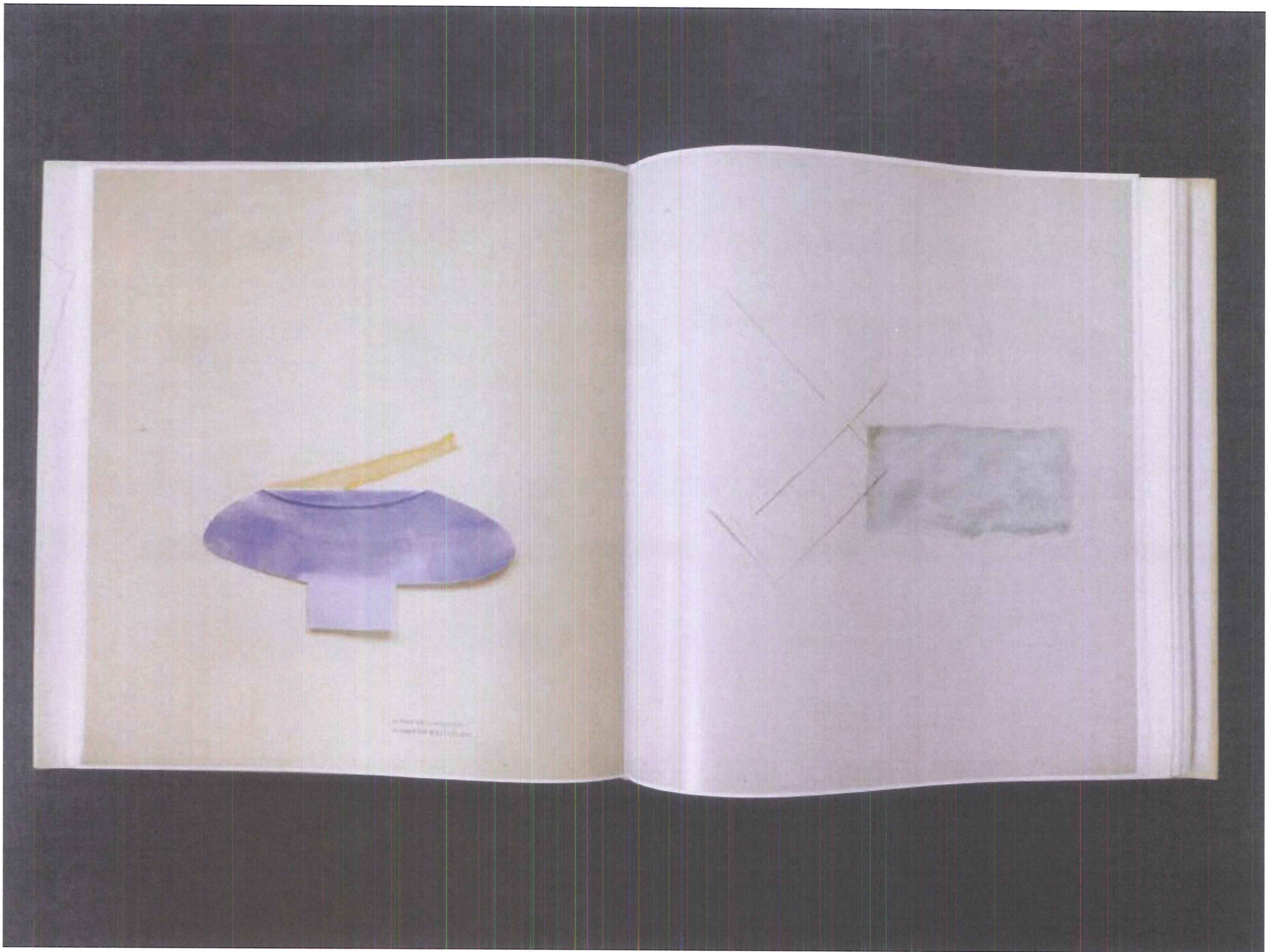

Museum Gruuthuse
Bidkapel

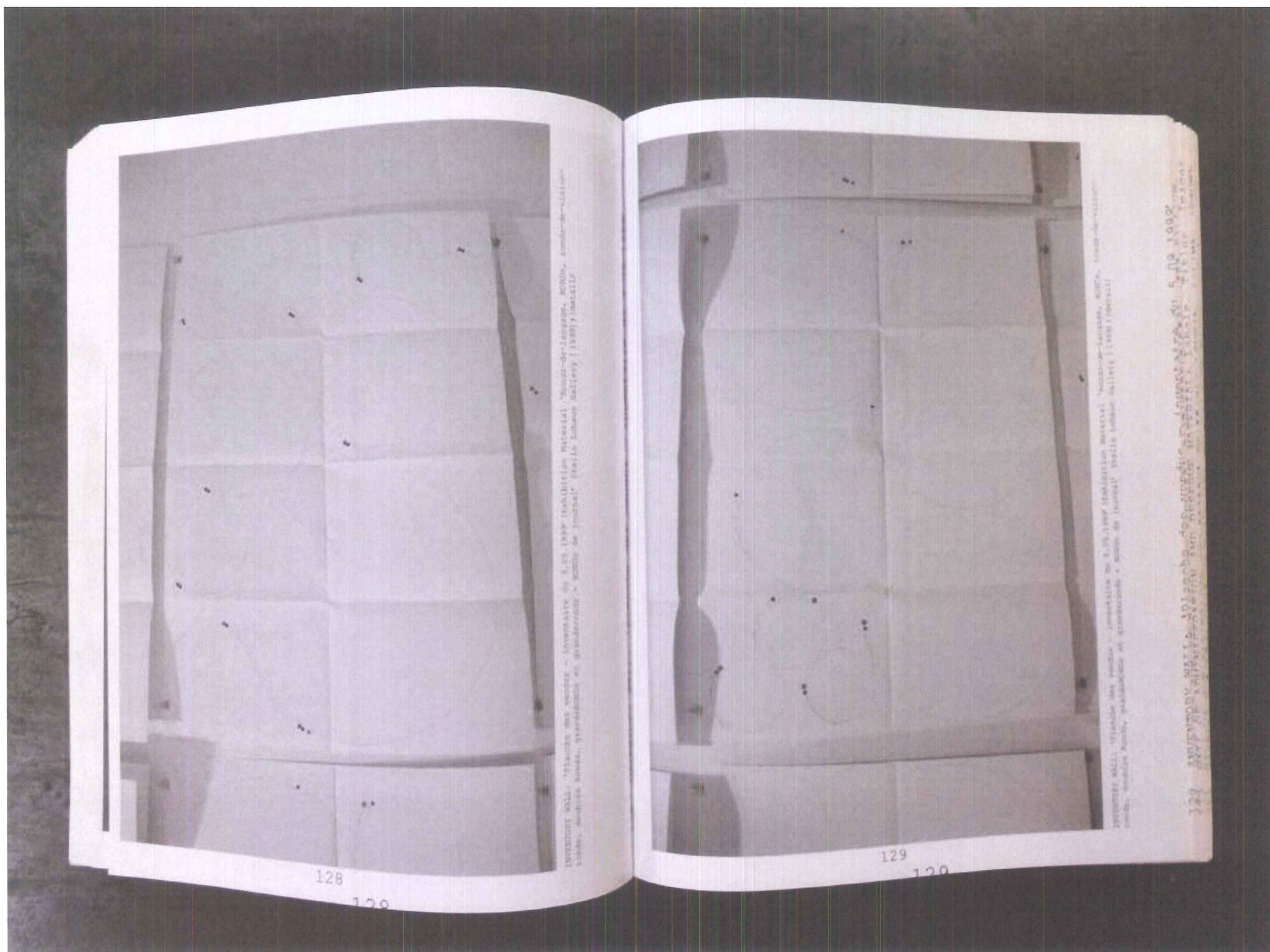
MEZZANINE

Om een hechtere aansluiting te maken met het klooster en de functies zacht te laten overvloeien tussen de twee gebouwen maken we gebruik van een architecturaal bindmiddel: de mezzanine. De overgang van de pandgang naar de kerk gebeurt geleidelijk. De grote hoogte in de kerk wordt herleid. Een inwendige trap in de audioboeken luisterhoek (zone Nabij) brengt ons naar het tussenniveau van de mezzanine met afsluitbare studieruimten (zone Midden) en een tweede niveau met de studieruimte (zone Diep) aansluitend op het deel van de pandgang dat de oorspronkelijke bibliotheek was. De studieruimtes op de mezzanine hebben een besloten karakter maar krijgen een discrete inkijk in de kerk via beperkte ramen. Zij nemen visueel deel aan het gebeuren in de lounge (zone Nabij).

De uitgesproken gevelwand langs de kerk heeft een uitgesproken akoestische functie in de kerkruimte. Het is een houten draagstructuur bekleed met multiplex en ingevuld met hoogwaardig akoestisch materiaal. Een voorhang van een gordijn met eveneens akoestische kwaliteiten brengt ook een artistieke aanwezigheid in de kerk. Het herinnert ons in de architectuurgeschiedenis aan de soms op kerkmuren geschilderde voorhangen. Voor de realisatie wordt samengewerkt met kunstenaars met specialisatie in tapijtkunst.

Title 2- Titolo 4
Richard Tuttle

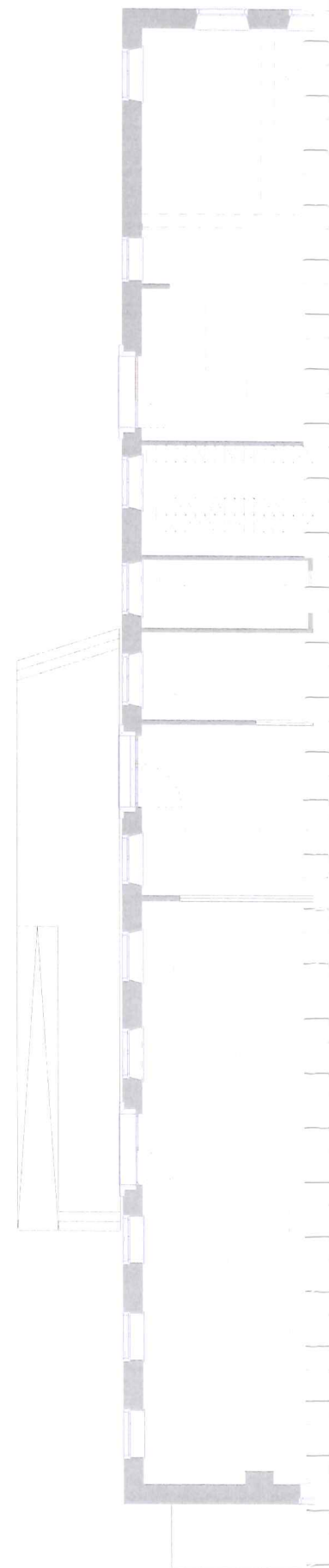
Inventroy Wall
Joëlle Tuerlinckx

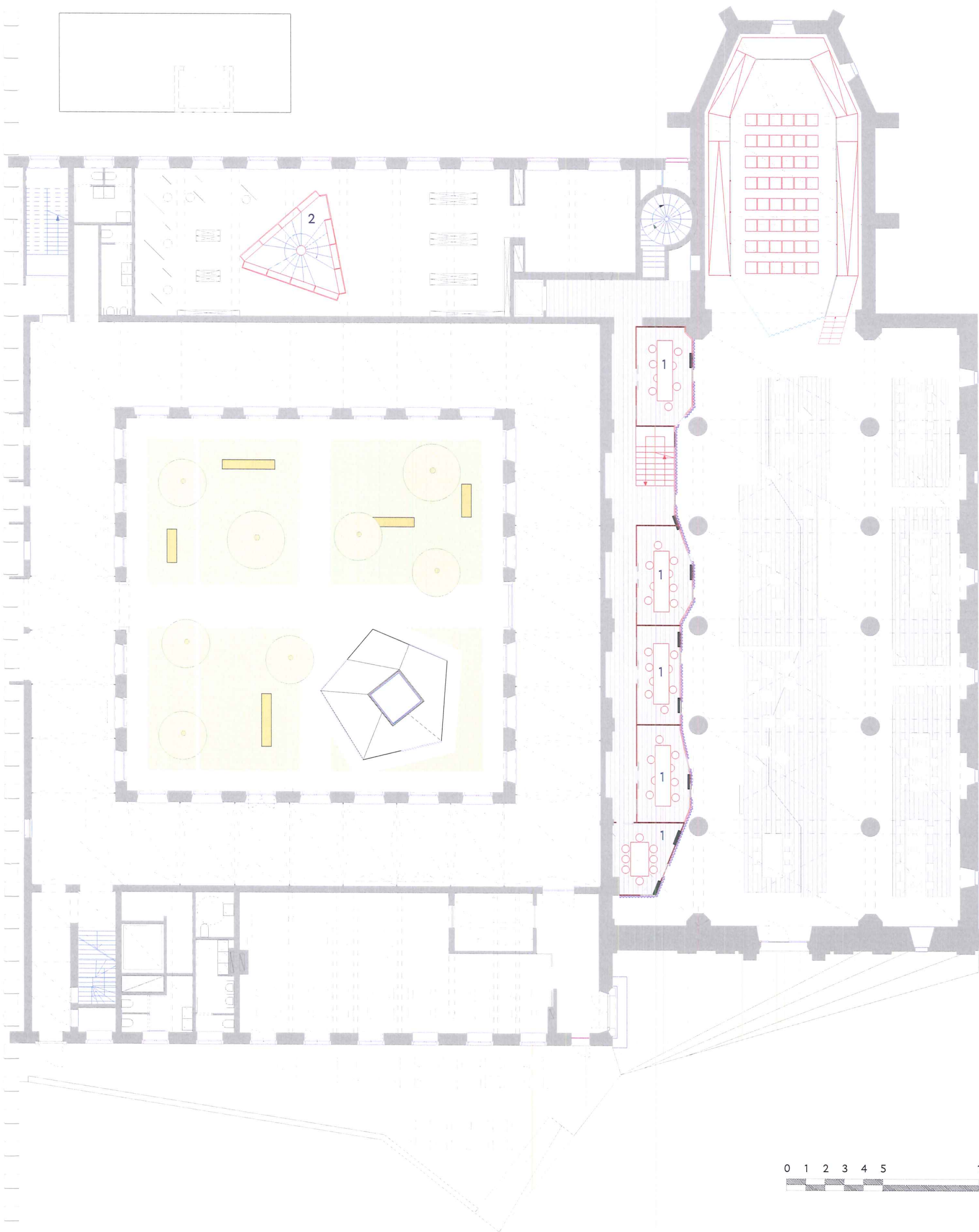
KUNSTINTEGRATIE

Er zijn twee mogelijke artistieke interventies, enerzijds in de ramen in de pandgang op het gelijkvloers waar het glas een verwijzing kan zijn naar het glas-in-lood. Door teksten of woorden in te slijpen in het glas of lichte kleurfragmenten tussen de glasplaten aan te brengen wordt het licht gefilterd in de pandgang gebracht. Kunstenaars die een lichtheid en transparantie in hun werk tonen zoals Sylvie Eyberg en Richard Tuttle zouden kunnen werkzaam zijn in de glaspartijen van de pandgang. Joëlle Tuerlinckx is een Belgische kunstenares die werkt met woord, licht en media. Het voorhanggordijn aan de Mezzanine in de kerk is een andere mogelijke interventie voor textielkunstenaars als Marie Mees of Petra Blaise.

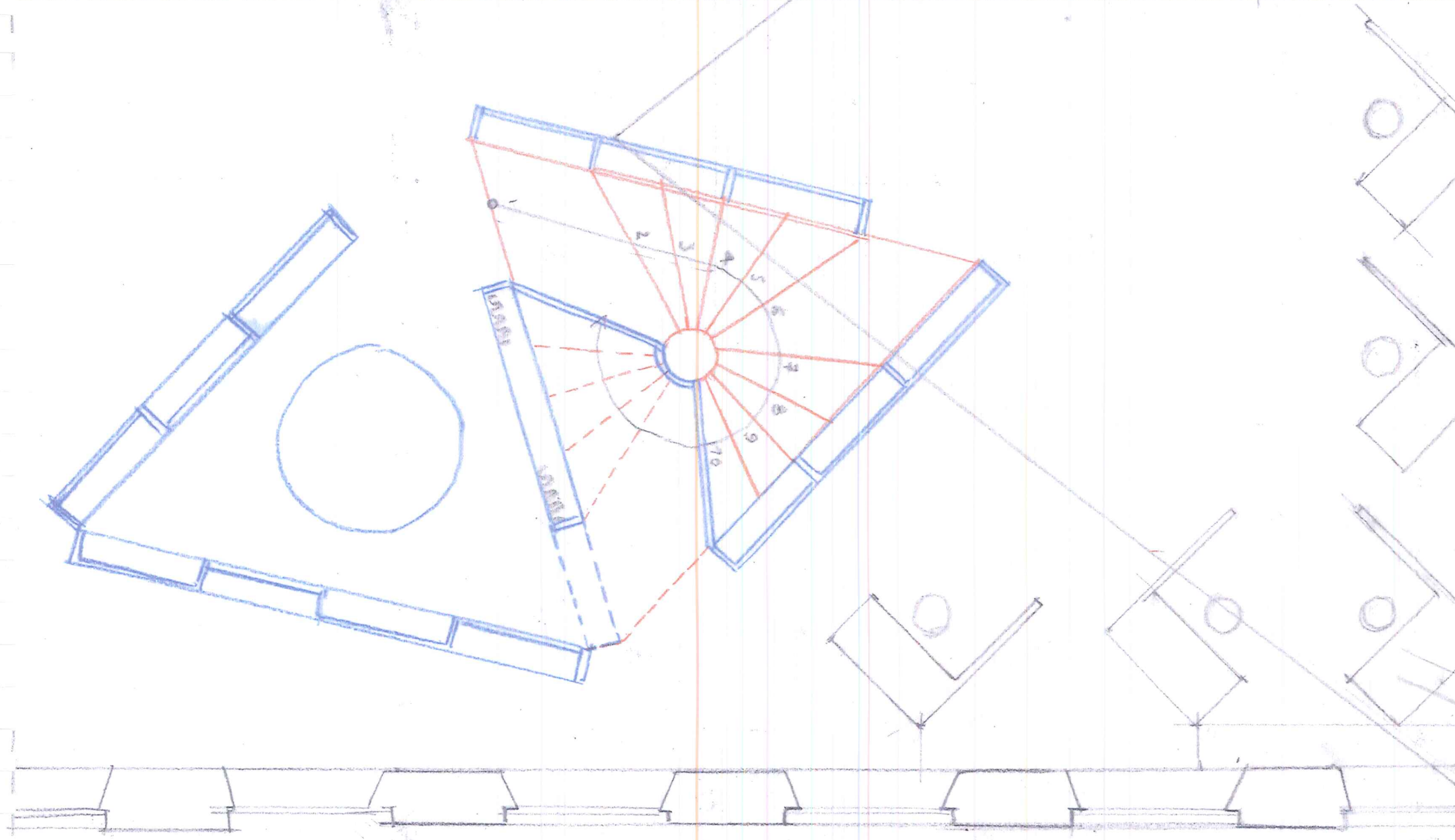
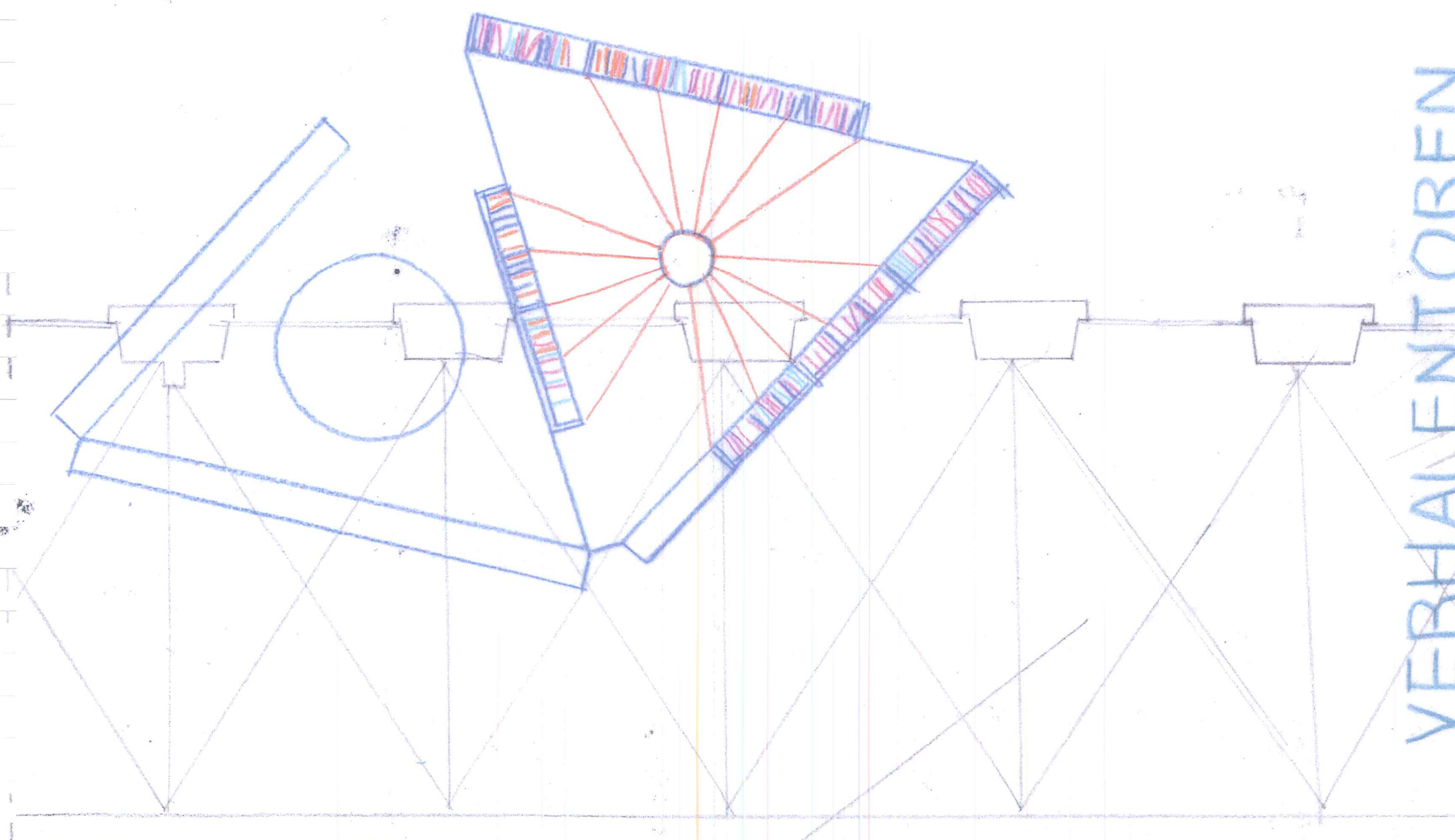
Wij hadden graag het idee van een kunstintegratie in het Predikherenklooster met de bevoegde instanties van de stad Mechelen besproken. Om op die manier tot een duidelijke kunstenaarskeuze te kunnen komen.

1. afsluitbare studierimte
2. boekentoren voor kinderen

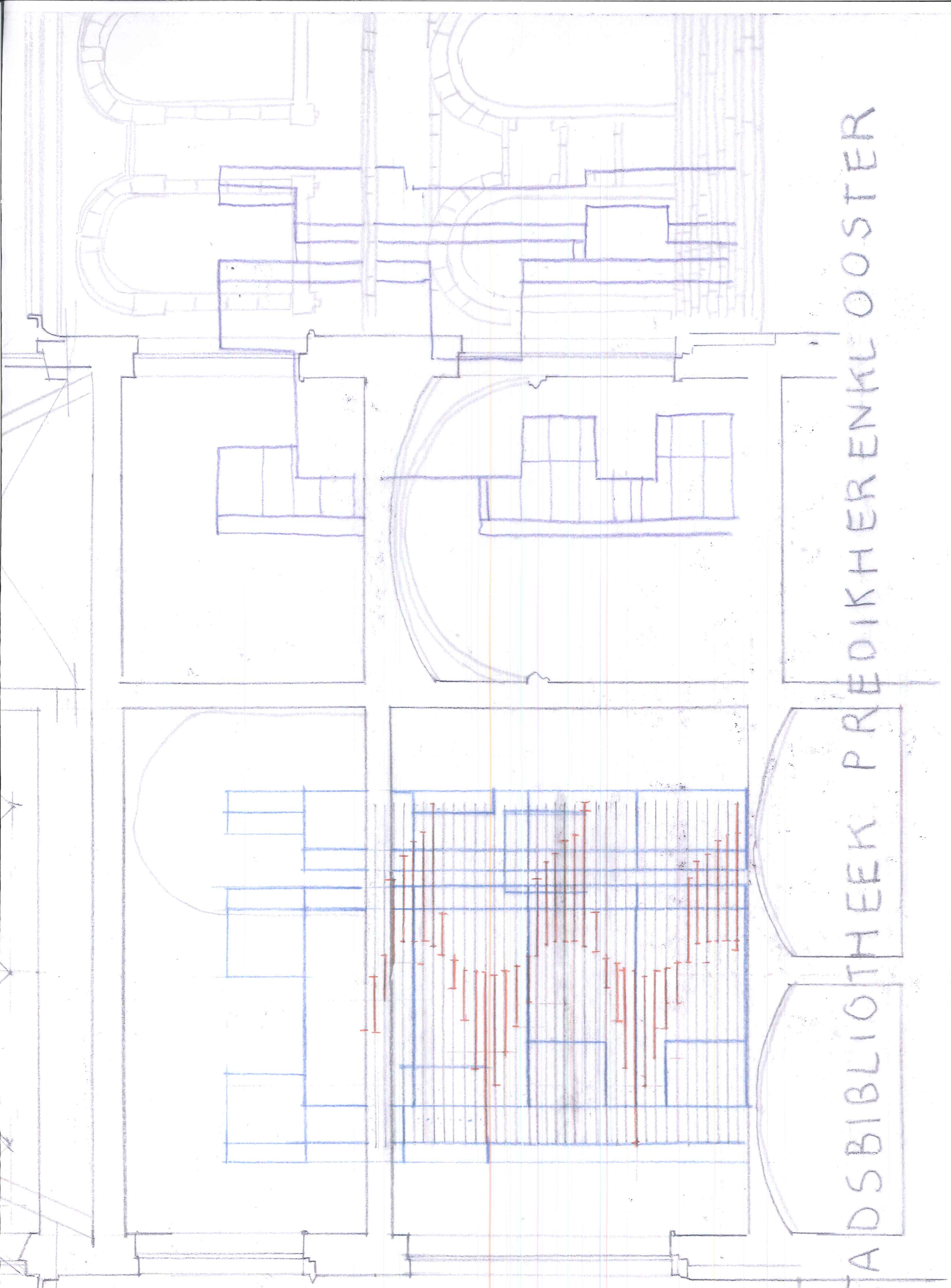

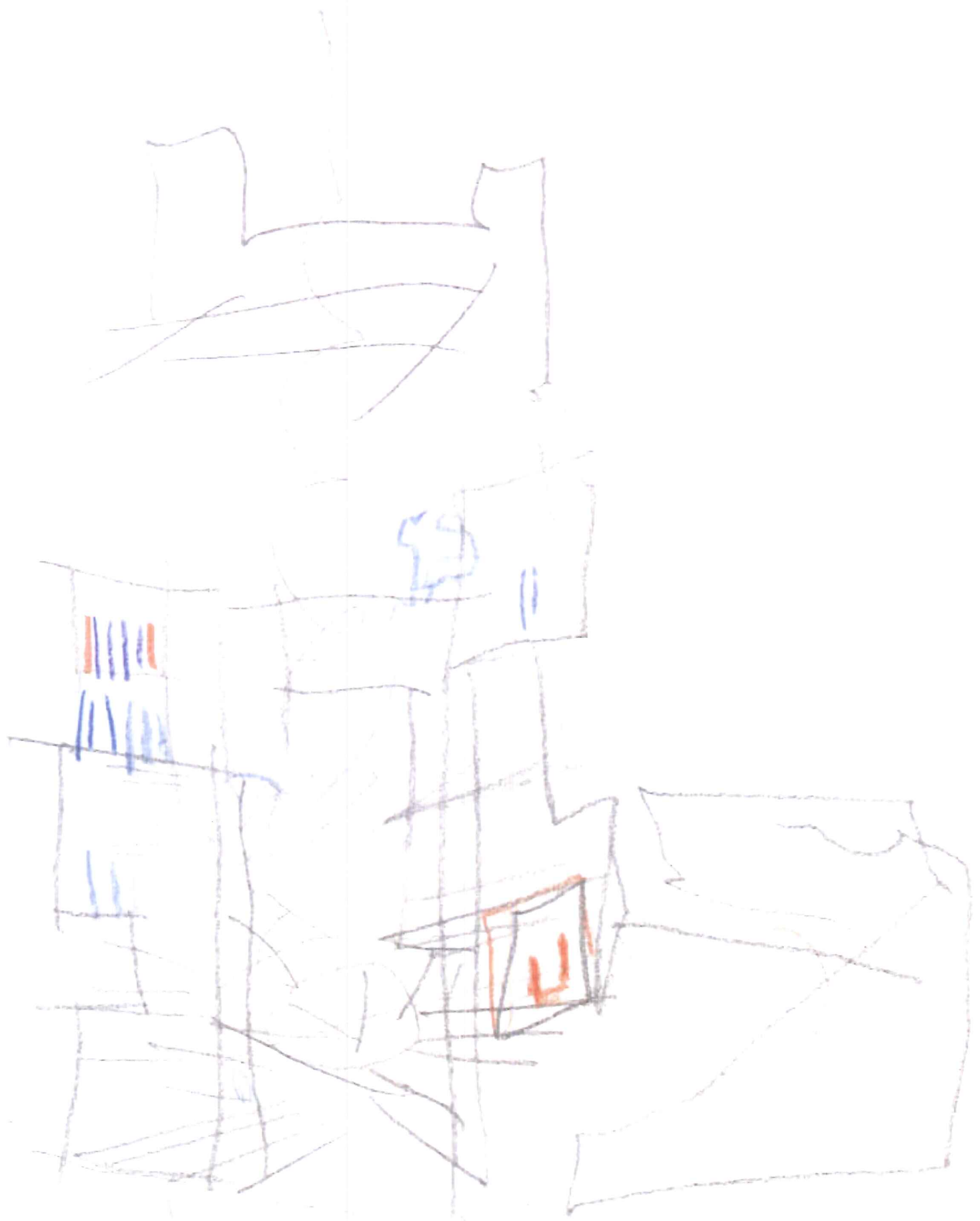
Plan tussenniveau mezzanine 1/200

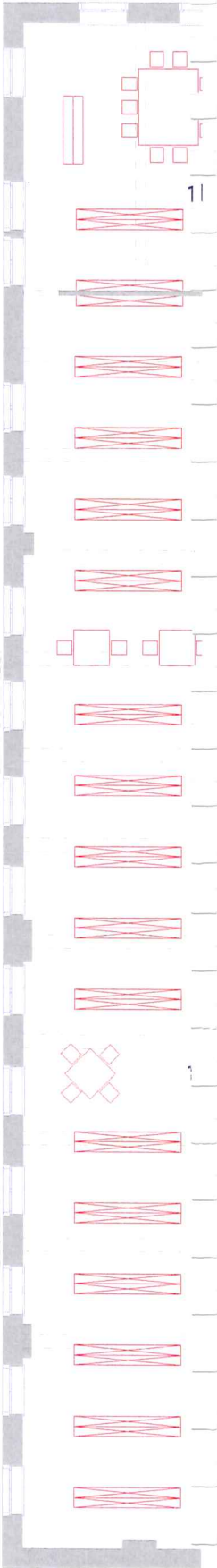

STADS BIBLIOTHEEK PREDIKHERENKLOOSTER

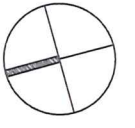
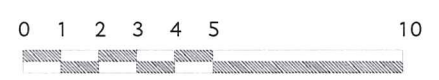
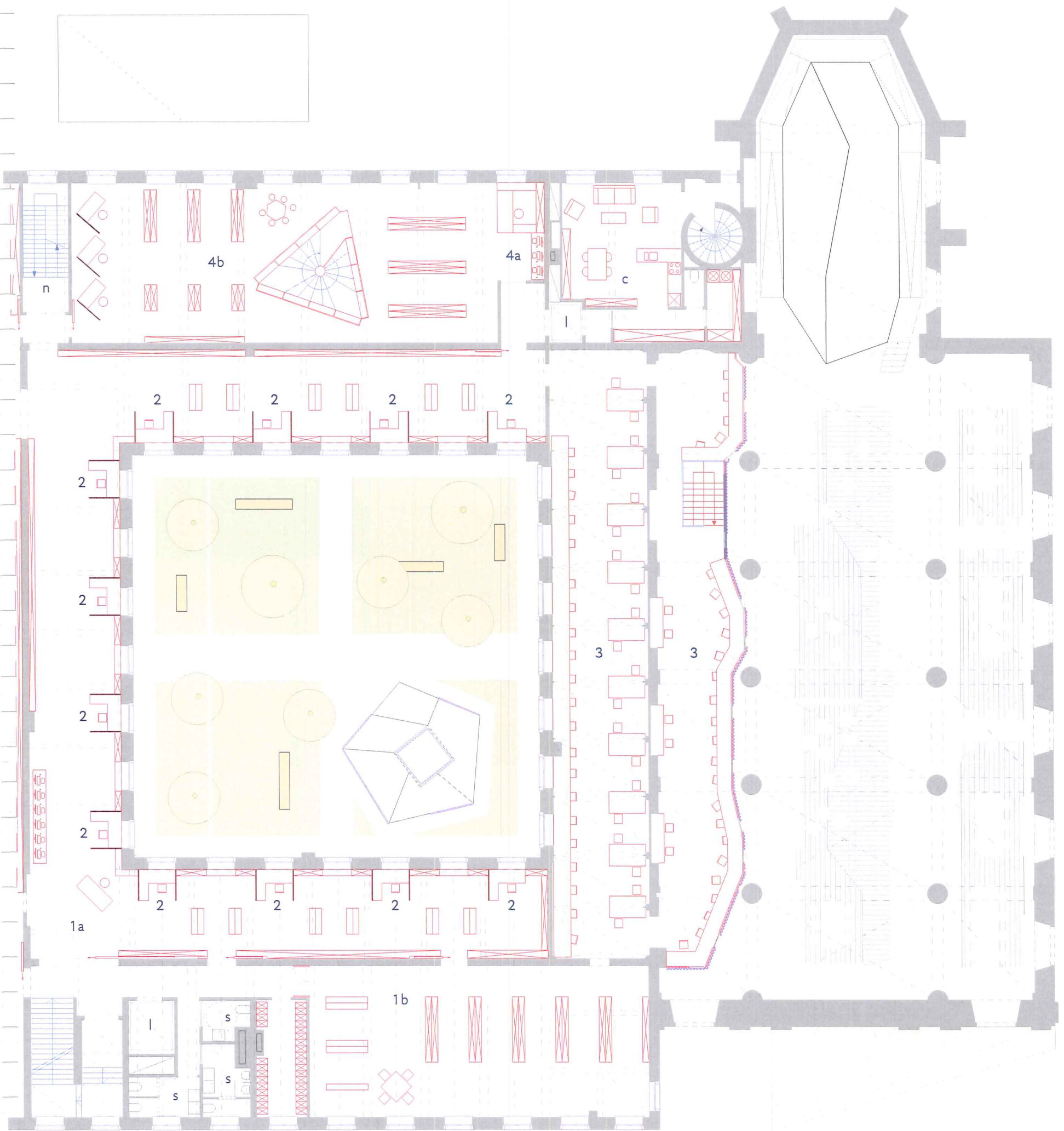

verhulstbores

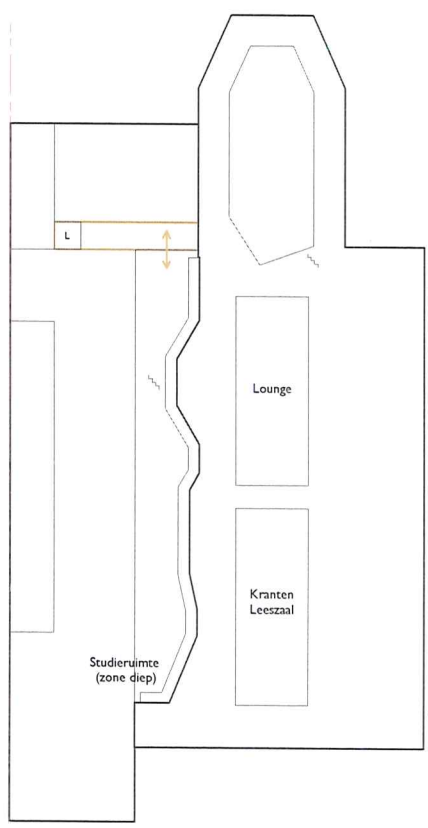
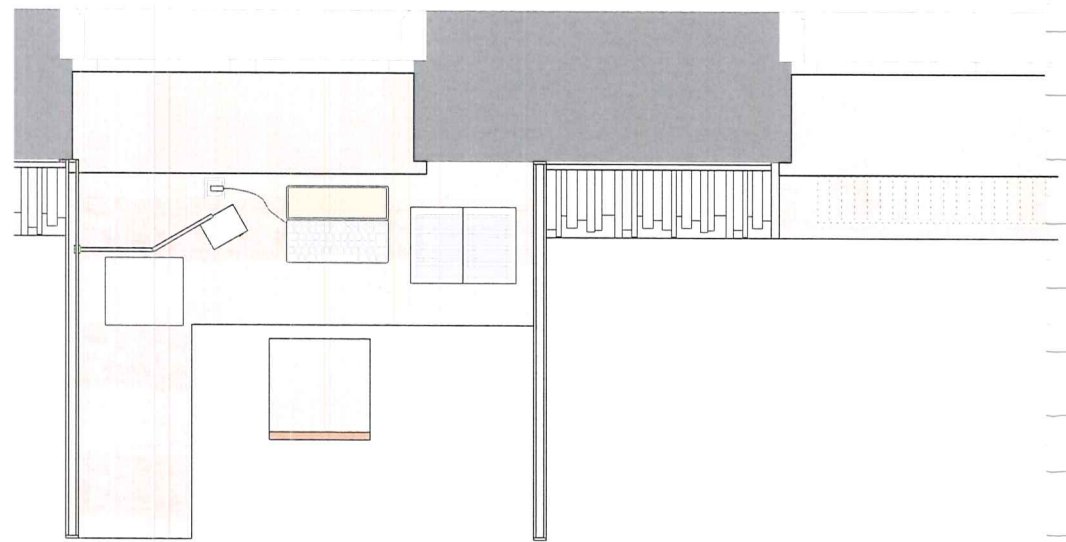

- 1a. infobalie volwassenenbibliotheek
- 1b. volwassenenbibliotheek deel 1
- 2. individuele lees/luister/kijkunits
- 3. studie- en werkruimte
- 4a. infobalie kinderen bibliotheek
- 4b. kinderen bibliotheek deel 2

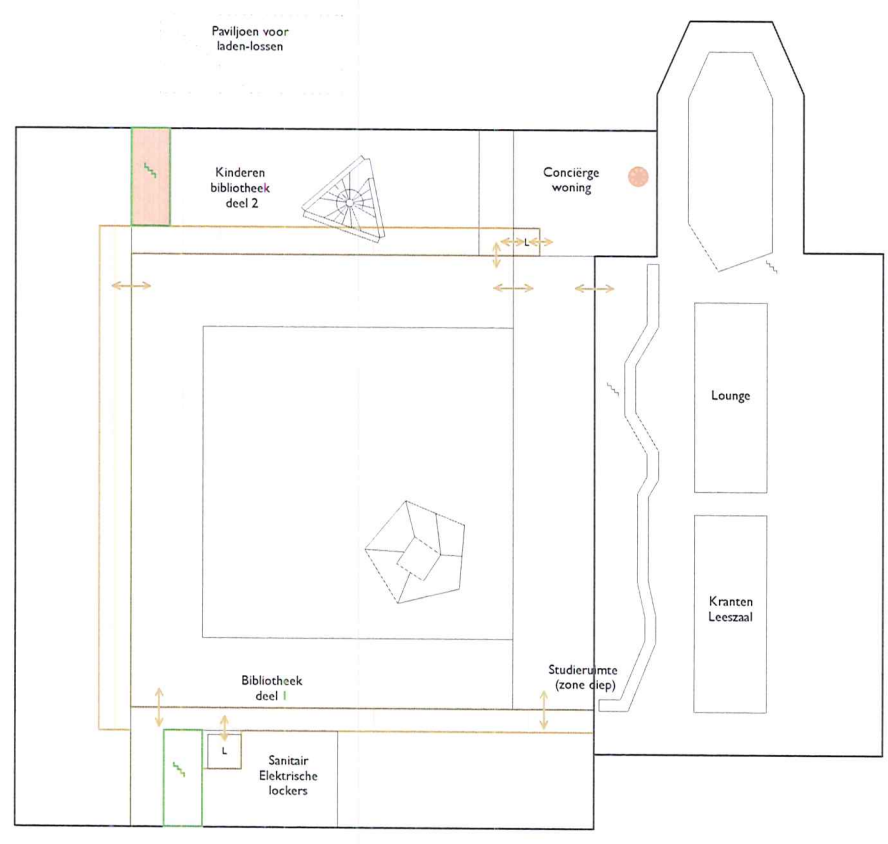
- n: noodtrap
- s: sanitair
- l: lift
- c: wooneenheid conciërge

Plan eerste verdieping 1/200

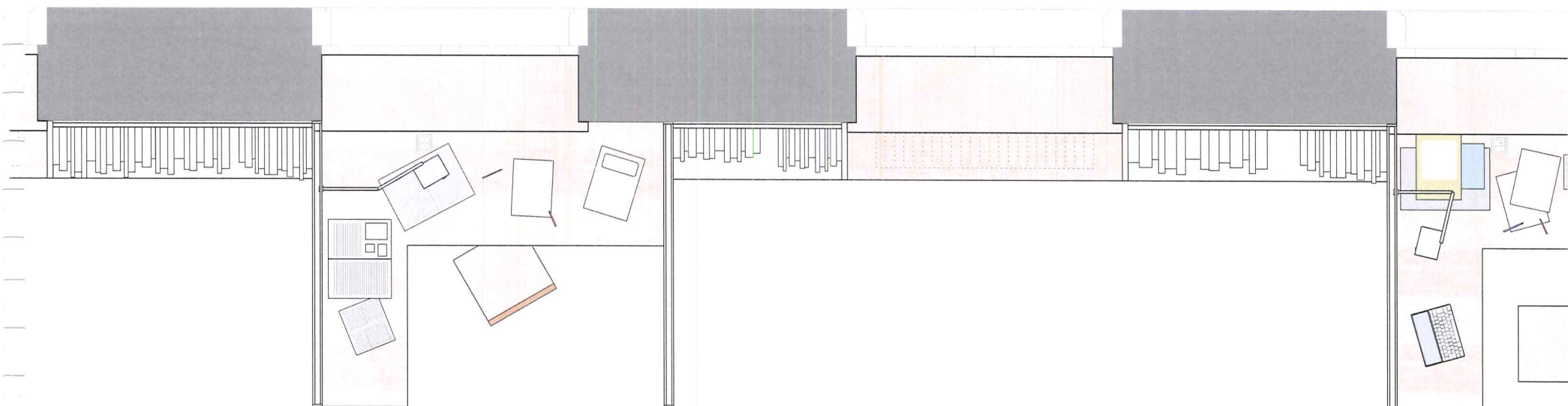

TUSSEN NIVEAU

- Circulatie tijdens openingsuren
- Circulatie na openingsuren

Schema circulatiestromen tijdens openingsuren (eerste verdieping)

Individuele leeshoeken
Pandgang bibliotheek

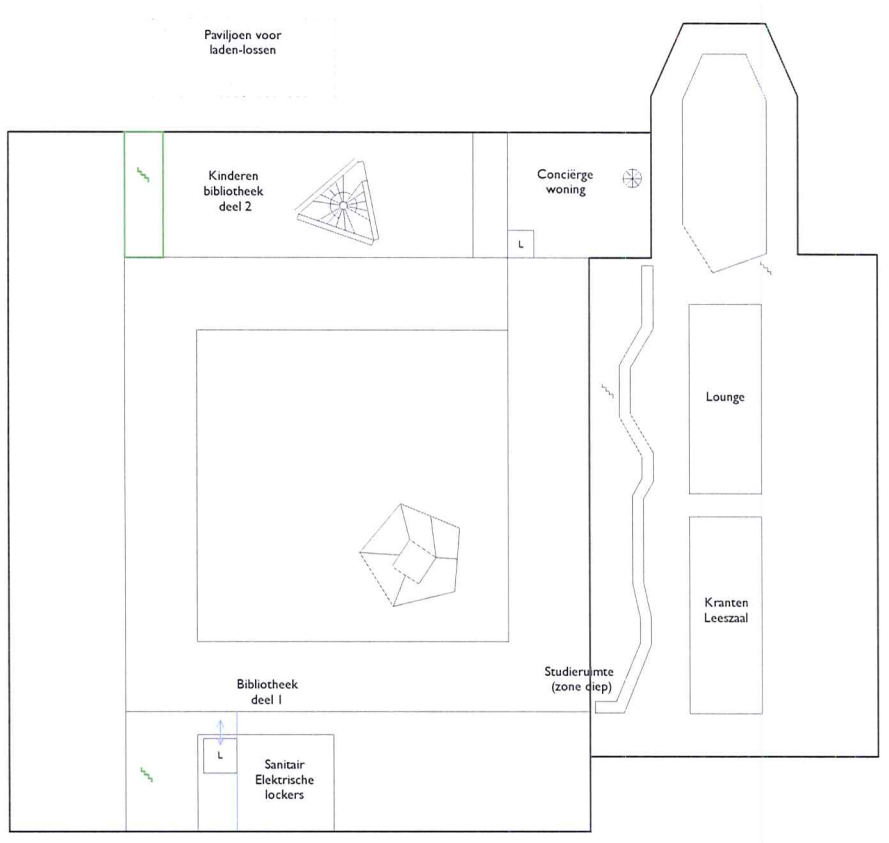
EERSTE VERDIEPING

BIBLIOTHEEK ROND PANDHOF OP VERDIEPING

Men bereikt het niveau van de bibliotheek via de trap of de lift in de hoek tussen de winkel en het leescafé. De eerste verdieping is nagenoeg volledig ingenomen door de bibliotheek (zone midden). Een minimum aan functies hier zal bijdragen tot een rustig beleven van de ruimte. De nieuwe grote bibliotheek bevindt zich grotendeels in de vroegere slaapcellen op de eerste verdieping langs de noordgevel. Een kleiner deel is gelokaliseerd langs de westgevel en een op de tweede verdieping onder het dak in de westvleugel. Deze ruimte bereikt men via de trap of de lift. De individuele lees- en studiehoeken (zone diep) bevinden zich in de meest authentieke ruimte van de verdieping: de voormalige kloosterbibliotheek. In het nieuwe concept loopt deze over in de loggia die in de kerk uitgebouwd wordt en de kerk ontsluit en op alle niveaus mee betreft bij het klooster. Ook op de verdieping wordt teruggegaan naar de historische circulatie, centraal langs de scheidingsmuur. In de ruimtes langs de pandhof worden leeshoeken geplaatst. De circulatie splitst zich en is daardoor minder intensief. Het ontmoeten verloopt rustiger. Daar kan men ook maximaal van het zicht op de pandhof te genieten. Op het einde van de pandgang komt men in de studieruimte (zone diep) of op de verdieping van de jeugdbibliotheek (zone midden). Langs de andere kant via een kleinere bibliotheek, een meer gespecialiseerde afdeling, komt men eveneens in de studieruimte (zone diep) die overgaat in de loggia (zone diep) in de kerk. De bibliotheek zelf is een zeer lange en smalle ruimte (4500 x 700). Vrijstaande boekenkasten staan ritmisch opgesteld dwars op de gevel en suggereren zo de vroegere indeling van de slaapcellen. De pandgang is ingevuld met de individuele leeshoeken. De leestafels in multiplex zijn geplaatst voor de ramen en van mekaar gescheiden door akoestische wanden. Daar tussenin zijn lagere boekenkasten.

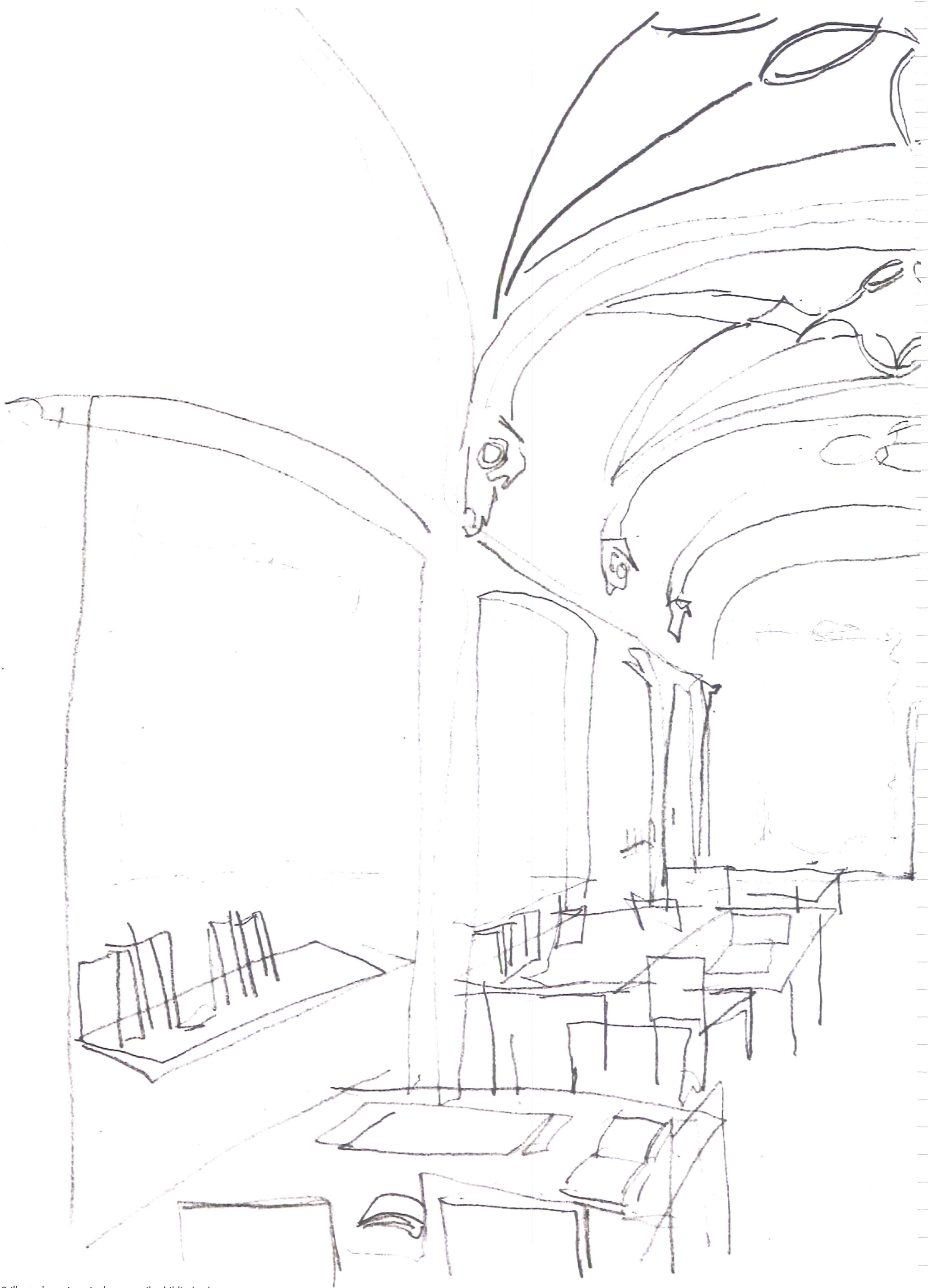
CONCIËRGEWONING

Via een privaatieve ingang en trap tussen het koor en de sacristie bereikt men de woning van de conciërge die twee niveaus inneemt. Aansluitend op de zolderverdieping is er een buitenruimte voorzien. Hij heeft ook toegang tot de lift en via de lift op niveau 1 van het klooster. De historische draaitrap wordt privaat.

■ Circulatie tijdens openingsuren
■ Circulatie na openingsuren

Schema circulatiestromen buiten openingsuren (eerste verdieping)

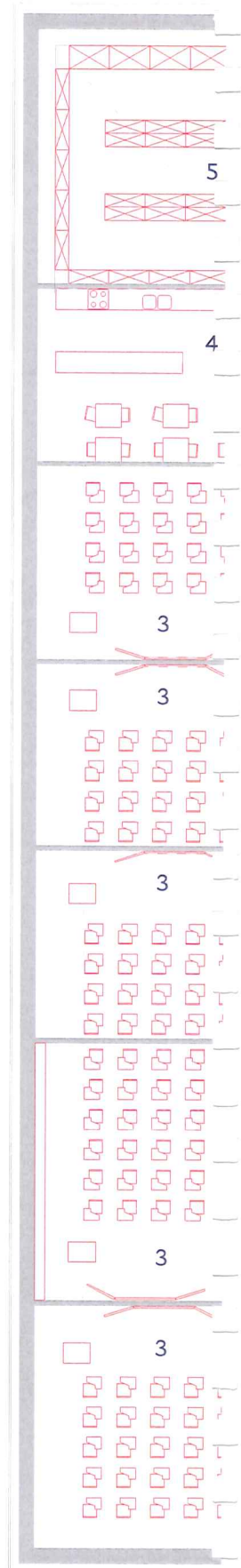
- 1a. infobalie volwassenenbibliotheek
- 1b. volwassenenbibliotheek deel 2
- 2. lockers
- 3. afsluitbare workshopruimte
- 4. refter personeel
- 5. bergruimte onderhoud
- 6. afsluitbare pc-ruimte
- 7. landschapskantoor
- 8. kleedruimte personeel
- 9. lockers / vestiaire personeel
- 10. afsluitbaar kantoor (mezzanine)
- 11. atelier mediaverzorging (mezzanine)

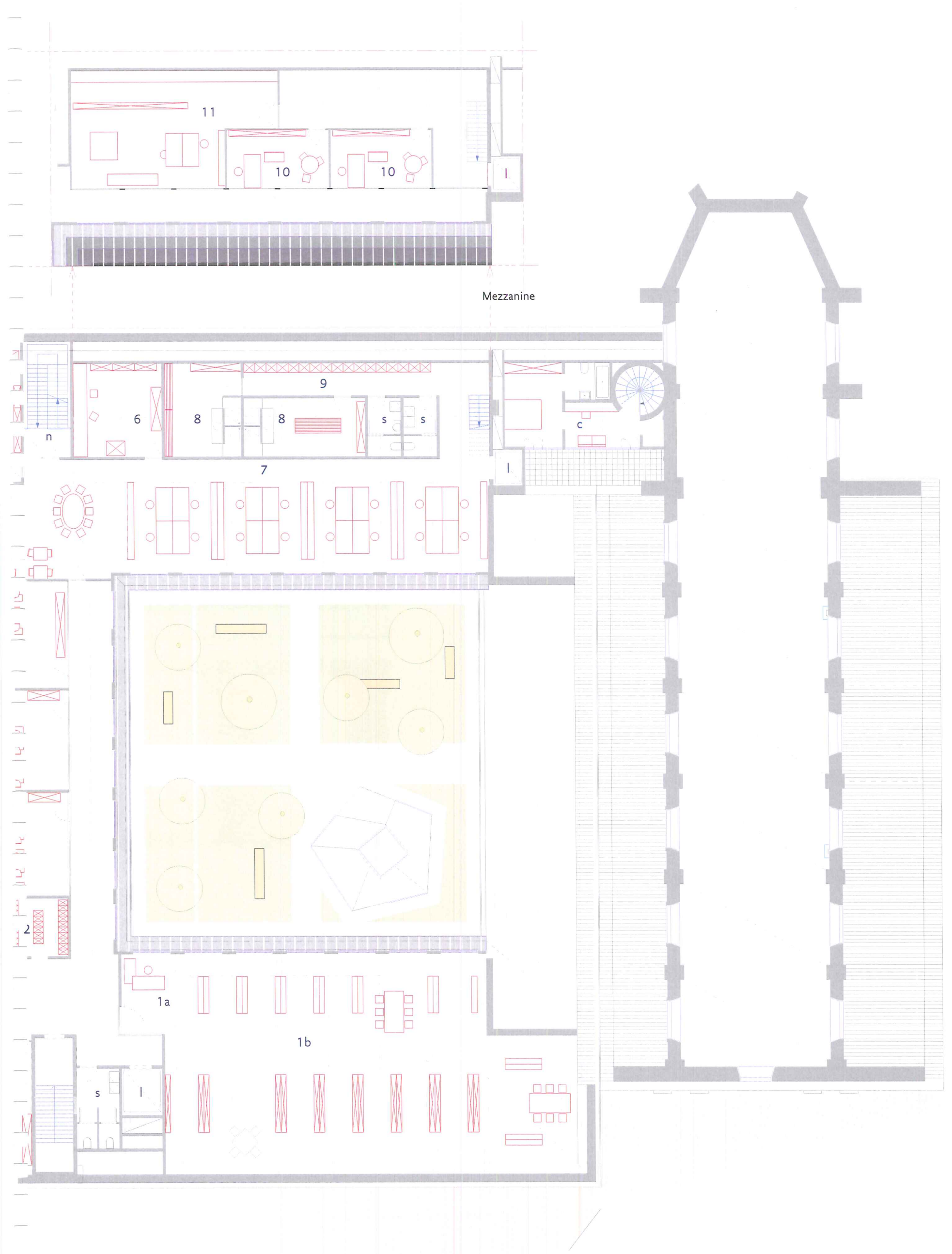
n: noodtrap

s: sanitair

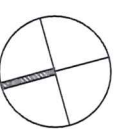
l: lift

c: wooneenheid conciërge

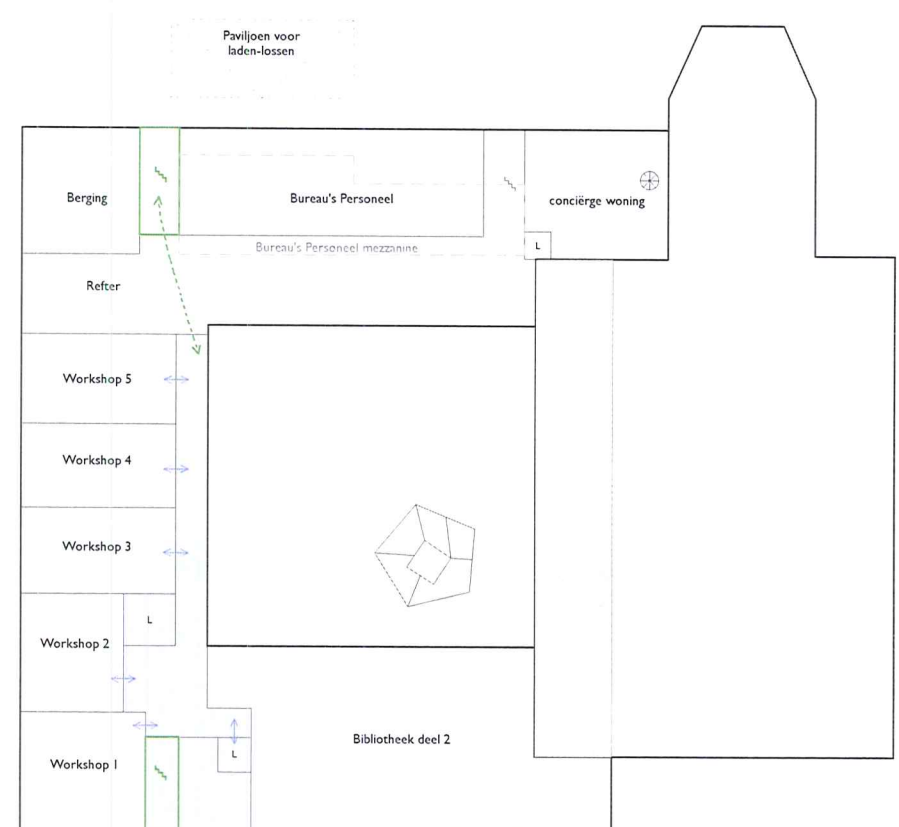
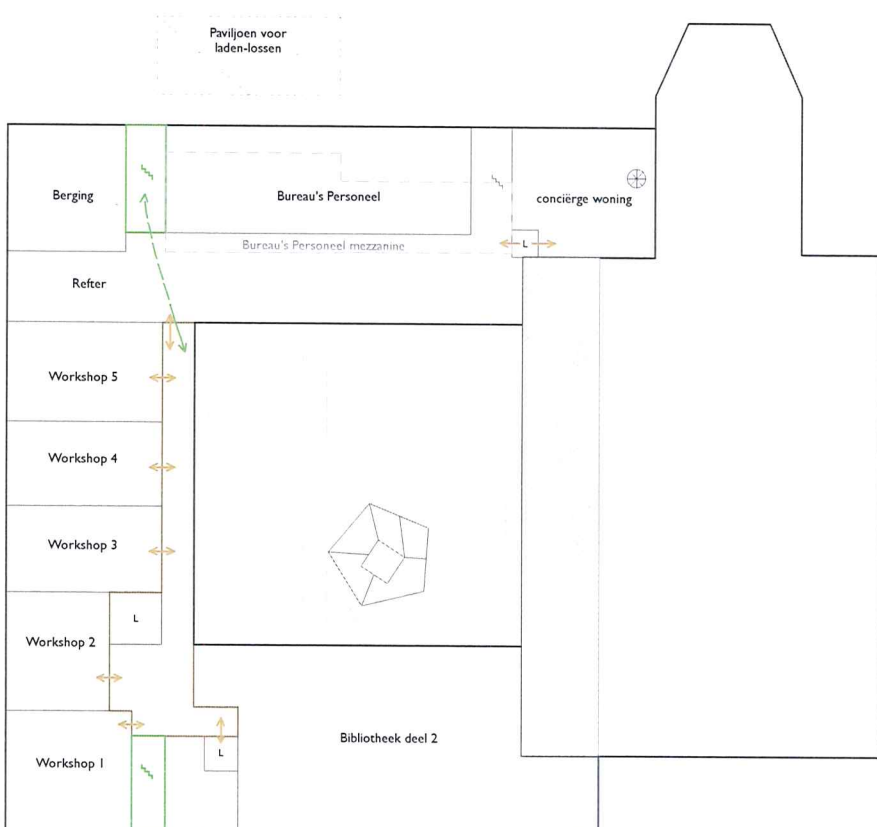
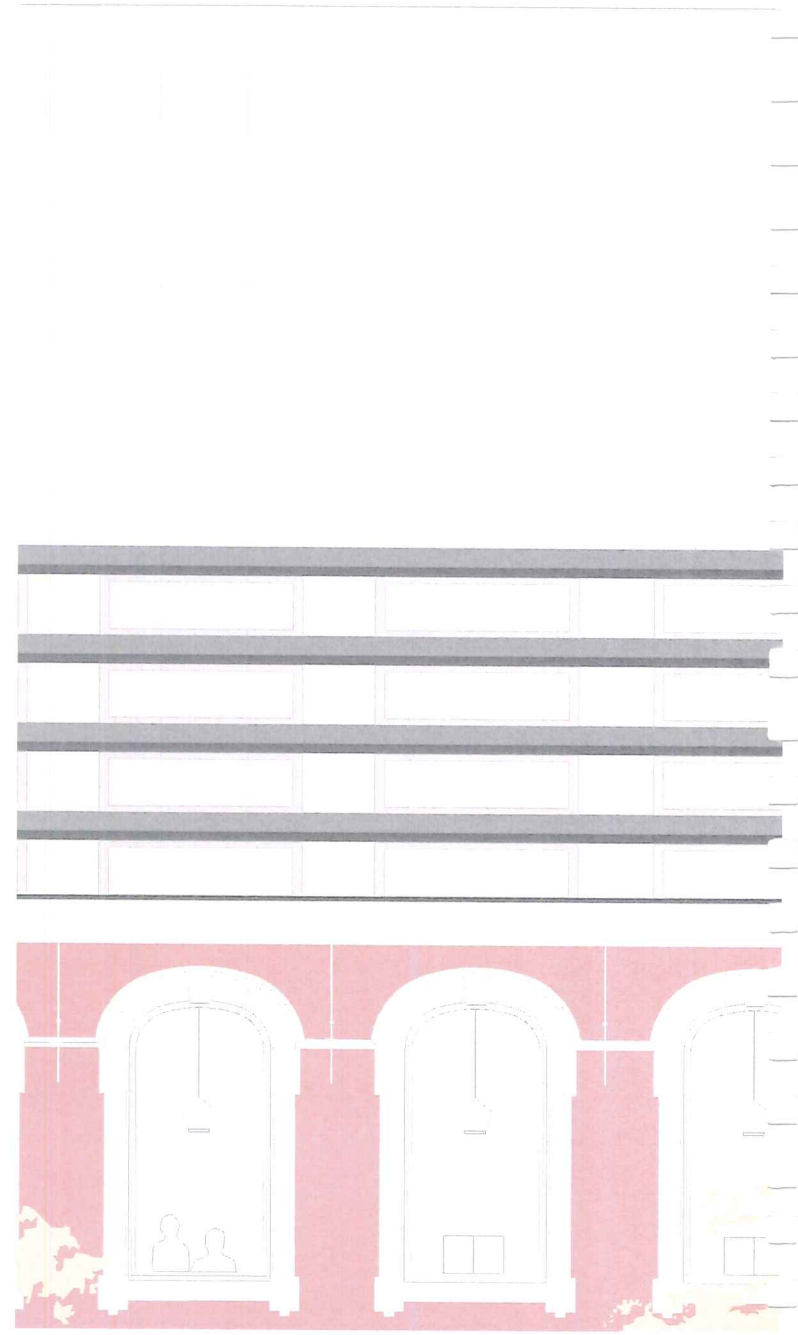

Mezzanine

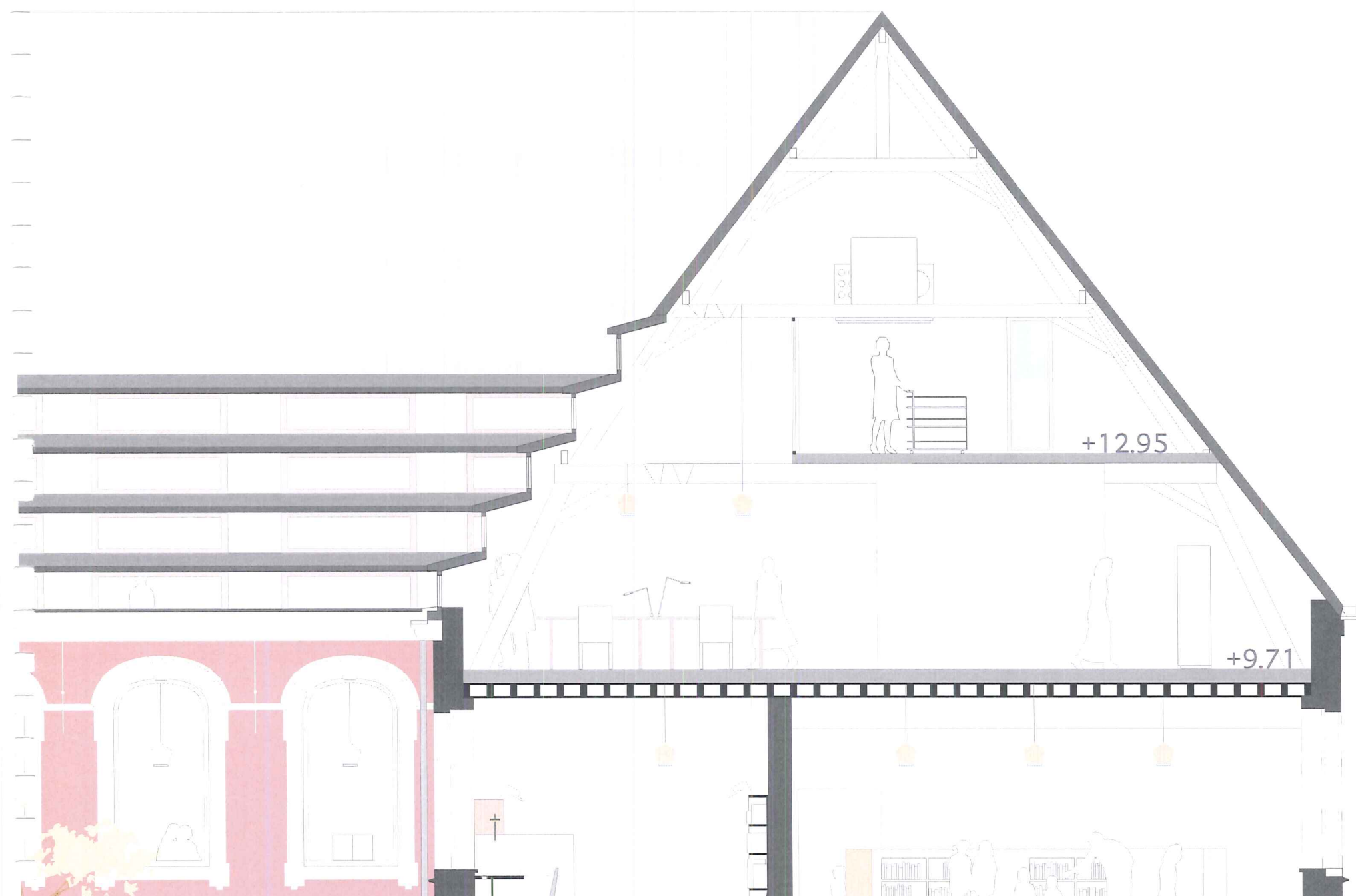
Plan zolder 1/200

- Circulatie tijdens openingsuren
- Circulatie na openingsuren

Schema circulatiestromen tijdens openingsuren (zolder)

Schema circulatiestromen buiten openingsuren (zolder)

Zoom zolder -Sned

ZOLDERVERDIEPING

BACKOFFICE

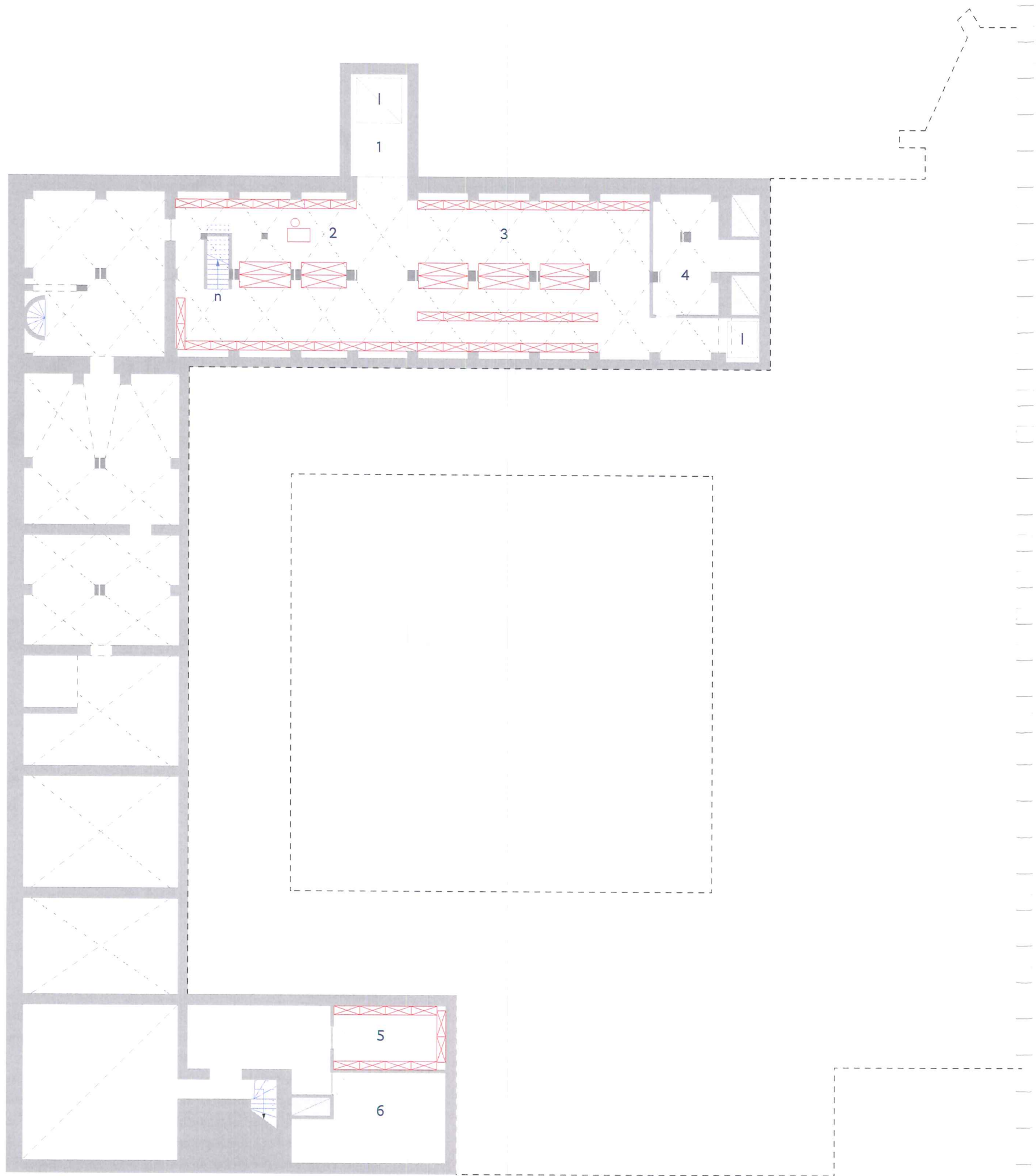
Door de hoge dakstructuur bevat de zolder een enorm potentieel aan ruimte. Door aan de binnenkant een lamellendak bekleed met zink met horizontale glasstroken te integreren wordt een hoeveelheid aan licht en uitzicht gecreëerd.

De zolderverdieping is bereikbaar voor het publiek langs de hoofdtrap of lift. Voor het personeel is er de toegang langs de noodtrap en de tweede lift via een badgesysteem.

Op dit niveau en op de mezzanine in het dak bevindt zich de backoffice: Dit deel kan ook volledig onafhankelijk van het publieksgedeelte functioneren. Landschapsbureaus, refter, berging, pc-ruimte, sanitair en personeelsdiensten en daarboven het atelier media en verzorging en twee kantoren.

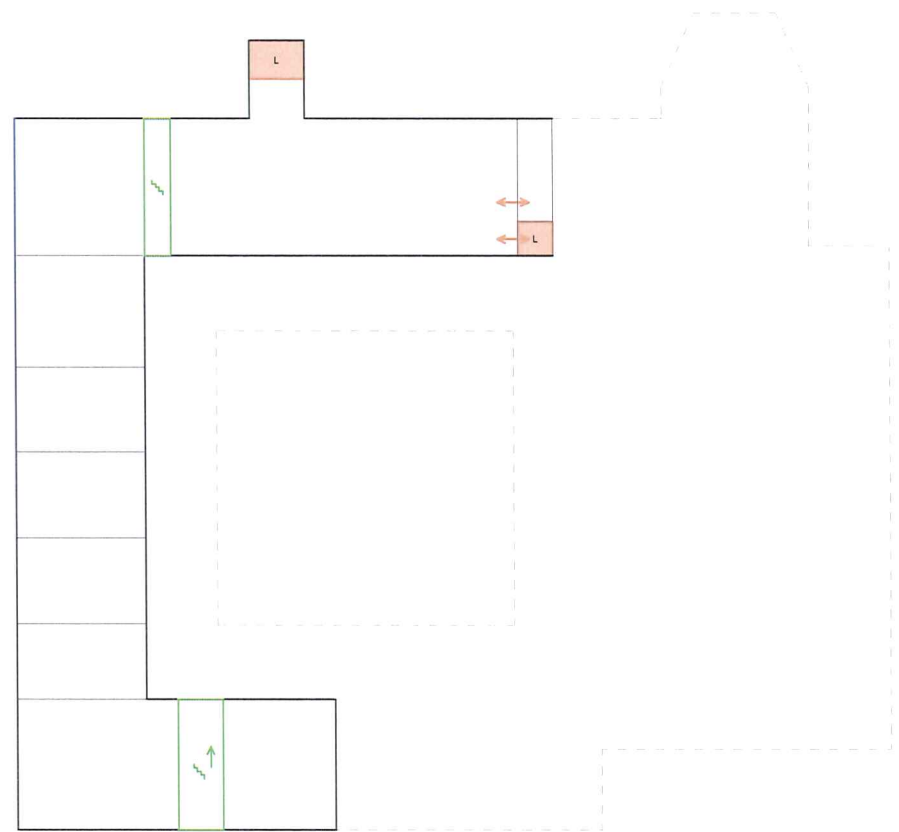
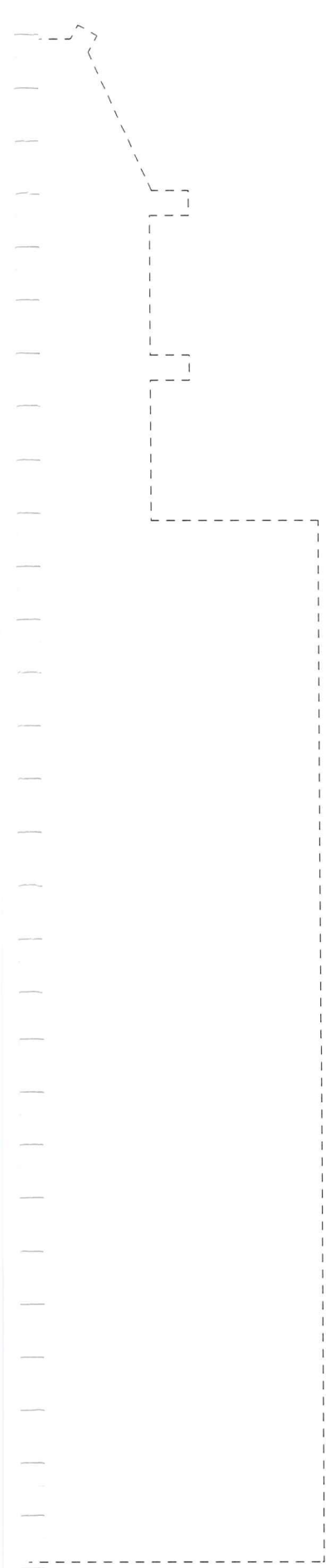
WORKSHOPS EN BIBLIOTHEEK

Op dit niveau is er het afsluitbaar tweede deel van de bibliotheek en zijn hier de ruimtes voor de workshops. Deze zijn altijd toegankelijk buiten de bibliotheekuren.

- 1. levering
- 2. opslagruimte via loskade
- 3. bergruimte
- 4. technisch lokaal
- 5. berging winkel
- 6. stooklokaal

n: noodtrap
 l: lift

Schema circulatie

KELDERS

Alle ingrepen in de ondergrond zijn afhankelijk van de archeologische informatie.

Functie en circulatie/bereikbaarheid

De bestaande kelders kunnen gebruikt worden en zijn privaatief.

De kelder aan de oostkant wordt gebruikt als berging bij de laad-en loskade en onderhoudsberging.

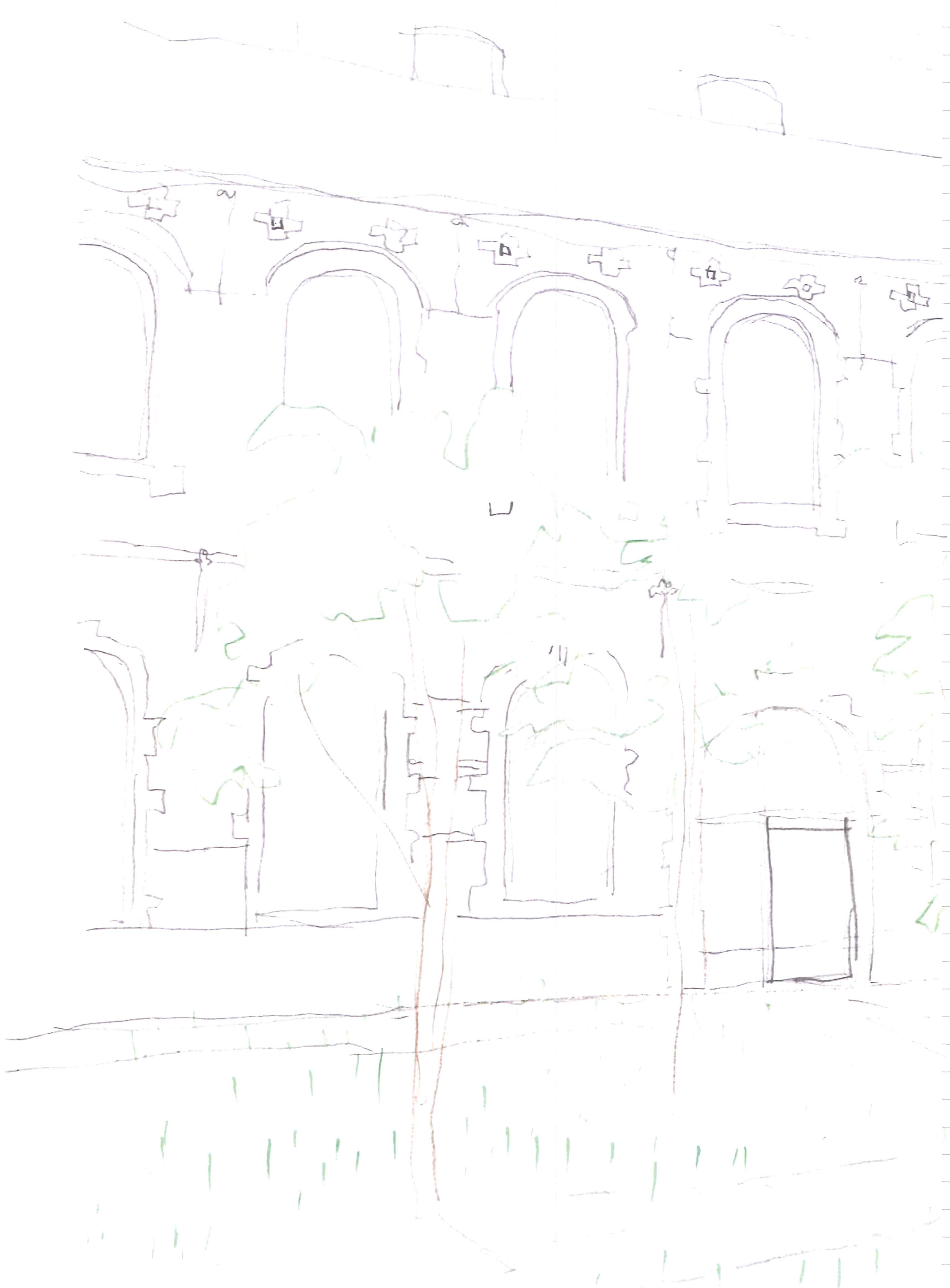
In een afgesloten nieuw keldergedeelte wordt de technische ruimte ondergebracht. De bestaande kelderopening maakt de verbinding met de laad- en loskade. De goederenlift is opgevat als een klein gesloten paviljoen.

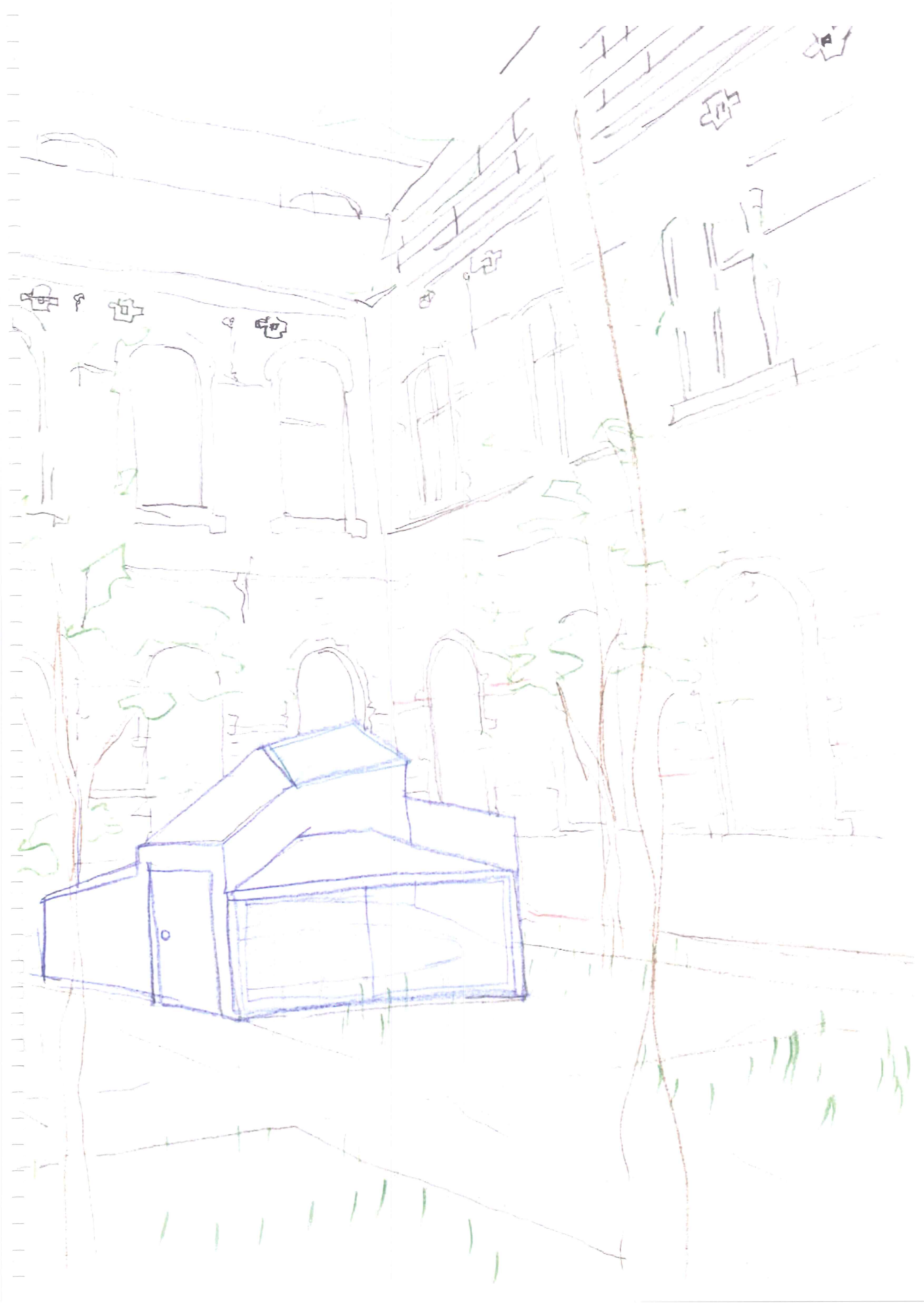
Via de evacuatietrapp, staat deze kelder in direct contact met de book-drop en de sorteerruimte. Via een lift aan de inkom kinderbibliotheek bereikt men de backoffice op de zolder.

Onder het café wordt een nieuwe kelder gegraven voor het stooklokaal en de berging van de winkel. Deze is te bereiken via een trap en lift.

1 2 3 4 5 10

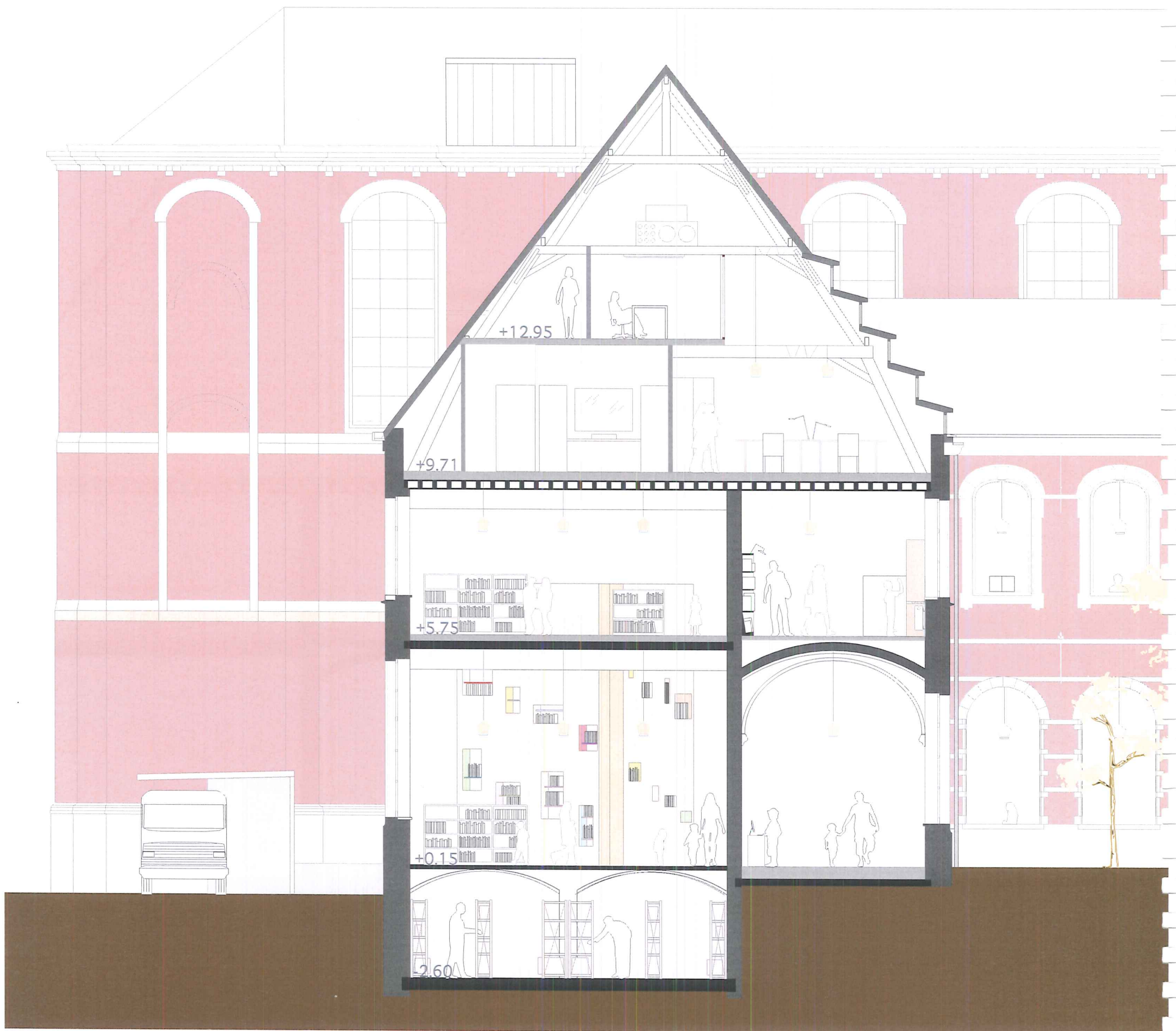

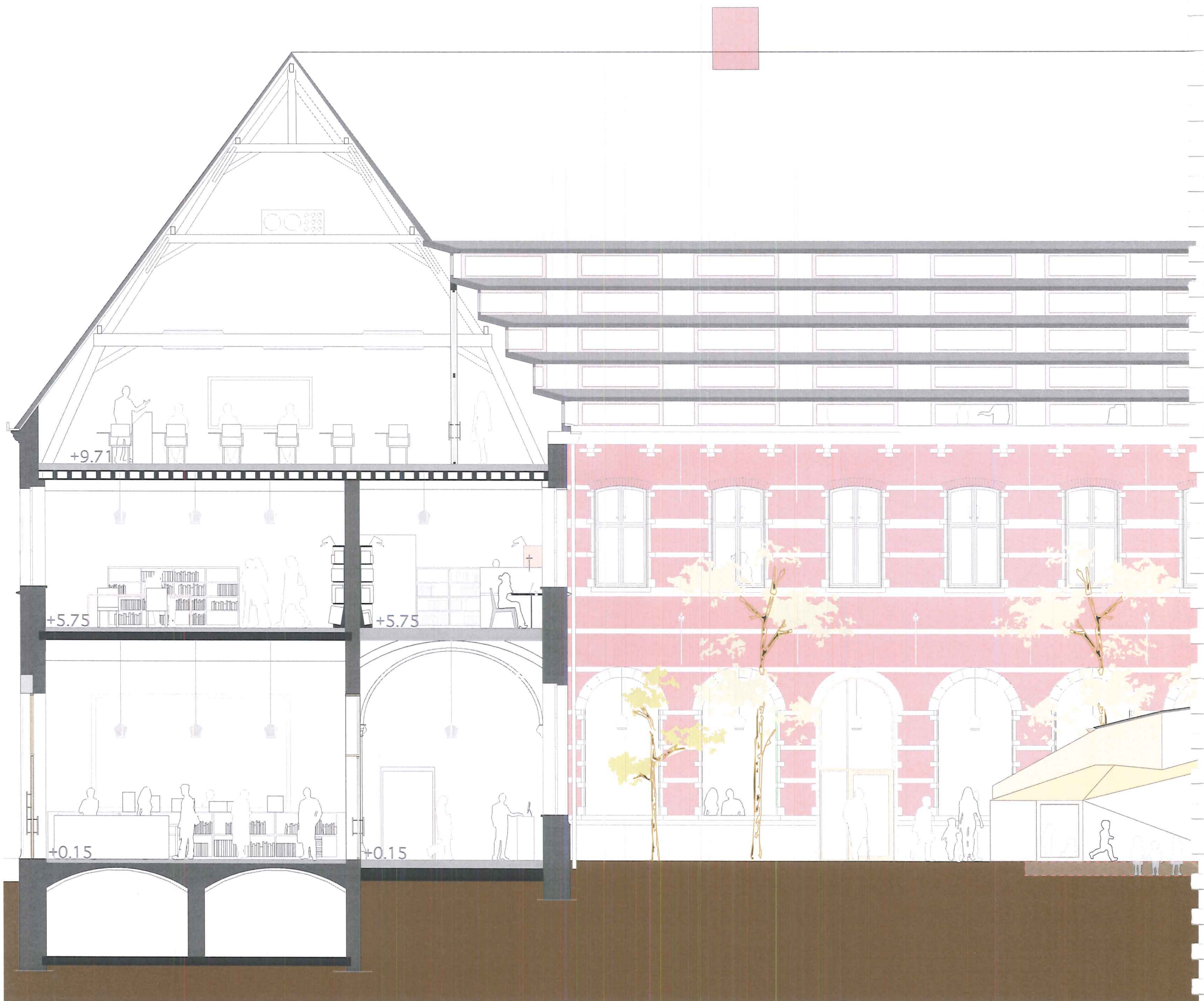
Snedes NOORD - ZUID
richting Westgevel 1/100

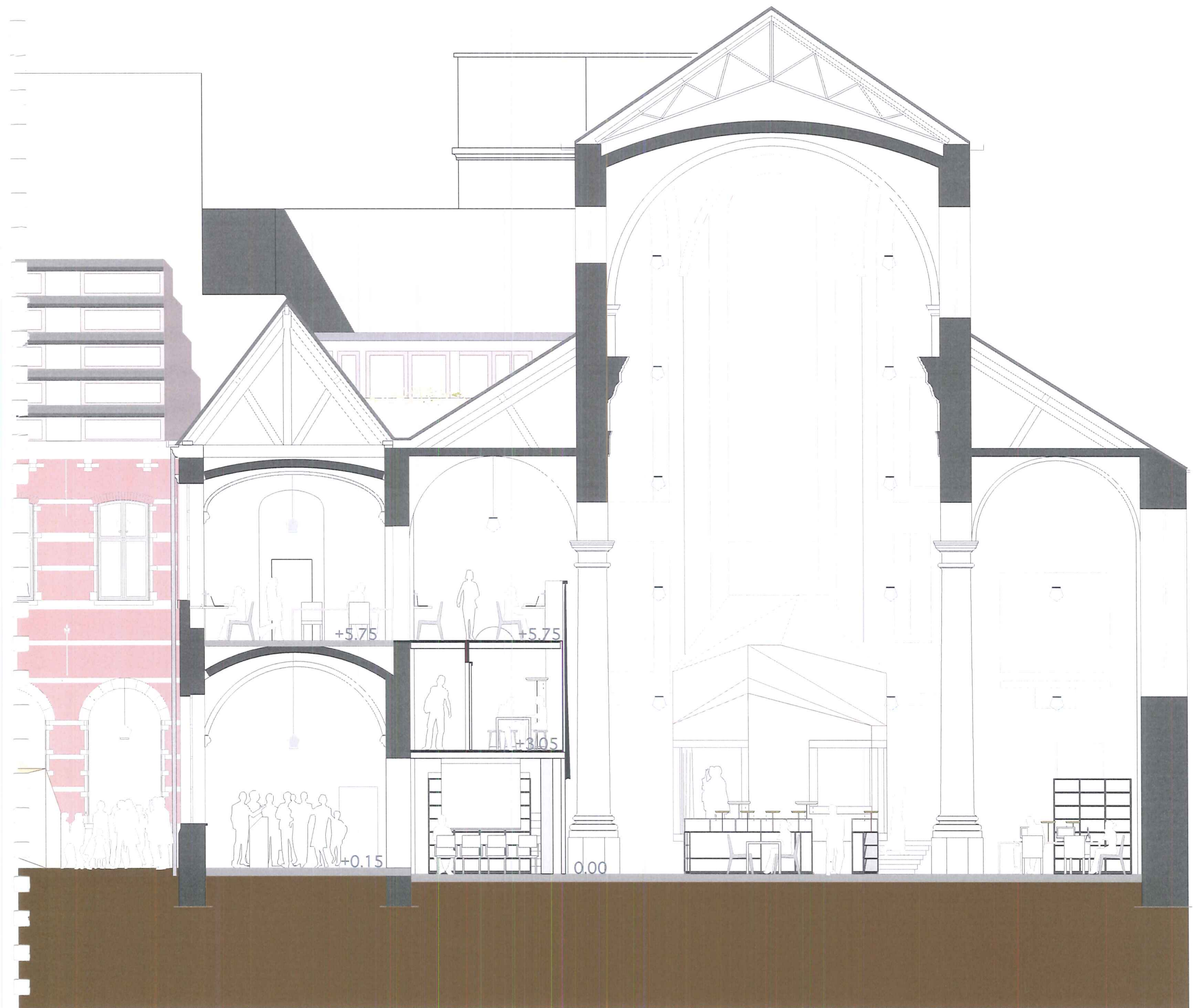

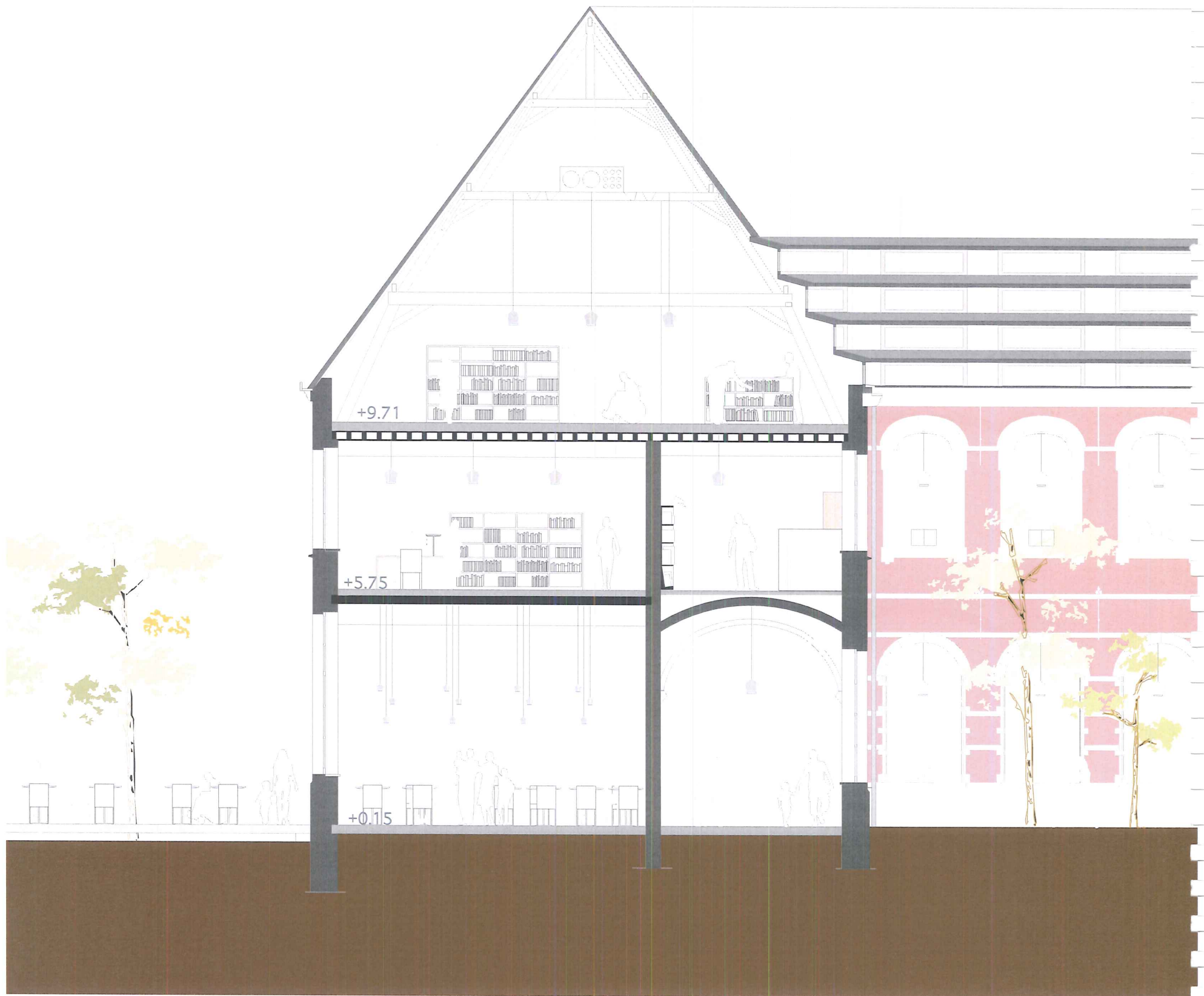
Snedes OOST - WEST
richting Kerk 1/100

Snede NOORD - ZUID
richting Oost - Vleugel 1/100

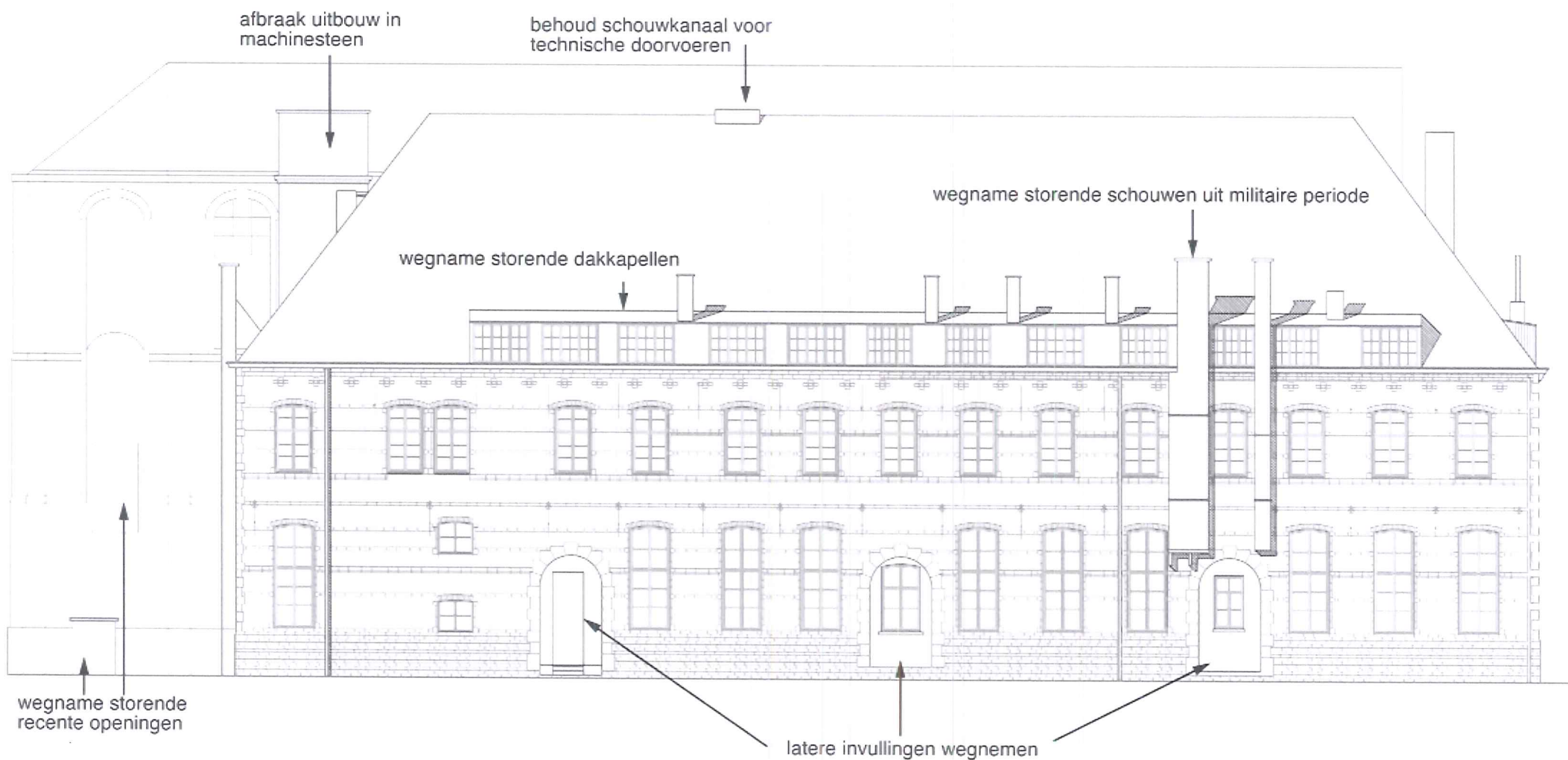
Snede OOST - WEST
richting Hoofdingang 1/100

1B. CONCEPT RESTAURATIE

Noorgevel - bestaande toestand
1/200

1.a. Concept- en visievorming restauratie

Onze visie ten aanzien van het restaureren en herbestemmen van het patrimonium vertrekt vanuit maximaal respect voor de betekeniswaarde van het monument in de ruimste zin. Deze wordt niet enkel bepaald door de authenticiteit van het originele materiële erfgoed, maar ook door de authenticiteit van de culturele, esthetische, historische, wetenschappelijke, sociale of spirituele waarden. De voorkeur gaat hierbij uit naar een zachte restauratie, met behoud en herstel van het waardevolle. Waar nodig zullen structurele, bouwfysische en materiële verbeteringen of consolidaties aangebracht worden, waarbij moderne technieken worden toegepast in combinatie met traditionele technieken. Reconstructies en aanvullingen zijn enkel mogelijk indien daarvoor voldoende historische en bouwhistorische gegevens beschikbaar zijn. Hedendaagse ingrepen verstoren het totaalaspect niet, maar zijn een zichtbare en waardevolle toevoeging. De onderhoudsvriendelijkheid, de duurzaamheid en reversibiliteit van de ingrepen, materialen en toegepaste technieken worden ten alle tijde bewaakt. Het team baseert zich hiervoor op de gekende charters van Venetië, het Burra Charter en het Charter van Krakow, maar ook op de ICOMOS documenten, zoals het Nara document over authenticiteit (1994) en de 'Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites' (1998).

Om de specifieke betekeniswaarde van het Predikherenklooster te duiden, werd de site enkele malen bezocht, de bestaande plannen nagekeken en een uitgebreide fotoreportage gemaakt. Volgende documenten werden geraadpleegd:

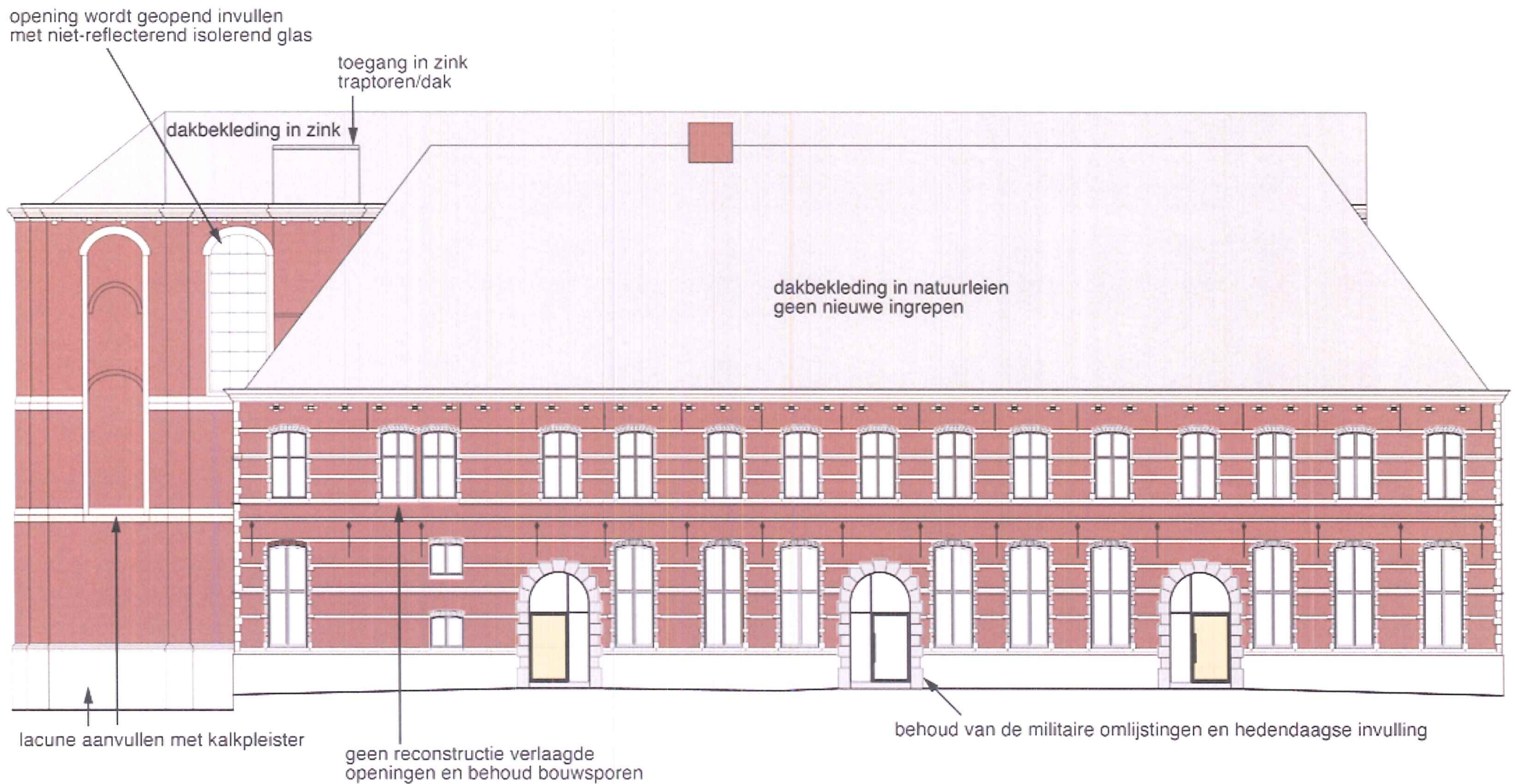
- het bouwhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek uitgevoerd door het Ornament, 2011 "Rehabilitation of the former Dominican Church and Convent of Mechelen", I. Diddens, 1998
- tijdschrift van de MVSA, 1ste jaargang nr. 4 en nr. 5, 1980; 2de jaargang nr. 1 en 2, 1980
- de publicatie in de inventaris van het bouwkundig erfgoed over de ganse site

(klooster, Hof van Habsburg, voormalig arresthuis,...)

- foto's en plannen geraadpleegd via het KIK van de militaire periode en van na de brand in de kerk
  - foto's, tekeningen en plannen beschikbaar op www.beeldbankmechelen.be
- Hieruit werd duidelijk dat de waarde van het complex voornamelijk ligt in de kloosterfase (1655-1796) omwille van volgende redenen:
- de kenmerkende kloostertypologie is duidelijk leesbaar en voelbaar (4 vleugels met pandgang rond een binnenkoer en barokke kerk)
  - de historische, architecturale en esthetische waarden van het complex gaan terug tot de kloosterperiode, de periodes erna (militaire, bejaardenhuis, school) hebben weinig bijgedragen dat van belang is
  - door de afbraak van het arresthuis en de militaire gebouwen rond of in aansluiting met het klooster is de uitdrukkelijke verwijzing naar het militaire verleden van de site grotendeels verdwenen

In het interieur is de waardebeoordeling vrij eenduidig: de kloosterfase is in al zijn aspecten zeer duidelijk in de pandgang, bibliotheek, kerk, trap, sacristie; in de andere ruimtes daarentegen is ze veel minder leesbaar, doch deels nog aanwezig.

Globaal gaan wij hier uit van een doorgedreven restauratie van de waardevolle ruimtes en een opwaardering van de overige kloosterruimtes en -sferen. Het exterieur vertoont echter een grotere gelaagdheid, waar de uitdaging erin bestaat om de geëvolueerde toestand te herwaarderen met behoud en integratie van waardevolle elementen uit vroegere periodes en het versterken ervan met nieuwe invullingen. Er werd een afweging gemaakt tussen enerzijds de restauratie van de ongeschilderde bak- en zandsteenstijl (kloosterperiode 1655-1796) waarbij nieuwe raaminvullingen kunnen ingebracht worden, en anderzijds een effen dun

Schrijnwerk:
 - klooster: houten schrijnwerk volgens ritmering van de gevels
 - kerk: beglazing in stalen kaders achter de bestaande raambruggen
 - thermisch geïsoleerd

Gevel:
 - herstel bakstenen
 - herstel voegwerk met een kalkmortel
 - herstel druiplijsten, speklagen,... in natuursteen met minerale herstelmortel
 - nieuwe natuursteen voor te verweerde en door regen belaste druiplijsten
 - geen reconstructie van ontbrekende elementen uit de kloosterperiode

Noorgevel - nieuwe toestand
 1/200

bepaalde en geschilderde afwerking van de gevels (1809 tot nu) met daaruit volgend het behoud van de huidige raamtypes. Een geschilderde bak- en zandsteenimitatie werd niet overwogen, gezien deze nooit aanwezig is geweest.

Het onderzoek wijst uit dat het parement in de kloosterperiode zichtbaar is geweest. Bij de aanpassing van de gevelopeningen in de vroege 19de eeuw, werd een vliesbepleistering aangebracht en als eerste afwerklaag een lichtgroene verf. In het labo-onderzoek spreekt men echter van een eerste witte laag met vervuiling. Het is bijgevolg niet duidelijk of de witte laag oorspronkelijk als afwerklaag zichtbaar is geweest, een kleurstelling die beter aanvaard zou worden dan een groene afwerking. Dit verdient zeker verder onderzoek, wat mogelijk nog in het tweede luik van het materiaaltechnisch onderzoek kan bekeken worden.

Volgende bedenkingen resulteerden in een restauratieoptie voor het exterieur:

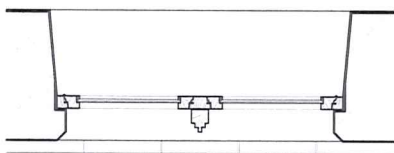
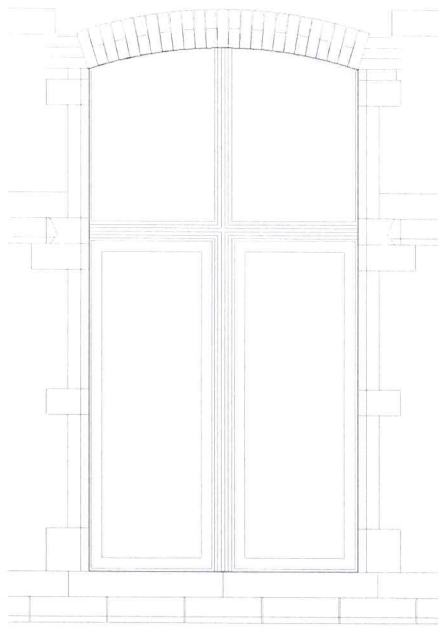
- de bak- en zandsteenstijl speelt in op de strenge, doch harmonieuze ritmering van de gevels en versterkt de eenheid tussen klooster en kerk (kerk is nooit geschilderd geweest);
- een effen geschilderde afwerking zou het geheel vervlakken (zie foto's KIK);
- de aanwezige raamtypes zijn in slechte staat en bovendien is de waarde ervan veelal beperkt;
- de kloosterfase laat het gebouw toe om er te staan 'op zich' zonder aansluiting te zoeken bij het museum van de Holocaust en het Hof van Habsburg, maar eerder bij de kleurrijke historische natuurlijk gegroeide bebouwing in de omliggende straten;
- de nieuwe bestemming als bibliotheek vraagt om een herkenbaar gebouw met uitstraling en een eigen stijl, naast het museum en het Hof van Habsburg (een bestemming als militair museum, het behoud van het arresthuis,... had een andere benadering gevraagd);
- is het technisch haalbaar om de verflagen te verwijderen en zal na reiniging en wegname van storende elementen, de gevel niet dermate gehavend zijn dat een niet-geschilderde afwerking een te zware restauratie noodzaakt?
- een geschilderde afwerking grijpt minder in, vereenvoudigt de technische restauratie en is bijgevolg goedkoper;

- bouwsporen worden leesbaar in de bak- en zandstenen gevel, maar mogen niet resulteren in een verstoord uitzicht;

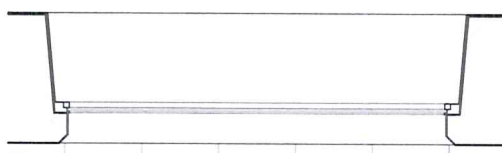
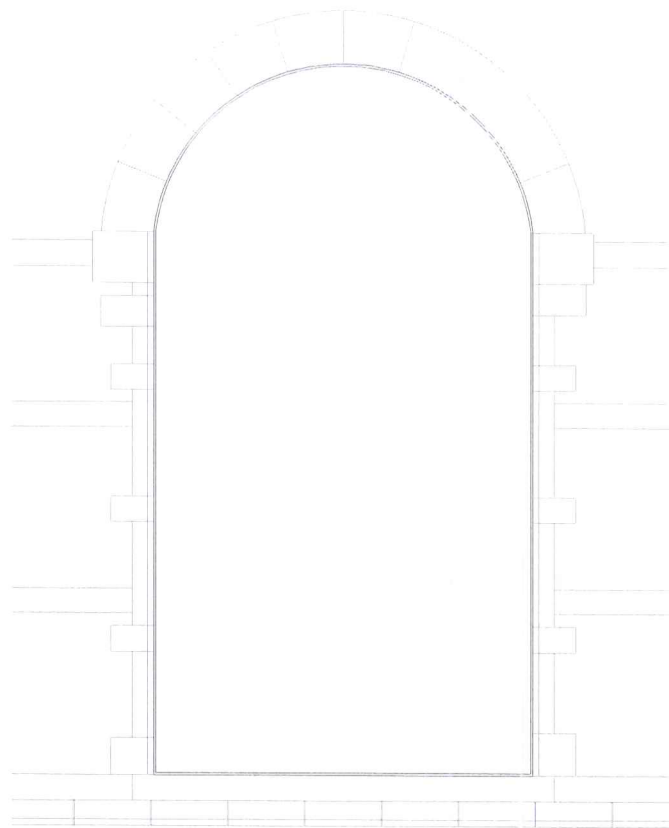
Een opwaardering van de bak- en zandsteenstijl krijgt duidelijk onze voorkeur vanuit esthetisch, historisch en architecturaal oogpunt. Het is echter wel aangewezen om voorafgaandelijk een proefvlak te laten restaureren zodat de technische, esthetische en budgettaire haalbaarheid van deze optie duidelijk in kaart kan worden gebracht en mogelijk terug in vraag zal worden gesteld.

Bovenstaande globale restauratievisie voor interieur en exterieur wordt verder toegelicht in de specifieke restauratieopties.

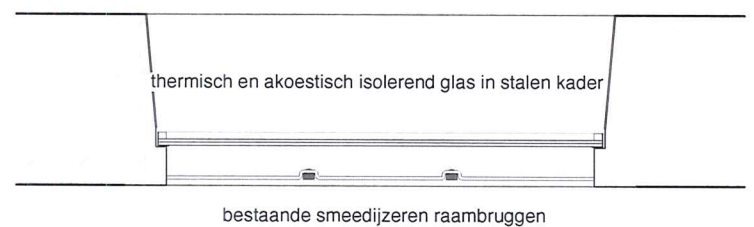
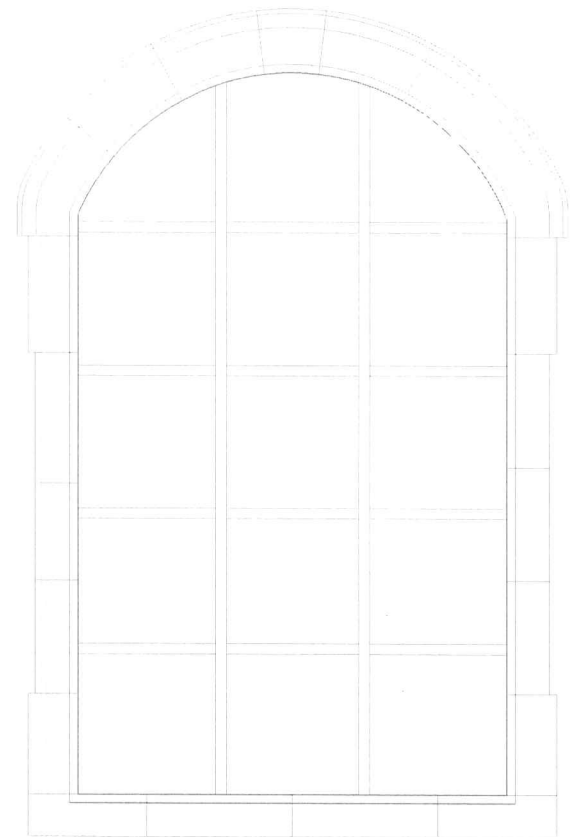
Detail houten raam
schaal 1/25

Detail stalen raam pandgang en voormalige bibliotheek
schaal 1/25

Detail kerkraam
schaal 1/25

Concept Restauratie

Restauratie gevels (buitengevels en patioevels):

- zachte restauratie: verwijderen afwerkklagen, zachte reiniging, hervoegen met een kalkmortel, vervangen van natuursteen en baksteen enkel indien bouwfysisch noodzakelijk, herstel met kalkmortels, aanvullen van storende leemtes in de natuursteen met imitatiebepleistering zonder aan te vullen met nieuwe steen (eerlijk, duurzaam en economisch verantwoord)
- wegnemen van storende ingrepen, die de authenticiteit van het complex aantasten (schouwen, opgevlude bogen op de binnenkoer, dichtgemetselde openingen in klooster en kerk, nieuwe openingen...)
- respect voor de militaire aanpassingen (gevelopeningen, arduinen poort- en raamomlijstingen), die het homogene beeld niet verstoren en herbruik ervan binnen het nieuwe concept
- waar de herinrichting bijkomende doorgangen naar buiten noodzaakt, wordt gebruik gemaakt van bestaande verstoringen in de gevels en worden deze eigentijds ingevuld
- de oudste nog bestaande verwijzing naar de zuivere kloosterperiode wordt opgewaarderd: zuidtravee van het klooster

Buitenschrijnwerk klooster

Om de kloosterperiode op te waarderen wordt er gekozen voor nieuw schrijnwerk dat harmonieus aansluit bij de bak- en zandstenen gevels en de vroegere ritmering reflecteert. In de openingen van de pandgang en de voormalige bibliotheek was oorspronkelijk glas-in-lood aanwezig (zie historische tekening en opgravingen MVSA) om licht overvloedig toe te laten in het interieur. Dit wordt terug verwezenlijkt door het plaatsen van fijne stalen kaders voorzien van een heldere isolerende beglazing. In de buitengevels en in dezelfde openingen op de binnenkoer mag het nieuwe schrijnwerk een zekere dieptewerking hebben, zoals dit bij de vroegere natuurstenen verdelingen ook het geval was. Fijne kaders in staal of aluminium zijn hier moeilijker te verdedigen, zouden een te industrieel karakter geven aan de traditionele gevel en scoren bovendien minder op het vlak van

duurzaamheid. Mooi gedetailleerd houten schrijnwerk past zich beter in binnen de historische 'ambachtelijke' context en ondersteunt de dieptewerking. De deuren en poorten, eigen aan de herbestemming, krijgen een eenduidige nieuwe vormgeving. Originele deuropeningen krijgen een meer historische invulling.

Buitenschrijnwerk kerk

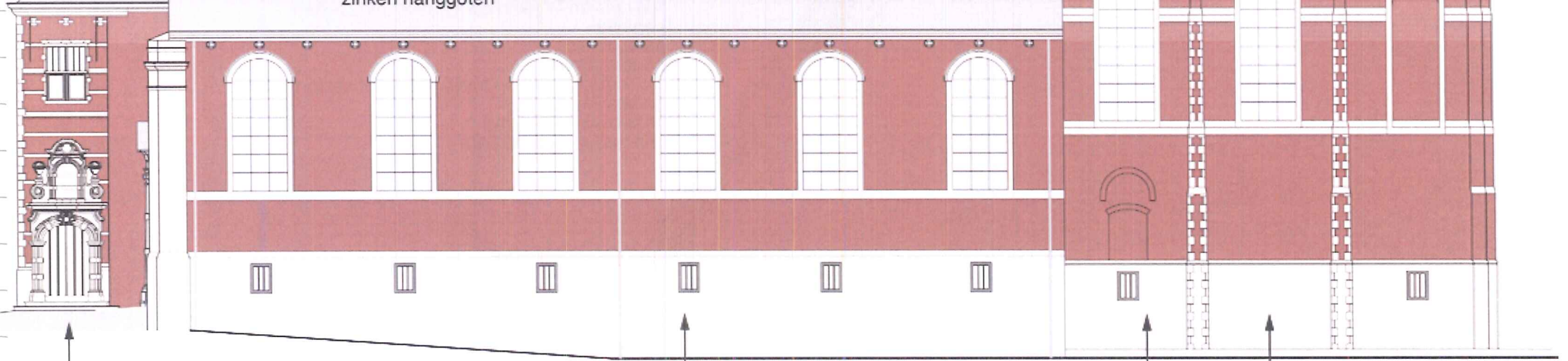
De waardevolle barokke grandeur van de kerk vraagt een interieur dat in een zee van licht baadt. Oorspronkelijk werd dit gerealiseerd met vermoedelijk helder glas-in-lood in de nog aanwezige metalen raambruggen. Terugplaatsen van glas-in-lood met een historische vormgeving zou puur hypothetisch zijn. Een meer hedendaagse interpretatie van glas-in-lood, voorzien van een bijkomende beglazing o.w.v. de akoestiek en isolatie, lijkt ons voor dit project te verregaand en duur. Wij opteren voor het aanbrengen van niet-reflecterende glaspartijen in een stalen kader, met goede akoestische en thermische eigenschappen. De glaspartijen worden aan de binnenzijde tot vlak tegen de bestaande raambruggen aangebracht, zodat het effect aan de buitenzijde quasi niet verandert. Aan de binnenzijde zal de metalen raamverdeling eveneens zichtbaar zijn en krijgt men terug de lichtinval, de zon- en schaduwwerking van vroeger. Het aanbrengen van een isolerend, diffuus uitnodigend te zijn voor passanten. De luikopeningen in de plint van de kerk worden ingevuld met isolerend glas, wat geen impact heeft op het globale uitzicht, maar op een speelse manier een blik gunt op de activiteiten in de kerk. Waar nog originele luiken aanwezig zijn blijven deze behouden in combinatie met het glas. Voor de centrale poort wordt geopteerd voor een nieuwe vormgeving, deels beglaasd, die de herbestemming ondersteunt.

- Raamopeningen kerk:
- raambruggen te herstellen
  - isolerend glas niet-reflecterend te plaatsen in stalen kader
  - koorabsis: raamopeningen blijven dicht, bouwsporen te behouden

dakhelling blijft behouden

dak in geïsoleerde dakplaten bekleed met zink
mogelijkheid voor plaatsing fotovoltaïsche panelen

dak in natuurleien, isolatie op gewelven
zinken hanggoten

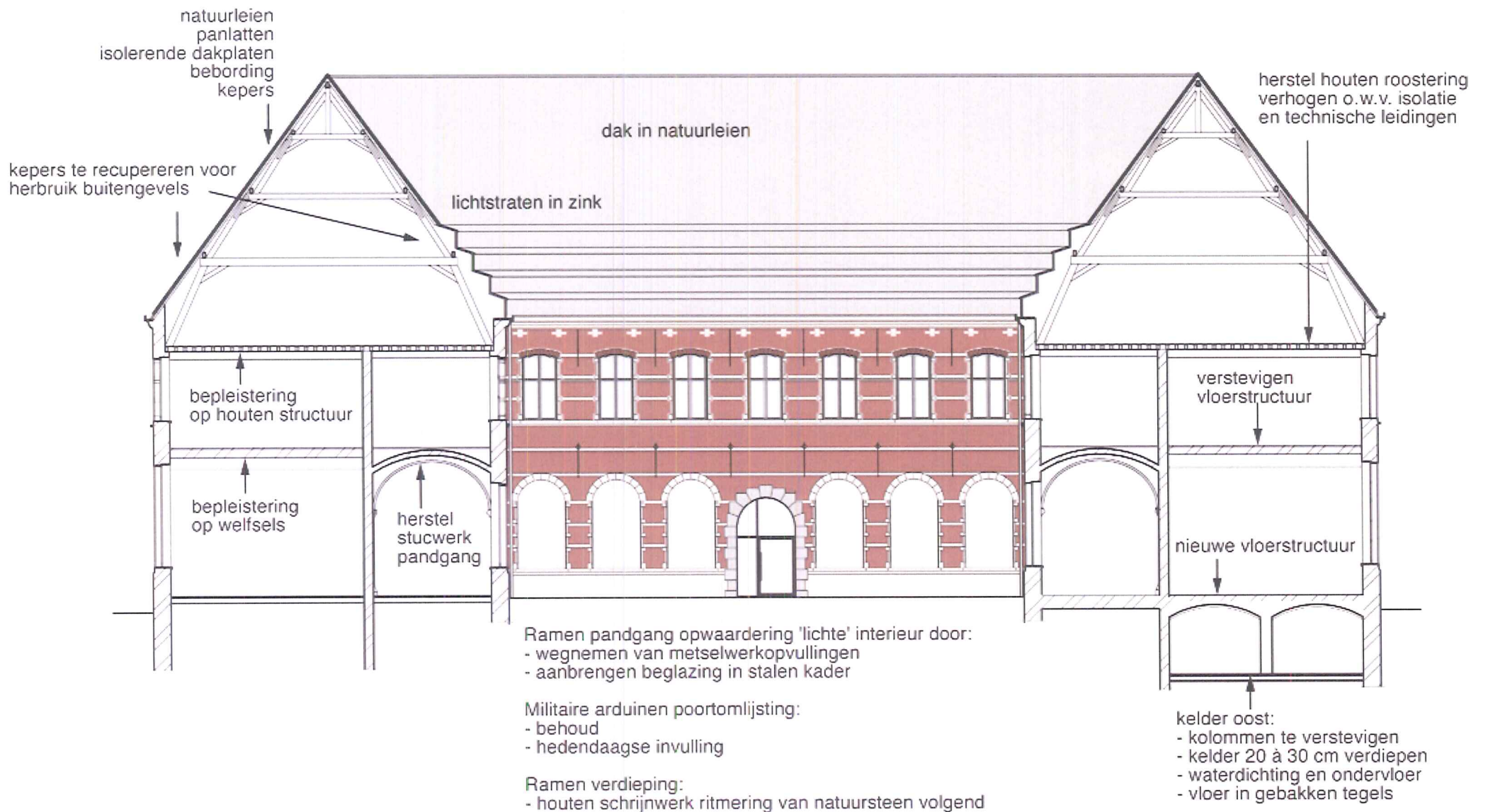
Eén travee met barok inkomportaal
wordt gerestaureerd naar kloosterperiode.
Invulling natuurstenen kruiskozijn met houten schrijnwerk.
Voorstel voor inbrengen van een beeld in de nis.
Arduinen geprofileerde treden te herstellen.
Beplante poort.

militaire luikopeningen blijven behouden:

- herstel diefijzers
- invullen met glas
- originele luiken blijven behouden aan de binnenzijde

lacunes in plinten te bepleisteren
met kalkmortel in de kleur van de natuursteen

Zuidgevel 1/200

natuurleien
panlatten
isolerende dakplaten
bebording
kepers

kepers te recupereren voor
herbruik buitengevels

lichtstraten in zink

herstel houten roostering
verhogen o.w.v. isolatie
en technische leidingen

bepleistering
op houten structuur

bepleistering
op welfsels

herstel
stucwerk
pandgang

verstevigen
vloerstructuur

nieuwe vloerstructuur

Ramen pandgang opwaardering 'lichte' interieur door:

- wegnemen van metselwerkopvullingen
- aanbrengen beglazing in stalen kader

Militaire arduinen poortomlijsting:

- behoud
- hedendaagse invulling

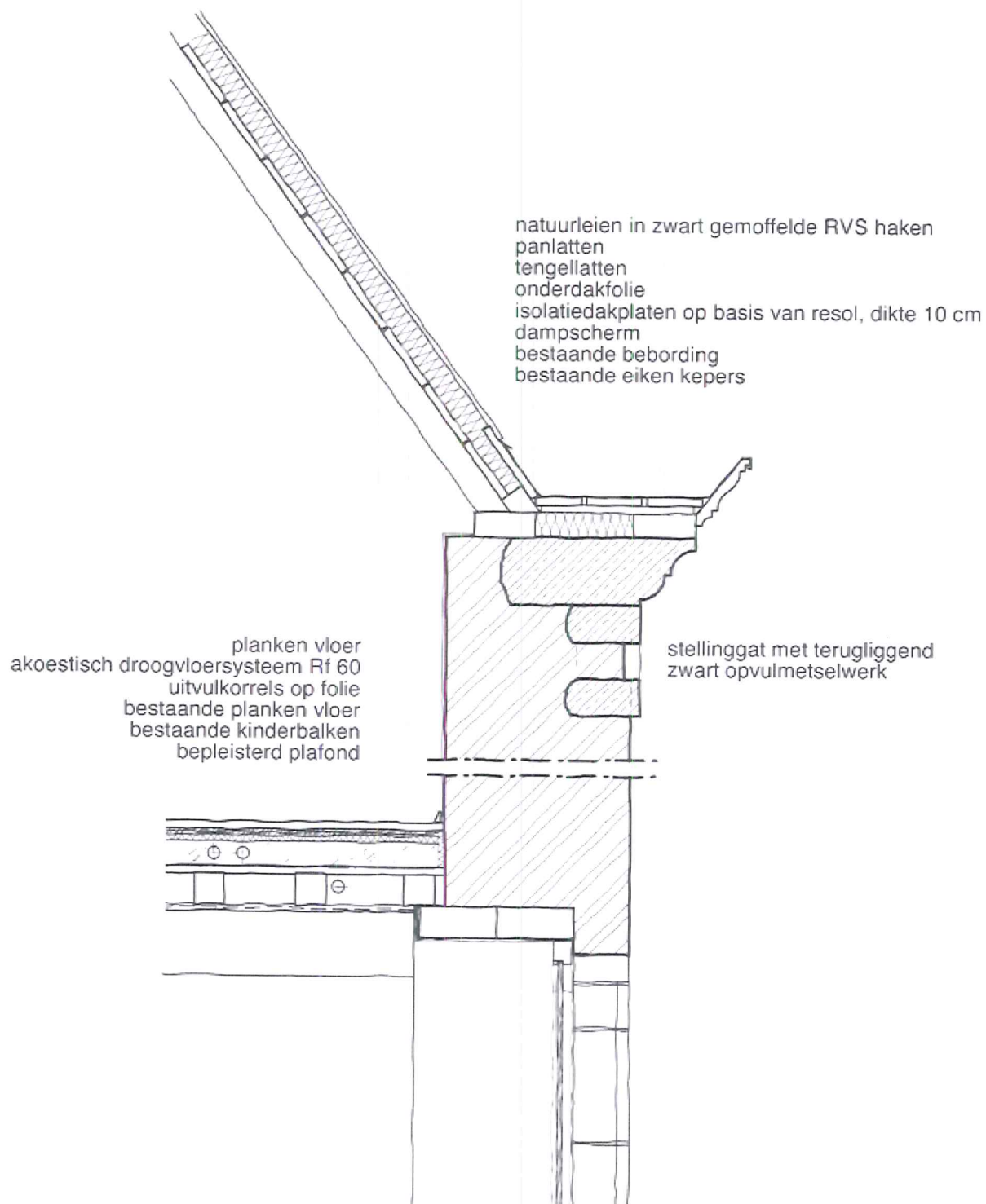
Ramen verdieping:

- houten schrijnwerk ritmering van natuursteen volgend

kelder oost:

- kolommen te verstevigen
- kelder 20 à 30 cm verdiepen
- waterdichting en ondervloer
- vloer in gebakken tegels

Snede + Noordvleugel
1/200

Detail aanzet dak en zoldervloer 1/500

Restauratie daken

De daken van het klooster en de zijbeuken van de kerk zijn volumineus en bepalend voor het globale uitzicht en karakter van de gevels, de huidige lichtstraten zijn hierin een zeer storend element. Om de kloosterarchitectuur te laten spreken, is voor ons het belangrijkste uitgangspunt om het dakvolume van de buitengevels niet te schenden door hypothetische reconstructies van dakkapellen, in het oog springende nieuwe ingrepen of technische doorvoeren. Deze dakvlakken worden dan ook integraal terug bekleed met natuurleien. De kloostergevels krijgen houten bakgoten naar bestaand model, de zijbeuken krijgen hanggoten gezien er geen historische kroonlijst aanwezig is en gezien de toegankelijkheid van de goten minder belangrijk is (dakvlak is bereikbaar voor onderhoud). De houten dakstructuren (en roosteringen) zijn in redelijke staat en zullen waar nodig hersteld worden. Een aantal ingrepen zijn echter noodzakelijk voor de herinrichting:

- Licht voor de zolders wordt genomen via de dakvlakken op de binnenkoer, door lichtstraten in lamellen met zink bekleed die van beneden nauwelijks zichtbaar zijn, maar binnenin een zeer aangename sfeer creëren. Waar geen lichtstraten nodig zijn, wordt terug geopteerd voor natuurleien. Voor het inbrengen van de lichtstraten moeten geen eiken kepers verdwijnen, deze kunnen herbruikt worden op andere plaatsen waar de huidige lichtstraten terug worden dicht gelegd.
- De isolatie van de daken van het klooster zal boven op de bestaande bebording gebeuren, zodat de houtstructuren binnen zichtbaar blijven. Deze ingreep interfereert niet met dakaansluitingen of goten. Advies werd tevens ingewonnen bij de brandweer: het zichtbaar laten van de houten kap wordt aanvaard, gezien het een bestaand gebouw is met voldoende evacuatiemogelijkheden (bij voorkeur wordt een onzichtbare brandwerende impregnatie aangebracht).
- De isolatie van de zijbeuken van de kerk kan eenvoudig op de gewelven gebeuren.
- Een aantal gemetselde schouwkanalen door het dak zullen terug geplaatst worden op de originele positie en afmetingen (af te lezen in het gebinte) om de nieuwe technische dakdoorvoeren in onder te brengen.

Het dak van het schip van de kerk is nauwelijks zichtbaar. Het dak was origineel veel steiler dan nu het geval is en heeft een stalen spantenstructuur, die nog in redelijke staat is en mits grondig herstel, behouden kan blijven. Gezien de beperkte zichtbaarheid en de voorgevel onafgewerkt is gebleven, wordt niet teruggegaan naar de originele dakhelling en wordt geopteerd voor isolerende dakplaten waarop een zinken bekleding wordt geplaatst, zoals nu nog aanwezig op een gedeelte van het koor. Leien zijn voor deze helling niet aangewezen. Een budgetvriendelijke en duurzame oplossing is hier verdedigbaar (betonnen regenwaterkuip op de zolder kan blijven, geen nieuwe kepers te plaatsen). Aansluitend worden met zink beklede bakgoten geplaatst, zodat de daken en goten voor onderhoud bereikbaar zijn. Het plaatsen van zonnepanelen kan bovendien voor het zuidelijke dakvlak overwogen worden (zie verder).

Kelder

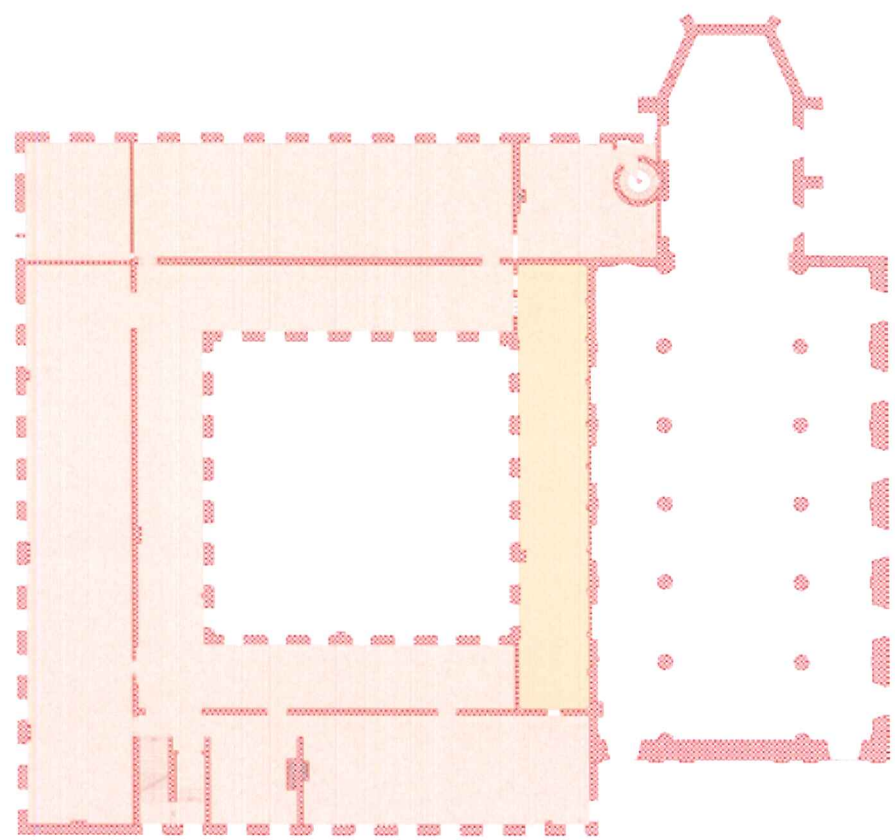
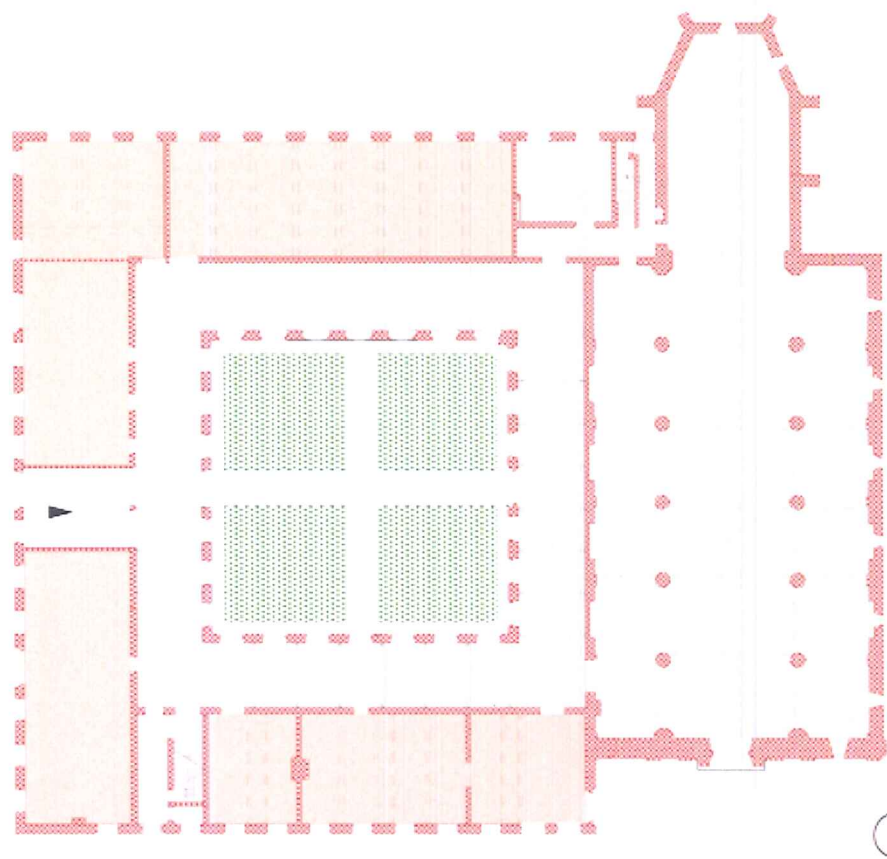
Het bruikbaar maken van de kelders als kantoor, bibliotheek of café wordt niet overwogen. Dit vergt natuurlijke lichtinval, het uitdiepen van de vloeren, aanbrengen van een waterdichting en een klimatisatie. Dit zijn dure ingrepen, die de historische structuren irreversibel verstoren. Wij beperken ons vnl. tot een opkuis en plaatselijk herstel, met verwijderen van de later gemetselde storende en onstabiele kolommen. Slechts het oostelijk gedeelte krijgt een functie als berging en wordt gerestaureerd, gezien hier sowieso verstevigingen nodig zijn aan de bestaande kolommen en ontsluiting mogelijk is via een nieuwe kelder met lift en een bestaande originele buitentoegang.

Restauratie interieur kerk

Het interieur van de kerk getuigt nog van een hoge graad van afwerking in de barokke periode en mag in aansluiting met de nieuwe invulling terug een inspirerende, sobere en heldere ruimte worden. Dit uitgangspunt vertaalt zich in volgende interventies:

- herstel van de flinterdunne kalkbepleistering waarop een kalkverf (al dan niet met lakmoes)

Herwaarden
oorspronkelijke
tuininkom

— kloostermuren of muren die de kloosterruimtes afbakenen te behouden

17de-eeuwse kloosterruimtes en barokke kerk te restaureren:
- restauratie stucwerk en wandafwerking met kalkpleister
- vloeren in natuursteen

— 17de-eeuwse bibliotheek te restaureren:
- restauratie stucwerk en wandafwerking met kalkpleister
- nieuwe vloeren in hout passend binnen historische context en nieuwe functie

— overige kloosterruimtes op te waarden:
- herstel en vernieuwen wand- en plafondbepleistering
- nieuwe vloeren in hout passend binnen historische context en nieuwe functie

Gelijkvloers 1/500

Eerste verdieping 1/500

- restauratie van het stucwerk op basis van de aanwezige restanten en voorhanden zijnde foto's
- verwijderen van de opgevlude segmentbogen tussen hoofd- en zijbeuken: ze verstoren de verfijnde detaillering en waren louter functioneel (o.w.v. de betonnen waterkuip in het dak en het aanbrengen van tussenvloeren in de kerk).
- open maken van de dichtgemetselde ramen, met uitzondering van de ramen van de koorabscis, waar er geen zekerheid bestaat over de originele invulling
- De huidige vloer in kasseien werd geplaatst ter vervanging van een marmeren vloer met zwart-wit patroon en mogelijk grafstenen. De kasseien vloer is nog een knipoog naar het militaire verleden, maar is echter omwille van de toegankelijkheid niet aangewezen. Om de barokke kerkelijke sfeer te ondersteunen wordt gekozen voor een hedendaagse interpretatie van traditionele gebruiken: een donkere natuurstenen vloer geplaatst in een hedendaags verband, gecombineerd met houten vloeren t.p.v. het meubilair.

Restauratie interieur pandgang en bibliotheek

Hier is de 17de-eeuwse sfeer en afwerking zeer waarneembaar. Een meer doorgedreven restauratie wordt weerhouden:

- latere tussenmuren worden weggenomen en het later ingevulde metselwerk in de venster- en deuropeningen in de pandgang wordt verwijderd: deze verstoort de ruimtelijke kwaliteiten, waar men grote lichte openingen verwacht met glas-in-lood
- de kalkbepleistering op muren en gewelven wordt hersteld, de consoles en het stucwerk worden hersteld of aangevuld op basis van de aanwezige restanten en de voorhanden zijnde foto's. Het geheel wordt in een traditionele kalkverf geschilderd
- voor de bevoering in de pandgang en de inkom wordt gekozen voor dezelfde vloer als de kerk: de donkere natuurstenen vloer ondersteunt de hoge graad van afwerking en verwijst naar de oudere vloer in marmer met grafstenen.

Restauratie overige kloosterruimtes

In de overige kloosterruimtes zijn de ingrepen van de militairen duidelijker aanwezig en is de originele afwerking grotendeels verdwenen. De bestaande kloostermuren (en dus de ruimte-indeling) blijven behouden. Latere muren worden weggehaald of waar nodig voor de herinrichting benut. Muren, houten plafonds worden terug bepleisterd met kalk, betonnen plafonds kunnen ook in gips bepleisterd worden. Voor de verfafwerking is een hedendaags ademend en onderhoudsvriendelijk systeem het meest aangewezen. De vloeren op het gelijkvloers waren aanvankelijk vermoedelijk in terracotta tegels (opgravingen MVSA), maar hout is evenmin uitgesloten. Op de verdiepingen heeft men nog geen juiste aanwijzingen over de originele bevoering. Gezien de functie van slaapcellen langs weerszijden van de gang, was de vloer vermoedelijk uniform beplankt of betegeld in terracotta. Mogelijk komt dit bij het eigen onderzoek in situ nog aan het licht. Bij gebrek aan verdere historische duiding en gezien de overige kloosterafwerking verdwenen is, kan de vloer bepaald worden door de nieuwe functie, mits het materiaal past binnen de historische context. Dit resulteerde in de keuze voor hout o.w.v. het aspect, de akoestiek en de eenvormigheid van de bibliotheek. Voor de zolder wordt met een beplanking gewerkt, zoals origineel, maar op een beperkte verhoogde vloer o.w.v. technische en akoestische vereisten.

Binnenkoer

In de pandhof is de historische aanleg verdwenen. Dit was echter de belangrijkste plaats van het klooster met de "openbaring van het goddelijke licht, dat omvat wordt door de wanden van de omringende muren en opgevangen door de ruime vensteropeningen naar de kloostergang". De nieuwe aanleg moet deze sfeer ondersteunen en is een hedendaagse interpretatie van de historische aanleg (tekening Harrewijn en opgravingen MVSA) met een pad rondom rond en een kruisvormige aanleg die een groenzone omsluit. Nieuwe elementen kunnen hier hun plaats vinden, mits ze de sereniteit niet verstoren en geen aansluiting proberen te vinden bij de rechte historische aanleg.

1C. HAALBAARHEID VAN HET CONCEPT
(TECHNISCH, BUDGETTAIR)

Onderschroeven 2 (Locutorium Abdij Park 2007)

Versterken vloerplaat bovenzijde opstortlaag (project Alix Gent 2011)

Versterken vloerplaat bovenzijde beugels (project Alix Gent 2011)

1.C. TECHNISCHE HAALBAARHEID - BUDGET

Stabiliteitsconcept

Teneinde de nieuwe functie mogelijk te maken met een maximaal respect voor de historische waarde worden onderstaande stabiliteitsconcepten voorgesteld. Deze stelen op een jarenlange ervaring betreffende standzekerheidsstudies van geklasseerde monumenten. Desalniettemin dienen alle concepten geverifieerd te worden na het uitvoeren van een standzekerheidsvooronderzoek (funderingen, metselwerkgevels, betonnen en houten structuren).

Kelderverdieping

Tijdens de plaatsbezoeken konden geen directe aanwijzingen teruggevonden worden van een gebrekkige fundering (geen zichtbare zettingsscheuren). Voor de nieuwe functie is dan ook te verwachten dat afgezien kan worden van een algemene funderingsverbetering.

De bestaande metselwerkgevelen worden niet extra belast met de draagvloeren van het gelijkvloers. Op deze manier wordt het huidige evenwicht in de gestapelde metselwerkstructuur niet aangetast en kan een duurzaam behoud van de weliswaar platte gewelsschalen beoogd worden. De later toegevoegde kolommen in de noordvleugel staan in vele gevallen niet onder spanning en kunnen verwijderd worden. Voor de constructie van de berging in de oostvleugel is het wenselijk de kelder te verdiepen. Uit de onderzoekspuit gemaakt in de kelder, lijkt de funderingen diep genoeg om een uitdieping van 25 à 30 cm te verwezenlijken. Indien blijkt dat dit niet het geval is, kan een strooksgewijze onderschoeiing van de keldermuren gebeuren. Voor de aanwezige kolommen wordt dit gecombineerd met het voorzien van micropalen doorheen de bestaande fundering (opnemen vloerlast kinderbibliotheek, zie verder). In de onderschoeide en verdiepte kelderruimte wordt een waterdichte bekuiping voorzien (wanden optrekken tot boven hoogste GW-peil). Door de onderschoeiing terugliggend van de bestaande funderingsmuren uit te voeren kan de waterdichting met een minimale overdikte gerealiseerd worden.

Gelijkvloerse verdieping

De bestaande vloeren en structuren boven de keldergewelven worden verwijderd. Zoals reeds gesteld worden de keldergewelven zo weinig mogelijk belast in de nieuwe functie. De vloerplaat (in beton) wordt daarom opgelegd in de buitenmuren en op de (eventueel op te metselen) tussenmuren van de kelder. Voor de kelder van de oostvleugel zijn er evenwel geen tussenmuren aanwezig en zullen aldus de bestaande kolommen gebruikt worden als steunpunt voor de nieuwe vloerplaat. Het is te verwachten dat de kolommen op deze locatie zullen moeten verdikt en verstevigd worden (zie hoger). De nieuwe trap van de kinderbibliotheek creëert een puntlast: indien het draagvermogen op het gelijkvloers niet kan gevonden worden, wordt geopteerd om (een gedeelte van) de belasting over te brengen naar de te versterken vloerplaat van de eerste verdieping (zie verder) door middel van een kolom (op trek). Op de gewelven wordt verder een lichte, vervormbare vulling voorzien (bv. argexkorrels) om te fungeren als (tijdelijke) ondersteuning van de betonnen vloerplaat.

Tussenverdieping kerk (Zijbeuken kerk: studieruimtes)

Deze nieuwe vloeren worden opgelegd op een lichte metalen structuur, die verankerd wordt in de gevel en op nieuwe kolommen. Er is bewust gekozen om de nieuwe structuur los van de bestaande schipkolommen te maken. Een ophanging aan stalen kabels aan de dakstructuur werd overwogen, maar is niet weerhouden omwille van de brandwerendheid.

De metselwerkinvullingen in de schipbogen kunnen verwijderd worden. De reden van deze invullingen moet vermoedelijk gezocht worden in de vroegere realisatie van een betonnen bassin (bluswater?) op de zolderverdieping van de kerk. Dit bassin wordt niet meer gebruikt zodat ook de invullingen niet langer nodig zijn.

Eerste verdieping

De vloeren van de eerste verdieping bestaan meestal uit welfsels in gebakken aarde met zware balken. Waar mogelijk wordt de bestaande vloer behouden en desgevallend versterkt om de nieuwe belasting te kunnen dragen. Enerzijds kunnen de balken versterkt worden door het opkleven van stalen platen als onderwapening en het verlijmen van soepele koolstofvezeldoeken als dwarskrachtversterking en anderzijds wordt de vloerplaat voorzien van een extra gewapende en verdeuvelde druklaag aan de bovenzijde en van uitgeharde koolstofvezelplaten aan de onderzijde. In de randzones van de druklaag kunnen technische leidingen ingewerkt worden zodat dit geen extra vloeropbouw noodzaakt. De vloeren boven de gewelven van de pandgang worden eerder beperkt belast: de gewelven kunnen eenvoudig uitgevuld worden met een lichte, soepele uitvulmassa (bv. argexkorrels, schuimbeton) waarop de vloer.

Zoldervloer

De opleg van de houten moerbalken is op vele plaatsen aangetast door vochtindringing (zwam en insecten). Het aangetaste hout wordt verwijderd met een maximaal behoud van de originele houtsecties. Het verwijderde hout wordt vervangen door een gewapende balkprothese. Waar mogelijk wordt de buitenschil van de aangetaste balk gebruikt als bekisting voor de prothese zodat de visuele impact eerder beperkt blijft. Teneinde het draagvermogen van de moerbalken te verhogen en de doorbuiging te beperken worden de houten balken aan de bovenzijde uitgevuld en voorzien van een verlijmd en verdeuvelde stalen plaat. De belasting op de zoldervloer wordt zodanig geconcentreerd dat de nodige versterking tot een minimum herleid kan worden (positioneren kasten op de te versterken moerbalken in de randzones,...). De mezzaninevloer in de dakstructuur wordt gerealiseerd door de hanebalk waarop de vloer rust op te hangen in de spantstructuur. Op die manier worden de bijkomende belastingen afgeleid via de spantbenen naar de ondersteunende gevels. Teneinde de doorbuiging van de hanebalk te verminderen, kan indien nodig een extra verstijving gerealiseerd worden door middel van een opgelijmde stalen plaat aan de bovenzijde (niet zichtbaar, vrije hoogte blijft maximaal behouden).

Akoestiek

Tijdens het ontwerp hebben we de akoestiek van het gebouw opgevolgd, om te komen tot een optimaal concept voor het gevraagde gebruik, in harmonie met het monument, met de architectuur, en met de andere technische concepten.

Een bibliotheek is een plaats van rustige ontspanning en studie. Alle leeftijdsgroepen komen er om te zoeken naar kennis, informatie en verstrooiing. De bibliotheek tracht veel meer te zijn dan een uitleendienst: het bezoek aan de bibliotheek zelf wordt een belevenis, een moment van ontspanning of studie. De bezoeker vindt een omgeving waar hij graag blijft hangen omdat hij meer zoekt en vindt dan het eenvoudig uitleen van een boek.

Dit mogelijk maken vraagt een goede akoestiek in de bibliotheek. Enerzijds is een bibliotheek een open huis: er zijn weinig barrières tussen ruimten, precies om de bezoeker aan te moedigen in het gebouw rond te gaan en halt te houden op verschillende plaatsen. Anderzijds is er steeds het risico op rumoer of lawaai van pratende of lachende mensen, rondlopende kinderen,..., kortom het risico dat men elkaar stoort, meestal zonder dat men het beseft. Toch kunnen we deze beide aspecten verzoenen: een open huis dat toch de nodige rust biedt en er zelfs toe aanzet. Hiervoor combineren we in het ontwerp verschillende elementen: de opvatting van de ruimtes, de zonering van verschillende functies, de organisatie van de circulatie, de opstelling van het meubilair, en de gebruikte materialen; al deze elementen zetten we samen in en laten we samenwerken om een rustige akoestiek in het gebouw te bekomen.

De opvatting van de verschillende ruimtes is steeds gebeurd met akoestiek als aandachtspunt.

In de bestaande gebouwdelen wordt de bibliotheek ondergebracht. In deze delen vormen de boekenrekken, dwars geplaatst op de gevel en dus op de lange richting van de ruimten, een belangrijke geluidabsorptie en het middel bij uitstek om het geluid snel te laten afnemen met de afstand. Waar de functie een hoge geluidabsorptie vraagt en waar minder of geen boekenkasten aanwezig zijn, zal gewerkt worden met een geluidabsorberende afwerking op (delen van het) plafond of op (delen van) de wanden. Dit is het geval voor de winkel, het café of de kinderbibliotheek.

In de zones van het bestaande gebouw met belangrijke ingrepen, met name de zolder, kunnen we volledig naar wens de gepaste maatregelen nemen voor de akoestiek van de ruimtes zelf en de geluidisolatie tussen ruimtes. Het is dan ook in de zolderverdieping dat we akoestisch veeleisende functies onderbrengen zoals de workshops en de kantoren.

Tenslotte zijn er een aantal nieuwe zones of ruimten die we toevoegen als nieuwe elementen in het bestaande gebouw. Hiervan maken we maximaal gebruik maken om niet enkel de akoestiek in die zones zelf perfect te maken, maar ook om de akoestiek van de bestaande ruimtes te verbeteren. In het koor van de kerk komt als een apart volume de polyvalente zaal: de nieuwe constructie combineert een perfecte ruimte-akoestiek met de nodige geluidisolatie naar de kerk. In de patio is er een nieuw paviljoen voor kinderen waar de mogelijke rumoerigheid door geluidabsorptie beheerst kan worden. Langs de wand tussen klooster en kerk, in de linker zijbeuk, worden verschillende nieuwe elementen ingeplant: de audio boeken met luisterhoek op het gelijkvloers en de mezzanine met enkele besloten studieruimten en een grote studieruimte op de verdieping, allen met zicht op de kerk. Deze ingreep levert rustige studieruimten, goed geïsoleerd van de kerk, en een audiohoek die akoestisch maximaal is 'ingekapseld' en toch in direct contact is met de kerk. Tegelijk geeft dit nieuwe volume heel wat extra wandoppervlakte gericht naar de kerk, die geluidabsorberend is uitgevoerd om de galm in de kerk te onderdrukken en de rust voor alle activiteiten daar te garanderen.

In de kerk komen verder nieuwe elementen die de ruimte opdelen voor een veelheid aan functies, op dit moment ingevuld als lounge en leeszaal van de kranten, in de middenbeuk, en cyberzone, in de rechter zijbeuk.

Een intense circulatie is inherent aan een bibliotheek. Misschien heeft een gebouw met een grote oppervlakte als voordeel dat er veel ruimte kan gereserveerd worden voor circulatie, die tegelijk langs bibliotheekfuncties kan passeren, omdat ze nooit te druk wordt en goed gezoned is.

Op het gelijkvloers is de pandgang de belangrijkste circulatie. De functies die daar voorzien zijn, zoals zelf-uitleenbalies, infobalies, agora, verdragen deze circulatie. De aanpalende ruimtes zoals de winkel, het café en alle functies in de kerk, ondervinden geen invloed van de rondgang. Het zou wenselijk zijn in de rondgang een oppervlakte geluidabsorptie te kunnen realiseren, maar het is geen prioriteit voor de goede werking van de andere bibliotheekruimten.

Op de eerste verdieping is er een dubbele circulatie mogelijk, langs weerszijden van de binnenwand van de pandgang. De publiekstream wordt zo 'uitgedund', de drukte wordt fel afgebouwd, en door een combinatie met geluidabsorberend meubilair en de boekenkasten ontstaat hier de nodige geluidabsorptie die toelaat de circulatie met de bibliotheekruimten te vermengen.

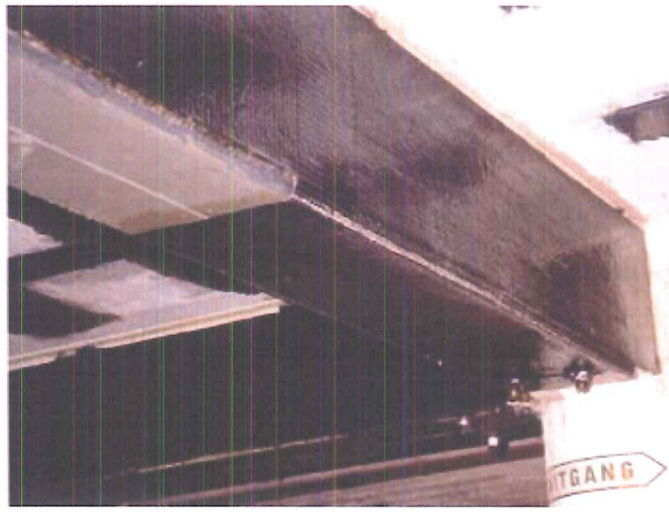
De studieruimte wordt intern opgedeeld zodat hier twee verschillende open zones ontstaan en enkele echt afgesloten kleinere en zeer rustige studieruimten op de mezzanine.

Op de zolder tenslotte bevindt de circulatie zich langs de zijde van het pandhof en worden de verschillende ruimten van daar bediend.

Een monument biedt niet altijd de mogelijkheid om geluidabsorberende afwerkingen toe te passen. Met recente ontwikkelingen als naadloze en gladde akoestische pleisters op geluidabsorptie, kan men mooie afgewerkte en naadloze geluidabsorptie realiseren, maar bijvoorbeeld op gewelven is dit moeilijk toepasbaar. Een bibliotheek heeft echter zeer veel boekenkasten, die reeds een basisabsorptie geven. Verder werken we maximaal met het nieuwe meubilair om geluidabsorptie en afscherming tussen verschillende zones te realiseren.

Versterken houten balk staalplaat (Poortgebouw Abdij Herkenrode 2005)

Versterken betonnen balk dwarskracht + buiging (project Delhaize Denderleeuw 2000)

Versterken vloerplaat onderzijde (project Alix Gent 2011)

In de kerk leveren alle nieuwe elementen voldoende mogelijkheden op de akoestiek te beheersen. In de gewone bibliotheekruimten rekenen we vooral op de boekenkasten en absorptie in het meubilair. Voor minder bemeubelde ruimten zal onderzocht worden waar precies bijkomende geluidabsorptie op (delen van) wanden of (delen van) het plafond het best kan geïntegreerd worden met de mogelijkheden van het monument; we denken hier vooral aan de winkel en het café, en de mogelijk meer luidruchtige bibliotheekzones voor jeugd. Vanzelfsprekend vullen we dit aan met een beheersing van het geluid van de technische installaties, en een juiste akoestische isolatie van de nieuwe vensters om het (beperkte) geluid van buiten te weren.

Klimaatbeheersing

Het algemeen uitgangspunt is de installatie van een energiezuinig systeem, relatief eenvoudig te bedienen en te regelen en onderhoudsvriendelijk. Bovendien dient er rekening gehouden te worden met de waardevolle afwerking in bepaalde ruimtes, het lagere isolatiepeil van het monument, een grotere inertie van de gebouwschil en de budgetten. De technische kenmerken en benaderende berekening van het systeem zijn aangeleverd en kunnen geconsulteerd worden.

Verwarming

Voor het klooster wordt geopteerd voor radiatoren onder de ramen. Vloerverwarming werd niet weerhouden o.w.v. de geringe vloeropbouw boven de gewelven en welfsels, maar wordt wel voorzien in de waardevolle pandgang op het gelijkvloers.

Voor de kerk wordt gekozen voor een luchtverwarming met ventilo-convectoren in de vloer, met demping en beperkte inblaassnelheid om geluidsarm te werken. De leidingaanleg is slechts beperkt ingrijpend in de vloer. Door de houten vloeren en wanden rond de zitzones, is daar een iets hoger comfort en wordt de uitstraling naar koude wanden of vloeren vermeden. Vloerverwarming werd overwogen, maar om het kerkvolume te warmen dient met een afgifte van 200 W/m² gerekend te worden, wat te hoog is en onaangenaam in gebruik. Dit enkel concentreren in de circulatiezones is niet haalbaar o.w.v. de convectieve stromingen die hierdoor ontstaan.

Voor de warmtegeneratie wordt geopteerd voor een centrale stookplaats in de kelder, in de omgeving van de lift oost. In de omgeving van de lift west, wordt een onderstation (OS) geplaatst, gevoed door verwarmingswater van de stookcentrale. Vanuit de stookcentrale en vanuit het OS, wordt telkens één radiatorkring aangelegd op de zolder (een kringloop N.O. en N.W, stijgleidingen langs de schachten) en een kringloop naar de kerk. De warmtegeneratie gebeurt door ketels in parallel en in cascade. Schouwkanalen lopen in de schachten en via gemetselde schouwkanalen door het dak.

Voor de warmtegeneratie werd zeker gedacht aan warmtepompen bv. een bivalente warmtepomp water/water. Een berekening leerde dat bij werking aan 40% van het piekvermogen 48 sondes ca 5 m uit elkaar dienen ingeplant te worden. Praktisch gesproken is het vereiste vermogen te hoog. Bovendien is omwille van de inertie eigen aan het gebouw koeling niet nodig en kan de warmtepomp bijgevolg niet omgekeerd werken. Er wordt in de winter warmte onttrokken, die in de zomer niet kan teruggegeven worden, wat de grondbuffer zal beïnvloeden op lange termijn.

Ventilatie

Ventilatie voor de kerk is niet nodig. Door de belangrijke inhoud van de kerk t.o.v. de bezetting, zal er altijd voldoende zuurstof aanwezig zijn. Voor het klooster worden twee luchtbehandelingsgroepen voorzien in de buurt van de schachten voor de integratie van de verticale kanalen. De ventilatie gebeurt door verdringing met horizontale pulsiekkanalen in de ruimtes langs de buitengevels. Extractie gebeurt via de pandgang, die fungeert als één retourcollector zodat er geen kanalen noodzakelijk zijn in deze waardevolle ruimte. Hetzelfde principe wordt doorgetrokken voor de ruimtes boven de pandgang, zodat het aantal kanalen beperkt blijft. Horizontale doorsteek naar de tegenoverliggende vleugels zal via de grond kunnen gebeuren. Er wordt steeds uitgegaan van een variabele verhouding verse lucht/hernomen lucht om rekening te houden met de personenbezetting. Lokalen of groepen van kanalen kunnen van het systeem afgesloten worden bij niet bezetting. Voor de zolder is wel koeling nodig, gezien men hier niet op de inertie van de schil kan rekenen. Hier wordt uitgegaan van een hybride systeem met natuurlijke doorspoeling van verse lucht, waarbij via dakluiken geïntegreerd in het dakvlak, 's nachts automatisch gekoeld wordt vanaf een bepaalde temperatuur.

De sturing van de installaties en het energiebudget

De basissturing voor de temperatuur is weersafhankelijk. De eindregeling gebeurt per lokaal door zoneregelventielen, thermostatisch gestuurd met lokaalvoeler die geïnformeerd wordt of het lokaal bezet is of niet. Er kan gedacht worden aan een centrale sturing via DDC-systeem, die rekening houdt met de gebouw bezettingsgraad en de temperatuur en bovendien de werking van de aangestuurde componenten controleert. De regelcomponenten vergen nazicht en opvolging om dit te optimaliseren.

Gezien een bibliotheek in principe dagelijks gebruikt wordt en in relatie met de gebouwinertie, zal de rusttemperatuur op 12°C bepaald worden. Dit houdt in dat geïnvesteerde warmte partieel behouden blijft in de structuur. Voor de opwarming van 12°C naar 18°C of 20°C is slechts een partieel deel van het vermogen nodig, nl. ca. 10 à 25 %, afhankelijk van de buitentemperatuur. De rusttemperatuur van 12°C en het niet te hoog kiezen van de comforttemperatuur is ook nodig voor de opgeslagen boeken en tijdschriften. Te hoge variaties in temperatuur en in R.V. zijn te mijden. Daarom ook zijn de groepen uitgerust met een mengsectie zodanig dat met buitenlucht beneden 0°C het verse lucht aandeel en dus ook de uitdroging, kan beperkt worden.

Elektrische installatie

Volgende elementen zijn te voorzien: H.S.-post, algemeen laagspanningsbord, verdeelborden en hoofdverdeelkabels, plaatselijke stroomnetten voor verlichtings- en stopcontactkringen (ook driefasige in sommige zones o.w.v. mogelijkheid tot geluidsversterking), sturingen, beveiligingen: brandpreventie, blikseminslag en overstroombeveiliging, toegangscontrole, cameratoezicht, muziekdistributie, diefstalpreventie, buitenverlichting. In relatie met de totale betreedbare vloeroppervlakte van ca. 6.000 m², is er te rekenen op een totaal elektrisch vermogen van 180 kW.

Voor verlichting zal algemeen gedacht worden aan energiezuinige verlichting, met rendementen in overeenstemming met de EPB-richtlijnen en een correct lichtniveau i.f.v. het gebruik en de gewenste sferen. Daglichtsturing kan het lichtniveau en het energieverbruik aanpassen i.f.v. het natuurlijke licht. Dimmers om het energieverbruik te beperken heeft vnl. zin bij indirecte verlichting, voor directe aanstraling van objecten wordt eerder geopteerd voor LED-armaturen, waarbij dimmen slechts weinig energiebesparing oplevert. Verlichting van werkvlakken, boeken,... zal steeds bij het doel gepositioneerd worden om de lichtopbrengsten efficiënt te gebruiken. In sanitaire of technische lokalen is het aangewezen om met een aanwezigheidsensor te werken, om de energievraag te beperken.

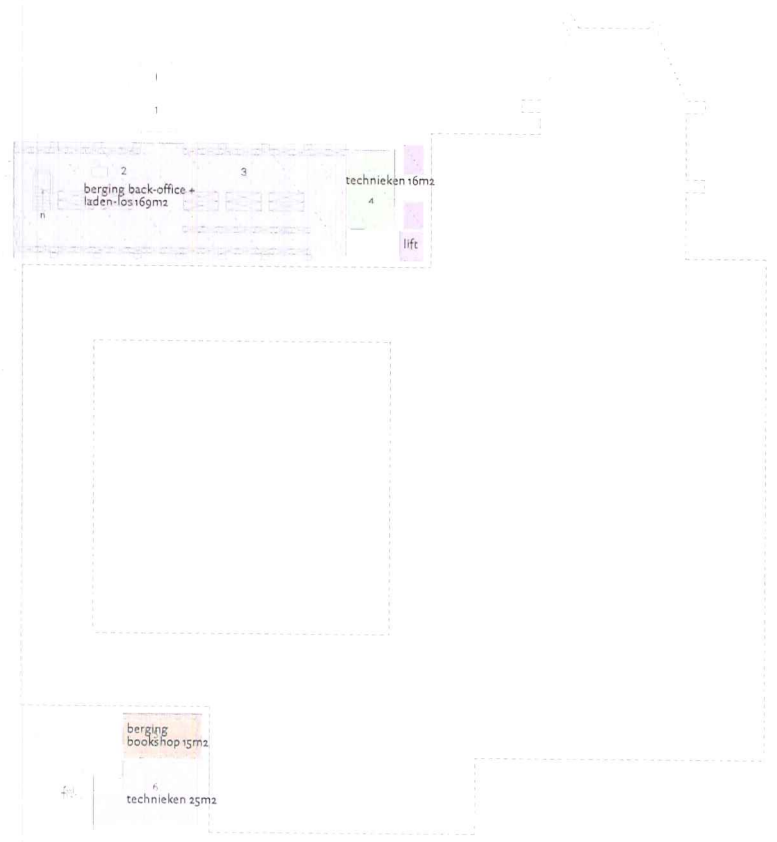
Gezien de waarde van de voormalige kloosterruimtes, en in het bijzonder de waardevolle lokalen met 17de eeuwse afwerking, zullen de technieken weloverwogen ingeplant worden. Elektrische leidingen kunnen slechts beperkt in historische muren ingewerkt worden, alternatieve en flexibele tracés zullen zo veel mogelijk gebruikt worden: ingewerkt in de nieuwe inrichting/meubilair, in nieuwe wanden, boven de verluchtingskanalen, tussen de houten roosteringen die bepleisterd worden, in de druklaag van de te verstevigen welfsels van de verdieping, onzichtbaar geplaatst boven op de houten balken van de zolder, in opbouw op de zolders van de kerk,... In de kerk zullen leidingen grotendeels kunnen ingepleisterd worden, gezien het pleisterwerk veelal verdwenen is. In het andere geval kan gekozen worden voor leidingen in opbouw die de profileringen en de architectuur volgen zodat zij niet zichtbaar zijn voor het blote oog.

Voor de kerk wordt uitgegaan van een algemene regelbare verlichting d.m.v. pendelende armaturen met opalen glas. Dit wordt gecombineerd met een directe verlichting van de tafels en aan het meubilair. Voor de pandgang wordt ernaar gestreefd om deze een museale kwaliteit te geven waarbij men een indirecte verlichting creëert van de gewelven, gecombineerd met LED-spots voor aanstraling van objecten. Voor de voormalige bibliotheek zal hetzelfde principe gehanteerd worden van pendelarmaturen met directe verlichting op de werktafels. Voor de overige ruimtes wordt uitgegaan van een functionele, esthetische verlichting. In de eigenlijke bibliotheekruimtes kan de verlichting op de kasten voorzien worden, wat efficiënter is in gebruik en aanpassingen in de toekomst vereenvoudigt. Voor de buitenverlichting zouden wij een algemene verlichting suggereren met warm licht dat beter past bij de historische gevel. Lantaarnpalen zorgen voor een sfeervolle verlichting van de toegangen en de buitenruimte rondom het gebouw. Aan de hoofdingang en het barokportaal worden sokkels in messing geplaatst waar het logo van de bibliotheek uitgefreesd zijn met inwendige belichting.

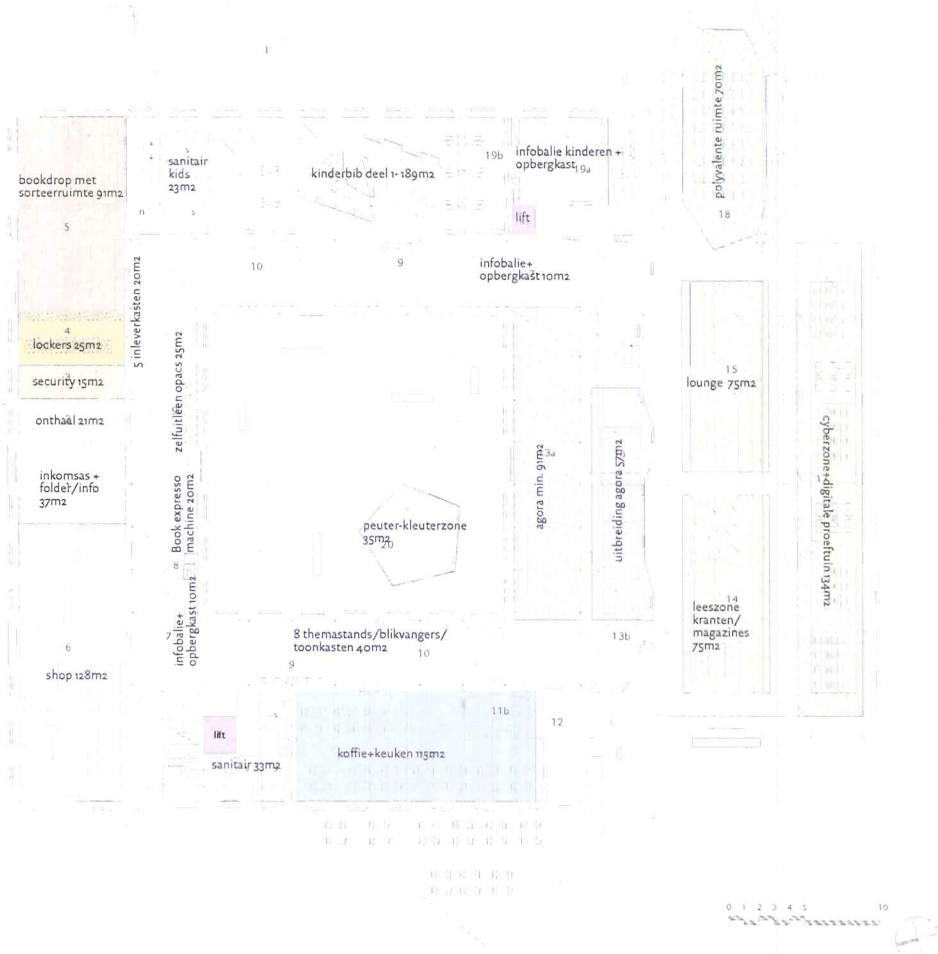
Als alternatieve energieopwekking kan gedacht worden aan de installatie van fotovoltaïsche cellen. Op de daken van het klooster (zuidelijk dakvlak binnenkoer) wordt dit niet overwogen: van op de zolders en de pandhof is dit goed zichtbaar en interfereert het met de erfgoedwaarde van het klooster geheel. Op het zuidelijk georiënteerd dakvlak van het schip van de kerk is dit wel te overwegen, gezien het dakvlak niet historisch is en nauwelijks zichtbaar van op de straat. Zowel de hellingshoek als de oriëntatie zijn goed. Voorwaarde van dergelijke installatie is dat de cellen optimaal en het ganse jaar door benut worden. Het piekvermogen is te oriënteren op het vereiste vermogen voor de draaiende componenten, nl. ventilatoren en pompen die het hele jaar door werken. De berekening geeft een vermogen van 36 kW piek dat praktisch altijd benut zal worden, ook in de zomer als de behoeften i.v.m. elektriciteit verkleinen of wegvallen. In ieder geval zal voorafgaandelijk de investeringskost afgewogen worden tegen de energiewinst in de tijd, zodat de opdrachtgever kan beslissen over de te maken investering.

Brandveiligheid

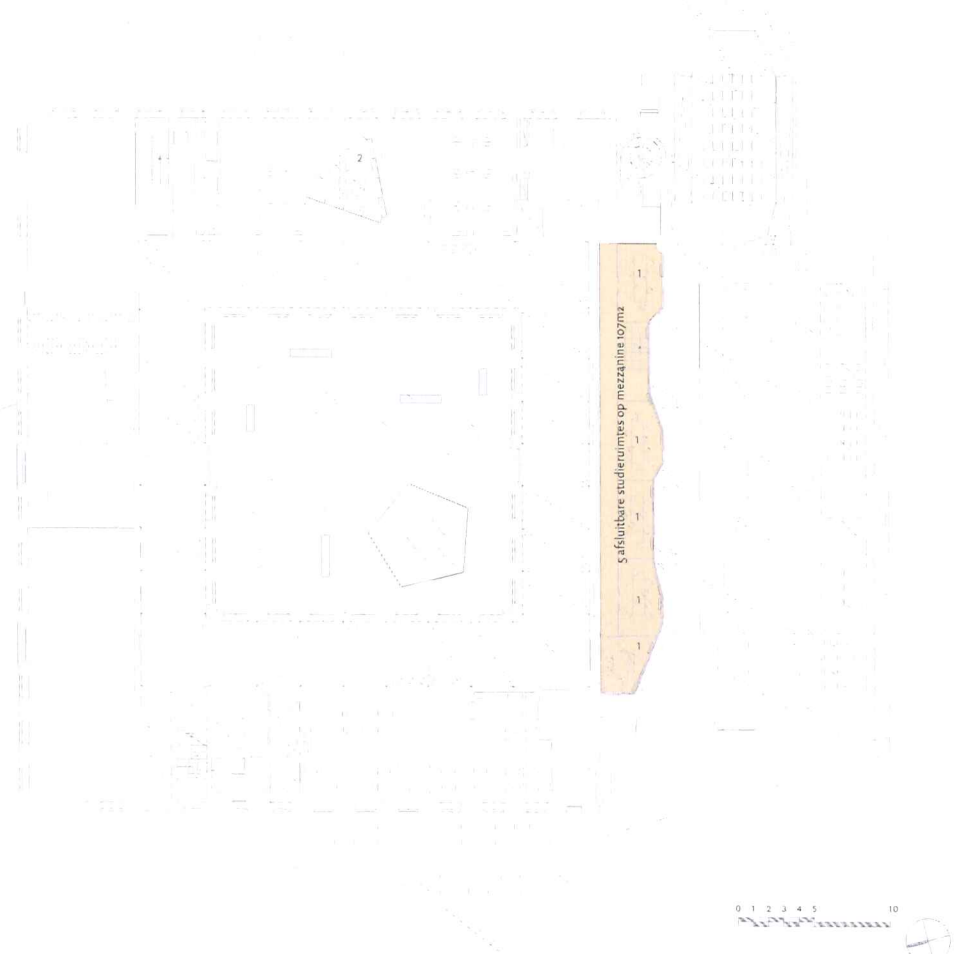
Het volledige gebouw wordt voorzien van een automatische brandmelding volgens de NBN S21-100. Er worden noodvoedingen voorzien voor alle brandveiligheidssystemen (veiligheidsverlichting, brandcentrale, ontrokkingsystemen, brandweerliften, drukverhogingspompen en brandhaspels).

Oppervlaktes Kelder

Oppevlaktes Gelijkvloers

Oppevlaktes Tussenniveau

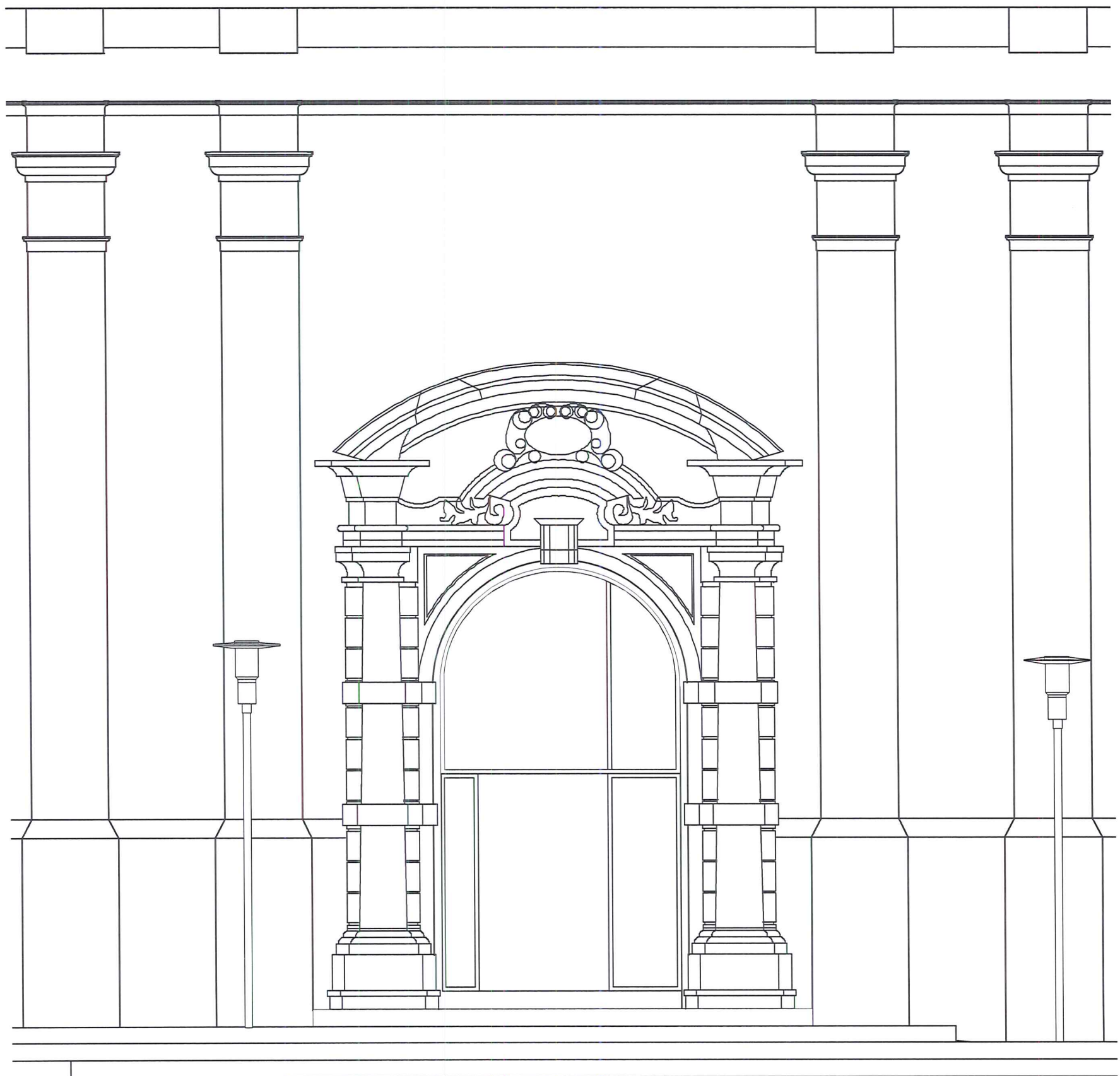

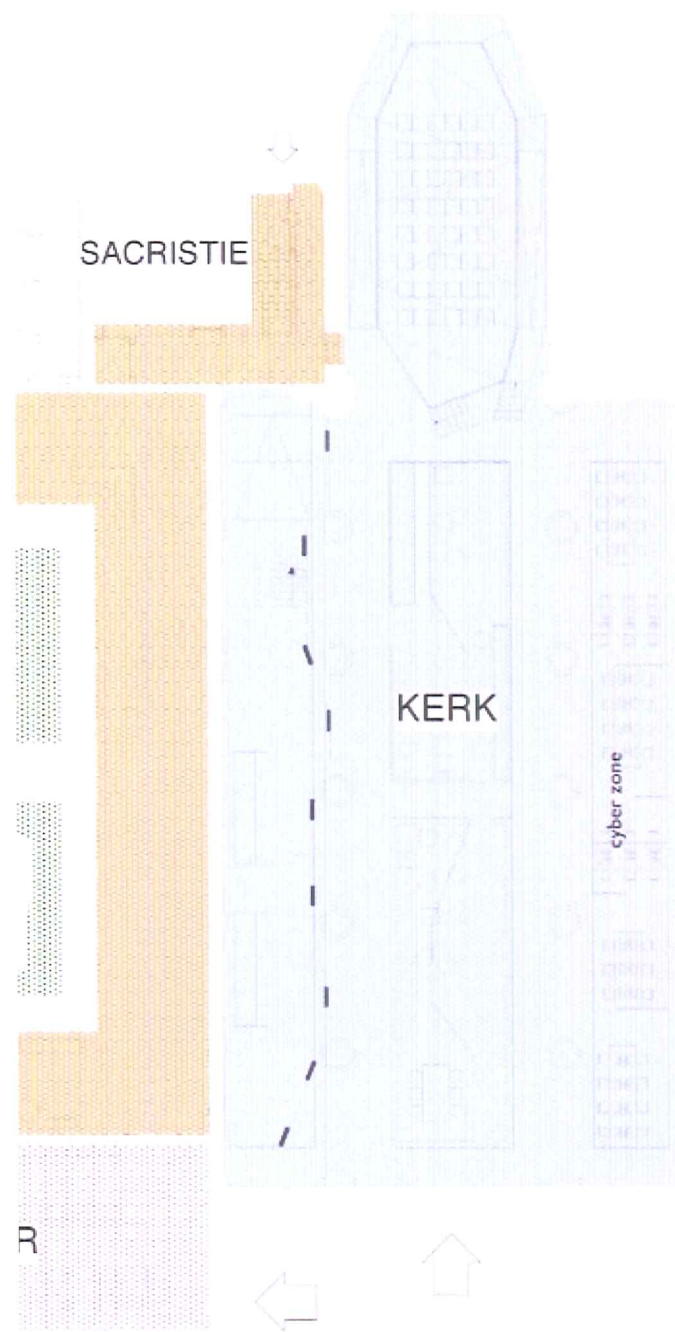
Oppevlaktes Eerste Verdieping

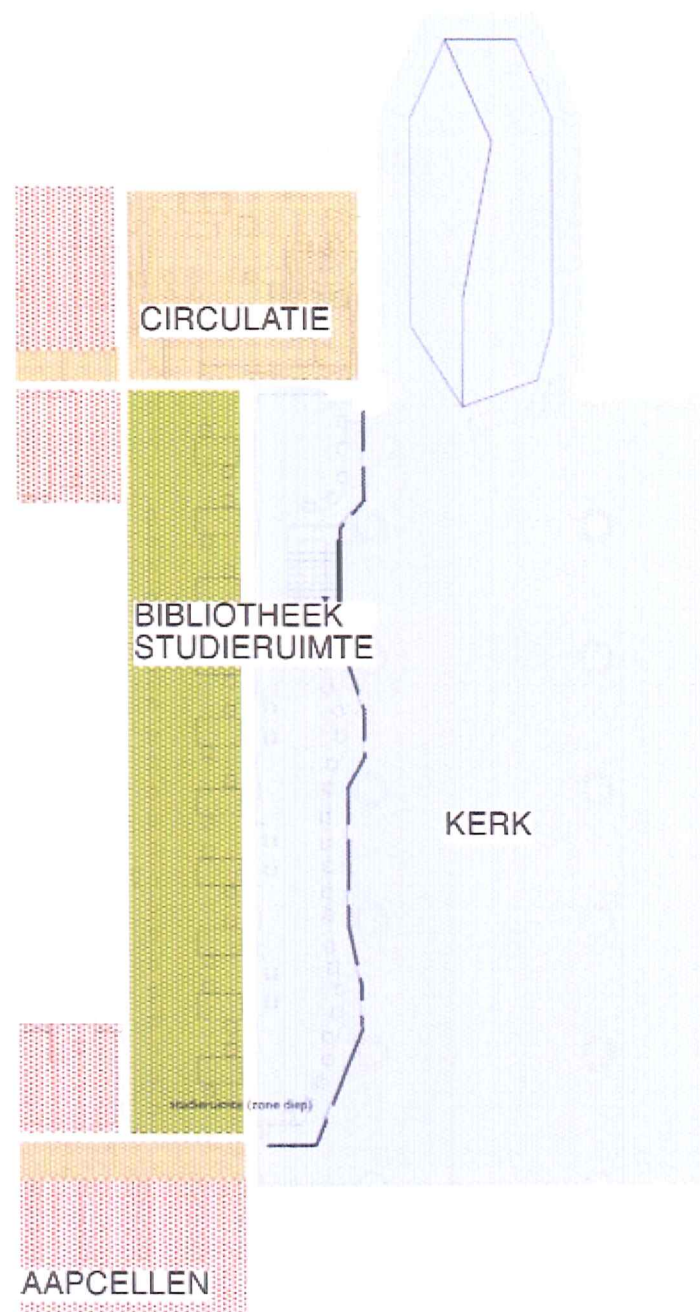
Oppevlaktes Zolderverdieping

1D. SYNERGIE VAN BESCHERMD MONUMENT, RESTAURATIE,
ARCHITECTUUR EN INTERIEURINRICHTING

Synergie - (Kerk) Gelijkvloers
projectie van de voormalige kloosterfuncties
op de nieuwe bibliotheek functies

Synergie - (Kerk) 1ste verdieping
projectie van de voormalige kloosterfuncties
op de nieuwe bibliotheek functies

1.D. SYNERGIE VAN BESCHERMD MONUMENT, RESTAURATIE, ARCHITECTUUR EN INTERIEURINRICHTING

Het restauratiebureau heeft na een grondige lezing van de voorhanden zijnde documenten en een uitgebreid nazicht ter plaatse, een historische duiding en een waardebeoordeling gegeven aan de verschillende materialen, ruimtes, functies en sferen. Hieruit werd een globaal restauratieconcept ontwikkeld. De visuele impact van de voorgestelde restauratie-ingrepen werd getoetst aan de visie van het ontwerpend team. In overleg met de architecten bepaalden de technische ingenieurs een aantal randvoorwaarden, zoals de inplanting en oppervlakte van de technische lokalen en verticale schachten, de aard en positie van de nieuwe lasten van boeken en personeel, de technische vereisten voor vloeropbouw, vloerverstevingen, brandbeveiliging, akoestiek... Binnen deze krijtlijnen werd door het ontwerpend team het programma van eisen ruimtelijk ingepast en gerealiseerd. De nieuwe bestemming als bibliotheek sluit aan bij de geest van het gebouw en zijn oorspronkelijke bewoners. De Dominicanen waren erg gericht op individuele studie, gebed en bezinning, en kwamen onder de mensen of trokken mensen aan door prediking en biecht. De kloosterarchitectuur combineerde "puur idealisme en functionalisme", is bijgevolg van grote kwaliteit en werkt zeer inspirerend. De nieuwe interventies gaan uit van hetzelfde idealisme en functionalisme, streven naar dezelfde harmonieuze proporties en kwaliteiten om de erfgoedwaarden te vrijwaren en te versterken en de herbestede site een lange levensduur te garanderen. De ruimtes op zich moeten in al hun oude en nieuwe aspecten terug spreken en inspireren. Om tot een harmonieus, coherent, kwaliteitsvol en haalbaar project te komen, rekening houdend met de projectdefinitie en het opgegeven budget, was er tijdens het ontwerpproces een voortdurende wisselwerking tussen de verschillende teamleden.

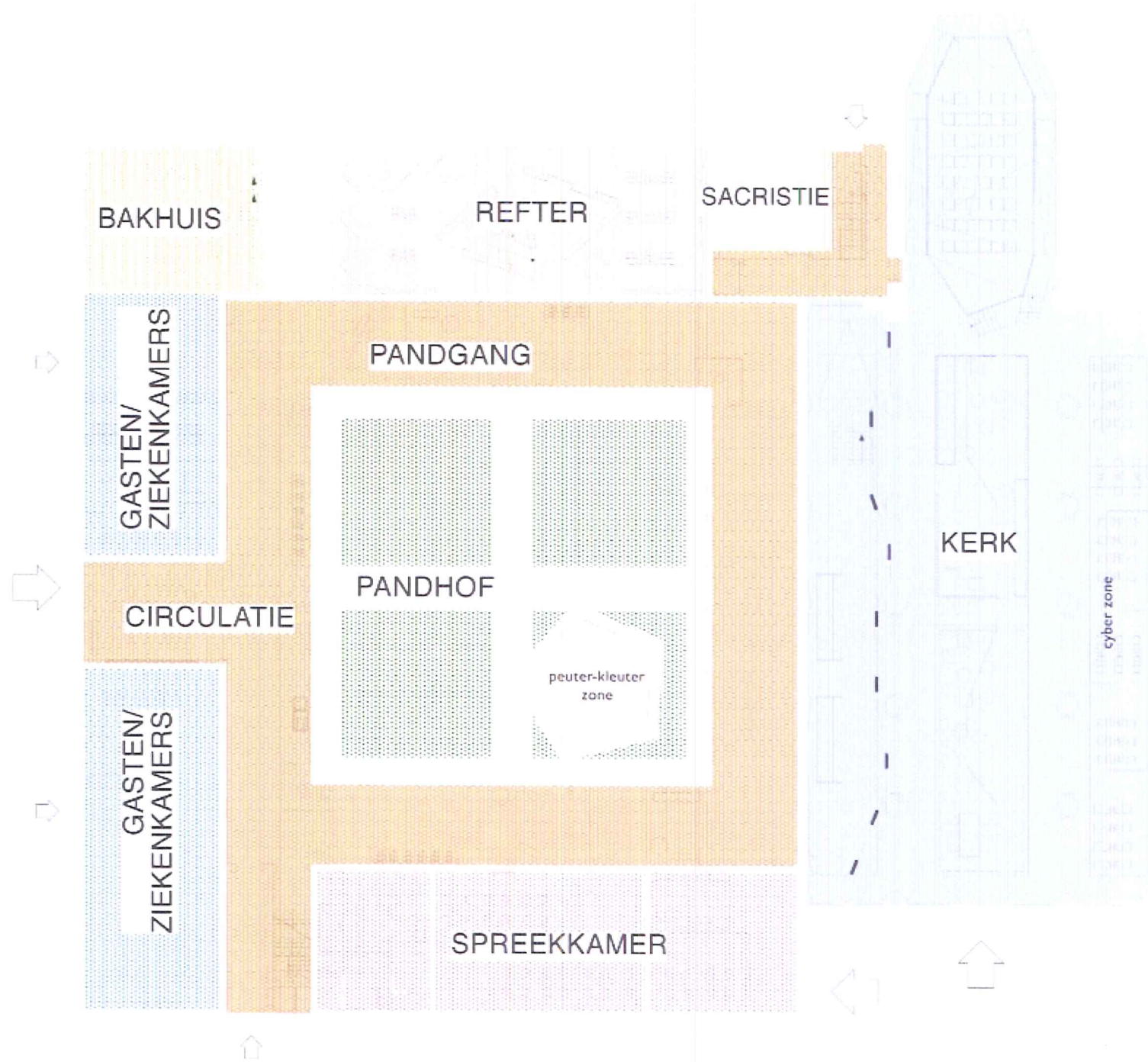
Volgende ontwerpopporties ondersteunen de synergie tussen beschermd monument, restauratie, architectuur en interieurinrichting:

Kelders:

- Behoud van de historische structuren, met wegname van later ingebrachte ondersteuning, zonder doorgedreven restauratie;
- Slechts één keldergedeelte wordt ingericht als berging, daar waar sowieso verstevingen nodig zijn o.w.v. de nieuwe functie op het gelijkvloers en waar de historische keldertoegang kan herbruikt worden;
- Liftputten, technische lokalen,... vloeiend voort uit het door de bouwheer opgegeven programma en worden ondergebracht in nieuw te realiseren kelders om de historische structuren te vrijwaren;
- Waar nieuwe kelders onvermijdelijk de archeologie van de ondergrond zullen verstoren, kan dit in kaart worden gebracht;

Kerk:

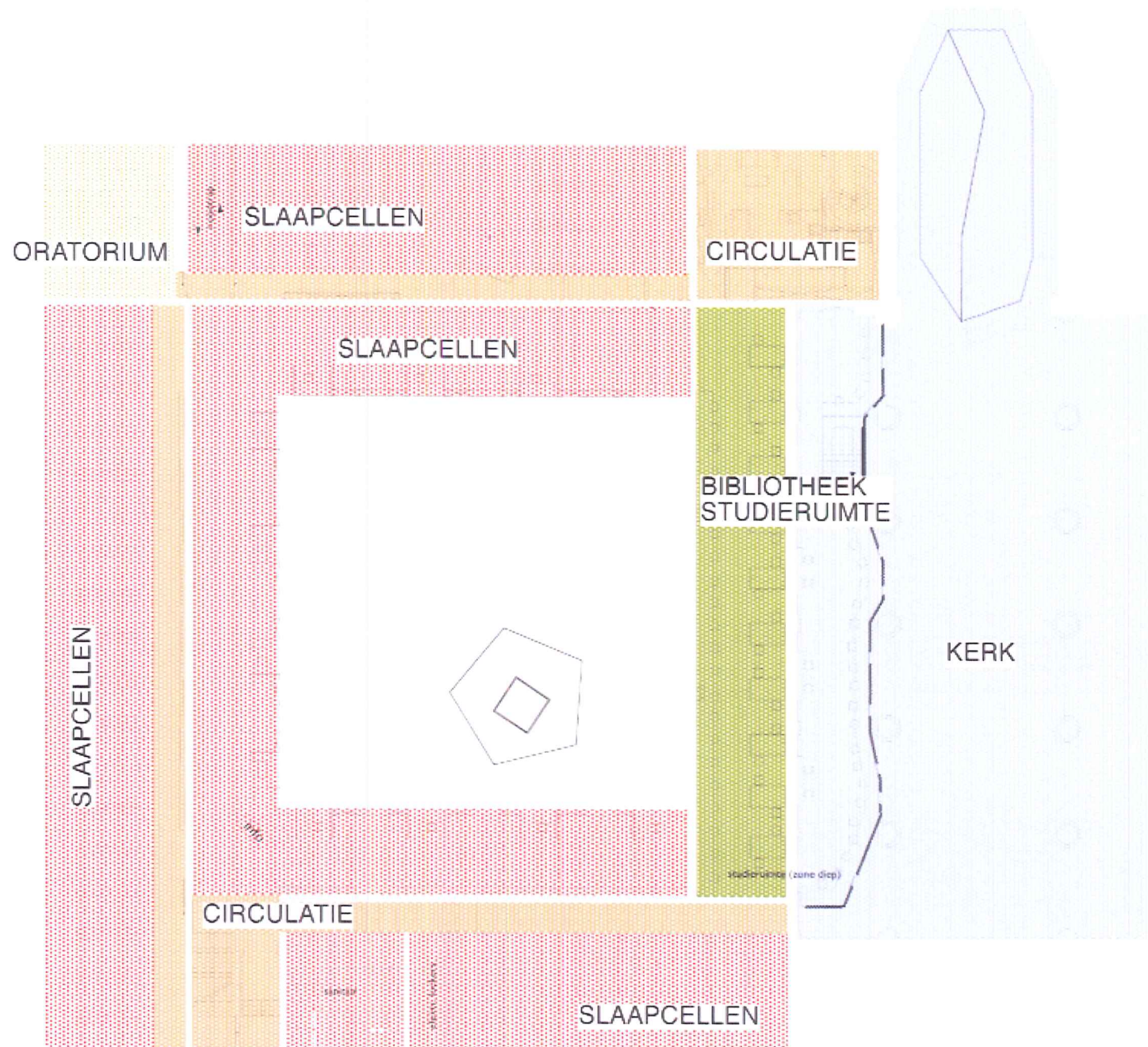
- Restauratie en opwaardering van de waardevolle barokke afwerking en lichte sobere sfeer;
- Invullen als een stille, mediterende 'plek' die de oorspronkelijke sfeer en bestemming ondersteunt en versterkt;
- Ontwerpen van houten meubilair en 'zitzones' passend binnen de historische context, maar met een eigen sterke uitstraling
- Het koor krijgt een intiemere gesloten bestemming en wordt licht verhoogd, zoals men in bestaande kerkgebouwen wel meer ziet
- De aanwezige grote witte vlakken in de zijbeuk en de koorabscis kunnen dienen als achtergrond voor de integratie van kunst
- Het inbrengen van de tussenruimtes in de zijbeuk is vanuit louter bouwhistorisch oogpunt niet aangewezen. Echter de nieuwe bestemming en oppervlakte-eisen noodzaken bijkomende vloeroppervlakten; er werd gezocht naar een passende en reversibele vormgeving wat resulteerde in houten balkons, visueel los gemaakt van de bestaande structuren;
- De poortinvulling combineert een gesloten monumentale poort met de mogelijkheid van in- en uitkijk naar en van de nieuwe ruimte.

Synergie - Gelijkvloers
projectie van de voormalige kloosterfuncties
op de nieuwe bibliotheek functies

Klooster gelijkvloers:

- Oorspronkelijke ruimtewerking van het klooster wordt gerespecteerd, opgewaardeerd en versterkt;
- De nieuwe functies weerspiegelen de kloosterfuncties waardoor de inrichting aansluit bij de bestaande architectuur:
  - Pandgang wordt terug gebruikt als "architectonisch ordenend element" met ruime vensteropeningen naar de pandhof, waarbij het waardevolle karakter versterkt wordt door de integratie van kunst en de combinatie met tentoonstellingszones
  - Leescafé in de vroegere spreekzalen/kapittelzaal (publiek karakter)
  - (semi-) publieke functies van winkel, bookdrop, sorteerruimte, vestiaire in de vroegere gasten- of ziekenkamers
  - De oorspronkelijke hoofdinkom van het eerste klooster wordt terug de hoofdtoegang van de bibliotheek
  - De vroegere refter van de Dominicanen wordt ingericht voor de eigenlijke bibliotheekgangers, als kinder- en jeugdbibliotheek
  - de sacristie bij de kerk wordt als entiteit behouden
- De aanwezige circulatie en toegangszones worden opgewaardeerd:
- De prominent aanwezige hoofdtoegangen, zoals het originele barokportaal aan de zuidzijde en de militaire poortopeningen, worden herbruikt als inkom voor avond- en dagactiviteiten, inkom winkel, bibliotheek en bookdrop
  - De secundaire toegangen respecteren de originele of maken gebruik van de reeds bestaande openingen of littekens in de gevels
  - Er worden nergens nieuwe openingen gemaakt door historische muren
- De afwerking in wanden, plafonds, vloeren houdt rekening met de oorspronkelijke functie en uitstraling van de ruimte

Synergie - Eerste verdieping
projectie van de voormalige kloosterfuncties
op de nieuwe bibliotheek functies

Klooster verdieping:

- De oorspronkelijke kloostermuren blijven behouden;
- De voormalige bibliotheek (studieruimte van de paters) als stille ruimte met nog deels aanwezige sobere, verfijnde afwerking, krijgt in de nieuwe bibliotheek terug een aparte identiteit als lees- en studieruimte, de inspirerende sfeer wordt terug gebracht;
- De voormalige slaapcellen worden weerspiegeld in de ritmering van boekenkasten en lees/computertafels met middengang;
- Het voormalige oratorium blijft ruimtelijk behouden, en krijgt als nevenbestemming een leeszone;
- De nieuwe vloer in houten planken past zich in binnen de historische architectuur

Zolderverdieping:

- De waarde van de zolderverdieping zit vnl. in de grootsheid, de mooi gedetailleerde dakstructuur en de deels nog aanwezige houten planken vloer, deze aspecten blijven behouden;
- Mezzanines zijn noodzakelijk om te beantwoorden aan de oppervlaktebehoefte: ze worden zo veel mogelijk aangebracht waar vlieringen al aanwezig waren, bijkomende niveaus worden op reversibele manier uitgevoerd

Omgevingselementen:

- De waardevolle kloosterarchitectuur van de gevels wordt opgewaardeerd;
- Er worden geen nieuwe gevelopeningen gemaakt; de bestaande gevelopeningen/toegangen worden terug in hun waarde hersteld door invulling van nieuwe beglaasde deuren in een geprepatineerd messing kader of in hout;
- De algemene buitenverlichting is ondergeschikt aan de aanwezigheid van het gebouw en gebeurt op een bescheiden manier door ranke lantaarns;
- De historische circulatie is herkenbaar in de nieuwe toegangen naar het gebouw en sluiten

grotendeels aan bij het omgevingsplan;

- De pandhof als belangrijkste buitenruimte van het klooster wordt terug een plek om te bezinnen, te lezen, te bewonderen,... ; het nieuwe buitenpaviljoen voor kinderen is een eigen object met een herkenbare nieuwe inplanting binnen de historisch geïnspireerde aanleg

Technische ingrepen:

- De stabiliteitsingrepen en de herinrichting houden er rekening mee om bestaande gewelven en houten roosteringen te behouden en te verstevigen, mezzanines worden binnen de dakstructuur op een reversibele manier opgehangen waarbij zware irreversibele verstevigingen met staal aan de houten vloerbalken overbodig zijn
- Het concept van verwarming en verluchting houdt rekening met de intrinsieke kwaliteiten van het gebouw: geen storende verluchttingsbuizen in de waardevolle ruimtes; verwarmingselementen onder de kloosterramen opgenomen in de inrichting, geen storende elementen in de kerk
- Het concept van verlichting versterkt de architectuur: combinatie met indirecte verlichting voor waardevolle plafonds, directe functionele verlichting in de eigenlijke bibliotheekruimtes
- De inrichting en materiaalkeuzes gebeurden zodanig dat geen ingrijpende akoestische aanpassingen dienen te gebeuren

2 VISIE OP DE AARD EN DE INTENSITEIT VAN DE WERFOPVOLGING

Wij hechten als ontwerpteam enorm veel belang aan de nauw gezette opvolging van de werken (zowel de kwaliteit als de kwantiteit die in het bestek beschreven worden). Met de restaurateurs en uitvoerders op de werf hebben wij vaak dagelijks contact en we kunnen een goede, respectvolle en communicatieve samenwerking met hen garanderen. Deze manier van samenwerken motiveert de uitvoerders en resulteert in een correcte en verzorgde detaillering. Wij voorzien voldoende tijd voor de uitvoering en de uitgevoerde hoeveelheden op de voet op te volgen en wij kunnen snel inspelen op probleemstellingen op de werf, wat de timing van de werken ten goede komt.

Werkvergaderingen

Alle partijen vergaderen wekelijks op dezelfde dag en uur op de werf waar beslissingen met betrekking tot het project worden genomen. De projectarchitecten (één van het restauratieteam en één van het ontwerpend team) coördineren en leiden de vergaderingen en blijven zolang als nodig voor het goede verloop van de werken. Zij vormen het aanspreekpunt voor de betrokkenen. De overige vaste aanwezigen van het projectteam zijn één of meerdere afgevaardigden van de opdrachtgever, eventueel de gebruiker en de aannemer. Al naargelang de behoefte zich voordoet, zullen de ingenieurs stabiliteit, technieken, akoestiek, duurzaamheid de vergadering bijwonen (één aanspreekpunt van elke discipline) en de werf mee opvolgen. Bij de keuze van specifieke uitvoeringsmethoden, technieken, afwerkingen, materialen, wijzigingen in het dossier, afbraak stellingen, opleveringen,... zullen expliciet de andere leden van de stuurgroep zoals subsidiërende overheden, veiligheidscoördinator, epb-verslaggever of andere zoals de brandweer, de onderzoekers,... uitgenodigd worden. De leden van de stuurgroep ontvangen tevens alle verslagen, zodat zij ook op tussentijdse momenten aanwezig kunnen zijn.

Tijdens de werkvergaderingen worden volgende elementen volgens een vast stramien behandeld:

- Overlopen van het vorige werkverslag, alle punten worden besproken; de eventuele opmerkingen, openstaande punten worden genoteerd; de tussentijdse correspondentie of werkbezoeken worden besproken.
- Administratieve opvolging:
- Goedkeuring of bespreken van de voorafgaandelijk voorgelegde vorderingsstaten en verrekeningen.
- Nazicht en controle op de financiële consequenties van wijzigingen van welke aard ook, teneinde steeds een perfect zicht te behouden op de beschikbare budgetten.
- Nazicht planning en vordering van de werken – nazicht van de uitvoeringstermijn. Bijsturing van de planning indien nodig, rekening houdend met de totale uitvoeringstermijn.
- Coördinatie van de verschillende deelloten.
- Overleg met alle betrokkenen bij de uitvoering:
- bespreking uitvoeringsmethodes, afwerking, tracés van leidingen, ...
- toelichting bij detailtekeningen door de architect of ingenieur opgemaakt
- controle van de uitvoeringstekeningen van de aannemers
- toezicht op de veiligheid en het duurzaam beheer op, maar zeker ook rond de werf, ook voor eventuele bezoekers
- toezicht op de inbraakbeveiliging tijdens de werken (gebouwen zijn dan gemakkelijker toegankelijk door derden of worden minder sociaal gecontroleerd, waardoor waardevolle elementen kunnen verdwijnen of beschadigd geraken)
- Nazicht van voorgelegde materialen, technische fiches, monsters, ... Alle bouwmaterialen worden tijdig ter goedkeuring voorgelegd. Het goedgekeurde staal blijft tijdens de uitvoering van de werken ter plaatse zodat latere controle mogelijk is. Er wordt door de aannemer een overzichtelijke lijst bijgehouden van alle voorgelegde materialen en fiches.
- Uitgebreide rondgang op de werf (zeer belangrijk!)
- Controle en nazicht op de werf of in het atelier, van de correcte uitvoering van het werk overeenkomstig de plannen, het bestek, de reglementering, de normen en de specifieke eisen eigen aan o.a. monumentenzorg, akoestiek, isolatie, HVAC,...

Verslag van de werkvergaderingen

Van elk van de werkvergaderingen wordt door de projectarchitect of de ingenieurs een uitgebreid werkverslag opgesteld de eerste werkdag na de werkvergadering en verstuurd per fax of e-mail naargelang de wensen van de betrokken partijen. Er wordt vermeld dat opmerkingen op het verslag ten laatste binnen de 3 werkdagen dienen geformuleerd te worden. In het werkverslag worden volgende zaken vermeld: de stand van de werken, de planning, de goedkeuring of bemerkingen op verrekeningen en vorderingsstaten, alle besproken items tijdens de vergadering, alsook alle openstaande punten die door alle betrokkenen nog in orde moeten gebracht worden. Per item wordt vermeld wie de nodige maatregelen dient te treffen en binnen welke termijn. De projectarchitect ziet erop toe dat alle betrokkenen, ook de eigenlijke uitvoerders (werfleider, onderaannemers, ...), de werkverslagen krijgen (en lezen).

Werkbezoeken

Tijdens de wekelijkse werkvergadering wordt de werf bezocht en de toestand van de werken ter plaatse gecontroleerd met alle betrokken partijen. De werfopvolging beperkt zich echter niet tot de wekelijkse werkvergaderingen, er worden ook tussentijdse werkbezoeken gepland door de projectarchitect of de ingenieurs, zonder verwittiging van de aannemer of op specifieke vraag van één van de partijen. Voor dringende of delicate uitvoeringen, afwerkingen, ... achten wij het noodzakelijk dat dit tot dagelijks kan gebeuren.

Slechts na goedkeuring van de architect kan met een uitvoering gestart worden. De aanvang van een werk of het uitvoeren van proefvlakken gebeurt bij voorkeur onder begeleiding van de architect, zodat de parameters kunnen bijgestuurd worden. Dit wordt zo veel mogelijk gepland op de werkvergaderingen. Indien de aard van de werken dit noodzakelijk maakt, kan dit ook tussentijds gebeuren. De architect zal alle betrokken partijen hiervan op de hoogte brengen.

Ook werken in het atelier van de uitvoerder(s) worden van nabij opgevolgd door de architect. Het bezoeken aan ateliers die restauratiewerken of andere werken aan bepaalde elementen niet in situ (kunnen) uitvoeren,

gebeurt zoveel als nodig. Ook hiervan worden alle betrokken partijen tijdig verwittigd.

Van elk van de tussentijdse (controle-) bezoeken wordt of een verslag opgesteld of worden de bevindingen en eventuele richtlijnen genoteerd in het volgende verslag van de werkvergadering. De richtlijnen worden eveneens per e-mail per kerende doorgegeven aan alle betrokken partijen.

Onderzoek

Bij restauraties mag er niet van uitgegaan worden dat het studiewerk afgerond is bij de start der werken. Het is immers niet uitgesloten dat tijdens de werken bouw- of verbouwsporten aan het licht komen. Wij trachten reeds bij de opmaak van het dossier aan de hand van punctuele sonderingen hierover zo veel mogelijk gegevens te verzamelen, maar ervaring leert dat tijdens de werken vaak nog 'vondsten' gedaan worden. Voor het Predikherenklooster denken wij specifiek aan sporen die duiden op de aanwezigheid van raamburgen van glas-in-lood in de pandgang, restanten glas-in-lood of oude vloerlagen, archeologische vondsten van graven, schouwen, leien, vloertegels, vroegere bouwsels,... De MVSA stootte bij verkennende archeologische opgravingen al op dergelijke vondsten.

Wij veronderstellen dit als inherent bij ons takenpakket om ook tijdens de uitvoeringsfase bijkomende gegevens te analyseren, opmetingen te doen, fotografisch en op plan in kaart te brengen. Bij zeer waardevolle vondsten, kan het wenselijk zijn om diepgaander materiaaltechnisch of bouwhistorisch onderzoek uit te voeren. Belangrijke elementen die teruggevonden worden, maar ook andere onvoorziene omstandigheden, kunnen mogelijk een invloed hebben op de restauratieopties of de voorziene ingrepen, zodat het ontwerp of de uitvoeringsmethode dienen bijgestuurd te worden. Indien de onvoorziene elementen nopen tot bijsturing van het ontwerp of de uitvoeringsmethode, maakt de architect hier onmiddellijk werk van teneinde de werf zo min mogelijk te vertragen. De wijzigingen worden steeds ter goedkeuring besproken met de opdrachtgevers en de subsidiërende overheden, zodat de juiste opties in onderling overleg kunnen genomen worden. Alle vondsten worden grondig gedocumenteerd door de restauratiearchitecten. Een rapport hiervan kan op het einde van de werken aan de opdrachtgever overhandigd worden en aan het as-built dossier of het restauratieverslag toegevoegd.

Detailtekeningen

Alle detailtekeningen worden met de desbetreffende aannemers in aanwezigheid van alle betrokken partijen toegelicht en verduidelijkt. Indien noodzakelijk worden de nodige historische tekeningen, prenten, foto's, voorbeelden,... aan de aannemer bezorgd ter verduidelijking. De detailtekeningen worden bijgestuurd en uitgebreid met detailmaten, profielen,... in functie van bevindingen die slechts tijdens de uitvoering, van op de stellingen of na ontmanteling aan het licht kunnen komen. Het ontwerpteam hecht er veel belang aan om bijkomende opmetingen tijdens de werf zelf uit te voeren en niet door de aannemer te laten uitvoeren.

Planning

Aan de aannemer wordt bij aanvang van de werf een gedetailleerde planning gevraagd. De haalbaarheid ervan wordt door de architect nagekeken, rekening houdend met de totale opgelegde uitvoeringstermijn. De ontwerper ziet er tijdens de uitvoering van de werken op toe dat de planning wordt gevolgd en de bouwtermijn wordt gerespecteerd. Tijdens de uitvoering zal de aannemer zijn planning actualiseren in functie van verlofdagen, weerverlofdagen, eventuele wijzigingen in uitvoering,... De planning zal wekelijks op de werkvergadering getoetst worden aan de werkelijk uitgevoerde werken, zodat hier tijdig in kan bijgestuurd worden.

Vorderingsstaten

Het nazicht van de vorderingsstaten heeft niet enkel als doel de bewaking van het vooropgestelde budget maar moet er ook voor zorgen dat de door de aannemer gevorderde werken overeenstemmen met de effectief uitgevoerde en goedgekeurde werken.

De architecten en de ingenieurs staan in voor het nazicht van de maandelijkse vorderingsstaten in functie van de uitgevoerde hoeveelheden, inclusief de controle van de uitgevoerde vermoedelijke hoeveelheden. Aan de aannemer wordt gevraagd om een gedetailleerde opmeting van de vermoedelijke hoeveelheden te bezorgen, die in situ zullen gecontroleerd worden. De vorderingsstaten en opmetingen worden binnen de drie dagen na ontvangst behandeld. De door de aannemer opgemaakte facturen worden getoetst aan de goedgekeurde vorderingsstaat, en indien in orde bevonden, wordt ook het P.V. van betaling opgemaakt. Bij het einde van de werken en na de voorlopige oplevering wordt de eindstaat gecontroleerd. Een overzicht van de overschreden hoeveelheden met een verantwoording hiervan wordt aan de opdrachtgever bezorgd.

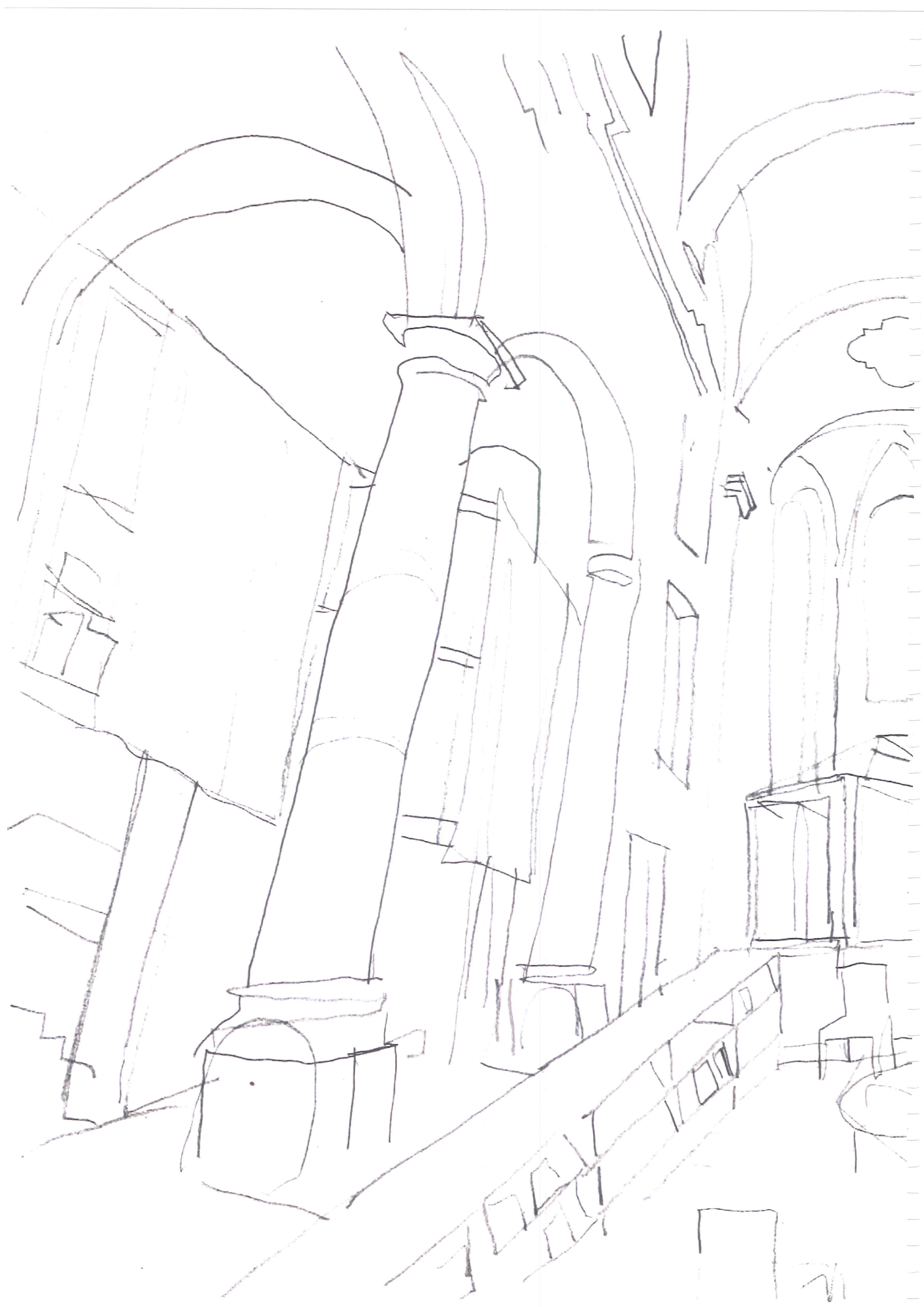
Budgetcontrole

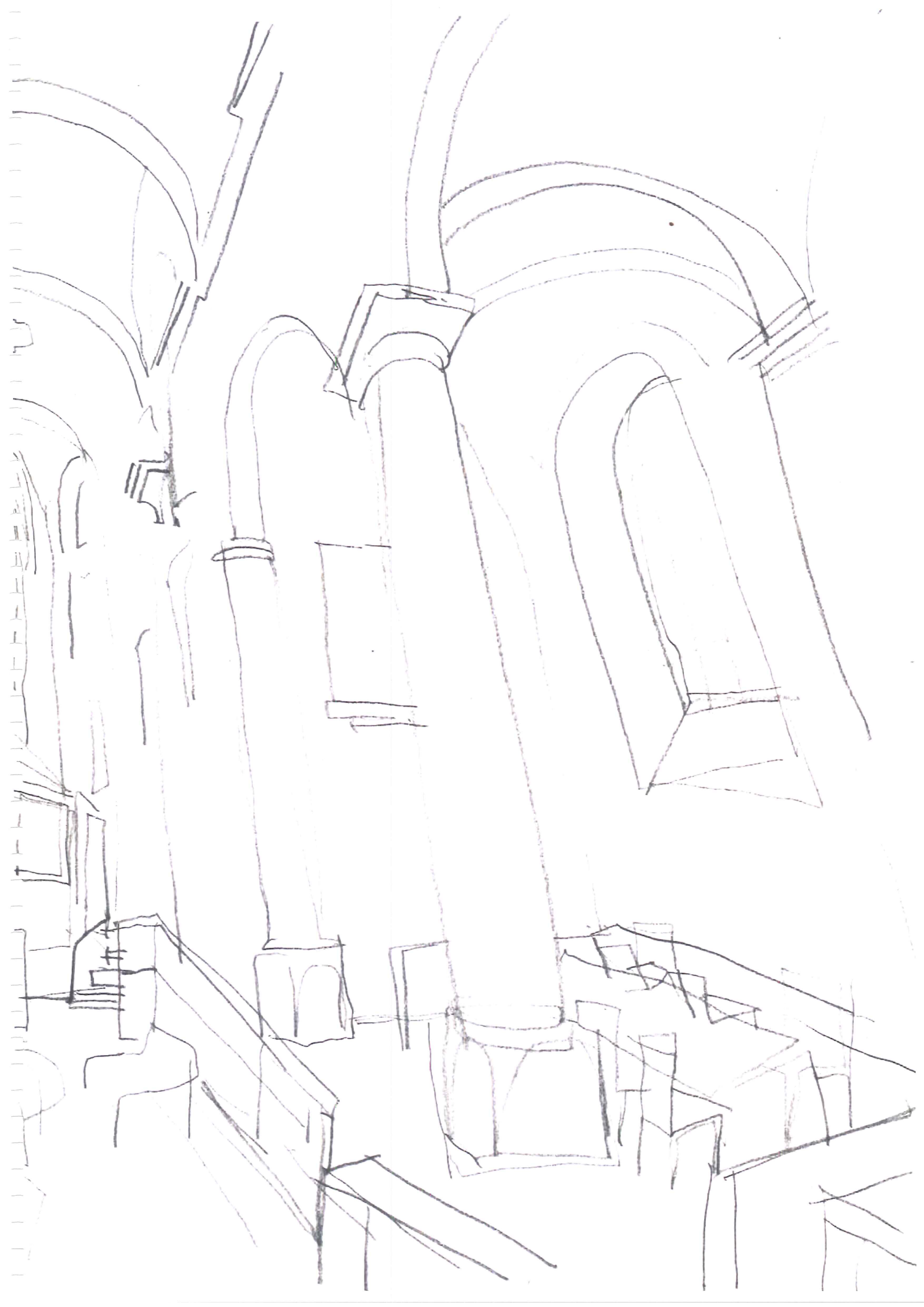
Bij de controle van elke vorderingsstaat wordt telkens een budgettering opgemaakt met een overzicht van de reeds gevorderde bedragen, de min- en meerwerken, de voorziene bedragen. Aan de hand hiervan en de gekende toestand van het gebouw, wordt een prognoseberekening bijgehouden van de totale te verwachten prijs. Deze budgettering en prognoseberekening kan ten alle tijde aan de opdrachtgever worden voorgelegd, waarbij tevens de herzieningen en raming van de erelonen kan worden opgenomen.

Omdat het bureau heel veel energie steekt in de voorstudie vormt het uitvoeringsdossier een heel realistisch budgettair document. Dit beperkt de onvoorziene meerwerken tot een minimum, maar bij restauraties zijn ze echter niet geheel uit te sluiten. De architect staat in voor het nazicht van deze offertes, de correctheid van de prijzen en de hoeveelheden. Desgevallend kan geopteerd worden om een bijkomende premie aan te vragen. De architect onderneemt hiervoor alle nodige stappen: overleg met de subsidiërende overheden, verantwoordingsnota, nazicht offerte, aanvragen, vrijmaken van de premie,...

Oplevering

In alle bestekken zal een artikel voorzien worden betreffende de voorlopige en definitieve oplevering conform de vigerende wetgeving op de overheidsopdrachten. De architect en de ingenieurs staan in voor het finale nazicht van de uitgevoerde werken en voor de opmaak van het proces-verbaal van voorlopige oplevering (of weigering) en noteren hierin nauwkeurig welke werken de aannemer nog moet uitvoeren. Er wordt op toegezien dat de aannemer ook effectief gevolg geeft aan deze bemerkingen. Indien er tijdens de waarborgperiode nog gebreken aan het licht komen, onderneemt het ontwerpteam hiervoor de nodige stappen om de desbetreffende aannemer te contacteren en de uitvoering en timing ervan op te volgen.

3 TE LEVEREN DIENSTEN

3. TE LEVEREN DIENSTEN

Als honorarium stellen wij een percentage voor op basis van de kostprijs van de werken van 13%, excl. BTW. Omvat: volledige studieopdracht architectuur ontwerp & uitvoering, incl. projectcoördinatie studies; volledig restauratiedossier en subsidieaanvraagdossier; studie vast meubilair; studieopdracht stabiliteit, incl. studie bouwfysica; studieopdracht technieken; studieopdracht akoestiek; bijkomende opmetingsdossier als aanvulling op voorliggende opmeting; opstellen milieuvergunningaanvraagdossier.

De diensten zullen geleverd worden zoals gevraagd in het bestek voor de tweede fase van de Open Oproep tot kandidatuurstelling. Het 'ontwerp van overeenkomst' toegevoegd aan het bestek vormt de basis de volledige studieopdracht voor de restauratie en herbestemming, maar dient verder onderhandeld te worden.

Alle diensten worden uitgevoerd conform de wetgeving op de overheidsopdrachten en de reglementeringen betreffende ruimtelijke ordening en leefmilieu. Gezien de aard van de werken zal er in het bijzonder gewerkt worden volgens het premiebesluit van 14 december 2001 en laatste aanvullingen, houdende de vaststelling van het premiestelsel voor restauratiewerkzaamheden aan beschermde monumenten.

Volgende specifieke of bijkomende diensten zien wij als inherent aan de omschreven opdracht:

- gedetailleerde opmeting van de bestaande toestand en uittekenen plannen, gevelzichten, snedes, inplantingsplan, terreinprofiel,...

De reeds bestaande plannen, die geleverd werden bij de Open Oproep, zijn niet correct: niveaus binnen en buiten ontbreken, bepaalde architecturale elementen (natuurstenen lijsten, openingen, detaillering) zijn niet of foutief weergegeven, bouwsporen zijn niet correct of volledig weergegeven, dakstructuur van de zolder van de kerk werd niet opgemeten... In het kader van de kandidatuurstelling werden reeds enkele controlematen en niveaus opgemeten. Bouwsporen, lijsten, raamopeningen werden aangevuld op de plannen, daar waar zij van belang waren voor het algemene aspect van de gevels of de herinrichting. Deze plannen dienen echter nog verder aangevuld te worden, na een gedetailleerde opmeting, die door het ontwerpteam zelf zal gebeuren. Wij hechten er veel belang aan dat de opmeting door het team zelf gebeurt, gezien dit ons toelaat om de opbouw, de materialen, het schadebeeld beter te registreren en in kaart te brengen. Specifiek zal ook de zolder van de kerk opgemeten en onderzocht worden.

- opmaken van detailtekeningen voor de specifieke restauratiewerken, vast meubilair, akoestische details, stabiliteitsingrepen,.... Details die belangrijk zijn voor de kostprijsbepaling worden reeds bij de aanbesteding mee bezorgd. Bepaalde details zullen pas opgemaakt of verfijnd worden na opmeting van op de stellingen tijdens de werffase of in functie van nieuwe elementen die tijdens de werf aan het licht komen.

- Er wordt rekening gehouden met het opgegeven budget, waarbij dure investeringen die geen wezenlijke bijdrage hebben tot de kwaliteit, uit den boze zijn. Om dit te garanderen wordt een budgettering opgemaakt bij alle verschillende fases van het project, die rekening houdt met het programma, de eisen van monumentenzorg, de akoestische randvoorwaarden, de stabiliteits- en technische randvoorwaarden, bijzondere vereisten van duurzaamheid, toegankelijkheid, brandweer, veiligheid,.... Ook tijdens de werffase zal dit gebeuren (zie 2. Visie op de werfopvolging).

- onderzoek tijdens de werken met bijkomende opmeting, registratie van bouw- of verbouwsporen en verwerking van deze gegevens in het restauratieverslag. Deze bijkomende gegevens kunnen ter evaluatie besproken worden met de materiaaltechnisch onderzoekers ter vervollediging van hun dossier. Hoewel dit strikt genomen niet voorzien is in de opdracht van de onderzoekers, kan wel overwogen worden of het interessant is om hen hierbij te betrekken. (zie 2. Visie op de werfopvolging)

- gedetailleerde fotoreportage voor tijdens en na de werken met detailopnames van relevante architecturale onderdelen of kritische punten

- aanleveren van teksten en foto's voor informatiepanelen, publicaties, Open Monumentendagen, inhuldiging, informatiedagen, rondleidingen,...

- Wij hechten als ontwerpteam enorm veel belang aan een nauw gezette werfopvolging en een goede samenwerking en communicatie met de uitvoerders ter plaatse. Onze bestekken en plannen zijn zo opgemaakt dat zij goed verstaanbaar zijn voor de uitvoerders op de werf, maar wij merken in de praktijk dat een frequente werfopvolging het werfpersonnel motiveert en bijdraagt tot een correcte en verzorgde uitvoering. Bovendien kunnen de vermoedelijke hoeveelheden die eigen zijn aan restauratiewerken, op de voet gevolgd worden (en daarmee ook de budgettering). Werfbezoeken kunnen tot dagelijks gebeuren.

- De samenwerking binnen het team verloopt op een zeer respectvolle en open communicatieve manier, ook naar de gebruikers en opdrachtgevers toe. Alle betrokken personen zijn zaakvoerders, vennoten of medewerkers die al geruime tijd verbonden zijn aan het bureau en veel ervaring hebben. Uit verantwoordelijkheidsgevoel t.o.v. de opdrachtgevers, de gebruikers en het beoogde resultaat, worden hoge eisen aan de teamleden opgelegd. Het ontwerpteam bestaat uit architecten en ingenieurs die allen werken vanuit een respect voor het monument, waarbij elke ingreep weloverwogen, kwaliteitsvol en duurzaam is.

4 PROCESGERICHTHEID EN PROCESBEREIDHEID

4. PROCESGERICHTHEID EN PROCESBEREIDHEID

Vanuit het ontwerpteam wordt van elke discipline één verantwoordelijke aangeduid (projectarchitect-restauratie, projectarchitect-ontwerp, ir. stabiliteit, ir. technieken, ir. akoestiek en duurzaamheidsconsulent). Zij werken in nauw overleg samen, sturen de medewerkers aan en begeleiden het project van bij de wedstrijdfase tot en met de oplevering. De twee projectarchitecten van het team nemen de coördinatie op zich en fungeren als aanspreekpunt. Overleg en een vlotte, éénduidige communicatie met alle partijen is van groot belang. Dit gebeurt op 2 niveaus, het projectteam en de stuurgroep. Het projectteam bestaat uit een beperkt aantal mensen, met name het ontwerpteam en enkele vertegenwoordigers van de opdrachtgever/gebruiker. Dit team zit op zeer regelmatige tijdstippen samen om het project te laten groeien van concept tot oplevering en dit binnen de overeengekomen visie, timing en budgetten. De stuurgroep bestaat uit het projectteam en de subsidiërende instanties (Vlaamse Overheid Onroerend Erfgoed en de Provincie). In specifieke vergaderingen worden de veiligheidscoördinator, de EPB-verslaggever, centrum toegankelijkheid, de brandweer, Ruimtelijke Ordening, de ontwerpers voor de omgevingsaanleg, de archeologische dienst... desgevallend de onderzoekers geconsulteerd. Alle partijen worden tijdig bij het project betrokken, zodat de haalbaarheid van het concept van bij het begin wordt opgevolgd en dit vanuit alle oogpunten en bijgestuurd kan worden waar nodig.

VOORSTUDIE

Er zal vertrokken worden van een grondige voorstudie door het ontwerpteam. De bouwhistorische studie, het materiaaltechnisch onderzoek, de archeologische opgravingen door MVSA alsook voorhanden zijnde iconografische documenten zullen worden geanalyseerd, geïnterpreteerd en getoetst aan de bevindingen ter plaatse.

Er wordt een gedetailleerde opmeting uitgevoerd, waarmee grondplannen, snedes en aanzichten worden uitgetekend. Een gedetailleerde opmeting in deze fase van het project achten wij noodzakelijk om het nodige inzicht te krijgen in de complexiteit van het gebouw, de bouwhistorische evolutie, en de waardebeoordeling te kunnen inschatten, en om een correcte raming hieraan te kunnen koppelen. De opmeting zal door het ontwerpteam zelf gebeuren, wat ons in staat stelt om het gebouw tot in het detail te vatten.

Er wordt een gedetailleerde fotoreportage opgemaakt met weergave van alle decoratieve elementen, het materiaalgebruik, de probleemzones en beschadigingen zoals barsten, scheuren, aantastingen, e.d.g. Het schadebeeld wordt weergegeven op de plannen.

De voorstudie zal inzicht geven in de historische waarde van de aanwezige elementen, alsook in de technische, fysische en structurele gebreken van het gebouw. Het zal tevens een aantal openstaande vragen aan het licht brengen die verder dienen onderzocht te worden.

Wij hebben de mogelijkheid om regelmatig ter plaatse te komen om de opmetingen te verfijnen, controlematen te nemen, bijkomende foto's te maken, opzoekingen te doen in situ,....

In het kader van de wedstrijdphase is een deel van de voorstudie reeds gebeurd. Enkele basismaten werden reeds genomen, gezien de voorhanden zijnde plannen te onnauwkeurig zijn voor een eerste ontwerp. Een volledige detailmeting en het uittekenen van de bestaande toestand dient nog te gebeuren. De resultaten van het tweede luik van het materiaaltechnisch onderzoek zijn nog niet bekend.

CONCEPT en VOORONTWERP

In overleg met het ganse projectteam wordt het concept van de wedstrijdphase verder aangevuld en bijgestuurd. Mogelijk zijn verschillende vergaderingen of bezoeken in situ nodig, waarbij ook de leden van de volledige stuurgroep geconsulteerd zullen worden. Er zal overlegd worden over de planning, de aanpak van technische en fysische problemen, de materiaalkeuze, de uitvoeringsmethode, de bestemming, de duurzaamheidscriteria, de fasering, de consequenties naar brandbeveiliging, subsidiëring, toegankelijkheid, archeologie, de kostprijs, de timing,... Het wedstrijdontwerp wordt geëvalueerd en bijgestuurd tot een voldragen voorontwerp, waarbij de project-architecten er op toezien dat de onderbouwde visie, de coherentie en de continuïteit van de opties gerespecteerd worden.

Aan deze fase wordt een benaderende raming gekoppeld, die gezien onze ervaring in projecten van gelijkaardige omvang of aard, een goede richtlijn is voor de uiteindelijke kostprijs. De overlegvergadering (of vergaderingen) in het kader van de premieaanvraag zal onderdeel uitmaken van de voorontwerphase. De ontwerpplannen en de raming zullen aangevuld worden met de samenvattende bouwhistorische nota's en de diagnose- en verantwoordingsnota's toegelicht worden. Hierbij wordt een waardebeoordeling aan de verschillende elementen gegeven, een historische duiding, de technische en fysische gebreken alsook het restauratievoorstel. De verdere planning van de projectaanpak, gebaseerd op een logische fasering in de werken, zal opgemaakt worden in overleg met de opdrachtgever, de gebruiker en de subsidiërende overheden. Eén globale restauratiepremie zal in functie van het budget waarschijnlijk niet haalbaar zijn. Er kan dan gebruik gemaakt worden van gefaseerde restauratiepremies gespreid over enkele jaren of van een meerjarige subsidieovereenkomst die meerdere fasen groepeert (zie tevens 6. Fasering).

OPMAAK VOORONTWERPDOSSIER

Na algemene consensus over het voorontwerp, kunnen de voorontwerpdossiers opgemaakt worden. Indien nodig wordt een afzonderlijk dossier opgemaakt voor de dringende onderhouds- en instandhoudingwerken (hoewel de stad geen beroep kan doen op een onderhoudspremie, zijn er een aantal werken zoals de vochtinfiltraties, schoringen, zwambestrijding die mogelijk op voorhand dienen uitgevoerd te worden, indien blijkt dat de subsidietoekenning of archeologische opgravingen (indien

nodig) te lang zullen duren). De gefaseerde voorontwerpdossiers omvatten een omschrijving van de restauratieopties, een bestek met meetstaat, gedetailleerde opmeting en raming. Hierin staan alle uit te voeren bouwkundige, technische en restauratieve werken beschreven, alsook de administratieve afwikkeling. Het dossier wordt vervolledigd met de inventaris, de fotoreportage, de diagnose- en verantwoordingsnota en een samenvatting van het reeds voorhanden zijnde bouwhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek. De technieken alsook het vaste meubilair en de inrichting, in zoverre niet subsidieerbaar, zullen bij het voorontwerp reeds voldoende gedetailleerd en onderzocht zijn. De eigenlijke bestekken hiervoor zullen deel uitmaken van een latere fase, gezien de lange looptijd van het premiedossier, waarbij technieken, materialen, uitvoeringsmethoden tegen aanbesteding vaak al terug achterhaald zijn.

De voorontwerpdossiers worden in 'voorlezing' bezorgd aan het projectteam, waarna een overlegvergadering met het projectteam wordt georganiseerd. Op deze vergadering worden de bemerkingen genoteerd waarmee het projectteam rekening zal houden. Indien nodig kunnen bijkomende overlegvergaderingen georganiseerd worden met projectteam en/of stuurgroep om specifieke details, wijzigingen of verder geëvolueerde restauratieopties te bespreken. Hierna kan het 'voldragen' voorontwerpdossier in preadvies naar de betrokkenen van de stuurgroep en in het bijzonder naar de subsidiërende overheden.

OPMAAK DEFINITIEVE DOSSIER

Het voorontwerpdossier wordt verder aangepast aan de hand van het preadvies, eventueel na bijkomende overlegvergaderingen. Gezien de ruime ervaring van het ontwerpteam in monumentenzorg, zijn de bestekken en meetstaten reeds dermate uitgewerkt dat de aanpassingen voor het definitieve subsidiedossier eerder beperkt zijn. De nodige detailtekeningen worden meegeleverd om de gedetailleerde beschrijving van het lastenboek en de raming te staven. Deze worden op een aangepaste schaal getekend, indien nodig op ware grootte. Het bureau is hierin zeer bedreven en heeft de gewoonte om detailtekeningen op een correcte en duidelijke manier op te maken. Discussies tijdens de werf omtrent uitvoeringsmethode of uitzicht, maar ook mogelijke meerkosten die hiermee gepaard gaan, worden hierdoor beperkt. Voor de opmaak van het lastenboek beschikt het bureau over een 'moederbestek'. Dit bestek wordt permanent verfijnd volgens ervaringen op de werf, nieuwe technologieën o.a. inzake restauraties, ... en dit voor alle aspecten van een gebouw: ruwbouw, afwerking,... en gespecialiseerde technieken. Alle documenten worden opgemaakt rekening houdend met alle type-bestekken, STS, TV van het WTCB, EN, ... Alle bestekken worden opgemaakt conform de wetgeving op de overheidsopdrachten de richtlijnen van de subsidiërende overheden.

BOUWAANVRAAG

Gezien het voortraject zal het indienen van de bouwaanvraag nog slechts een administratieve stap zijn. Gezien de mogelijke lange wachttijden voor het toekennen van een restauratiepremie, zal het moment van indienen van de bouwaanvraag hiermee rekening houden.

OPMAAK OVERIGE DOSSIERS

De overige dossiers (bestekken, meetstaten, detailtekeningen), die niet voor subsidie in aanmerking komen, worden opgemaakt en in voorlezing gebracht bij het projectteam, waarna het aangepast wordt tot een definitief dossier. Desgevallend kunnen voor specifieke zaken leden van de stuurgroep geconsulteerd worden, hoewel deze voldoende voorafgaandelijk betrokken werden bij het project en de nodige vergunningen (Ruimtelijke Ordening of Onroerend Erfgoed) aangevraagd werden.

AANBESTEDING

Na goedkeuring van de dossiers door het bestuur, na toekenning van de premie en na de bouwvergunning, kunnen de aanbestedingen uitgeschreven worden. De opgemaakte detailtekeningen worden bij aanbesteding mee bezorgd om een zo correct mogelijke prijsopgave te krijgen van de uitvoerders. De aanbesteding wordt uitgeschreven door de initiatiefnemer, bijgestaan door het ontwerpteam. Het verslag van de aanbestedingen waarbij de biedingen worden nagezien op de administratieve vereisten, juistheid, onregelmatigheden en abnormale prijzen, wordt opgesteld door het ontwerpteam en ingediend bij het bestuur ter goedkeuring binnen de vooropgestelde termijn. Het bestuur kan hiervoor bijkomend juridisch advies inwinnen indien nodig.

BUDGETTERING TIJDENS DE DOSSIEROPMAAK

Van bij aanvang van het project wordt het budgettaire aspect meegenomen in de besprekingen en bij elke genomen stap verder verfijnd en bijgestuurd. De budgetbewaking is belangrijk om verrassingen uit te sluiten. In de verschillende stadia worden door ons gedetailleerde kostenramingen opgemaakt, waarbij mogelijkerwijze verschillende details beschouwd worden. Op deze manier kan een zo optimaal mogelijk ontwerp uitgewerkt worden, en kunnen tevens tijdig beslissingen genomen worden die belangrijke budgettaire gevolgen kunnen hebben. Bij het opmaken van die kostenraming wordt er van in het begin overleg voorzien met de ingenieurs stabiliteit, technieken, akoestiek, EPB-verslaggever en worden de duurzaamheidscriteria opgenomen. Gezien onze jarenlange ervaring in projecten van gelijkaardige omvang of aard, zijn deze ramingen zeer betrouwbaar en zal de uiteindelijke kostprijs nauwelijks hiervan afwijken.

AS-BUILTDOSSIER – RESTAURATIEVERSLAG - ONDERHOUDSNOTA

Het post-interventiedossier is ten laste van de veiligheidscoördinator, waarin dient vervat te zitten de technische fiches, relevante foto's, tracé van de leidingen. De asbuit plannen, detailplannen zoals uitgevoerd, plannen of foto's met weergave van de bouwsporen, sonderingen, herstellingen, restauratieve werken,... worden door de architecten opgemaakt en toegelicht in een restauratieverslag. Er wordt tevens een onderhoudsnota opgemaakt met aanbevelingen naar onderhoud, kleurstaten, duurzame exploitatie van het gebouw en de technische uitrusting. Ook de monitoring en afregeling van de technieken zal voorzien worden in de bestekken na een ingebruikname van één jaar.

1-4-14 Timor

Amelia

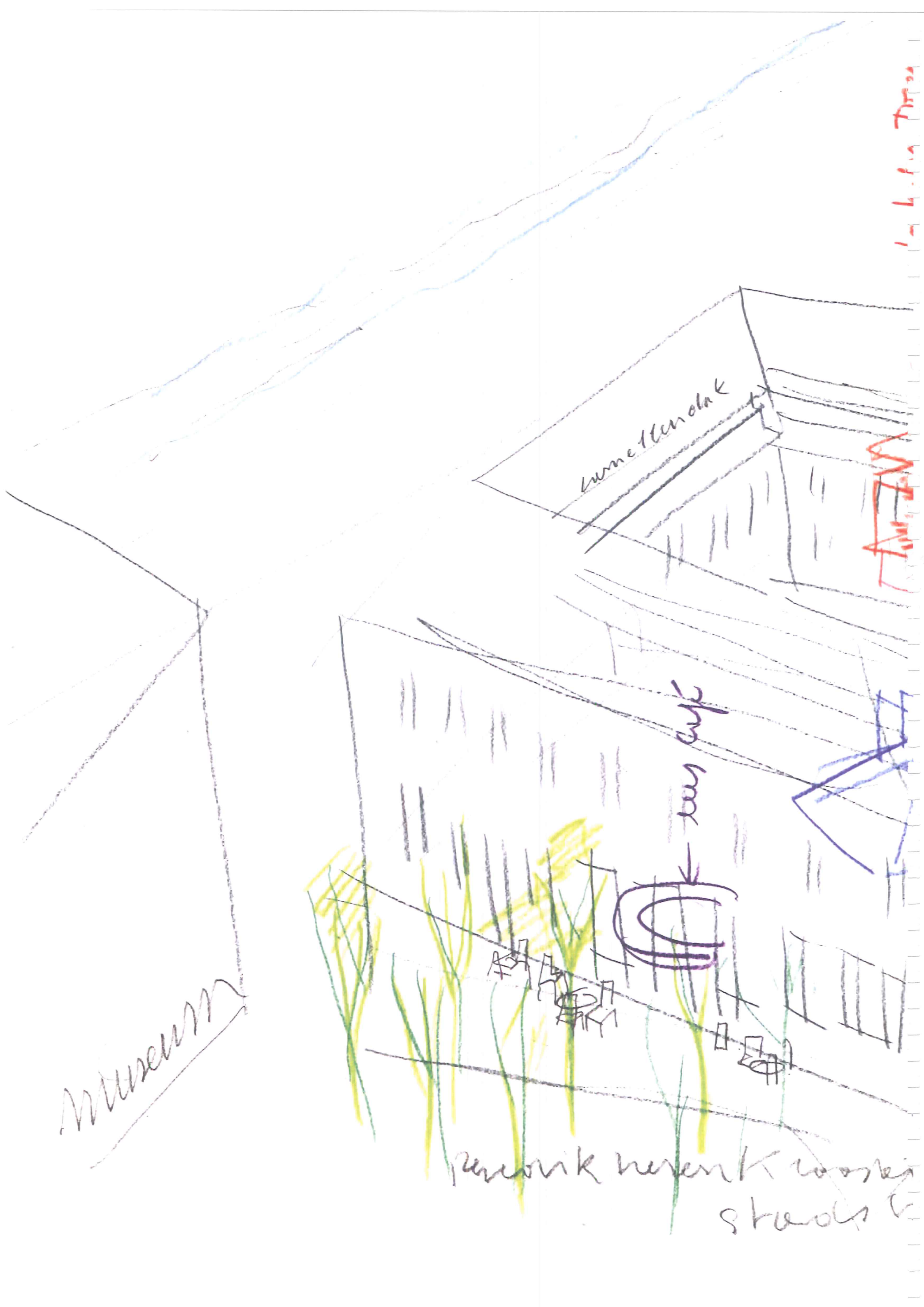
lume tlenok

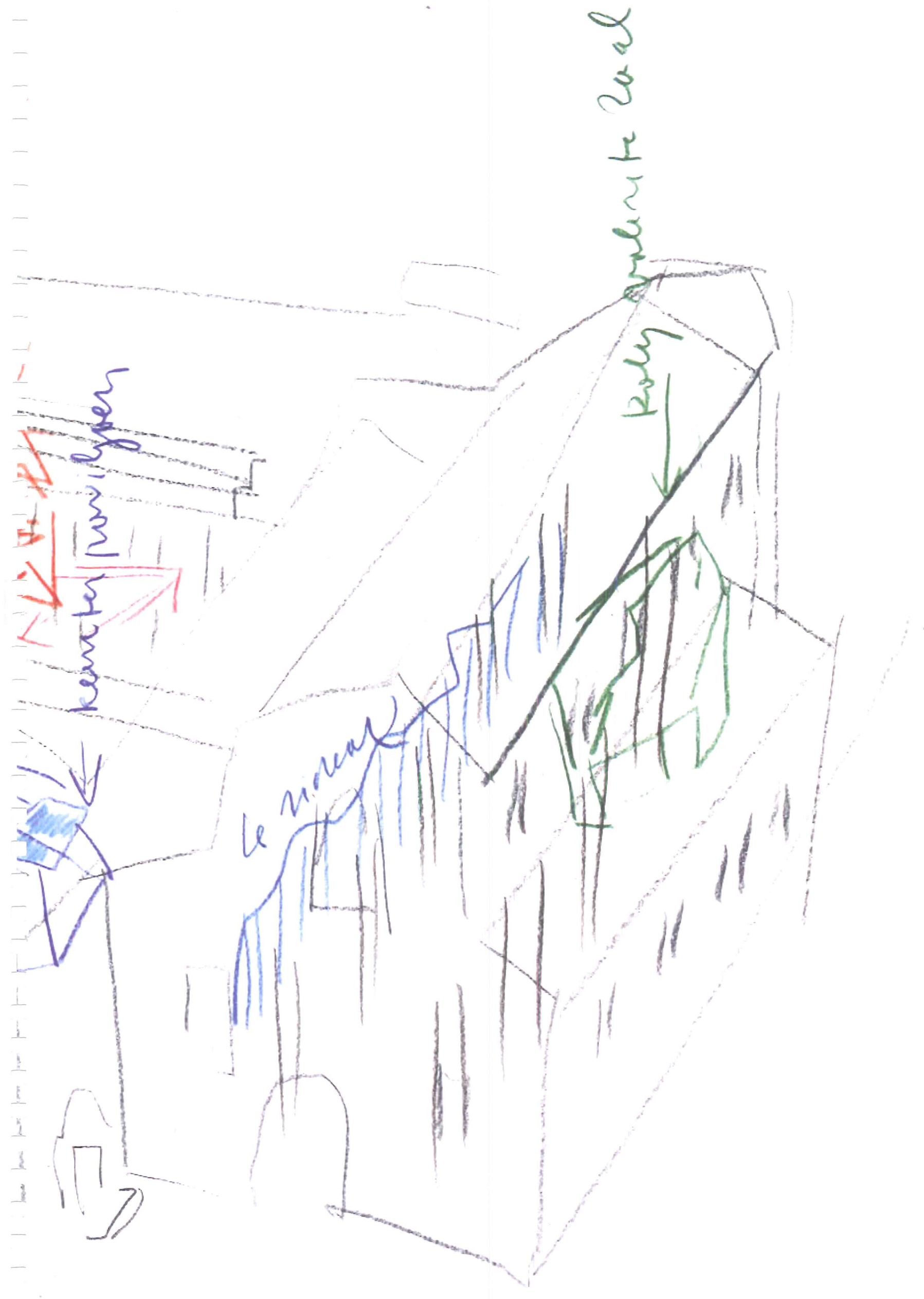
bus cupé

Museum

personik merent koster
stando to

Mechanism
 Optics & heat

5 AANDACHT VOOR EEN GLOBALE AANPAK VAN DUURZAAMHEID

weehouden, gezien ze op lange termijn niet duurzaam zijn wegens onderhoud en vervanging van de leidingen. Gezien de kelder nauwelijks verdiept wordt, zal het pompen van grondwater niet nodig zijn. Het beheersen van de vervuiling van het water en de grond tijdens de werffase wordt opgenomen in de uitvoeringsbestekken, maar zal gezien de restauratieve aard sowieso beperkt zijn.

6. Duurzaam omgaan met grondstoffen

- Maximaal gebruik van bestaande constructies, eerder dan afbraak om te vernieuwen. Dit spreekt voor zich voor historische constructies, maar wordt eveneens toegepast op minder waardevolle recente ingrepen (behoud van muren waar deze passen binnen het ontwerp, behoud en versteviging van de welfsels).
- Maximaal herbruik van afbraak materiaal bv. bakstenen, eiken kepers,...
- Sorteren van niet bruikbaar afvalmateriaal wordt in de bestekken voorzien.
- Correcte dimensionering en detaillering om het gebruik van grondstoffen te beperken (zie nota stabiliteit)
- Gebruik van nieuwe grondstoffen met lage milieubelasting gecertificeerd volgens NIBE, cradle-to-cradle, FSC-label,... We denken hierbij aan houten schrijnwerk en planken met FSC-label, muurtegels met cradle-to-cradle-label, isolatiematerialen met goede NIBE-score (zie verder), mortels op basis van natuurlijke kalk zonder additieven,...
- Gebruik van lokale materialen: we denken aan natuursteen voor herstellingen in de gevels, natuursteen voor vloeren, leien,...
- Gebruik van traditionele materialen eigen aan restauratie (minder energie voor de productie en minder schadelijke emissies)

7. Energie

Het energieverbruik wordt beperkt door hoogwaardige isolatie, daar waar dit niet interfereert met de erfgoedwaarde:

- vloerisolatie bij vloeren op volle grond op basis van resolschuim (hoge K-waarde, DUBO-keurmerk)
  - dakisolatie kerk en klooster op basis van resolschuim (hoge K-waarde, DUBO-keurmerk, zie detail)
  - nieuw isolerend schrijnwerk (zie tevens de optie voor de gevelrestauratie)
  - Muurisolatie voor de buitengevels van het klooster (minder waardevol) werd in vraag gesteld. Echter oude gebouwen hebben vaak een constructieve logica inzake energie: met hun dikke muren en beperkte glasoppervlakten zijn ze inert, zij warmen trager op, blijven langer koel. Isolatie aan de binnenzijde neemt deze kwaliteit, inherent aan het oude gebouw weg (zie tevens nota technieken). Tegelijkertijd houdt men zonder isolatie het oude metselwerk warm en droog en beperkt men de vorst-dooischade (degradatie die nu zichtbaar is). Wezenlijke bijdrage bij de isolatie is wel het drooghouden van de muren, enerzijds door injectie tegen opstijgend vocht, anderzijds door hydrofobering. Dit laatste vraagt echter wel onderzoek naar het zoutgehalte en kan niet zonder meer aangebracht worden. Bovendien kan in een verdere fase wel nagerekend worden of beperkte thermische isolatie kan om toch enigszins het energieverbruik te beperken en, misschien belangrijker, de oppervlaktetemperatuur van de wanden te verhogen zodat een beter thermisch comfort ontstaat, zonder de inertie eigen aan het gebouw weg te nemen.
  - de nieuwe inrichting voorziet verschillende volumes binnen de bestaande ruimte of in de pandhof, die op zich wel kunnen geïsoleerd worden en op die manier het comfort verhogen en het energieverbruik beperken
- Het verder optimaal inzetten en regelen van energiebronnen, het gebruik van duurzame energiebronnen en efficiënt gebruiken van eindige energiebronnen wordt toegelicht in de Nota Technieken.

8. Gezondheid, leefbaarheid en toegankelijkheid

Bij restauraties worden vooral natuurlijke, milieuvriendelijke producten gebruikt. De site heeft en overvloed aan natuurlijk licht, dat benut wordt. Geluidshinder is niet aan de orde gezien de performante beglazing. Toegankelijkheid is een wettelijke verplichting en is volledig opgenomen in het ontwerp, waarbij het gebruik van hellende vlakken in het gebouw beperkt wordt tot het strikte minimum. De luchtkwaliteit voor mensen en boeken wordt bewaakt. Tijdens de werffase wordt er op toegezien dat de geluidshinder en de stofproductie voor de omgeving beperkt wordt.

9. Innovatie

Met bovenvermelde maatregelen naar maximaal behoud en herbruik van structuren, gebruik van materialen, randvoorwaarden van isolatie, akoestiek, aanwending van energie, inplanting van ketels, herinrichting met losse nieuwe volumes gaan wij ervan uit dat de duurzaamheidscriteria geoptimaliseerd worden voor het beschermde monument. Verder werd in de verschillende nota's het belang van de onderhoudsvriendelijkheid en de levensduur van de materialen (en het gebouw) onderstreept, wat met name van belang is voor de technische uitrusting.

10. Beheer

Wij hebben reeds het belang onderstreept van eenvoudig te bedienen en onderhoudsvriendelijke uitrustingen. Ervaring leert dat complexe systemen niet correct toegepast worden en hun beoogde doel verliezen. In die zin wordt ook voldoende communicatie voorzien naar de gebruikers toe, om de installaties efficiënt te kunnen hanteren en regelen en wordt tevens voorzien dat deze kennis kan doorgegeven worden. Verder gaan wij uit van een energie-monitoring om de verwarming, ventilatie, daglichtsturing,... in de tijd bij te regelen. Wij raden ook aan om op regelmatige basis inspecties door MOWA uit te laten voeren, zodat de opmerkingen binnen de garantie van de aannemer onmiddellijk in orde kunnen gebracht worden. Wij kunnen tevens onderhoudscontracten opnemen voor liften, ketels,... (wat voor zich spreekt), maar ook voor het nazicht en reinigen van de goten. Om dit toe te laten worden de goten en daken toegankelijk gemaakt.

5. AANDACHT VOOR EEN GLOBALE AANPAK VAN DUURZAAMHEID

Voor beschermde monumenten is duurzaamheid niet steeds op een even systematische of tastbare wijze realiseerbaar als bij nieuwbouw of renovatie het geval is. Echter het hergebruik van bestaande gebouwen en van oude bouwmaterialen en de zuinige omgang met grondstoffen zijn handelsmerken van de monumentenzorgen getuigen op zich al van duurzaamheid. Monumenten hebben in technische zin al bewezen dat ze duurzaam zijn aangezien ze al lang meegaan, nog een hoge levenverwachting hebben en een bewezen gebruiksflexibiliteit. Zo niet zouden ze de tand des tijds niet doorstaan hebben.

Duurzaamheid wordt bekomen door een veelheid van kwaliteiten geïntegreerd na te streven. De criteria van duurzaamheid zoals bepaald in de opdracht, worden door ons gevolgd in zoverre van toepassing op de opdracht. Hieronder worden de tien principes specifiek toegepast op het Predikherenklooster.

1. Geïntegreerd projectproces

De duurzaamheidsopvolging van ontwerp naar werffase en oplevering werd reeds toegelicht in de nota Procesgerichtheid en Werfopvolging en wordt gerealiseerd door voortdurend overleg binnen het team en met alle betrokken instanties en door een zeer grondige kennis van de site, die teruggekoppeld worden naar de betrokken instanties.

2. Inrichting en functie

Het ontwerp gaat uit van een kwaliteitsvolle restauratie en herinrichting, dat ook bij een latere of gedeeltelijke functiewijziging bruikbaar is, terug ingezet kan worden of reversibel kan weggenomen worden. Door terug te gaan tot de oorspronkelijke kloosterruimtes, wordt de basisstructuur behouden, waarbinnen meerdere invullingen mogelijk zijn op lange termijn.

3. Mobiliteit

De toegangen tot het gebouw zijn in de eerste plaats ontworpen voor voetgangers en mindervaliden. Fietsenstalling kan door de ontwerpers van het park binnen de omgeving van het klooster voorzien worden. De laad- en loszone wordt achteraan voorzien, zodat dit geen hinder vormt voor de bezoekers, niet ingrijpt op de groenaanleg en de Stassartstraat en evenmin door sluisverkeer kan gebruikt worden. De opvolging van het werftransport en inplanting van de werfzones zien wij als inherent bij een kwaliteitsvol uitvoeringsdossier, voor de werfinrichting zal met name rekening gehouden worden dat er geen hinder is voor omwonenden of bezoekers van het museum en men rekening houdt met de aanwezigte te behouden groenaanplanting.

4. Natuurlijk milieu

Het ontwerp betreft de groenaanleg rondom actief bij de bibliotheekgebruikers, waarbij het rumoerige terras aan de buitenzijde in de groenzone wordt voorzien, de stille ruimte in het groen op de binnenkoer. Dit draagt bij tot een aangename sfeer en menselijke ontwikkeling. Het bestaande groen wordt gerespecteerd. Om de lichtpollutie te beperken wordt uitgegaan van een bescheiden verlichting op ranke lantaarns.

5. Waterverbruik

De kloostersite heeft een grote dakoppervlakte: het regenwater wordt opgevangen en herbruikt voor waterspoeling van de toiletten, buitenkraan,... Gezien het waterverbruik in de bibliotheek beperkt is, kan in overleg met de parkontwerpers tevens gedacht worden aan een opvangsysteem voor het onderhoud van het openbaar domein met infiltratie in het park voor het teveel. Verder voorzien wij waterzuinige toestellen en kranen met een bewegingssensor. Waterloze urinoiren worden niet

6 REALISATIETERMIJN, FASERING EN
VISIE OP DE CONTINUÏTEIT VAN DE DIENSTVERLENING

Realisatietermijn

De uitvoeringstermijnen voor de opmaak van de plannen en dossiers, zoals opgegeven in het bijzonder bestek, kan gerespecteerd worden. Het ontwerpteam kan voldoende architecten en ingenieurs met de nodige ervaring en opleiding ter beschikking stellen. Op deze manier kan aan de opdrachtgever de garantie geboden worden dat een degelijk onderbouwd en kwalitatief dossier wordt opgemaakt binnen de overeengekomen timing en het vooropgestelde budget. Van bij de opstart van het dossier wordt een duidelijke planning opgemaakt van de te nemen stappen en te doorlopen fases. De ontwerpers bewaken deze planning bestendig, zien erop toe dat documenten en informatie tijdig geleverd worden, sturen de adviseurs binnen het team aan, volgen nauw gezet de vooruitgang op en rapporteren hierover naar de opdrachtgevers. In de planning worden tevens de mogelijke goedkeuringstermijnen van het preadvies, de subsidiedossiers, de gunningsdossiers, de bouwaanvraag en andere te respecteren uitvoeringstermijnen geïntegreerd (bv. collegebeslissingen,...). In functie van eventuele wijzigingen, vertragingen, bijkomende subsidies, ... wordt de planning bijgestuurd. Er worden voorstellen gemaakt voor de te nemen maatregelen wanneer de geplande activiteit niet overeenstemt met de uitgevoerde activiteit.

Er kunnen op korte termijn vergaderingen, tussentijds overleg en plaatsbezoeken voor de opmaak van het dossier ingepland worden. De uitvoering van de werken kan op de voet gevolgd worden, er kan onmiddellijk ingespeeld worden op probleemstellingen op de werf, en een uitvoering in fasen vormt geen enkel probleem. Bovendien hebben alle teamleden ruime ervaring in restauratiewerken in samenwerking met Onroerend Erfgoed, zodat de dossiers volledig en gedetailleerd uitgewerkt worden volgens de regelgeving en de eisen van de verschillende partijen.

Fasering

De fasering van het project zal in nauw overleg moeten gebeuren met de stad en de subsidiërende overheden en zal bepaald worden in functie van de voorhanden zijnde budgetten, subsidiemogelijkheden en de hoogdringendheid van de werken. Er kan een opsplitsing in fasen bepaald worden waarbij per fase een restauratiepremie wordt aangevraagd. Als alternatief kan gekozen worden voor een meerjarige subsidieovereenkomst die de mogelijkheid biedt de financiële middelen beter te spreiden en die de aanvragers een grotere rechtszekerheid geeft. Er zal tevens mee rekening moeten gehouden worden dat er mogelijk een archeologisch onderzoek dient ingepland te worden, die voorafgaandelijk, maar ook gelijklopend kan zijn met andere fasen. In functie van de raming en de aard van de werken wordt hieronder een voorstel tot fasering geformuleerd.

Voorlopige instandhoudingswerken: De site is in zeer slechte toestand door jarenlange leegstand en verwaarlozing. De zwambestrijding, de dichting van de daken en lokaal onstabiel metselwerk is een urgent probleem dat veel schade tot gevolg heeft, indien dit niet snel verholpen wordt. Het lijkt aangewezen om alleszins na een grondige inspectie de vochttoorzaken weg te nemen door voorlopige dichtingen aan te brengen, verstoppingen weg te nemen, voorlopige PVC-goten te hangen waar nodig, zwammen te behandelen. Vooraleer de werken effectief kunnen starten, kan er nog heel wat tijd overgaan waarbij kostbaar materiaal verloren gaat, de gevolgschade dramatisch is en de restauratie-ingreep duurder wordt. De stad kan geen beroep doen op de snelle procedure van de onderhoudspremie. De dringende werken zullen ofwel met eigen budgetten moeten gebeuren en zullen dan eerder van voorlopige aard zijn o.w.v. de kostprijs; ofwel kunnen de werken door de stad geprefinancierd worden en voorafgaandelijk gebeuren voor de eigenlijke toekenning van de premie. De herstellingen kunnen dan definitief zijn, maar deze procedure dient door de subsidiërende overheid goedgekeurd te worden.

Fase 1: De meest dringende werken zijn zonder twijfel de zwambestrijding en het herstel van de daken en de goten, met inbegrip van de onderliggende roosterings en de borstweringen. De aanwezige aantasting gecombineerd met vochtinfiltraties kan immers enorme gevolgschade hebben.

Fase 2: In een tweede fase gebeuren de afbraakwerken en ruwbouwwerken interieur, de nieuwe kelders en de ruwbouwwerken voor de paviljoenen, terrassen en nieuwe volumes. De bestaande structuren worden verstevigd en gesaneerd vooraleer de fijnere restauratie van start gaat.

Fase 3: Restauratie van de gevels, met inbegrip van de afwerking van de terrassen en paviljoenen, gevolgd door Fase 4: Buitenschrijnwerk (zowel subsidieerbaar, als niet-subsidieerbaar)

Fase 5: Afwerking interieur, vaste inrichting, technieken – verdeeld over loten in functie van de technische uitvoering.

Continuïteit van de dienstverlening

Vanuit het ontwerpteam wordt van elke discipline één projectverantwoordelijke aangeduid, die het project begeleidt van bij de wedstrijdphase tot en met de oplevering. De projectverantwoordelijken zijn architecten of ingenieurs met een ruime werkervaring en voeling voor het bouwhistorische erfgoed en met een verantwoordelijke functie binnen het eigen bureau. Hierdoor is er een grote gemotiveerdheid om dergelijke projecten op een correcte manier en volgens de afspraken uit te werken en wordt er op een constructieve, humane en vlotte manier samengewerkt binnen het team. Naar de overige betrokken partijen (opdrachtgever, gebruiker, subsidiërende overheden, ruimtelijke ordening, veiligheidscoördinator, EPB-verslaggever, centrum toegankelijkheid, brandweer,...) fungeren de twee projectarchitecten van het team als aanspreekpunt. Zij nemen tevens de coördinatie op zich met de stuurgroep en de teamleden en zien erop toe dat de coherentie en de continuïteit van de opties en de fasen verzekerd wordt.